

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΚΘΕΣΗ 2015

ΙΟΥΛΙΟΣ 2016

**ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΗΣ
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
2015**

ΑΘΗΝΑ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2016

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΑΔΙΠ (31-12-2015)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Νικολέττα Παϊσίδου
Καθηγήτρια Νομικής Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΜΕΛΗ

Ιωάννης Γεροθανάσης
Αντιπρόεδρος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Πρόδρομος Γιαννάς
Καθηγητής ΤΕΙ Πειραιά

Ιωάννης Καπόλος
Καθηγητής ΤΕΙ Πελοποννήσου

Εμμανουήλ Κούκιος
Καθηγητής Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου

Δημήτριος Νιάρχος
Ερευνητής Α του ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος»

Γεώργιος Παπαθεοδωρίδης
Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Στυλιανός Σταματόπουλος
Καθηγητής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Γεώργιος Σταμέλος
Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

Παναγιώτης Τσακλής
Καθηγητής Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Βασίλειος Τσιάντος
Αντιπρόεδρος, Καθηγητής ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Ευθύμιος Τσιώνας
Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΑΔΙΠ (31/12/2015)

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ

Δρ. Χριστίνα Μπέστα

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Δρ. Νικόλαος Γεωργιάδης

Βασιλική Γκίνη

Αθανάσιος Γουδόσης

Βασιλική Κυριακούση

Δρ. Θεόδωρος Κωστής

Ιωάννα Λεράκη

Αρετή Μιζάρα

Στέφανος Παπαηλίας

Μαρία Παπαντωνίου

Θεώνη Πετροπούλου

Γεώργιος Σταυρόπουλος

Αικατερίνη Τσαλίκη

Αγγελική Χριστοπούλου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	3
Πίνακας σχημάτων	5
Συντομογραφίες	9
Πρόλογος	11
Σύνοψη	12
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ	15
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ	15
Εισαγωγή.....	17
1. Πληθυσμός και μορφωτικό επίπεδο	18
2. Απασχόληση και Ανεργία	19
α. Αποδοχές πτυχιούχων ΑΕΙ	19
β. Ανεργία πτυχιούχων ΑΕΙ	20
γ. ΝΕΕΤ 20	
δ. Αριθμός διδασκόντων.....	21
ε. Χώρες απόκτησης διδακτορικού τίτλου.....	24
στ. Επιστημονικά πεδία διδακτορικών διατριβών	24
ζ. Η επαγγελματική σταδιοδρομία διδασκόντων.....	24
3. Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ).....	25
α. Οικονομική κρίση και δημογραφικές τάσεις	26
β. Διεθνοποίηση	26
γ. Υλοποίηση του ΕΧΑΕ	27
δ. Διεθνοποίηση του φοιτητικού πληθυσμού	27
ε. Διδασκαλία	28
στ. Αξιολόγηση του ακαδημαϊκού προσωπικού	28
ζ. Προώθηση της απασχόλησης και σύνδεση με την αγορά εργασίας	28
η. Σύνθεση φοιτητικού πληθυσμού.....	29
θ. Ποσοστά αποφοίτησης	33
ι. Αναλογία φοιτητών και διδασκόντων.....	34
ια. Επιστημονικοί τομείς προτίμησης.....	35
4. Οι ευρωπαϊκοί στόχοι της τρέχουσας δεκαετίας	38
5. Η χρηματοδότηση των ΑΕΙ και η αποτελεσματικότητά της	39
α. Χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων βάσει απόδοσης.....	41
β. Συγχωνεύσεις ΑΕΙ στην Ευρώπη	42
γ. Χρηματοδότηση της Αριστείας	43
δ. Παρατηρητήριο Δημόσιας Χρηματοδότησης	44
6. Η ερευνητική δραστηριότητα	48
7. Σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα.....	50
ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ	51
ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΔΙΠ	51
Ι. Η Γνώμη της ΑΔΙΠ για τη συγκρότηση Εθνικής Στρατηγικής στην Ανώτατη Εκπαίδευση	53
Εισαγωγή.....	53

1.	Το όραμα για την Ανώτατη Εκπαίδευση	53
2.	Το πλαίσιο αρχών και οι συστάσεις για την ανάπτυξη στρατηγικής	54
II.	Οι δράσεις της ΑΔΙΠ για τη Διασφάλιση της Ποιότητας	57
	Εισαγωγή.....	57
1.	Η διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης των Ιδρυμάτων	57
α.	Τα Ιδρύματα αναγνωρίζουν ότι η λειτουργία του εσωτερικού τους Συστήματος για τη Διασφάλιση Ποιότητας (ΣΔΠ) είναι σημαντικό εργαλείο για	58
β.	Τα Ιδρύματα ζητούν από την ΑΔΙΠ	58
γ.	Τα Ιδρύματα προτάσσουν κατά σειρά ως στρατηγικές τους προτεραιότητες.....	58
δ.	Τα Ιδρύματα εντοπίζουν θετικά και αρνητικά σημεία στη λειτουργία και τη δράση τους.....	59
ε.	Τα Ιδρύματα εντοπίζουν ως ευκαιρίες τα ακόλουθα	59
στ.	Τα Ιδρύματα εντοπίζουν τους ακόλουθους κινδύνους.....	60
2.	Η διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης των Ιδρυμάτων	60
α.	Αξιολόγηση της εφαρμογής των διαδικασιών αξιολόγησης.....	62
β.	Αξιολόγηση της διακυβέρνησης, ηγεσίας και στρατηγικής του Ιδρύματος.....	65
γ.	Αξιολόγηση στρατηγικής για τα Προγράμματα Σπουδών.....	76
δ.	Αξιολόγηση του Εσωτερικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας.....	81
3.	Η συνολική αποτίμηση των Εξωτερικών Αξιολογήσεων	90
III.	Η προετοιμασία της πιστοποίησης	98
	Εισαγωγή.....	98
1.	Μελέτη των οδηγιών και των προγραμμάτων σπουδών των ΑΕΙ.....	98
2.	Μελέτη για την Ευρωπαϊκή διάσταση των ΠΠΣ ανά επιστημονικό κλάδο	107
3.	Μελέτη προγραμμάτων σπουδών που οδηγούν σε νομοθετικούς ρυθμιζόμενα επαγγέλματα	109
α.	Κατανομή επαγγελμάτων ανάλογα με την ύπαρξη οδηγίας της ΕΕ.....	110
β.	Κατανομή αδειών άσκησης επαγγέλματος ανά φορέα έκδοσης.....	111
4.	Μελέτη: «Πρακτικές ποιότητας και καινοτομίας για ανάδειξη κέντρων Αριστείας στην Ανώτατη Εκπαίδευση»	113
5.	Μελέτη: «Πλήρες Κόστος και Χρηματοδότηση των Ελληνικών ΑΕΙ».....	115
	ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ.....	117
	Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΔΙΠ.....	117
	Εισαγωγή.....	119
1.	Αξιολόγηση και πιστοποίηση της ΑΔΙΠ	119
2.	Χρηματοδότηση της ΑΔΙΠ.....	121
α.	Τακτικός προϋπολογισμός	121
β.	ΕΣΠΑ 2007 – 2013 (2015).....	123
γ.	ΕΣΠΑ 2014 – 2020.....	126
3.	Διοικητική Οργάνωση.....	126
α.	Το Συμβούλιο της Αρχής	126
β.	Επιστημονική και Διοικητική Υπηρεσία της ΑΔΙΠ	128
4.	Επιστημονική - τεχνολογική ανάπτυξη και προοπτική της ΑΔΙΠ	129
	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Εθνικό Σύστημα Ποιότητας (ΟΠΕΣΠ)	129
	Επίλογος	132

Πίνακας σχημάτων

Σχήμα 1. Ποσοστό πληθυσμού 25-34 ετών με ανώτατη εκπαίδευση ανά έτος (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ).....	18
Σχήμα 2. Σχετικές αποδοχές των εργαζομένων με ανώτατη εκπαίδευση, 2013 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ).....	19
Σχήμα 3. Ποσοστά ανεργίας των ατόμων 25-34 ετών με ανώτατη εκπαίδευση (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ).....	20
Σχήμα 4. Ποσοστά πληθυσμού μεταξύ 15-29 ετών 'ούτε εργαζόμενοι ούτε σε πρόγραμμα εκπαίδευσης', 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ).....	21
Σχήμα 5. Αριθμός διδασκόντων ανά χίλια άτομα οικονομικά ενεργού πληθυσμού (Πηγή: ΕΚΤ).....	22
Σχήμα 6. Αριθμός αποφοίτων επιπέδου ISCED 8 στην Ελλάδα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ).....	22
Σχήμα 7. Ποσοστό αποφοίτων επιπέδου ISCED 8 προς χίλιους κατοίκους ηλικίας 25 – 64 ετών στην Ελλάδα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της UNESCO).....	23
Σχήμα 8. Κατανομή (%) διδασκόντων ανά γεωγραφική περιοχή απόκτησης του διδακτορικού τίτλου (Πηγή: ΕΚΤ).....	24
Σχήμα 9. Εξέλιξη φοιτητικού πληθυσμού κατά την περίοδο 2008-2014 (Πηγή: ΕΥΑ).....	29
Σχήμα 10. Εγγεγραμμένοι φοιτητές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της EUROSTAT).....	30
Σχήμα 11. Αντιπαραβολή γενικού συνόλου φοιτητών πανεπιστημίων και αυτού πέραν κανονικών εξαμήνων, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ).....	30
Σχήμα 12. Κατανομή ανά φύλο και συνολικός αριθμός φοιτητών ΤΕΙ, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ).....	31
Σχήμα 13. Φοιτητικός πληθυσμός Πανεπιστημίων και ΤΕΙ, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ).....	31
Σχήμα 14. Συνολικός αριθμός φοιτητών ανώτατης εκπαίδευσης, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ).....	32
Σχήμα 15. Ποσοστά αποφοίτησης (επιπέδου ISCED 6 κ' 7) τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της UNESCO).....	33
Σχήμα 16. Αριθμός διδασκόντων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της UNESCO).....	34
Σχήμα 17. Αναλογία φοιτητών / διδασκόντων, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της EUROSTAT).....	35
Σχήμα 18. Ποσοστό αποφοίτων ανά τομέα, 2013 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ).....	36
Σχήμα 19. Ποσοστό αποφοίτων ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανά τομέα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της UNESCO).....	37

Σχήμα 20. Σημαντικότητα δεικτών κατά τον υπολογισμό της χρηματοδότησης (Πηγή: EUA).	41
Σχήμα 21. Αριθμός συγχωνεύσεων ανά σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης κατά την περίοδο 2000-2015 (Πηγή: EUA).....	42
Σχήμα 22. Συστήματα με ανοδικά και πτωτικά επίπεδα δημόσιας χρηματοδότησης (2008-2014), (προσαρμογή δεδομένων της EUA).....	44
Σχήμα 23. Δημόσια χρηματοδότηση σε ευρώ ανά φοιτητή (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της EUA).	45
Σχήμα 24. Χρηματοδότηση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως ποσοστό του ΑΕΠ (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της EUA).	46
Σχήμα 25. Μεταβολή του φοιτητικού πληθυσμού και της δημόσιας χρηματοδότησης στην Ελλάδα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της EUA).....	47
Σχήμα 26. Ελληνικές δημοσιεύσεις (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του SJR).....	48
Σχήμα 27. Δείκτης «εργασίες ανά ερευνητή» (Με βάση αριθμητικά δεδομένα των SJR κ' EUROSTAT).	49
Σχήμα 28. Δείκτης «εργασίες ανά ερευνητή» για την Ελλάδα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα των SJR κ' EUROSTAT).	49
Σχήμα 29. Στοιχεία εξωτερικών αξιολογήσεων.....	62
Σχήμα 30. Αποτελέσματα αξιολόγησης της διαδικασίας εξωτερικής αξιολόγησης.....	63
Σχήμα 31. Αποτελέσματα αξιολόγησης της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης.....	64
Σχήμα 32. Συστάσεις επί των διαδικασιών της αξιολόγησης.....	65
Σχήμα 33. Όραμα, αποστολή και στόχοι του Ιδρύματος: θετικά σημεία.	66
Σχήμα 34. Οργανωτική αναπτυξιακή στρατηγική: θετικά σημεία.	67
Σχήμα 35. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης: θετικά σημεία.	67
Σχήμα 36. Στρατηγική της έρευνας: θετικά σημεία.....	68
Σχήμα 37. Στρατηγική διαχείρισης κονδυλίων: θετικά σημεία.....	68
Σχήμα 38. Στρατηγική ανάπτυξης υποδομών: θετικά σημεία.	69
Σχήμα 39. Περιβαλλοντική στρατηγική: θετικά σημεία.	69
Σχήμα 40. Κοινωνική στρατηγική: θετικά σημεία.	70
Σχήμα 41. Στρατηγική διεθνοποίησης: θετικά σημεία.....	70
Σχήμα 42. Στρατηγική φοιτητικής μέριμνας: θετικά σημεία.....	71
Σχήμα 43. Όραμα, αποστολή και στόχοι του Ιδρύματος: αρνητικά σημεία.	71
Σχήμα 44. Οργανωτική αναπτυξιακή στρατηγική: αρνητικά σημεία.....	72
Σχήμα 45. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης: αρνητικά σημεία.....	72
Σχήμα 46. Στρατηγική έρευνας: αρνητικά σημεία.	73

Σχήμα 47. Στρατηγική διαχείρισης κονδυλίων: αρνητικά σημεία.....	73
Σχήμα 48. Στρατηγική ανάπτυξης υποδομών: αρνητικά σημεία.	74
Σχήμα 49. Όραμα, αποστολή και στόχοι του Ιδρύματος, συστάσεις.....	74
Σχήμα 50. Συστάσεις ως προς την οργανωτική αναπτυξιακή στρατηγική.....	75
Σχήμα 51. Συστάσεις ως προς την περιβαλλοντική και κοινωνική στρατηγική, αλλά και τη στρατηγική φοιτητικής μέριμνας.....	75
Σχήμα 52. Προσανατολισμός των Προγραμμάτων Προπτυχιακών Σπουδών.....	76
Σχήμα 53. Αποτίμηση εμπειρίας μάθησης από τη φοίτηση στα ΠΠΣ.....	77
Σχήμα 54. Μελλοντικές προοπτικές επαγγελματικής απασχόλησης.....	77
Σχήμα 55. Ελλείψεις διδακτικού προσωπικού.....	78
Σχήμα 56. Υποδομές και εγκαταστάσεις υποστήριξης των ΠΠΣ.....	78
Σχήμα 57. Αξιολόγηση των επιδόσεων των φοιτητών.....	79
Σχήμα 58. Παρακολούθηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων των ΠΠΣ.....	80
Σχήμα 59. Χρόνος αποφοίτησης.....	80
Σχήμα 60. Προτάσεις για τη βελτίωση των ακαδημαϊκών και παιδαγωγικών πρακτικών και της μαθησιακής διαδικασίας.....	81
Σχήμα 61. Πολιτική και στρατηγική διασφάλισης ποιότητας.....	82
Σχήμα 62. Σχεδιασμός, έγκριση και αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών.....	83
Σχήμα 63. Προώθηση κινητικότητας φοιτητών ή/και προσωπικού μέσω διεθνών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εφαρμογή του Συστήματος Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων (ECTS).	83
Σχήμα 64. Διδασκαλία και μάθηση, αξιολόγηση από τους φοιτητές.....	84
Σχήμα 65. Εισαγωγή φοιτητών, πρόοδος και αναγνώριση σπουδών.....	84
Σχήμα 66. Διασφάλιση ποιότητας σχετικά με το διδακτικό προσωπικό.....	85
Σχήμα 67. Μαθησιακές υποδομές και υποστήριξη φοιτητών.....	85
Σχήμα 68. Πληροφοριακό σύστημα καταγραφής και ανάλυσης δεδομένων και δεικτών.....	86
Σχήμα 69. Διάχυση πληροφοριών στα ενδιαφερόμενα μέρη.....	86
Σχήμα 70. Συνεχής παρακολούθηση και περιοδική αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών. ...	87
Σχήμα 71. Περιοδική εξωτερική αξιολόγηση.....	87
Σχήμα 72. Εσωτερικό σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας: αρνητικά σημεία.....	88
Σχήμα 73. Συστάσεις επί των διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας.....	89
Σχήμα 74. Συστάσεις ως προς τις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας του διδακτικού προσωπικού.	89

Σχήμα 75. Συστάσεις ως προς τον σχεδιασμό, την αξιολόγηση και την επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών.	90
Σχήμα 76. Μέση επίδοση ΑΕΙ ανά κριτήριο αξιολόγησης.	96
Σχήμα 77. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας γενικών κριτηρίων ανά ΑΕΙ.	99
Σχήμα 78. Ιστόγραμμα βαθμού συμπλήρωσης της ομάδας γενικών κριτηρίων ανά ΑΕΙ.	100
Σχήμα 79. Μαθησιακά αποτελέσματα ανά ΑΕΙ.	101
Σχήμα 80. Περιεχόμενο Μαθήματος ανά ΑΕΙ.	102
Σχήμα 81. Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι ανά ΑΕΙ.	102
Σχήμα 82. Συνιστώμενη βιβλιογραφία ανά ΑΕΙ.	103
Σχήμα 83. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας «γενικά κριτήρια» ανά επιστημονικό κλάδο.	104
Σχήμα 84. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας «μαθησιακά αποτελέσματα» ανά επιστημονικό κλάδο.	105
Σχήμα 85. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας «περιεχόμενο μαθήματος» ανά επιστημονικό κλάδο.	106
Σχήμα 86. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας «διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι-αξιολόγηση» ανά επιστημονικό κλάδο.	106
Σχήμα 87. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας «συνιστώμενη βιβλιογραφία» ανά επιστημονικό κλάδο.	107
Σχήμα 88. Πλήθος ΠΠΣ ανά επιστημονικό κλάδο στην Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση.	108
Σχήμα 89. Πλήθος εθνικών ΠΠΣ ανά επιστημονική περιοχή Tuning	108
Σχήμα 90. Κατανομή επαγγελματιών ανάλογα με την υποχρέωση έκδοσης άδειας ασκήσεως επαγγέλματος.	110
Σχήμα 91. Ποσοστά επαγγελματιών ανάλογα με την υποχρέωση έκδοσης άδειας ασκήσεως επαγγέλματος.	110
Σχήμα 92. Ποσοστιαία κατανομή επαγγελματιών ανάλογα με την ύπαρξη οδηγίας της ΕΕ.	111
Σχήμα 93. Ύπαρξη ή όχι οδηγίας της ΕΕ, για τα επαγγέλματα που απαιτούν άδεια.	111
Σχήμα 94. Αριθμός αδειών άσκησης επαγγέλματος ανά φορέα έκδοσης.	112
Σχήμα 95. Ποσοστό αδειών άσκησης επαγγέλματος ανά φορέα έκδοσης.	113
Σχήμα 96. Τα μέλη της ΕΝQA (Πηγή: ΕΝQA).	119
Σχήμα 97. Απεικόνιση των εγκεκριμένων προϋπολογισμών της ΑΔΙΠ από το 2010 έως 2015.	122
Σχήμα 98. Απεικόνιση των δαπανών της ΑΔΙΠ από το 2010 έως 2014.	123
Σχήμα 99. Δαπάνες του έργου ΕΣΠΑ της ΑΔΙΠ από το 2010 έως το 2015.	126
Σχήμα 100. Οργανωτική Δομή της ΑΔΙΠ.	129
Σχήμα 101. Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Εθνικό Σύστημα Ποιότητας.	131

Συντομογραφίες

ΑΔΙΠ	Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία
ΑΣΕΠ	Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού
ΑΣΠΑΙΤΕ	Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
ΓΕΕ	Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
ΔΑΣΤΑ	Δομή Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας
ΔΕΠ	Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό
Δ.Π.	Διασφάλιση Ποιότητας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΑ	Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης
ΕΚΤ	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΠ	Εκπαιδευτικό Προσωπικό
ΕΠΠ	Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΤΑ	Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΣΕΕ	Εθνική Σπουδαστική Ένωση Ελλάδας
ΕΣΗΔΗΣ	Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων
ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
ΕΦΕΕ	Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδας
ΕΧΑΕ	Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης
Ι.Δ.	Ιδιωτικού Δικαίου
ΙΔΑΧ	Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου
ΚΕΣΥ	Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας
ΜΟΔΙΠ	Μονάδας Διασφάλισης Ποιότητας
ΜΟΚΕ	Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας
ΟΕΕ	Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδας
ΟΜΕΑ	Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΠΕΣΠ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Εθνικό Σύστημα Ποιότητας
ΟΣΕΠ	Ομοσπονδία Συλλόγων Εκπαιδευτικού Προσωπικού
ΠΠΣ	Προπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών
ΠΟΣΔΕΠ	Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Διδακτικού & Ερευνητικού Προσωπικού

ΠΣ	Πρόγραμμα Σπουδών
ΣΔΠ	Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας
ΤΕ	Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΤΠΕ	Τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνίας
ΥΠΠΕΘ	Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων
ACA	Academic Cooperation Association
APQN	Asia-Pacific Quality Network
BI	Business Intelligence
CHIPS	Center for Higher Education Policy Studies
ECTS	European Credit Transfer and Accumulation System
EACEA	Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
ENQA	European Association for Quality Assurance in Higher Education
EQAR	European Quality Assurance Register for Higher Education
EQF	European Qualification Framework
ESG	Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area
ETL	Extract Transform Load
ESU	European Students' Union
EUA	European University Association
EURASHE	European Association of Institutions in Higher Education
EUROSTAT	Directorate-General of the European Commission for statistical information
INQAAHE	International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education
ISCED	International Standard Classification of Education
OR	Odds Ratio
SJR	Scientific Journal Rankings
UIS	UNESCO Institute of Statistics
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Πρόλογος

Η παρούσα ετήσια έκθεση ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης αφορά στο ημερολογιακό έτος 2015, όπως ορίζει ο ν.4009/11.

Η έκθεση περιλαμβάνει στοιχεία από την αυτοαξιολόγηση και την εξωτερική αξιολόγηση των Ιδρυμάτων, καθώς η δραστηριότητα αυτή πραγματοποιείται για πρώτη φορά στον εθνικό χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης και αποτελεί το επιστέγασμα της πρώτης φάσης της διασφάλισης της ποιότητας των ΑΕΙ, η οποία ξεκίνησε με την αξιολόγηση των ακαδημαϊκών μονάδων και διήρκεσε πάνω από τέσσερα έτη. Ολοκληρώθηκε στο τέλος του πρώτου εξαμήνου του 2016, με την υποβολή των εκθέσεων της εξωτερικής αξιολόγησης των Ιδρυμάτων από διεθνείς εμπειρογνώμονες. Η ανάλυση των δεδομένων, που συγκεντρώθηκαν από τις δράσεις διασφάλισης ποιότητας των ΑΕΙ, αναδεικνύει μία, κατά δυνατόν, αντικειμενική εικόνα της ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης. Η εικόνα αυτή θα αξιοποιηθεί αφ' ενός μεν από τα Ιδρύματα για τη βελτίωσή τους, αφ' ετέρου δε από την πολιτεία για τον επιτυχή σχεδιασμό της εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση, διότι, όπως είναι γνωστό, η στρατηγική πρέπει να βασίζεται σε πραγματικά δεδομένα, ώστε να καταλήγει σε ρεαλιστική στοχοθεσία και προγραμματισμό.

Στην έκθεση αυτή παρουσιάζεται μια συνοπτική εικόνα για την υφιστάμενη κατάσταση στα βασικά μεγέθη της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα μεγέθη των χωρών του ΟΟΣΑ και των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, στο πλαίσιο της νομοθετημένης αποστολής της, η ΑΔΙΠ διατυπώνει τα δεδομένα, τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη για τη συγκρότηση μιας εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Στη συνέχεια παρατίθεται η ανάλυση των δράσεων διασφάλισης ποιότητας, τις οποίες ανέλαβε η ΑΔΙΠ και, ειδικότερα, οι διαδικασίες που ακολούθησε για την εσωτερική αξιολόγηση των Ιδρυμάτων και την πραγματοποίηση της εξωτερικής τους αξιολόγησης. Ακόμη αναφέρονται οι δράσεις της Αρχής για την προετοιμασία της πιστοποίησης των προγραμμάτων σπουδών καθώς και των Εσωτερικών Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας των Ιδρυμάτων (ΜΟΔΙΠ).

Τέλος, καταγράφονται τα εσωτερικά λειτουργικά θέματα της ΑΔΙΠ, όπως η οικονομική και διοικητική της οργάνωση, οι δραστηριότητες που πραγματοποίησε στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΣΠΑ καθώς και οι στόχοι και ο προγραμματισμός της για το επόμενο βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο διάστημα, στο πλαίσιο της βραχυπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης εκπλήρωσης της αποστολής της.

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε από ομάδα εργασίας της ΑΔΙΠ και εγκρίθηκε ομόφωνα με την υπ' αριθ. 42/26-7-2016 Απόφαση του Συμβουλίου της. Η έκθεση υποβάλλεται στη Βουλή των Ελλήνων και τον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67 του ν.4009/2011.

Η Πρόεδρος της ΑΔΙΠ

Καθηγήτρια Νικολέττα Παϊσίδου

Σύνοψη

Στο ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ της παρούσας έκθεσης ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης, η ΑΔΙΠ προβαίνει στη βιβλιογραφική ανασκόπηση των βασικών μεγεθών της ανώτατης εκπαίδευσης σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Με τον τρόπο αυτό, παρέχεται στον αναγνώστη συνολική και συγκριτική εικόνα για τη θέση της Ελλάδας στο ακαδημαϊκό γίγνεσθαι παγκοσμίως. Η εν λόγω εικόνα τεκμηριώνεται από τα βασικά ποσοτικά και ποιοτικά μεγέθη, τα οποία έχουν λάβει πρόσφατη δημοσιότητα από τις πλέον έγκυρες και εξειδικευμένες πηγές για την ανώτατη εκπαίδευση. Η ΑΔΙΠ, μετά την αναζήτηση και συλλογή των στοιχείων αυτών, προέβη στην επεξεργασία τους και, κατόπιν, στην παραγωγή των αντίστοιχων διαγραμμάτων ή σχημάτων. Στόχος τού ως άνω κεφαλαίου είναι ο προσδιορισμός του περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο λειτουργούν και δραστηριοποιούνται τόσο τα ΑΕΙ της χώρας μας όσο και η ΑΔΙΠ. Είναι σημαντικό, πριν την εξαγωγή των οποιωνδήποτε συμπερασμάτων σχετικά με το επίπεδο, τις δυνατότητες και τα αποτελέσματα της δράσης των ελληνικών ΑΕΙ, να λαμβάνονται υπόψη οι συνθήκες, οι επιδόσεις και οι πολιτικές των άλλων συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης σε παγκόσμια κλίμακα. Για παράδειγμα, αποδεικνύεται ότι τα ελληνικά Ιδρύματα, παρόλο που υπολείπονται σε ανθρώπινους πόρους και κεφάλαια, έχουν να επιδείξουν μια σημαντική και ανερχόμενη επίδοση στην ερευνητική δραστηριότητα, η οποία, όμως, πλέον, εμφανίζεται να κάμπτεται εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Εξάλλου, είναι σημαντικό, μέσα από την παρούσα έκθεση, να παρασχεθούν πληροφορίες για τους υφιστάμενους στόχους και αρχές του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, τα οποία επιδρούν άμεσα τόσο στις εθνικές επιλογές όσο και στις εφαρμοζόμενες πολιτικές, εν γένει, στην Ευρώπη.

Στο ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ της έκθεσης περιλαμβάνονται οι δράσεις της ΑΔΙΠ από τον Σεπτέμβριο 2014 έως τον Δεκέμβριο 2015. Οι δράσεις αυτές αφορούν:

(α) Στην αρμοδιότητα της ΑΔΙΠ για τη συγκρότηση εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση.

Ειδικότερα, η ΑΔΙΠ συνέταξε κείμενο έκφρασης γνώμης για τη συγκρότηση εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον ν.4009/2011. Το κείμενο συντάχθηκε ύστερα από μελέτη όλων των παραγόντων, οι οποίοι λαμβάνουν χώρα στη λειτουργία και ανάπτυξη του εθνικού συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης. Κατά την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε, αναδείχθηκαν τα ισχυρά και αδύναμα σημεία του συστήματος, καθώς και οι υφιστάμενες ευκαιρίες και οι κίνδυνοι στο εξωτερικό του περιβάλλον. Κεντρικό σημείο της ανάλυσης αυτής συνιστά η διατύπωση του οράματος για την εθνική ανώτατη εκπαίδευση:

«Να αξιοποιηθούν τα ελληνικά ΑΕΙ ως βασικοί συντελεστές της ανόρθωσης της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, για την αντιμετώπιση της κρίσης και την εφαρμογή ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης της χώρας. Η Ανώτατη Εκπαίδευση, στις επόμενες δεκαετίες, θα πρέπει να διαδραματίσει έναν κεντρικό ρόλο για τη μετατροπή της εθνικής οικονομίας σε μια παραγωγική οικονομία, βασισμένη στη γνώση και την καινοτομία, για βιώσιμες επιχειρήσεις και ελκυστικά ΑΕΙ που θα παράγουν επιστήμονες με δημιουργικό τρόπο σκέψης, ευρεία μόρφωση και γνώσεις αιχμής σε μια χώρα με υψηλή ποιότητα κοινωνικής ζωής και πολιτισμού, χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς.»

Η πρόταση καταλήγει σε συγκεκριμένο πλαίσιο αρχών για την εφαρμογή της στρατηγικής και σε συγκεκριμένες συστάσεις για την ανάπτυξή της.

(β) Στην πραγματοποίηση των εσωτερικών και εξωτερικών αξιολογήσεων των ΑΕΙ.

Ειδικότερα, παρατίθενται τα κύρια σημεία των εκθέσεων εσωτερικής αξιολόγησης των Ιδρυμάτων. Τα παραπάνω σημεία αφορούν σε θέματα ηγεσίας, στρατηγικής και διοίκησης των ΑΕΙ καθώς και σε θέματα λειτουργίας και τεκμηρίωσης των εσωτερικών τους συστημάτων διασφάλισης ποιότητας. Περαιτέρω, γίνεται αναφορά στις, εκ μέρους της ΑΔΙΠ, διαδικασίες οργάνωσης της εξωτερικής αξιολόγησης των Ιδρυμάτων από Επιτροπές Εμπειρογνομόνων και αναλύονται τα αποτελέσματα των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης των 14 από τα 36 Ιδρύματα. Η εξωτερική αξιολόγηση των υπολοίπων 22 Ιδρυμάτων ολοκληρώθηκε το α' εξάμηνο του 2016. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανέδειξε τα σημαντικότερα θετικά και αρνητικά σημεία των Ιδρυμάτων, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των εμπειρογνομόνων. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η τελική αξιολογική κρίση των Επιτροπών, η οποία, κατά μέσο όρο και με άριστα το τέταρτο, τοποθετεί τα Ιδρύματα στο τρίτο από τα τέσσερα αξιολογικά επίπεδα. Επισημαίνεται ότι στόχος της εξωτερικής αξιολόγησης των ΑΕΙ είναι η συνεχής βελτίωσή τους και όχι η μεταξύ τους σύγκριση και η κατάταξή τους.

(γ) Στην προετοιμασία της πιστοποίησης των προγραμμάτων σπουδών και των εσωτερικών συστημάτων διασφάλισης ποιότητας των ΑΕΙ, μέσω της διεξαγωγής ειδικών μελετών, ως εξής:

- Τη μελέτη των οδηγιών και των προγραμμάτων σπουδών των ΑΕΙ, στην οποία εντοπίζονται οι δυσκολίες και οι ελλείψεις κατά τη συμπλήρωσή τους.
- Τη μελέτη της ευρωπαϊκής διάστασης των προγραμμάτων σπουδών ανά επιστημονικό κλάδο, με σκοπό την μεταφορά της ευρωπαϊκής εμπειρίας κυρίως από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα *Tuning*.
- Τη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών, που οδηγούν σε νομοθετικώς ρυθμιζόμενα επαγγέλματα.
- Τη μελέτη για τις πρακτικές ποιότητας και καινοτομίας για την ανάδειξη κέντρων αριστείας στην ανώτατη εκπαίδευση στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο, με σκοπό την αποσαφήνιση της έννοιας της αριστείας και την παράθεση σχετικών παραδειγμάτων.
- Τη μελέτη για το πλήρες κόστος λειτουργίας και τη χρηματοδότηση των ελληνικών ΑΕΙ. Η μελέτη βασίζεται στη χρήση επιστημονικών προσεγγίσεων για τη δημιουργία σχετικού μοντέλου και την αναφορά καλών πρακτικών.

Στο ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ παρατίθεται η στρατηγική και αναπτυξιακή δραστηριότητα της ΑΔΙΠ και ειδικότερα:

- Η εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση της ΑΔΙΠ από την Ευρωπαϊκή Ένωση Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ENQA) και η ανακήρυξή της ως πλήρες μέλος της.
- Η χρηματοδότηση και η οικονομική λειτουργία της ΑΔΙΠ. Η υποστήριξη του ΕΣΠΑ στην υλοποίηση των δράσεων διασφάλισης ποιότητας.
- Η διοικητική οργάνωση της ΑΔΙΠ, οι προσπάθειες αναδιοργάνωσής της και η επιστημονική-τεχνολογική ανάπτυξή της με την προμήθεια και εγκατάσταση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Εθνικού Συστήματος Ποιότητας (ΟΠΕΣΠ) για την ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ ΑΔΙΠ, ΑΕΙ, ΥΠΠΕΘ και ενδιαφερομένων φορέων.

Τέλος, η έκθεση 2015 αποτελεί το τεκμήριο της προόδου που έχει συντελεστεί στα ελληνικά ΑΕΙ με την αναβάθμιση των εσωτερικών τους διαδικασιών ποιότητας και την περαιτέρω ανάπτυξη της δημόσιας λογοδοσίας τους.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

**ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΗΣ
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ
ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ**

Εισαγωγή

Η ανώτατη εκπαίδευση βρίσκεται στο επίκεντρο της κοινωνίας της γνώσης: συμβάλλει στην ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων υψηλού επιπέδου, δημιουργεί νέες γνώσεις, εμπνέει την καινοτομία και διεξάγει έρευνα που συμβάλλει στην κατανόηση της σύγχρονης εποχής.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η ανώτατη εκπαίδευση έχει αλλάξει δραματικά: υπήρξε μια τεράστια ανάπτυξη και επέκτασή της σχεδόν σε κάθε χώρα. Συνακόλουθα, και το παγκόσμιο τοπίο της ανώτατης εκπαίδευσης έχει μεταβληθεί, λόγω της διεθνοποίησής της, δηλαδή της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. πέραν των εθνικών συνόρων. Σήμερα, βιώνουμε μια δυναμική «παγκόσμια αγορά της ανώτατης εκπαίδευσης».

Παράλληλα, ο τομέας της ανώτατης εκπαίδευσης έχει αλλάξει και στο εσωτερικό των χωρών. Κατά την τελευταία δεκαετία, σε πολλές χώρες η ανώτατη εκπαίδευση έχει απομακρυνθεί από ένα κρατικά ελεγχόμενο μοντέλο και προσανατολίζεται σε ένα περιβάλλον, όπου τα θεσμικά της όργανα διαθέτουν υψηλό βαθμό αυτοδιοίκησης. Πολλά Ιδρύματα υποδέχθηκαν αυτή τη νέα «ελευθερία» με ενθουσιασμό: επιλέγοντας εξελιγμένες στρατηγικές, θέτουν ως στόχο να καταστούν ανταγωνιστικά ως προς την προσέλκυση φοιτητών, διδακτικού προσωπικού και ερευνητικών χρηματοδοτήσεων.

Οι χώρες και οι κυβερνήσεις τους αναζητούν όλο και περισσότερο τρόπους για το πώς θα διατηρηθεί η ποιότητα στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης και πώς αυτή θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τις προτεραιότητες των κοινωνιών καθώς και την ανταποδοτικότητα της έρευνας και της εκπαίδευσης, αφού το κόστος τους επιβαρύνει τους φορολογούμενους ή τους φοιτητές και τις οικογένειές τους. Για τους παραπάνω λόγους, εστιάζουν στην ανάπτυξη και τη λειτουργία των συστημάτων διασφάλισης ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση και, μέσω αυτών, στη βελτίωση των επιδόσεων των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης.

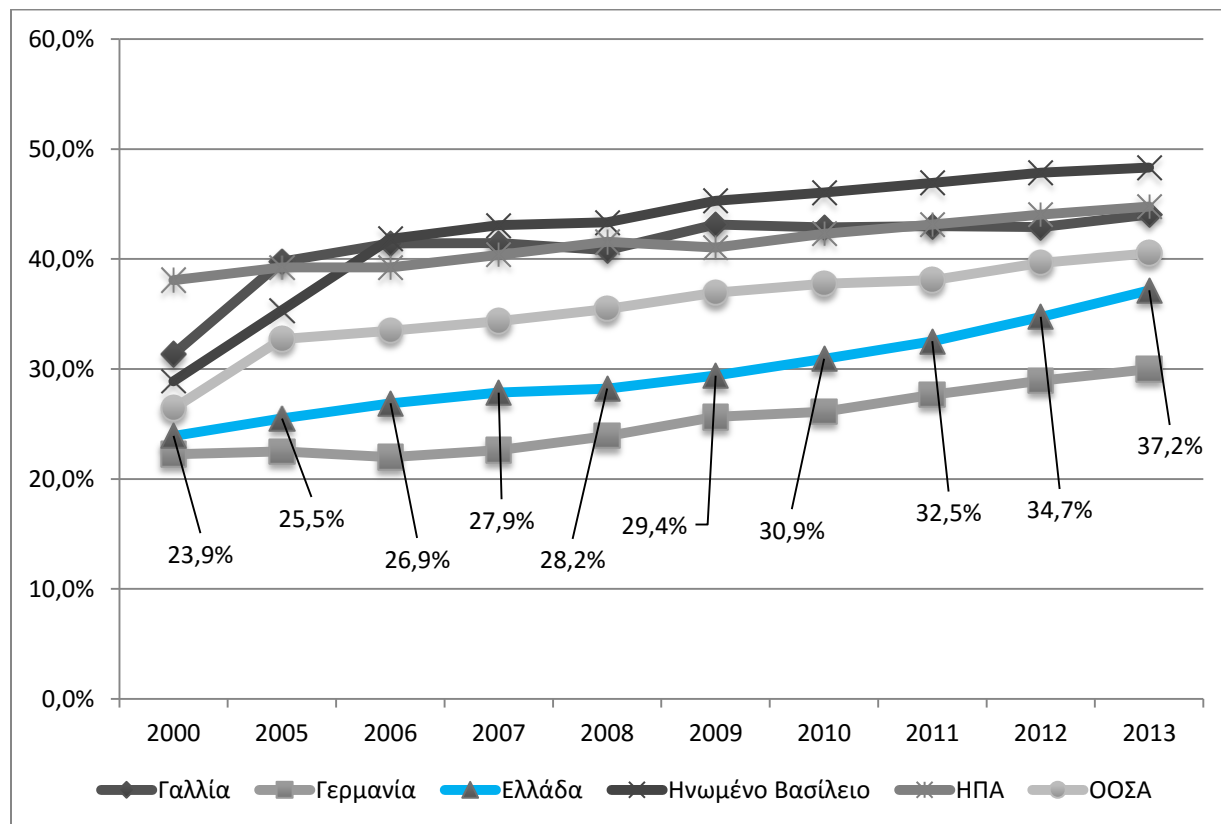
Η παρουσίαση των στοιχείων που ακολουθεί πραγματοποιήθηκε μέσα από την αναζήτηση επικαιροποιημένου πρωτογενούς υλικού. Η διερεύνηση, συλλογή κι επεξεργασία των δεδομένων έλαβε χώρα προς στο τέλος του πρώτου εξαμήνου του 2016 με βασικές πηγές:

- Στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROSTAT)
- Ινστιτούτο Στατιστικής της UNESCO (UIS)
- Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)
- Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (ΕΥΑ)
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)
- Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ)

Σε κάθε σχήμα παρατίθεται ο τίτλος και η πηγή, με υποσημείωση της αναφοράς του πλήρους διαδικτυακού συνδέσμου των πρωτογενών δεδομένων.

1. Πληθυσμός και μορφωτικό επίπεδο

Το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού συνδέεται με τις διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στην κάθε χώρα και, ως εκ τούτου, αποτελεί έναν σημαντικό δείκτη παρακολούθησης αλλά και στοχοθέτησης. Η άνοδος του μορφωτικού επιπέδου συγκαταλέγεται στους κεντρικούς στόχους της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Ευρώπη 2020». Πολλοί φορείς προσφέρουν στατιστικές αναλύσεις του μορφωτικού επιπέδου για διαφορετικές ηλικιακές ομάδες, δύο από τις οποίες παρουσιάζονται στο Σχήμα 1.

Σχήμα 1. Ποσοστό πληθυσμού 25-34 ετών με ανώτατη εκπαίδευση ανά έτος (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ¹).

Όπως απεικονίζεται στο Σχήμα 1, για όλες τις χώρες του δείγματος, η τάση είναι θετική, με την Ελλάδα να έχει μικρότερα ποσοστά από όλες τις χώρες, εκτός από τη Γερμανία. Τα μεγαλύτερα ποσοστά κατόχων τίτλων ανώτατης εκπαίδευσης στην εν λόγω ηλικιακή ομάδα ανήκουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, με τις ΗΠΑ και τη Γαλλία να ακολουθούν εναλλάξ για κάποια χρόνια. Το παρόν ηλικιακό δείγμα είναι μεγαλύτερο από αυτό που μελετάει η ευρωπαϊκή στρατηγική (των 30 έως 34 ετών).

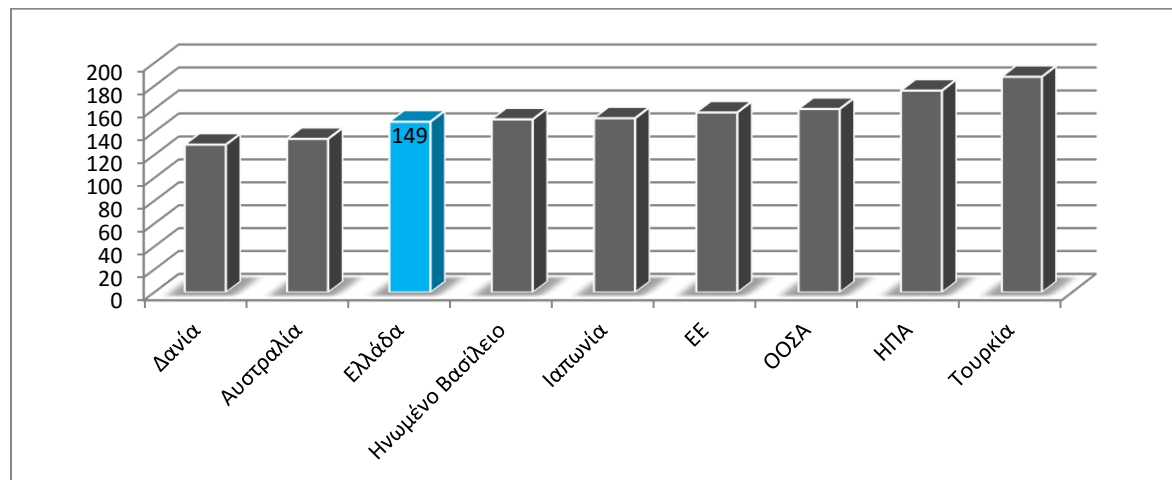
¹ http://www.oecd-ilibrary.org/education/data/education-at-a-glance_eag-data-en

2. Απασχόληση και Ανεργία

α. Αποδοχές πτυχιούχων ΑΕΙ

Οι σχετικές αποδοχές των ατόμων με ανώτατη εκπαίδευση προκύπτουν από τα ποσοστά των αποδοχών των ενηλίκων με άλλα επίπεδα εκπαίδευσης πλην αυτού της ανώτατης, σε σχέση με τις αποδοχές των ατόμων με ανώτατη εκπαίδευση. Κατά συνέπεια, η τιμή των αποδοχών, έστω 150, των ατόμων μιας ηλικιακής ομάδας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σημαίνει ότι ο μέσος όρος των αποδοχών των ατόμων με ανώτατη εκπαίδευση είναι κατά 50% αυξημένος, σε σχέση με αυτόν των ατόμων που δε διαθέτουν ανώτατη εκπαίδευση.

Στο Σχήμα 2 παρουσιάζονται οι σχετικές αποδοχές των εργαζομένων με μορφωτικό επίπεδο ανώτατης εκπαίδευσης, για τις ηλικίες 25-64 ετών και των δύο φύλων, για το έτος 2013. Οι ενήλικες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με εισόδημα από την εργασία τους συμβολίζουν το όριο των 100 μονάδων. Για την Ελλάδα, ο δείκτης των 149 μονάδων σημαίνει ότι ο εργαζόμενος με ανώτατη εκπαίδευση έχει σε ποσοστό 49% αυξημένες αποδοχές από τον εργαζόμενο με δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Φαίνεται ότι η Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιαπωνία δεν παρουσιάζουν κάποια ιδιαίτερη απόκλιση από τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ, ούτε από τον μέσο όρο της Ευρώπης των 21. Τα αποτελέσματα αυτά βρίσκονται σε αντίθεση με αυτά των Ηνωμένων Πολιτειών και της Τουρκίας, τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερα αυξημένο δείκτη σχετικών αποδοχών των ατόμων με ανώτατη εκπαίδευση, αλλά και της Δανίας και της Αυστραλίας, τα οποία παρουσιάζουν αρνητική απόκλιση από τους μέσους όρους του ΟΟΣΑ και της Ευρώπης των 21.

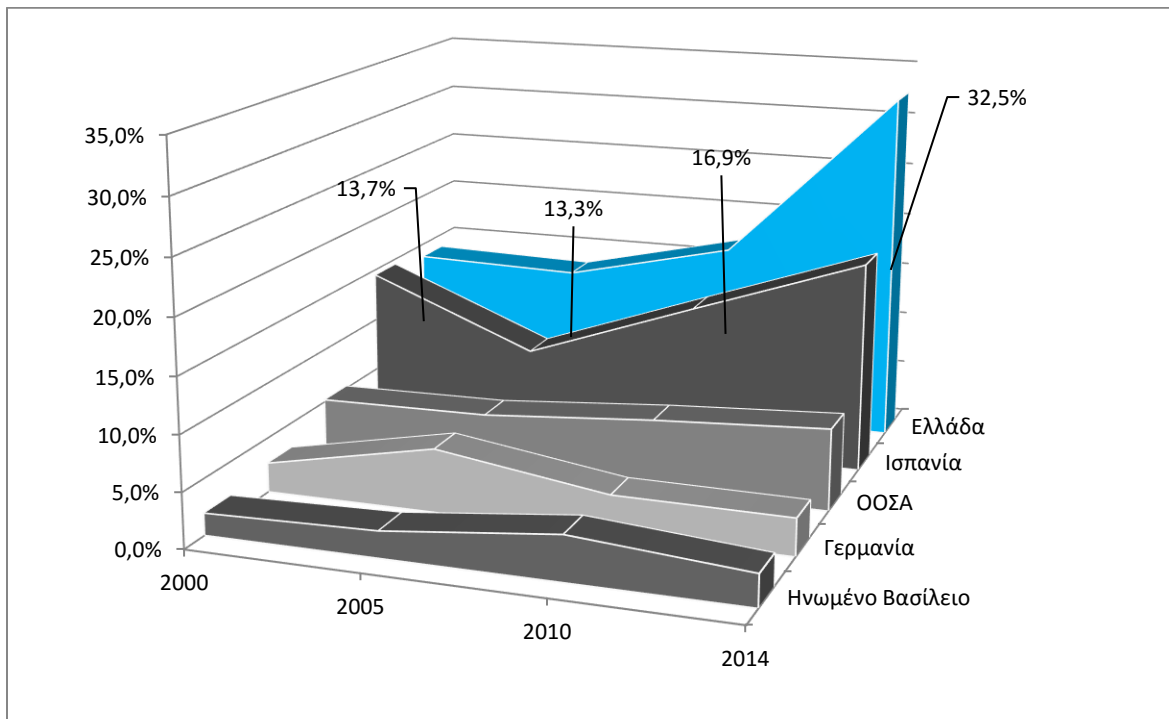

Σχήμα 2. Σχετικές αποδοχές των εργαζομένων με ανώτατη εκπαίδευση, 2013 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ²).

² <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9615031e.pdf?expires=1465716343&id=id&accname=guest&checksum=222F78F1B07FADB255C5AAC913E600DB>

β. Ανεργία πτυχιούχων ΑΕΙ

Τα ποσοστά ανεργίας για την Ελλάδα είναι αυξημένα, εάν ληφθεί υπόψη η ηλικιακή ομάδα των νέων 25-34 ετών. Κατά περίπτωση, υπάρχει μεταβολή και στις υπόλοιπες χώρες του δείγματος, όπως φαίνεται στο Σχήμα 3.

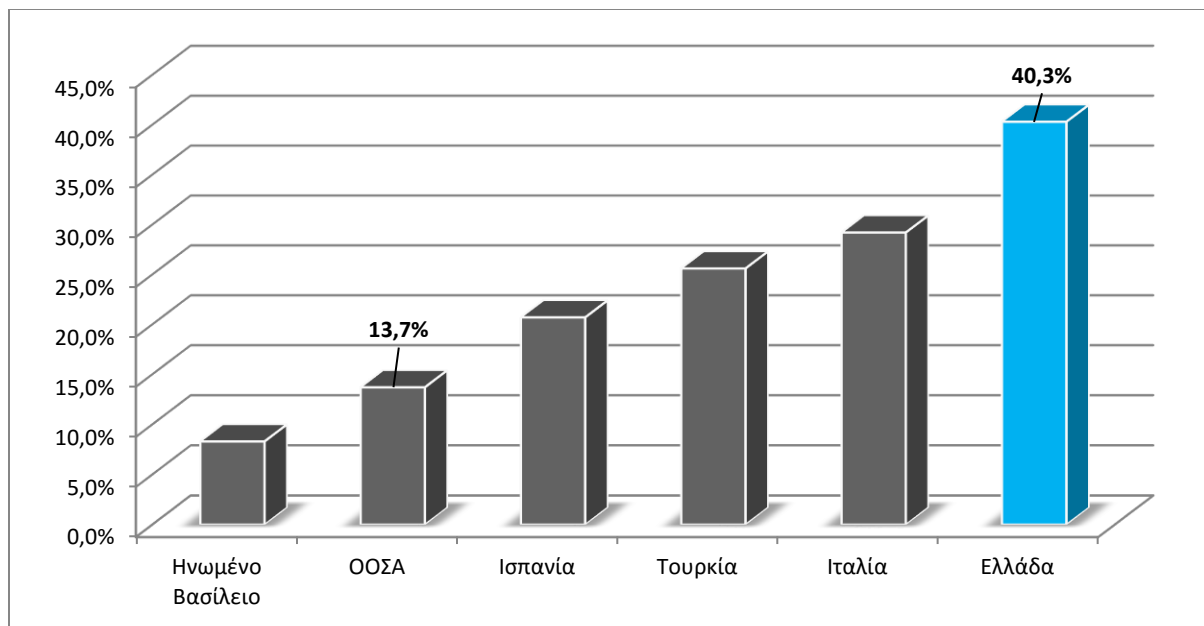

Σχήμα 3. Ποσοστά ανεργίας των ατόμων 25-34 ετών με ανώτατη εκπαίδευση (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ³).

γ. NEET

Ένας δείκτης, που παρουσιάζει ενδιαφέρον και καταγράφεται από πολλούς διεθνείς οργανισμούς, αφορά το ποσοστό των νέων ατόμων «εκτός Εκπαίδευσης, Απασχόλησης ή Κατάρτισης» ("Not in Education, Employment, or Training" (NEET). Φαίνεται ιδιαίτερα πιθανό ότι οι νέοι/ες σήμερα, στην κρίσιμη για τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση ηλικιακή ομάδα των 15-29 ετών, καθυστερούν την είσοδό τους στην αγορά εργασίας, παραμένοντας στην εκπαίδευση πέρα από την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Ενώ ο δείκτης ανεργίας υπολογίζεται βάσει των ατόμων που αδυνατούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, η κατηγορία των νέων «εκτός Εκπαίδευσης, Απασχόλησης ή Κατάρτισης» αποτελεί δείκτη μέτρησης και αποτύπωσης των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα άτομα, για την είσοδό τους στην αγορά εργασίας μετά την εκπαίδευση.

³ <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9615031e.pdf?expires=1465716343&id=id&accname=guest&checksum=222F78F1B07FADB255C5AAC913E600DB>

Σχήμα 4. Ποσοστά πληθυσμού μεταξύ 15-29 ετών 'ούτε εργαζόμενοι ούτε σε πρόγραμμα εκπαίδευσης', 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ⁴).

Στο Σχήμα 4 απεικονίζεται το ποσοστό των νέων 15-29 ετών με μορφωτικό επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι δεν εργάζονται και δεν είναι ενταγμένοι σε κάποιο πρόγραμμα εκπαίδευσης, για το 2014. Κατά μέσο όρο, για το 2014, στις χώρες του ΟΟΣΑ, το 13,7% των νέων 15-29 ετών ανήκουν στην κατηγορία ΝΕΕΤ. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα είναι σημαντικά υψηλότερο, περίπου στο 40%. Κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ, το 17,9% των νέων 20-24 ετών ούτε απασχολούνται, ούτε είναι στην εκπαίδευση ή κατάρτιση. Στην εν λόγω ηλικιακή κατηγορία, ο μέσος όρος και για τα δύο φύλα για την Ελλάδα είναι 31,3%⁵.

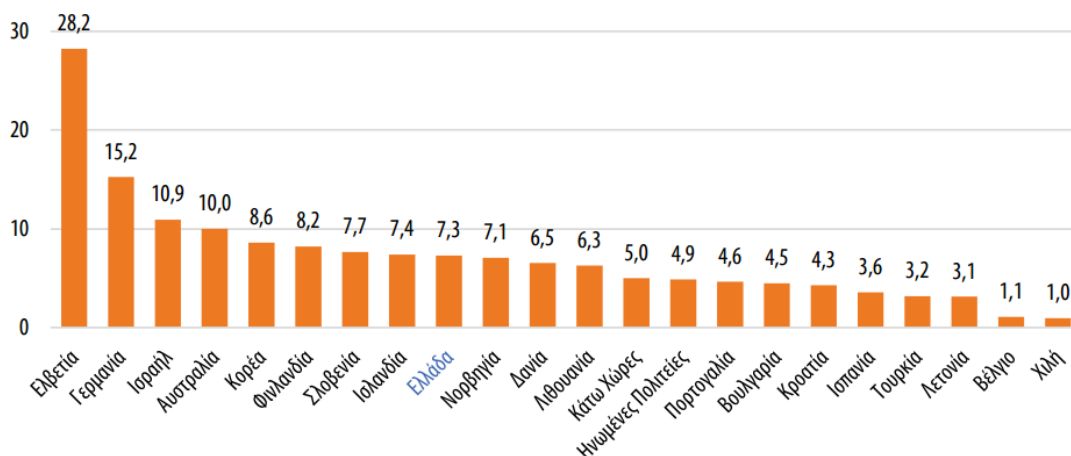
δ. Αριθμός διδασκόντων

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποίησε το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της έρευνας του ΟΟΣΑ «International Survey on Careers of Doctorate Holders-CDH», το πλήθος των διδασκόντων στην Ελλάδα ανέρχεται σε 35.457. Σημαντικό κριτήριο είναι η αναγωγή του αριθμού των διδασκόντων ανά χίλια άτομα οικονομικά ενεργού πληθυσμού (Σχήμα 5). Στην περίπτωση αυτή, η Ελβετία και η Γερμανία βρίσκονται στην υψηλότερη θέση με τιμές 28,2 και 15,2,

⁴<http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/9615031e.pdf?expires=1465380871&id=id&acname=guest&checksum=B847BE067AA618FD A09139684B5D8F38>

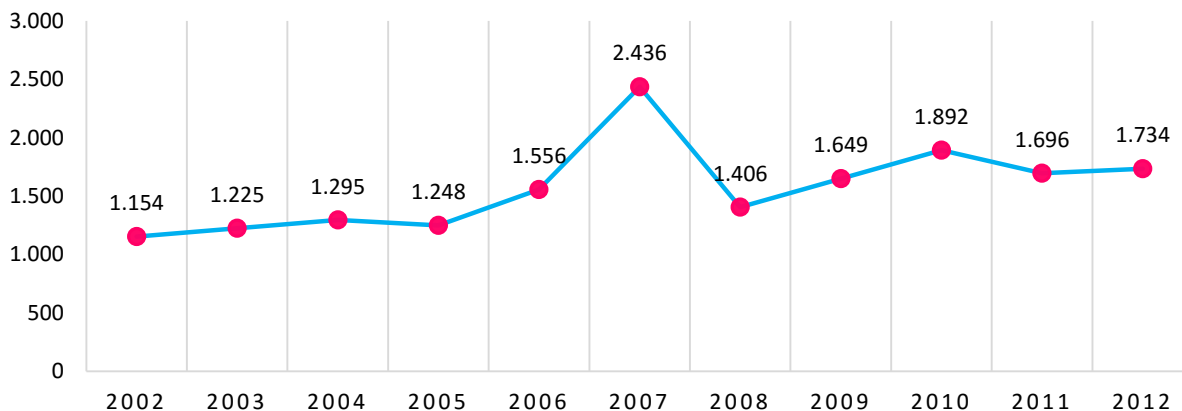
⁵http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2015/percentage-of-15-29-year-olds-in-education-not-in-education-by-work-status-age-group-and-gender-2014_eag-2015-table222-en

αντίστοιχα. Η Ελλάδα, με τιμή 7,3, βρίσκεται στην 9^η θέση και τοποθετείται υψηλότερα από αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Νορβηγία, η Δανία, η Λιθουανία, οι Κάτω Χώρες κ.λπ., αλλά και οι ΗΠΑ.

Σχήμα 5. Αριθμός διδασκόντων ανά χίλια άτομα οικονομικά ενεργού πληθυσμού (Πηγή: ΕΚΤ⁶).

Διαχρονικά διαπιστώνεται αύξηση των διδασκόντων για όλες τις χώρες του δείγματος, με τη Γερμανία να συγκεντρώνει τους περισσότερους αριθμητικά αποφοίτους από προγράμματα διδακτορικών σπουδών και την Ελλάδα τους λιγότερους. Πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα, κατά την αναφερόμενη χρονική περίοδο, σημειώνεται αύξηση του αριθμού των αποφοίτων (Σχήμα 6).

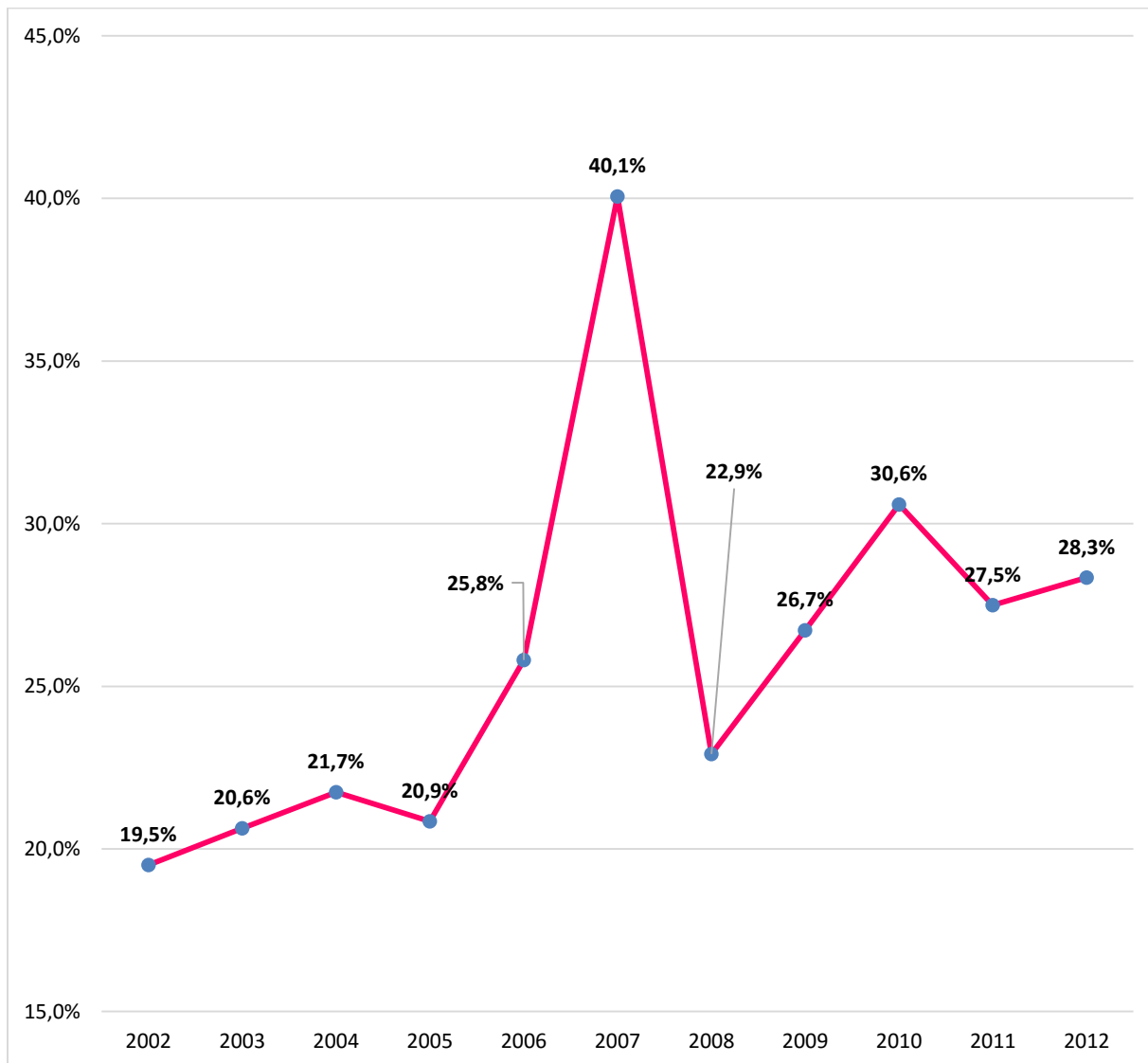

Σχήμα 6. Αριθμός αποφοίτων επιπέδου ISCED 8 στην Ελλάδα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ⁷).

⁶ ΕΚΤ(2015), Οι διδάκτορες στην Ελλάδα: σταδιοδρομία και κινητικότητα. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.

⁷http://data.uis.unesco.org/OECDStat_Metadata/ShowMetadata.ashx?Dataset=EDULIT_DS&ShowOnWeb=true&Lang=en

Η σύγκριση του αριθμού των διδακτόρων μεταξύ των χωρών βάσει του πληθυσμού τους μπορεί να μην επιτρέπει την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, ωστόσο ο δείκτης πλήθους αποφοίτων επιπέδου ISCED 8 προς χίλιους κατοίκους ηλικίας 25 – 64 ετών αποτελεί αξιόπιστο συγκριτικό δείκτη για τους αποφοίτους διδακτορικών σπουδών (Σχήμα 7).

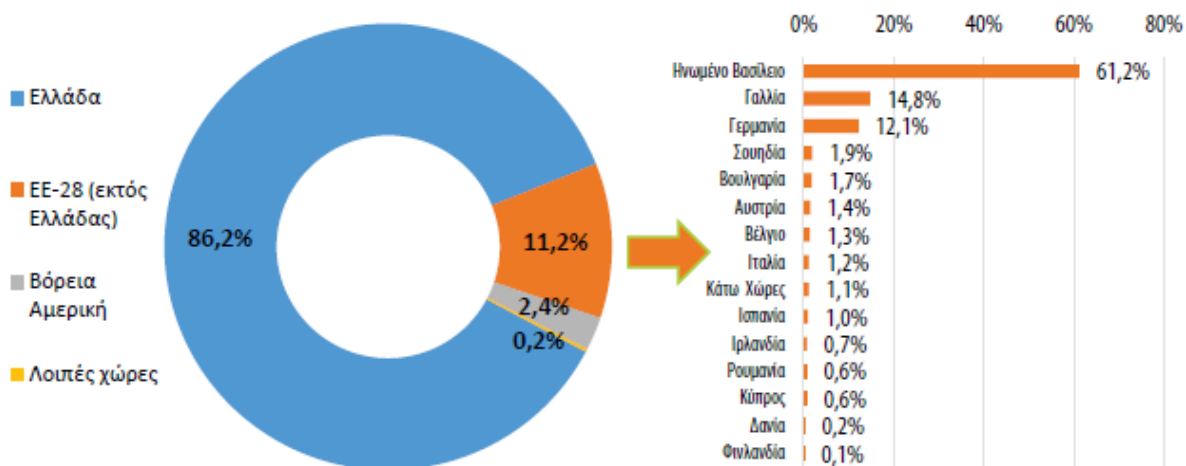
Σχήμα 7. Ποσοστό αποφοίτων επιπέδου ISCED 8 προς χίλιους κατοίκους ηλικίας 25 – 64 ετών στην Ελλάδα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της UNESCO⁸).

8

http://data.uis.unesco.org/OECDStat_Metadata/ShowMetadata.ashx?Dataset=EDULIT_DS&Coords=%5bEDULIT_IND%5d.%5b26295%5d&ShowOnWeb=true&Lang=en

ε. Χώρες απόκτησης διδακτορικού τίτλου

Η πλειοψηφία των Ελλήνων διδακτόρων, σε ποσοστό 86,2%, απέκτησε τον διδακτορικό τίτλο σπουδών από ελληνικά Πανεπιστήμια, ένα σχετικά μικρό ποσοστό (11,2%) αποφοίτησε από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ πολύ μικρό είναι το ποσοστό διδακτόρων που προέρχονται από χώρες της Βόρειας Αμερικής, κυρίως τις ΗΠΑ. Όσον αφορά στις 28 χώρες της ΕΕ, το μεγαλύτερο ποσοστό προέρχεται από το Ηνωμένο Βασίλειο και ακολουθούν η Γαλλία και η Γερμανία (Σχήμα 8).

Σχήμα 8. Κατανομή (%) διδακτόρων ανά γεωγραφική περιοχή απόκτησης του διδακτορικού τίτλου (Πηγή: ΕΚΤ9).

στ. Επιστημονικά πεδία διδακτορικών διατριβών

Σύμφωνα με την έκθεση του ΕΚΤ, στην Ελλάδα, τα δημοφιλέστερα επιστημονικά πεδία είναι «Ιατρική & Επιστήμες Υγείας» και «Φυσικές Επιστήμες». Ακολουθούν τα πεδία «Κοινωνικές Επιστήμες», «Επιστήμες Μηχανικού & Τεχνολογιών», «Ανθρωπιστικές Επιστήμες», και τέλος, «Γεωργικές Επιστήμες».

ζ. Η επαγγελματική σταδιοδρομία διδακτόρων

Η πλειοψηφία των κατόχων διδακτορικού είναι εργαζόμενοι (μισθωτοί ή αυτοαπασχολούμενοι). Ωστόσο, σε σύγκριση με τις άλλες χώρες της έρευνας, η Ελλάδα παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό διδακτόρων (3,5%) σε κατάσταση ανεργίας. Τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας καταγράφονται στα επιστημονικά πεδία «Ανθρωπιστικές Επιστήμες», «Γεωργικές Επιστήμες» και «Φυσικές Επιστήμες». Οι εργαζόμενοι διδάκτορες απασχολούνται κυρίως με σχέση μισθωτής εργασίας πλήρους απασχόλησης και το κυριότερο επάγγελμα αφορά στην εκπαίδευση. Ακολουθούν τα επαγγέλματα στον τομέα των επιστημών της μηχανικής και τα επαγγέλματα στον χώρο της υγείας. Το επάγγελμα που ασκούν οι εργαζόμενοι διδάκτορες έχει μεγάλη συνάφεια με το επιστημονικό πεδίο του διδακτορικού τους, ενώ

⁹ http://metrics.ekt.gr/sites/metrics/files/CDH_2015_Greece_el.pdf

μεγάλος είναι και ο βαθμός ικανοποίησης από την απασχόλησή τους. Οι κυριότεροι παράγοντες ικανοποίησης σχετίζονται με την «κοινωνική συνεισφορά», την «τοποθεσία εργασίας» και τον «βαθμό υπευθυνότητας». Στον αντίποδα, οι χαμηλότεροι βαθμοί ικανοποίησης αφορούν στις οικονομικές απολαβές, σε «μισθό» και «επιδόματα (benefits)», όπως αναφέρεται στην έκδοση του ΕΚΤ: «Βασικοί Δείκτες Έρευνας & Ανάπτυξης για δαπάνες και προσωπικό το 2014 στην Ελλάδα¹⁰».

3. Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ)

Ορισμένα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια συγκαταλέγονται μεταξύ των κορυφαίων σε διεθνές επίπεδο, ενώ ένας σχετικά μεγάλος αριθμός των φοιτητών τους προέρχεται από την φοιτητική κινητικότητα. Ταυτόχρονα, η στρατηγική *Ευρώπη 2020*¹¹ έχει θέσει μια σειρά από πρωταρχικούς στόχους, ορισμένοι από τους οποίους αφορούν στην ανώτατη εκπαίδευση:

- Από το έτος 2020 το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών με πτυχίο ανώτατης εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 40% (το 2014 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 37,9%).
- Τουλάχιστον το 20% των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης της ΕΕ θα πρέπει να έχει μια περίοδο σπουδών (εκπαίδευση ή/και κατάρτιση) στο εξωτερικό, 15 μονάδων (κατ' ελάχιστο) του ευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς και συσσώρευσης ακαδημαϊκών μονάδων (ECTS), ή χρονικής διάρκειας τουλάχιστον τριών μηνών.
- Μέχρι το έτος 2020, το ποσοστό των εργαζόμενων αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης ηλικίας 20-34 ετών, ο οποίοι έχουν αποφοιτήσει σε βάθος χρόνου λιγότερο αυτού της τριετίας, θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 82%.

Το στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (γνωστό ως ΕΤ 2020¹²) ορίζει τέσσερις στρατηγικούς στόχους για την εκπαίδευση και την κατάρτιση στην ΕΕ:

- Την εξέλιξη της δια βίου μάθησης και της κινητικότητας.
- Τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.
- Την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά.
- Την ενίσχυση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας (συμπεριλαμβανομένης και της επιχειρηματικότητας) σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Από την έναρξη της Διαδικασίας της Μπολόνια, σημειώνεται μια σημαντική ανάπτυξη στα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία συνοδεύεται από σημαντικές μεταρρυθμίσεις στη διάρθρωση των τίτλων σπουδών και των συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας των Ιδρυμάτων. Ωστόσο, η

¹⁰ ΕΚΤ (2016) Βασικοί Δείκτες Έρευνας & Ανάπτυξης για δαπάνες και προσωπικό το 2014 στην Ελλάδα, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. <http://metrics.ekt.gr/el/node/310#sthash.JtEz5oAh.dpuf>

¹¹ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

¹² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52008DC0865>

χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση έπληξε και την ανώτατη εκπαίδευση με διαφορετικούς τρόπους και σε διαφορετική έκταση, που τελικώς οδήγησε την κάθε χώρα στην επιλογή διαφορετικών στρατηγικών για την ανώτατη εκπαίδευση. Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ οδηγήθηκαν στο να επενδύσουν περισσότερο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλα σε ριζικές περικοπές στις δαπάνες της.

Η έκθεση *Trends 2015 της ΕΥΑ* έχει ως κύριο στόχο να καταγράψει τις αντιλήψεις των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης σχετικά με τις αλλαγές που επήλθαν στην ευρωπαϊκή ανώτατη εκπαίδευση κατά τα τελευταία πέντε χρόνια, ιδίως ως προς τη μάθηση και τη διδασκαλία. Η συλλογή των δεδομένων έγινε βάσει ερωτηματολογίου, στο οποίο ανταποκρίθηκαν 451 Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης από 46 χώρες (η Ελλάδα συμμετείχε με οχτώ Ιδρύματα). Στις ενότητες που ακολουθούν παρουσιάζονται ορισμένα βασικά συμπεράσματα της συγκεκριμένης έκθεσης¹³.

α. Οικονομική κρίση και δημογραφικές τάσεις

Σύμφωνα με την έκθεση *Trends 2015*, τα τελευταία πέντε χρόνια κυριαρχεί μια παρατεταμένη οικονομική κρίση, που έχει οδηγήσει στην αύξηση των ελλειμμάτων των χωρών, ιδιαίτερα της νοτιοανατολικής και, ορισμένων τμημάτων, της κεντρικής, Ευρώπης. Η κατάσταση αυτή επέδρασε άμεσα και στους προϋπολογισμούς των πανεπιστημίων. Επιπλέον, οι δημογραφικές τάσεις σε ορισμένες περιοχές της Ευρώπης είναι αρνητικές και, σε αρκετές χώρες, οι επιπτώσεις τους αρχίζουν να γίνονται ορατές στα Ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ως προς τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, από την έκθεση προκύπτει ότι τα ευρωπαϊκά Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης ορισμένων χωρών, (όπως η Τσεχική Δημοκρατία, Γαλλία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Ισπανία και Ουκρανία), θεωρούν την οικονομική κρίση ως μείζονος σημασίας. Αντίθετα, Ιδρύματα στη Νορβηγία και τη Σουηδία τη θεωρούν ως ελάσσονος σημασίας, ενώ στη Γερμανία και την Ελβετία τη θεωρούν ως μεσαίας ή χαμηλής σημασίας.

Ο συνδυασμός της οικονομικής κρίσης και της δημογραφικής ύφεσης έχει επηρεάσει τα Ιδρύματα σε αρκετές χώρες. Τουλάχιστον το 50% των Ιδρυμάτων αναφέρουν ότι έχουν επηρεαστεί και από τους δύο αυτούς παράγοντες. Με εξαίρεση την Πορτογαλία, τα υπόλοιπα Ιδρύματα βρίσκονται κυρίως σε πρώην ανατολικές χώρες (Τσεχική Δημοκρατία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Ρουμανία και Σλοβακία).

β. Διεθνοποίηση

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι περισσότερα από τα δύο τρίτα των ιδρυμάτων ανέφεραν ότι απευθύνονται πρωταρχικά στην εθνική ή την περιφερειακή κοινότητα, ενώ το υπόλοιπο ένα τρίτο θεωρεί ότι η κοινότητα, όπου κυρίως απευθύνονται, είναι η ευρωπαϊκή ή η διεθνής. Η διεθνοποίηση αποκτά όλο και μεγαλύτερη στρατηγική σημασία και αυτή η τάση αναμένεται να συνεχιστεί. Έτσι, η συντριπτική πλειοψηφία των ιδρυμάτων είτε έχουν αναπτύξει στρατηγική διεθνοποίησης είτε την έχουν συμπεριλάβει στη γενικότερη στρατηγική ανάπτυξής τους είτε προτίθενται να την αναπτύξουν. Ως προς τις διεθνείς δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν από τα ανώτατα εκπαιδευτικά Ιδρύματα, παρατηρείται

¹³ http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/EUA_Trends_2015_web.pdf?sfvrsn=18

ότι οι πιο συνήθεις είναι οι ανταλλαγές φοιτητών, οι ανταλλαγές προσωπικού, η πρακτική άσκηση φοιτητών, η συμμετοχή σε διεθνή δίκτυα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι στρατηγικές συνεργασίες με επιλεγμένο αριθμό ξένων ιδρυμάτων και η διδασκαλία προγραμμάτων σπουδών στην αγγλική γλώσσα.

γ. Υλοποίηση του EXAE

Η υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (EXAE) αποτιμάται θετικά από την πλειονότητα των Ιδρυμάτων. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό των Ιδρυμάτων που το αξιολόγησαν ως αρνητική εξέλιξη ήταν μηδενικό. Σε σύγκριση με το *Trends 2010*, τα αποτελέσματα του *Trends 2015* δείχνουν μια μείωση οκτώ μονάδων σ' εκείνους που δηλώνουν ότι η υλοποίηση του EXAE είχε ανάμεικτα αποτελέσματα. Η αναλογία εκείνων που θεωρούν ότι η εξέλιξη αυτή υπήρξε πολύ θετική ή δεν σημείωσε καμία διαφορά, είναι στατιστικά η ίδια.

Οι χώρες με Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΠΠ)¹⁴ θεωρούν ότι αυτό έχει φανεί χρήσιμο σε τέσσερις κυρίως τομείς: προώθηση της διαφάνειας και της συγκρισιμότητας των πτυχίων σε όλους τους εκπαιδευτικούς τομείς, υποστήριξη της βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων, διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και ενίσχυση της διεθνούς κινητικότητας.

Επίσης, η μεγάλη πλειονότητα των Ιδρυμάτων που ανταποκρίθηκαν στο ερωτηματολόγιο της έκθεσης *Trends 2015* έχει αναπτύξει πολιτικές και διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας, οι οποίες αξιοποιούνται κατά τον στρατηγικό σχεδιασμό και την περαιτέρω βελτίωση. Ορισμένα Ιδρύματα έχουν υιοθετήσει πολιτική διασφάλισης ποιότητας, με τις σχετικές, ωστόσο, διαδικασίες να βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της διαμόρφωσης. Άλλα Ιδρύματα αναφέρουν ότι τα συστήματα διασφάλισης ποιότητας υλοποιούνται σε επίπεδο σχολών/τμημάτων.

δ. Διεθνοποίηση του φοιτητικού πληθυσμού

Ως προς τη μεταβολή του μεγέθους του φοιτητικού πληθυσμού, στα περισσότερα Ιδρύματα ο αριθμός των φοιτητών έχει αυξηθεί κατά τα τελευταία πέντε χρόνια και, σε αρκετές περιπτώσεις, πάνω από 10%. Η προέλευση του φοιτητικού πληθυσμού χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλομορφία, αφού η αύξηση των διεθνών φοιτητών, τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) όσο και εκτός ΕΕ, είναι η πιο μεγάλη αλλαγή

¹⁴ Στα τέλη του 2015, η εικόνα των χωρών με Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων ήταν η εξής: 23 χώρες (έναντι 18 χωρών το 2014) διαθέτουν πλαίσια προσόντων που βρίσκονται σε επιχειρησιακό στάδιο. Οι χώρες αυτές διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες: i) σε 17 χώρες τα πλαίσια είναι πλήρως επιχειρησιακά: αυτές είναι το Βέλγιο, η Τσεχική Δημοκρατία (πλαίσιο προσόντων περιορισμένης εμβέλειας το οποίο καλύπτει την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση), η Δανία, η Εσθονία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ισλανδία, η Ιρλανδία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Νορβηγία, οι Κάτω Χώρες, η Πορτογαλία, η Σουηδία, η Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Στις 17 αυτές χώρες υπάρχουν 21 διαφορετικά πλαίσια, συμπεριλαμβανομένων τριών χωριστών πλαισίων για το Βέλγιο (για τη φλαμανδική κοινότητα, τη γαλλόφωνη κοινότητα και τη γερμανόφωνη κοινότητα) και τριών για το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία/Βόρειος Ιρλανδία, Σκωτία και Ουαλία). ii) σε έξι χώρες (Κροατία, Ελλάδα, Λετονία, Μαυροβούνιο, Σλοβακία και Τουρκία) τα εθνικά πλαίσια προσόντων βρίσκονται σε πρώιμο επιχειρησιακό στάδιο. Στις χώρες αυτές έχει ολοκληρωθεί το αρχικό στάδιο σχεδιασμού και θεσμοθέτησης των πλαισίων, δεδομένου όμως ότι η πρακτική υλοποίησή τους βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη, η ευκρίνεια και τα οφέλη τους για τους τελικούς χρήστες είναι περιορισμένα.

που έχει σημειωθεί, ιδίως σε χώρες όπως η Αυστρία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Ολλανδία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ελβετία και Τουρκία.

ε. Διδασκαλία

Η πλειονότητα των Ιδρυμάτων του δείγματος αποδέχεται ότι η βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων έχει επιτευχθεί σε σημαντικό βαθμό. Ορισμένες πολιτικές που εφαρμόστηκαν από τα Ιδρύματα για την ενίσχυση της διδασκαλίας και της μάθησης αφορούν στην ενίσχυση της διεθνοποίησης, την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, την ανάπτυξη συνεργασιών με άλλα Ιδρύματα και τη χρήση νέων μεθόδων διδασκαλίας (πχ εκπόνηση εργασιών από μικρότερες ομάδες φοιτητών).

Όπως προκύπτει από την έκθεση *Trends 2015*, τα Ιδρύματα και το προσωπικό τους φαίνεται να εστιάζουν στη διδασκαλία περισσότερο από ό,τι στο παρελθόν. Στα πιο πολλά Ιδρύματα παρατηρείται μια αυξανόμενη αναγνώριση της σπουδαιότητας της διδασκαλίας που εντοπίζεται κυρίως σε χώρες όπως το Βέλγιο, η Δανία, Φινλανδία, Ουγγαρία, Ολλανδία, Πολωνία, Ελβετία, Τουρκία, Ουκρανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η σημασία της διδασκαλίας φαίνεται να μην σχετίζεται με το γενικότερο προφίλ του ιδρύματος, αφού τα Ιδρύματα που αυτοπροσδιορίζονται ως «προσανατολισμένα στην έρευνα» τείνουν να αναγνωρίζουν και αυτά τη σπουδαιότητα της διδασκαλίας. Μόνο μια μικρή μειοψηφία των Ιδρυμάτων εντοπίζει δυσκολίες στην εύρεση καθηγητών με θέληση να διδάξουν. Μία ακόμα μικρότερη ομάδα σημειώνει την τάση των καθηγητών να αναθέτουν τα διδακτικά τους καθήκοντα σε βοηθούς, ωστόσο δεν καθίσταται σαφές κατά πόσο αυτό έχει πάντα αρνητική διάσταση.

στ. Αξιολόγηση του ακαδημαϊκού προσωπικού

Ως προς την αξιολόγηση του διδακτικού προσωπικού, στη συντριπτική πλειονότητα των Ιδρυμάτων αυτή διενεργείται σε τακτική βάση. Κατά την αξιολόγηση των διδακτικών επιδόσεων- είτε αυτή γίνεται τακτικά είτε περιστασιακά- όλα σχεδόν τα Ιδρύματα λαμβάνουν υπόψη τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων ανατροφοδότησης από τους φοιτητές. Επιπλέον, στα περισσότερα Ιδρύματα υπάρχουν διαδικασίες παρέμβασης, όταν η απόδοση ενός διδάσκοντα είναι κατ' εξακολούθηση μη ικανοποιητική. Αυτό καταδεικνύει και την πρόοδο που έχει σημειωθεί από το 2010, όταν μόνο το ένα τρίτο των Ιδρυμάτων είχε αναπτύξει τέτοιου είδους διαδικασίες. Σε πολλές περιπτώσεις, μάλιστα, τα Ιδρύματα έχουν συστήσει μονάδες για την παιδαγωγική κατάρτιση των διδασκόντων, οι οποίες λειτουργούν είτε σε κεντρικό επίπεδο, είτε σε επίπεδο Σχολής/Τμήματος.

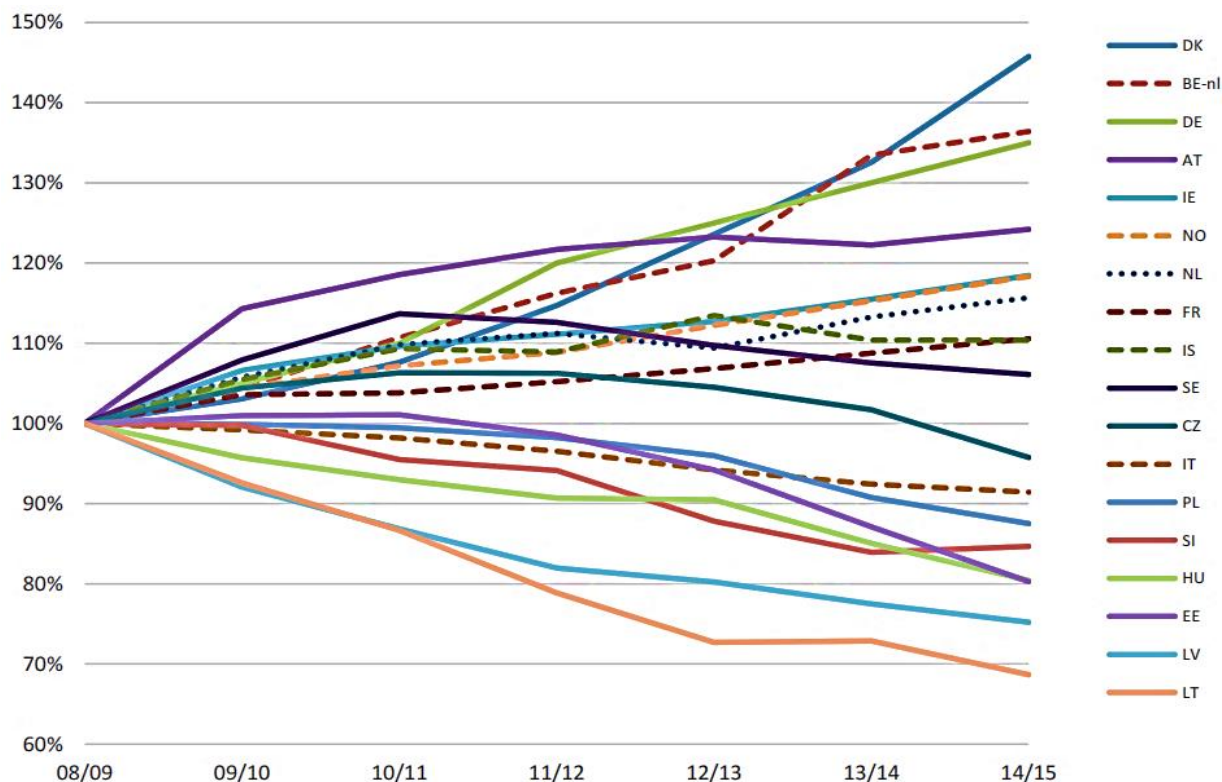
ζ. Προώθηση της απασχόλησης και σύνδεση με την αγορά εργασίας

Το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον για την επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων καθιστά αναγκαία τη συμμετοχή εξωτερικών φορέων στις διεργασίες ανάπτυξης προγραμμάτων σπουδών. Όπως προκύπτει, οι εργοδότες και οι επαγγελματικές ενώσεις εμπλέκονται στην ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών σε πάνω από τα τρία τέταρτα των Ιδρυμάτων που ανταποκρίθηκαν στο ερωτηματολόγιο της έκθεσης *Trends 2015*.

Τα στοιχεία της έκθεσης *Trends 2015* είναι αρκετά χρήσιμα για την αναγνώριση της πορείας της στρατηγικής της ευρωπαϊκής ανώτατης εκπαίδευσης.

η. Σύνθεση φοιτητικού πληθυσμού

Η σύνθεση του φοιτητικού σώματος υπόκειται σε κάποιου είδους συστηματική καταγραφή σε ποσοστό >90% των εθνικών συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του ΕΧΑΕ. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, η καταγραφή αυτή καλύπτει έναν περιορισμένο αριθμό χαρακτηριστικών, όπως η ηλικία, το φύλο, το είδος και το επίπεδο των προσόντων που έχουν επιτευχθεί πριν από την είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Άλλα χαρακτηριστικά, όπως η αναπηρία, η μετανάστευση ή/και η κατάσταση στην αγορά εργασίας πριν από την είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, παρακολουθούνται σε πολύ μικρότερο βαθμό¹⁵. Στο Σχήμα 9, απεικονίζεται η εξέλιξη του φοιτητικού πληθυσμού σε δεκαοχτώ (18) συστήματα ανώτερης εκπαίδευσης για τα οποία υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία από το 2008-09 έως και το 2014-15. Όπως προκύπτει, η μεγαλύτερη αύξηση φοιτητικού πληθυσμού σημειώνεται στη Δανία, τη Φλαμανδική περιοχή του Βελγίου, τη Γερμανία και την Αυστρία, ενώ σε χώρες όπως η Ουγγαρία, Εσθονία, Πολωνία, Λιθουανία και Λετονία παρατηρείται πτωτική πορεία του φοιτητικού πληθυσμού.

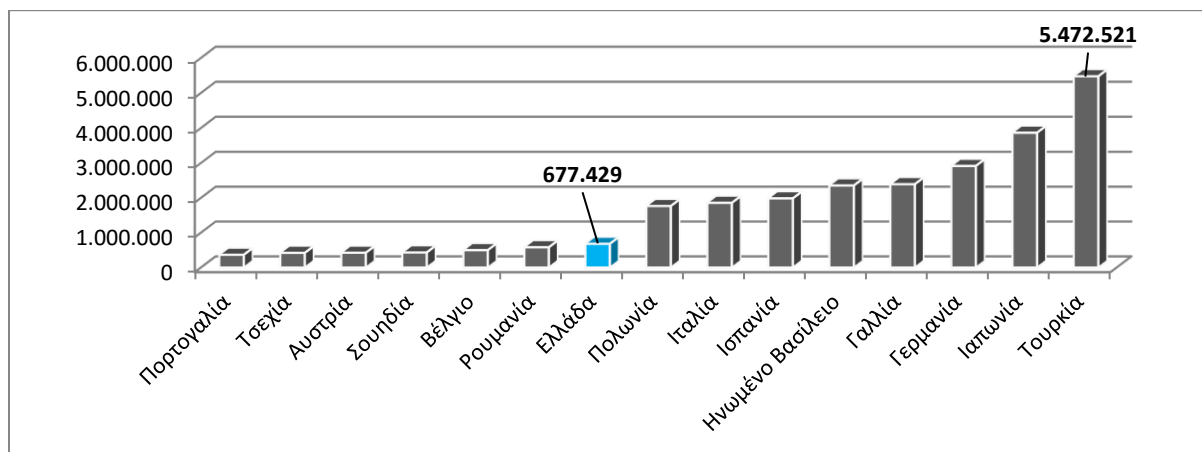
Σχήμα 9. Εξέλιξη φοιτητικού πληθυσμού κατά την περίοδο 2008-2014 (Πηγή: EUA¹⁶).

Για το δείγμα χωρών της EUROSTAT που απεικονίζεται στο Σχήμα 10, φαίνεται ότι, από τις χώρες του δείγματος για το έτος 2014, η Τουρκία έχει το μεγαλύτερο φοιτητικό πληθυσμό, με σχεδόν πεντέμισι

¹⁵ http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/2015_Implementation_report_20.05.2015.pdf

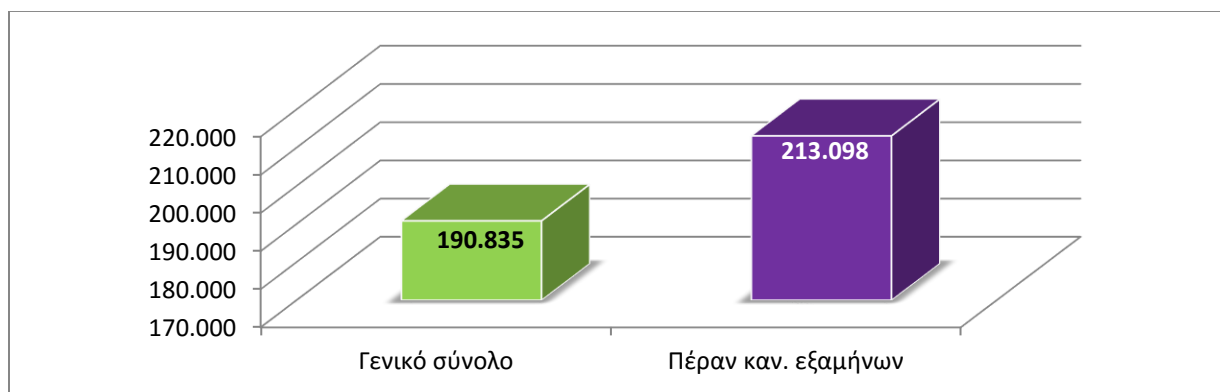
¹⁶ <http://www.eua.be/Libraries/governance-autonomy-funding/november-2015.pdf?sfvrsn=0>

εκατομμύρια φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σημειώνεται ότι ένα πληρέστερο κριτήριο του αριθμού του φοιτητικού σώματος είναι η αναγωγή ως προς τον πληθυσμό κάθε χώρας, ώστε να εξαχθεί ο λόγος του αριθμού των φοιτητών ανά χίλια άτομα οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Σχήμα 10. Εγγεγραμμένοι φοιτητές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της EUROSTAT¹⁷).

Για την Ελλάδα συγκεκριμένα, εάν γίνει αντιπαραβολή του αριθμού των φοιτητών κανονικής φοίτησης με αυτόν που έχουν ξεπεράσει την κανονική διάρκεια των σπουδών τους, προκύπτει ότι ο συνολικός αριθμός των φοιτητών πέραν των κανονικών εξαμήνων φοίτησης υπερτερεί κατά 22.000 από το σύνολο των φοιτητών κανονικών εξαμήνων (Σχήμα 11).

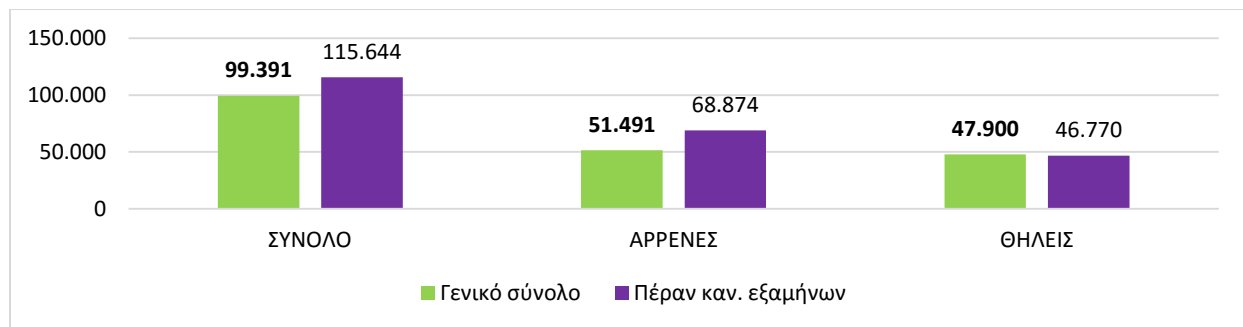
Σχήμα 11. Αντιπαραβολή γενικού συνόλου φοιτητών πανεπιστημίων και αυτού πέραν κανονικών εξαμήνων, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ¹⁸).

Για τα ΤΕΙ, ο αριθμός των φοιτητών ξεπερνάει αυτόν των φοιτητριών για τους φοιτητές κανονικής φοίτησης, κατά περίπου 3.500 άτομα. Παρόμοια εικόνα με μεγαλύτερη όμως διαφορά, αποτυπώνεται

¹⁷ http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/educ_uoe_enrt01

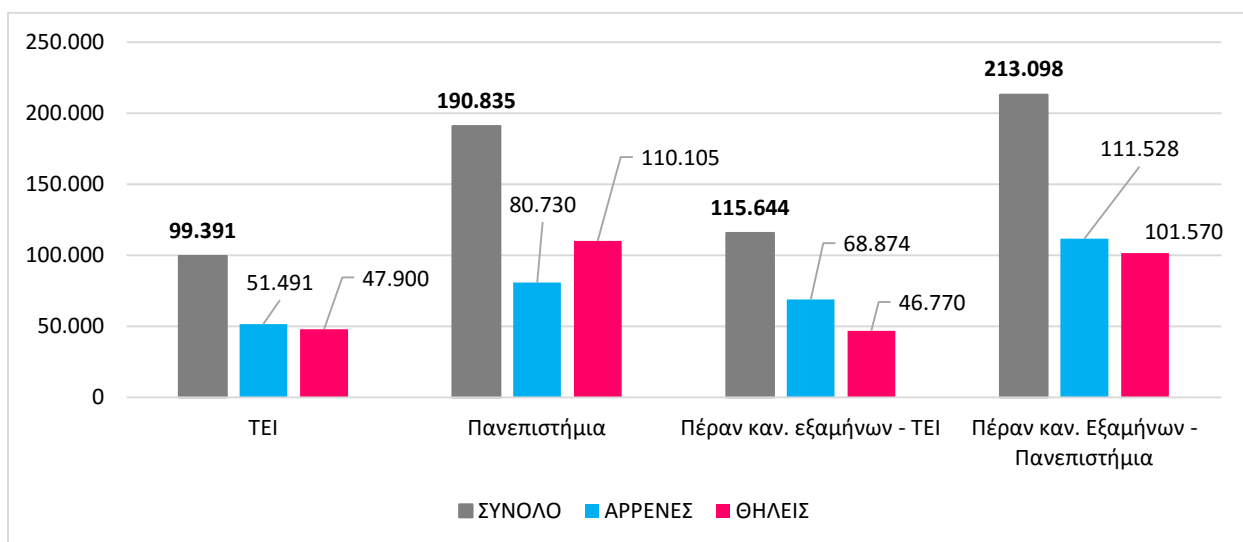
¹⁸ <http://www.statistics.gr/el/statistics/pop>

και για τους φοιτητές πέραν των κανονικών εξαμήνων σπουδών, όπου οι φοιτητές ξεπερνούν τις φοιτήτριες κατά περίπου 22.000 άτομα, όπως φαίνεται στο Σχήμα 12.

Σχήμα 12. Κατανομή ανά φύλο και συνολικός αριθμός φοιτητών ΤΕΙ, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ¹⁹).

Ο αριθμός των φοιτητών πανεπιστημίων εντός κανονικών εξαμήνων φοίτησης είναι σχεδόν διπλάσιος από τον αριθμό των φοιτητών κανονικών εξαμήνων ΤΕΙ, όπως, επίσης, ο αριθμός των φοιτητών πέραν των κανονικών εξαμήνων σπουδών των πανεπιστημίων, ο οποίος ξεπερνάει αυτόν των ΤΕΙ κατά σχεδόν 100.000 φοιτητές (Σχήμα 13).

Σχήμα 13. Φοιτητικός πληθυσμός Πανεπιστημίων και ΤΕΙ, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ²⁰).

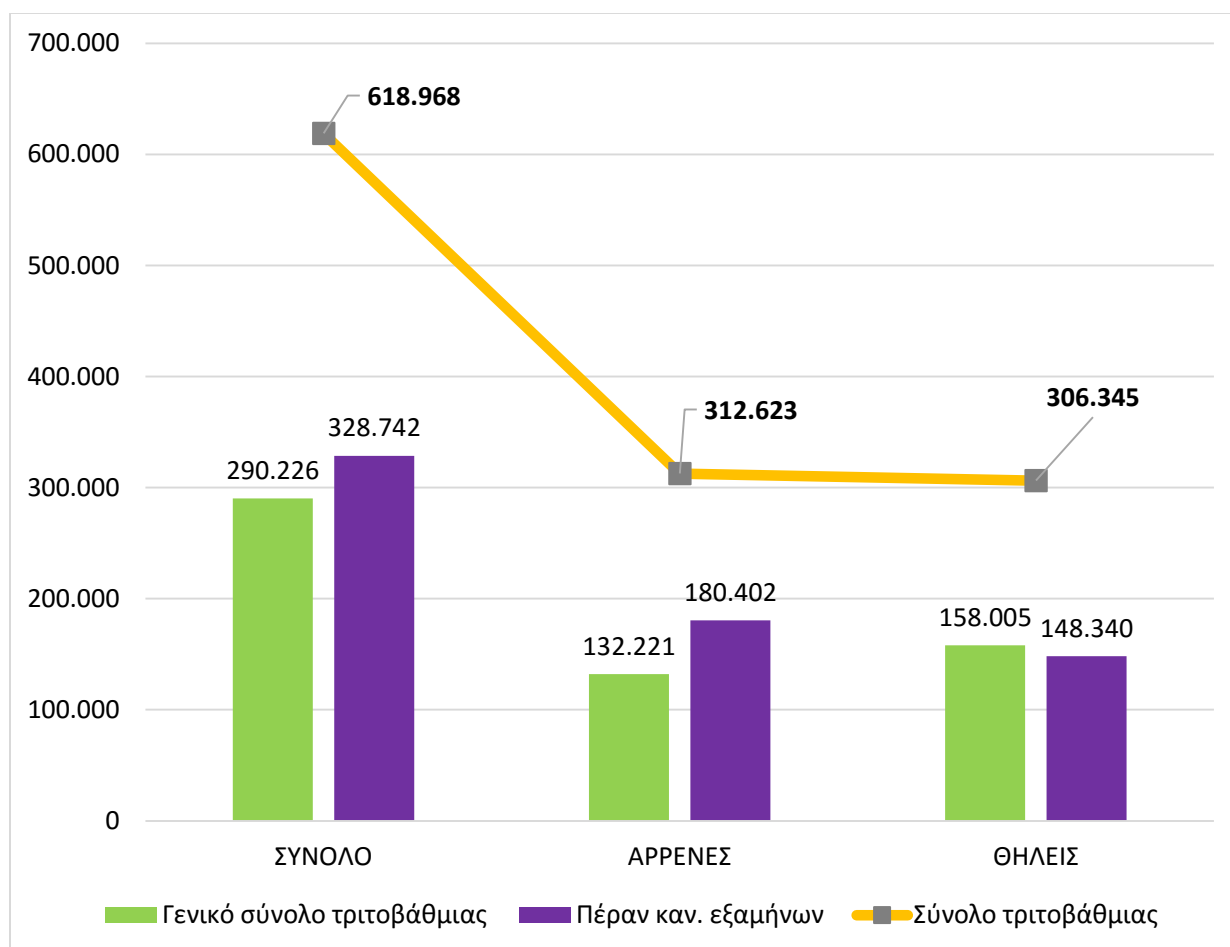
Για το σύνολο της ανώτατης εκπαίδευσης, η διαφορά του αριθμού των φοιτητών ανάμεσα στα δύο φύλα είναι της τάξης του 2%, καθώς οι φοιτητές ξεπερνούν τις φοιτήτριες κατά περίπου 6.000 άτομα. Ως προς

¹⁹ <http://www.statistics.gr/el/statistics/pop>

²⁰ <http://www.statistics.gr/el/statistics/pop>

τους φοιτητές και των δύο φύλων, οι οποίοι βρίσκονται πέραν των κανονικών εξαμήνων σπουδών, αυτοί ξεπερνούν σε αριθμό τους φοιτητές των κανονικών εξαμήνων κατά περίπου 13% (πάνω από 38.000 άτομα). Οι φοιτήτριες εντός της κανονικής διάρκειας σπουδών, είναι παραπάνω από τις φοιτήτριες που έχουν ξεπεράσει την κανονική διάρκεια φοίτησης κατά περίπου 6,5% (περίπου 10.000 άτομα), σε αντίθεση με τους φοιτητές, όπου ο αριθμός των φοιτητών πέραν των κανονικών εξαμήνων σπουδών είναι μεγαλύτερος κατά 36% (σχεδόν 50.000 άτομα).

Επί του συνόλου της ανώτατης εκπαίδευσης, ο αριθμός των φοιτητών οι οποίοι έχουν ξεπεράσει την κανονική διάρκεια των σπουδών τους είναι κατά περίπου 13% (σχεδόν 40.000 φοιτητές) μεγαλύτερος από τον αριθμό των φοιτητών εντός των κανονικών εξαμήνων σπουδών (Σχήμα 14).

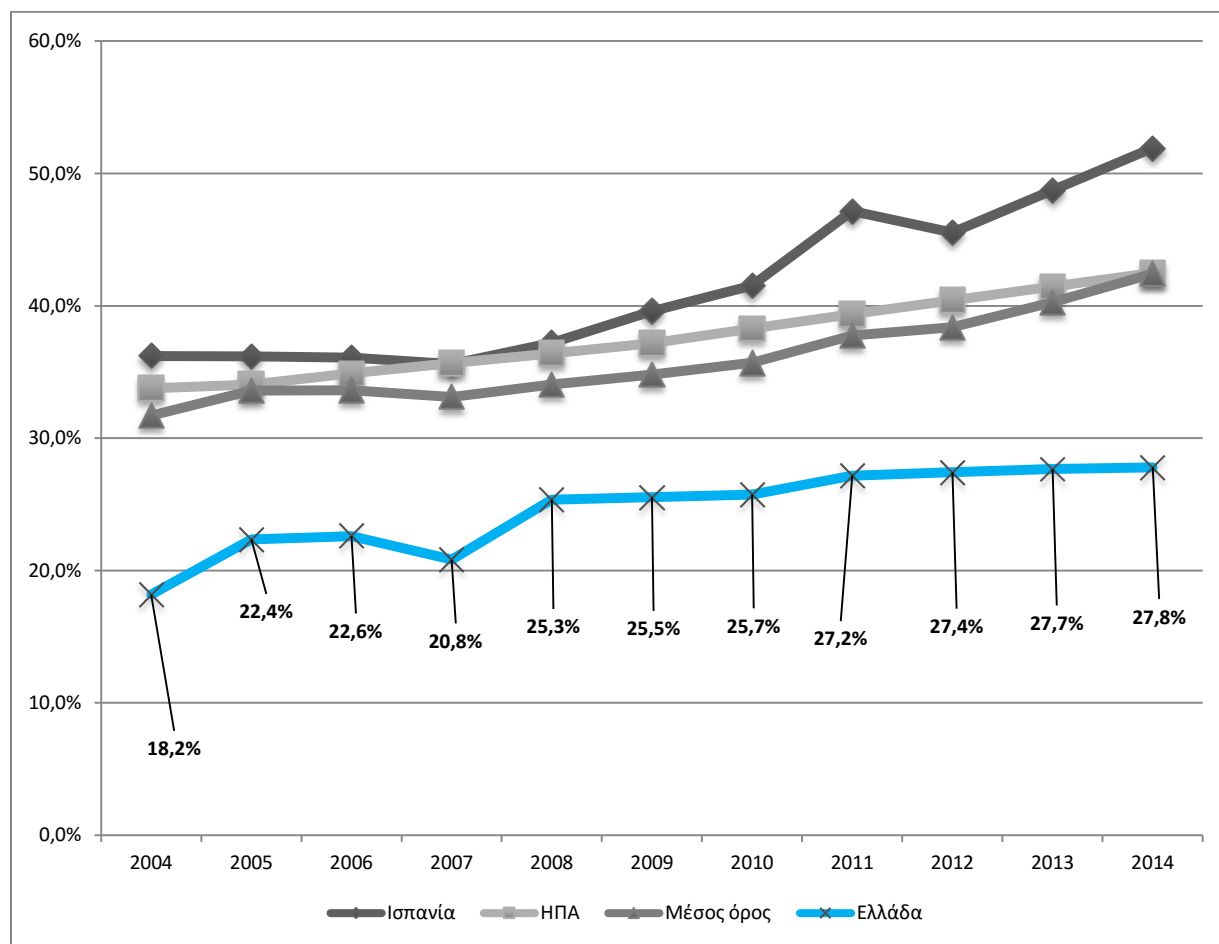
Σχήμα 14. Συνολικός αριθμός φοιτητών ανώτατης εκπαίδευσης, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ²¹).

²¹ <http://www.statistics.gr/el/statistics/pop>

θ. Ποσοστά αποφοίτησης

Ο ρυθμός και το ποσοστό αποφοίτησης μπορούν να θεωρηθούν ως ένδειξη της αποτελεσματικότητας του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και παρακολουθούνται επειδή παρουσιάζουν ενδιαφέρον για διάφορους φορείς και κοινωνικούς εταίρους.

Ο σημαντικός αυτός δείκτης αναζητήθηκε και σε άλλες βάσεις δεδομένων όπως της UNESCO με διαχρονικά στοιχεία για την Ελλάδα, τα οποία και παρουσιάζονται στο Σχήμα 15.

Σχήμα 15. Ποσοστά αποφοίτησης (επιπέδου ISCED 6 κ' 7) τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της UNESCO²²).

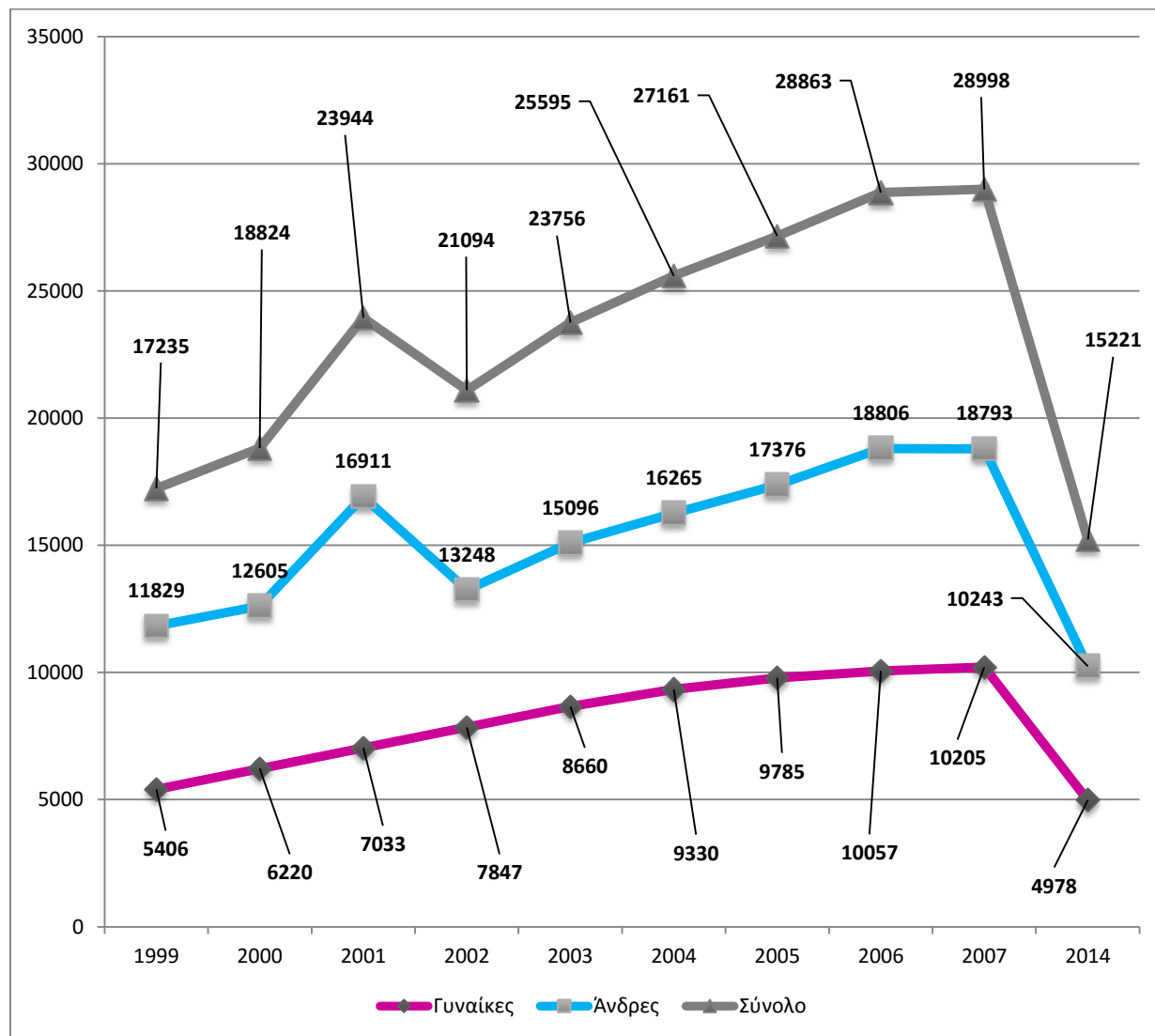
Από το Σχήμα 15 προκύπτει ότι ο μέσος όρος των ποσοστών αποφοίτησης των χωρών του δείγματος της UNESCO αυξάνεται διαχρονικά, λαμβάνοντας τιμή άνω του 40% για το 2014. Το ποσοστό αποφοίτησης

²² http://data.uis.unesco.org/Index.aspx?DataSetCode=EDULIT_DS

στην Ελλάδα επίσης αυξάνεται διαχρονικά, αν και σημειώνει σταθερή απόκλιση περίπου δέκα αρνητικών ποσοστιαίων μονάδων από τον μέσο όρο.

ι. Αναλογία φοιτητών και διδασκόντων

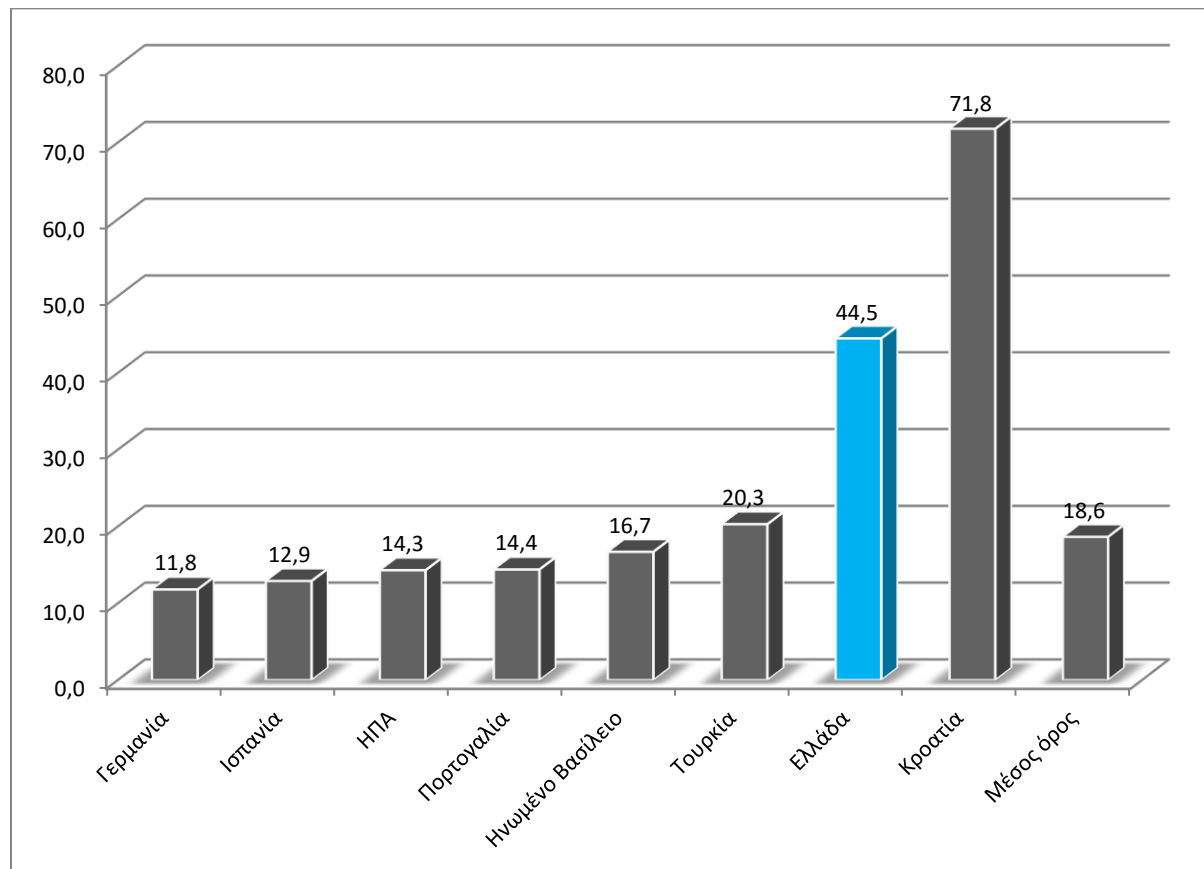
Για την Ελλάδα, ο αριθμός των φοιτητών αυξάνεται διαχρονικά, ενώ ταυτόχρονα το εκπαιδευτικό σώμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βαίνει μειούμενο και για τα δύο φύλα από το 2007 και μετά (Σχήμα 16).

Σχήμα 16. Αριθμός διδασκόντων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της UNESCO²³).

²³ <http://data.uis.unesco.org/>

Είναι προφανές ότι αριθμητική αύξηση του φοιτητικού σώματος και μείωση του αριθμού των διδασκόντων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν ως αποτέλεσμα, ο λόγος φοιτητών/διδασκόντων να είναι σημαντικά αυξημένος. Στο Σχήμα 17 παρουσιάζεται ο αριθμητικός λόγος φοιτητών/διδασκόντων για διάφορες χώρες το 2014.

Σχήμα 17. Αναλογία φοιτητών / διδασκόντων, 2014 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της EUROSTAT²⁴).

Από τις τριάντα χώρες του δείγματος, η Ελλάδα έχει το δεύτερο μεγαλύτερο λόγο φοιτητών/διδασκόντων για το 2014, ο οποίος είναι υπερδιπλάσιος του μέσου όρου του δείγματος.

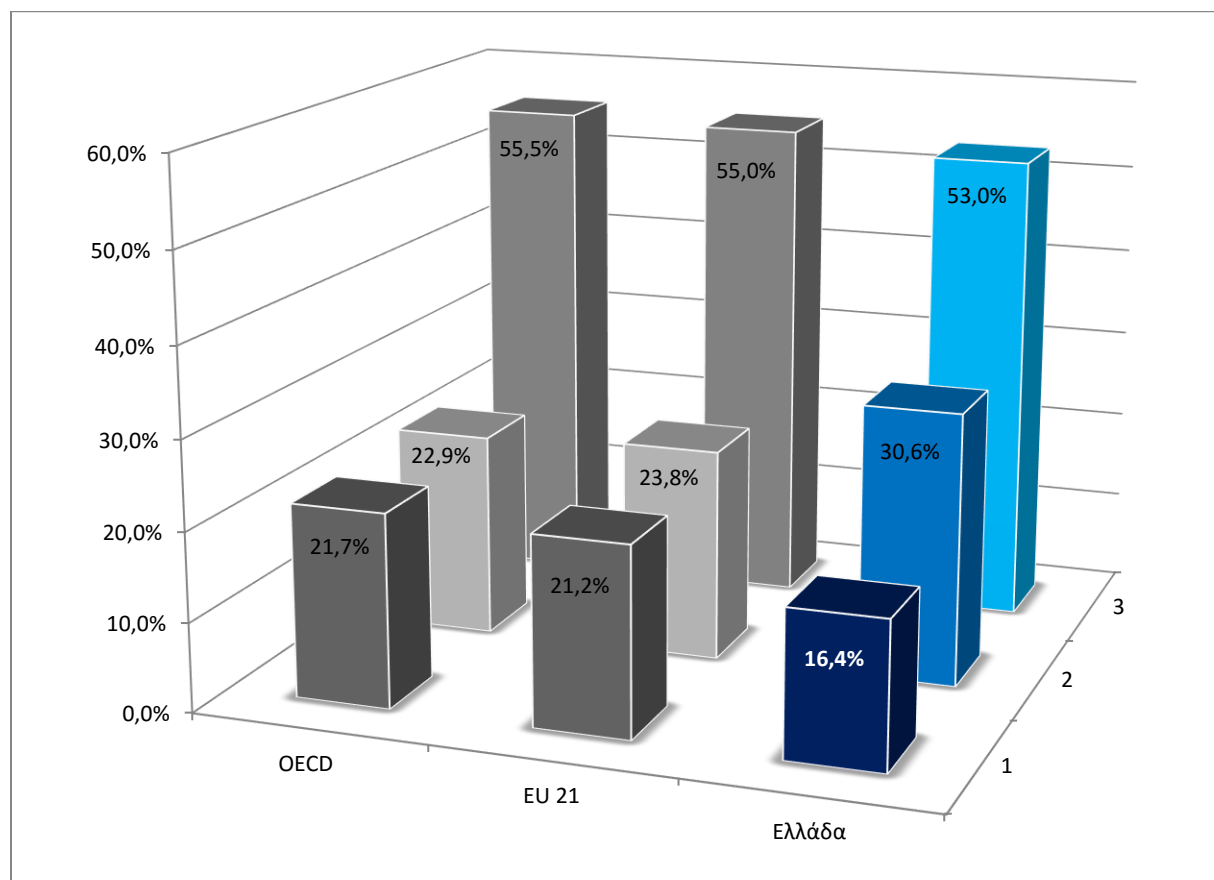
ια. Επιστημονικοί τομείς προτίμησης

Σχετικά με τους επιστημονικούς τομείς που επιλέγουν οι φοιτητές, η παρουσίαση των στοιχείων γίνεται με την ένταξη των αποφοίτων του φοιτητικού σώματος σε διάφορες επιστημονικές κατηγορίες. Ακολουθεί μια γενική κατηγοριοποίηση, που εντάσσει όλους τους επιστημονικούς τομείς σε τρεις

²⁴ <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

κατηγορίες και μια ειδικότερη, με εννέα τομείς. Στο Σχήμα 18 απεικονίζεται η ποσοστιαία κατανομή των φοιτητών ως προς την κατηγοριοποίηση στους γενικούς τομείς:

- Κατηγορία 1: Γεωργία, Υγεία
- Κατηγορία 2: Επιστήμες Μηχανικών
- Κατηγορία 3: Εκπαίδευση, Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες

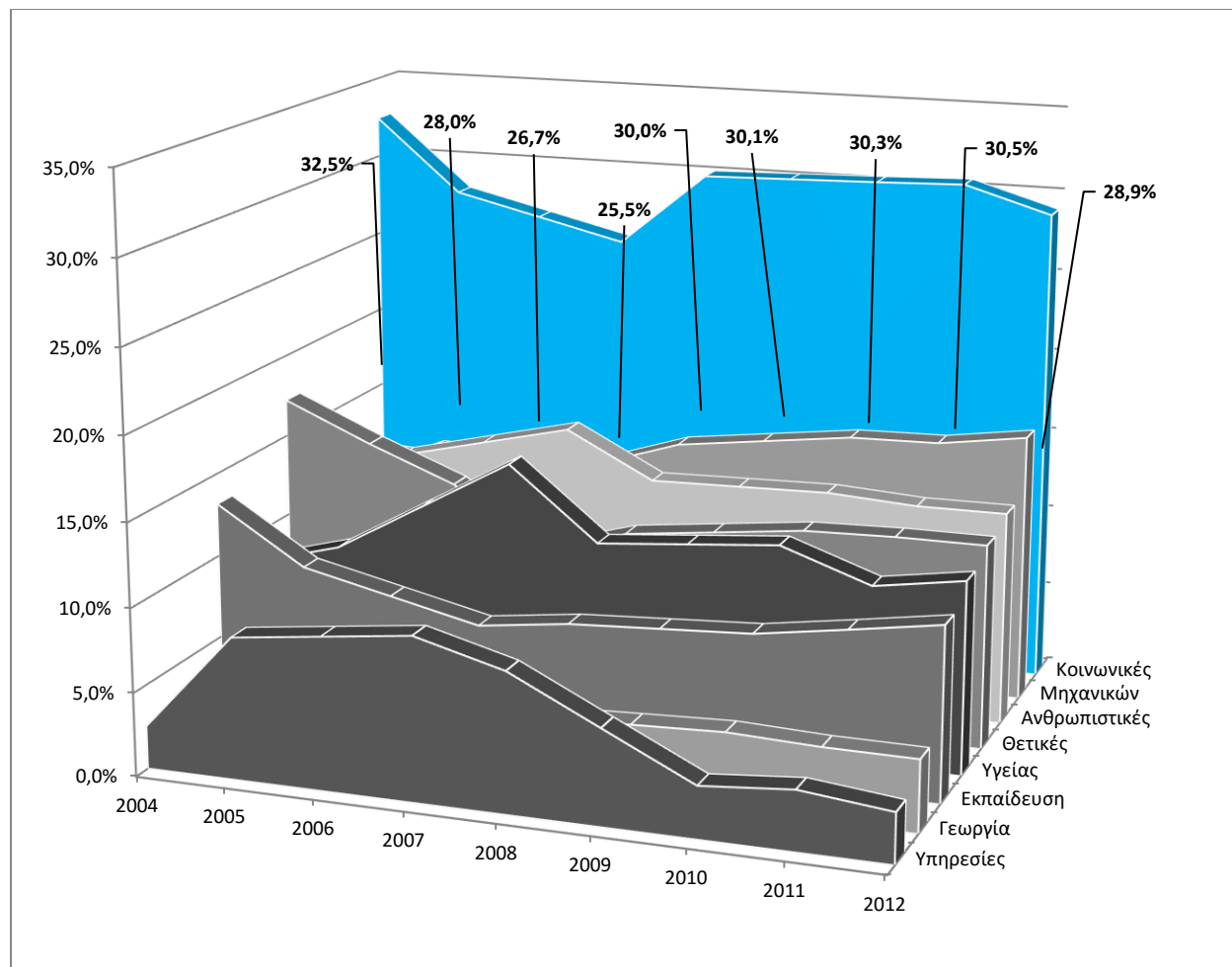
Σχήμα 18. Ποσοστό αποφοίτων ανά τομέα, 2013 (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του ΟΟΣΑ²⁵).

Είναι φανερό ότι στην Ελλάδα το ποσοστό των αποφοίτων ανά τομέα ακολουθεί τις τάσεις του μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ και της Ευρώπης των 21, με το μεγαλύτερο ποσοστό των αποφοίτων, το 2013, να ανήκει στον τομέα της εκπαίδευσης, στις ανθρωπιστικές και στις κοινωνικές επιστήμες. Ακολουθούν οι επιστήμες των μηχανικών, όπου η Ελλάδα ξεπερνάει τον κοινοτικό μέσο όρο και αυτόν του ΟΟΣΑ, ενώ το μικρότερο ποσοστό αποφοίτων ανήκει στις επιστήμες της γεωργίας και της υγείας.

Παρουσιάζουν ενδιαφέρον τα ποσοστά των αποφοίτων ανά επιστημονικό τομέα διαχρονικά, όπως απεικονίζονται στο Σχήμα 19. Είναι εμφανές ότι, διαχρονικά, το μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτων

²⁵ https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EAG_GRAD_ENTR_FIELD

ακολουθεί τις κοινωνικές επιστήμες, όπου περίπου ένας στους τρεις απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα αποκτά πτυχίο που εντάσσεται στις κοινωνικές επιστήμες.

Σχήμα 19. Ποσοστό αποφοίτων ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανά τομέα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της UNESCO²⁶).

Ακολουθούν οι επιστήμες μηχανικών οι οποίες παρουσιάζουν διαχρονική αυξητική τάση και οι ανθρωπιστικές επιστήμες με πτωτική τάση, από το 2007 και μετά. Τα μικρότερα ποσοστά ανήκουν ιδίως στις επιστήμες γεωργίας.

²⁶ <http://data.uis.unesco.org/>

4. Οι ευρωπαϊκοί στόχοι της τρέχουσας δεκαετίας ²⁷

Οι Υπουργοί Παιδείας του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (EXAE), έχοντας επίγνωση ότι η δεύτερη δεκαετία της τρέχουσας χιλιετηρίδας δημιούργησε νέες προκλήσεις, αναφέρθηκαν ευρέως στα θέματα, τα οποία θα πρέπει να εξεταστούν στο πλαίσιο ενός διαρκώς μεταβαλλόμενου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Στην ανακοίνωση των Υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έγινε στο Yerevan τον Μάιο 2015 σχετικά με τη διαμόρφωση μιας ποιοτικής ανώτατης εκπαίδευσης τέθηκαν τέσσερις βασικοί στόχοι για την παρούσα δεκαετία.

- **Αύξηση της ποιότητας και της καταλληλότητας της μάθησης και της διδασκαλίας:** ισχυρότερη σύνδεση μεταξύ της διδασκαλίας, της μάθησης και της έρευνας σε όλα τα επίπεδα σπουδών και παροχή κινήτρων προς τα Ιδρύματα, το διδακτικό προσωπικό και τους φοιτητές για να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Ισχυρότερη σύνδεση μεταξύ της διδασκαλίας, της μάθησης και της έρευνας σε όλα τα επίπεδα σπουδών και παροχή κινήτρων προς τα Ιδρύματα, το διδακτικό προσωπικό και τους φοιτητές για να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα.
- **Προώθηση της απασχολησιμότητας των αποφοίτων σε όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους ζωής:** διασφάλιση ότι οι απόφοιτοι διαθέτουν ικανότητες κατάλληλες για την είσοδο τους στην αγορά εργασίας, στο τέλος κάθε κύκλου σπουδών, οι οποίες επιτρέπουν την απασχολησιμότητά τους και κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου.
- **Εξασφάλιση μείωσης του αποκλεισμού στα συστήματα ανώτατης εκπαίδευσης:** η κοινωνική διάσταση πρέπει να αποτελεί απτή πραγματικότητα, εξασφαλίζοντας ότι η εικόνα του συνόλου των φοιτητών που εισέρχονται στην ανώτατη εκπαίδευση και αποπερατώνουν τις σπουδές τους θα είναι ανάλογη με τη γενικότερη εικόνα του συνόλου των φοιτητών στις διάφορες χώρες της Ευρώπης.
- **Υλοποίηση των συμφωνημένων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων:** ολοκλήρωση της δομικής αναδιάρθρωσης της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ευρώπη και εμβάθυνση της εφαρμογής της μέσω της πλήρους κατανόησης και χρησιμοποίησης των εργαλείων που έχουν αναπτυχθεί. Ακριβέστερες μετρήσεις της απόδοσης των συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης ως βάση για την υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη.

Εξάλλου, στο κείμενο για την αναθεώρηση των ευρωπαϊκών κριτηρίων για την πιστοποίηση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ESG) που εγκρίθηκε από τους Υπουργούς Παιδείας τον Μάιο του 2015²⁸, σημειώνεται ότι τα ίδια τα Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης διευρύνουν τους στόχους τους και τον τρόπο παροχής εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων:

- i. της αύξησης της διεθνοποίησης,

²⁷ <http://bologna-yerevan2015.ehea.info/>

<http://bologna-yerevan2015.ehea.info/files/YerevanCommuniqueFinal.pdf>

[http://www.ehea.info/uploads/\(1\)/bucharest%20communique%202012\(1\).pdf](http://www.ehea.info/uploads/(1)/bucharest%20communique%202012(1).pdf)

²⁸ Ninth Bologna Process Ministerial Conference together with the Fourth Bologna Policy Forum on 14-15 May, 2015 in Yerevan, Armenia

- ii. της ψηφιακής μάθησης,
- iii. καθώς και νέων μορφών μετάδοσης της γνώσης.

Σημειώνεται επίσης ότι ο ρόλος της διασφάλισης ποιότητας είναι θεμελιώδους σημασίας για την υποστήριξη των Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, τα οποία θα πρέπει να εξασφαλίσουν παράλληλα ότι τα προσόντα που αποκτούν οι φοιτητές και η εμπειρία τους στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης θα βρίσκεται στο κέντρο της αποστολής τους. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι η ανώτατη εκπαίδευση επιδιώκει την επίτευξη πολλαπλών στόχων. Προετοιμάζει τους φοιτητές για την ένταξή τους στην κοινωνία, για τη μελλοντική καριέρα τους (π.χ. βελτιώνοντας τη θέση τους κατά την εύρεση εργασίας), στηρίζει την προσωπική τους ανέλιξη δημιουργώντας μία ευρεία βάση εξειδικευμένων γνώσεων και προάγει την έρευνα και την καινοτομία. Στον πυρήνα όλων των δράσεων διασφάλισης ποιότητας βρίσκονται οι δίδυμοι στόχοι: **υποχρέωση λογοδοσίας και αναβάθμιση**. Ο συνδυασμός τους οδηγεί στην εδραίωση της εμπιστοσύνης στις επιδόσεις του κάθε ιδρύματος. Ένα σύστημα διασφάλισης ποιότητας που έχει εφαρμοστεί με επιτυχία, θα παρέχει τις απαραίτητες διαβεβαιώσεις στο ίδιο το ίδρυμα και στην κοινωνία, για την ποιότητα των δραστηριοτήτων του ιδρύματος αυτού (υποχρέωση λογοδοσίας) και θα παρέχει, επιπλέον, αρωγή και υποδείξεις για τη βελτίωση των δράσεών του (αναβάθμιση). Η διασφάλιση της ποιότητας και η συνεχής βελτίωση είναι επομένως αλληλένδετες. Μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη μιας κουλτούρας ποιότητας στο ίδρυμα, η οποία υιοθετείται από όλους, δηλαδή, από τους φοιτητές, το ακαδημαϊκό προσωπικό, την ηγεσία και τη διοίκηση ²⁹.

5. Η χρηματοδότηση των ΑΕΙ και η αποτελεσματικότητά της

Κατά την τελευταία πενταετία, η δημόσια χρηματοδότηση των ΑΕΙ στην Ελλάδα παρουσίασε σημαντικούς ρυθμούς μείωσης (άνω του 50%), σε σύγκριση με το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010. Η Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ευρώπη³⁰ αντιμετωπίζει σήμερα ένα απαιτητικό και πολύπλοκο οικονομικό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο οι παραδοσιακές πηγές χρηματοδότησης έχουν μετασηματισθεί και συνεχώς εξελίσσονται. Επιπλέον, οι δημόσιες πηγές χρηματοδότησης δεν είναι πλέον τόσο γενναιόδωρες, όσο στο παρελθόν και, μάλιστα, είναι πιο απαιτητικές και ανταγωνιστικές. Οι αλλαγές είναι ιδιαίτερα σημαντικές στην Ευρώπη, διότι, μέχρι πρότινος, η χρηματοδότηση στηριζόταν στη δημόσια χρηματοδότηση. Η τρέχουσα, όμως, οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, επέτεινε αυτά τα προβλήματα. Επιπρόσθετα, υπάρχει διαρκής πίεση για τη διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα της χρηματοδότησης στα ΑΕΙ και, ταυτόχρονα, για εύρεση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης. Η αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης, αποτιμώμενη με συγκεκριμένα κριτήρια ή σχετικές πολιτικές είναι, επίσης, ένας σημαντικός παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη.

²⁹ ESG 2015 – Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area.

³⁰ EUA (2015). Designing Strategies for Efficient Funding of Universities in Europe (DEFINE) by Enora Bennetot Pruvot, Anna-Lena Claeyss-Kulik and Thomas Estermann

<http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/designing-strategies-for-efficient-funding-of-universities-in-europe.pdf?sfvrsn=4>

Η αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης των ΑΕΙ στην Ευρώπη αποτελεί αντικείμενο αρκετών μελετών, όπως, για παράδειγμα, του προγράμματος DEFINE³¹, στο οποίο συμμετέχουν η Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA), σε συνεργασία με το Κέντρο Έρευνας Πολιτικών για την Ανώτατη Εκπαίδευση (Πορτογαλία, CIPES) και τα Πανεπιστήμια της Οξφόρδης (Ηνωμένο Βασίλειο), του Aalto (Φινλανδία), του Erlangen-Nuremberg (Γερμανία), και της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων της Κοπεγχάγης (Δανία). Το συγκεκριμένο πρόγραμμα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία ομάδων από πανεπιστημιακούς, που θα αναφέρονται σε καλές πρακτικές, προκλήσεις και αδυναμίες. Επιπλέον, μελετάται η επίδραση δεικτών αποτελεσματικότητας της χρηματοδότησης, όπως η δημιουργία μηχανισμών μέτρησης επιδόσεων και σχημάτων αριστείας. Το Νοέμβριο του 2015 διατυπώθηκαν προτάσεις και συστάσεις για την ανάπτυξη στρατηγικών, ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης.

Όπως επισημαίνεται σε σχετική αναφορά του προγράμματος (Estermann et al., 2013)³², η Ελλάδα, μολοντί συμμετείχε με δεδομένα, δεν είχε απαντήσει στο σχετικό ερωτηματολόγιο. Στην παραπάνω αναφορά καταγράφονται 24 δείκτες, με ειδική βαρύτητα ο καθένας, στους οποίους μπορεί να στηριχθεί ένας αλγόριθμος για τη χρηματοδότηση των ΑΕΙ. Επιπλέον επισημαίνεται η ανάγκη διαφάνειας στην κατανομή και τη διαχείριση των χρηματοδοτήσεων, καθώς επίσης και ο κοινωνικός απολογισμός της διάθεσής τους.

Στις ευρωπαϊκές χώρες, μια άλλη πηγή εσόδων των ΑΕΙ είναι τα δίδακτρα με παράλληλη επιχορήγηση προς τους φοιτητές. Σύμφωνα με τη μελέτη που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2014 από το δίκτυο Eurydice της Ευρωπαϊκής Επιτροπής³³, το σύστημα των διδάκτρων στην Ευρώπη παρέμεινε σταθερό σε 33 χώρες παρά τις εξαιρέσεις. Σύμφωνα με την έκθεση του δικτύου, η Γερμανία, για παράδειγμα, κατάργησε πρόσφατα (2014) τα δίδακτρα, τα οποία είχε εισαγάγει το 2007. Το 2014, η Εσθονία άλλαξε ριζικά τον τρόπο χρηματοδότησης, εισάγοντας δίδακτρα ανάλογα με την απόδοση των φοιτητών, δηλαδή εισήγαγε δίδακτρα για φοιτητές, που δεν παραμένουν προσηλωμένοι στον εκπαιδευτικό τους στόχο (δεν επιτυγχάνουν τον απαιτούμενο αριθμό πιστωτικών μονάδων ανά έτος). Δίδακτρα έχουν εισαχθεί και σε άλλες χώρες, σε συνδυασμό με τη χαμηλή απόδοση στις σπουδές, όπως στην Τσεχία, Ισπανία, Κροατία, Ουγγαρία, Αυστρία, Πολωνία και Σλοβακία. Τα υψηλότερα δίδακτρα καταβάλλουν οι φοιτητές στο Ηνωμένο Βασίλειο, και ακολουθούν η Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία και Ολλανδία.

Τα δεδομένα που ακολουθούν συλλέχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος DEFINE, από 28 ευρωπαϊκά πανεπιστημιακά συστήματα μέσω ερωτηματολογίου και μετά από αρκετές διαβουλεύσεις και συνεντεύξεις με τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης Πανεπιστημίων, χωρίς τη συμμετοχή της Ελλάδας. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε από το φθινόπωρο του 2012 έως το φθινόπωρο του 2014.

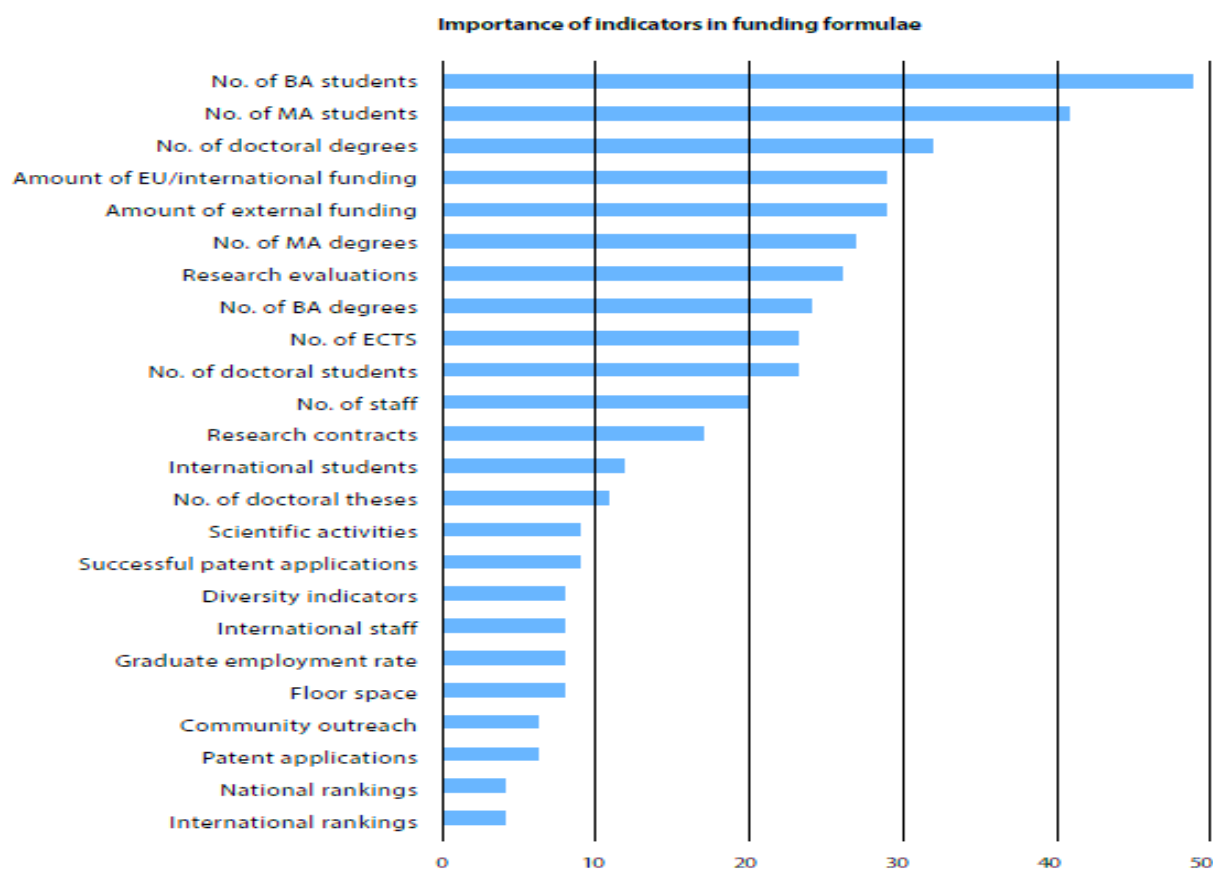
³¹[http://www.eua.be/activities-services/projects/past-projects/governance-autonomy-and-funding/designing-strategies-for-efficient-funding-of-higher-education-in-europe-\(define\)](http://www.eua.be/activities-services/projects/past-projects/governance-autonomy-and-funding/designing-strategies-for-efficient-funding-of-higher-education-in-europe-(define))

³² Estermann, Th., Bennetot Pruvot, E. & Laeys-Kulik, A.-L. (2013). *Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe*. DEFINE Interim Report. Brussels: European University Association. (Διαθέσιμη στο http://www.eua.be/Libraries/publication/DEFINE_final).

³³ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1171_en.htm

α. Χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων βάσει απόδοσης

Ο μηχανισμός που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό της χρηματοδότησης που λαμβάνουν τα ευρωπαϊκά Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης διαφέρει σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των χωρών μελών της ΕΕ. Σε πολλά συστήματα, οι αριθμητικοί δείκτες εισροών των φοιτητών (προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου) συχνά διαδραματίζουν τον πιο σημαντικό ρόλο στον καθορισμό του ποσού χρηματοδότησης που λαμβάνει ένα πανεπιστήμιο μέσω επιχορήγησης (Σχήμα 20). Οι αντίστοιχοι δείκτες εκροών (π.χ. αριθμός προπτυχιακών και μεταπτυχιακών αποφοίτων) χρησιμοποιούνται λιγότερο συχνά ή/και έχουν συχνά μικρότερη βαρύτητα στον τρόπο υπολογισμού της χρηματοδότησης. Πάντως, είναι ενδιαφέρον ωστόσο να καταγραφεί η σημασία ορισμένων δεικτών εκροών που συνδέονται συνήθως με την έρευνα, όπως τα διδακτορικά διπλώματα, η διεθνής/ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και η εξωτερική χρηματοδότηση. Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν τη χρηματοδότηση είναι η χρήση συστημάτων μεταφοράς πιστωτικών μονάδων (ECTS), οι αξιολογήσεις των ερευνητικών δραστηριοτήτων και οι συμβάσεις έρευνας.

Σχήμα 20. Σημαντικότητα δεικτών κατά τον υπολογισμό της χρηματοδότησης (Πηγή: EUA³⁴).

³⁴<http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/designing-strategies-for-efficient-funding-of-universities-in-europe>

β. Συγχωνεύσεις ΑΕΙ στην Ευρώπη

Σε όλη την Ευρώπη παρατηρείται μία ολοένα αυξανόμενη τάση συγχώνευσης Ιδρυμάτων. Οι περισσότερες συγχωνεύσεις έλαβαν χώρα την περίοδο 2000 έως 2015 (Σχήμα 21). Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Γαλλίας, όπου, τη διετία 2014-2015, πραγματοποιήθηκαν συνολικά δώδεκα συγχωνεύσεις Ιδρυμάτων. Θεωρείται ότι έλαβε χώρα μια συγχώνευση, όταν τουλάχιστον ένα Ίδρυμα έχει παύσει να υφίσταται ως νομικό πρόσωπο, έχοντας ενσωματωθεί είτε σε ένα νέο, είτε σε ένα ήδη υπάρχον Ίδρυμα. Υπάρχει μια έντονη προσδοκία ότι οι συγχωνεύσεις θα επιφέρουν οικονομικά οφέλη, κυρίως μέσω της αποτελεσματικότερης παροχής υπηρεσιών ή μέσω των αυξημένων δυνατοτήτων εξορθολογισμού πόρων, που προκύπτουν από το διευρυμένο απόθεμα κτιριακών και ερευνητικών υποδομών. Ωστόσο, η πραγματική διάσταση των οικονομικών επιπτώσεων των συγχωνεύσεων θα μπορεί να αποτιμηθεί μετά την πάροδο αρκετά μεγάλου χρονικού διαστήματος.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Total
BE-fl				1										5			6
BE-fr										2		2					4
DE				1		1				1				1			4
DK							2	5					1				8
EE	1	1	1			3	2		1		1		1				11
FI									1		2			1			4
FR										1			2	1	8	4	16
HR			1	1			1										3
HU									1	1			1				3
IE												1		1			2
IS									1								1
IT															1		1
LT											1						1
LV					1						1		1				3
NO										1		1		1	2		5
PL		1			1					1							3
PT														1			1
SE									1		1	1		1	1		5
SK						1											1
UK ²⁵			1		1			2			1	2	2		2		11
Total	1	2	3	3	3	5	5	7	5	7	7	7	8	12	14	4	92

Σχήμα 21. Αριθμός συγχωνεύσεων ανά σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης κατά την περίοδο 2000-2015 (Πηγή: EUA³⁵).

³⁵ <http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/designing-strategies-for-efficient-funding-of-universities-in-europe>

Για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας συγχώνευσης προτείνονται οχτώ (8) στάδια ως εξής:

1. Προσδιορισμός της ακαδημαϊκής αποστολής
2. Καταγραφή των προβλεπόμενων εσόδων-εξόδων
3. Κοστολόγηση και κατανομή πόρων
4. Σύσταση λειτουργικής δομής για τη διεξαγωγή της διαδικασίας συγχώνευσης
5. Σχεδιασμός του μοντέλου διοίκησης
6. Θέσπιση της ηγετικής ομάδας
7. Διαμόρφωση στρατηγικής και διαύλων επικοινωνίας
8. Έλεγχος και αξιολόγηση της διαδικασίας

Ενδεικτικά, αναφέρονται ορισμένοι παράγοντες επιτυχούς διαδικασίας συγχώνευσης Ιδρυμάτων, όπως είναι η δημιουργία ενός εμπνευσμένου οράματος για το νέο Ίδρυμα, ο προσδιορισμός των αναμενόμενων κερδών και πιθανών απωλειών, η εκτίμηση του κόστους μετάβασης, η κατανομή των πόρων, η σύσταση συμβουλευτικών οργάνων για την ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ της νέας ηγεσίας και των επιμέρους δομών/ομάδων, ο προσδιορισμός και η εμπλοκή εσωτερικών και εξωτερικών ενδιαφερόμενων μερών, η διασφάλιση αποτελεσματικών ροών επικοινωνίας σε όλη την οργανωτική δομή, η διασφάλιση της πλήρους δέσμευσης της ηγεσίας (των συγχωνευόμενων Ιδρυμάτων και του νεοσύστατου ιδρύματος), ο ορισμός συγκεκριμένων δεικτών προόδου, η εξέταση του ενδεχόμενου διακοπής της διαδικασίας ή της εφαρμογής εναλλακτικών μορφών συνεργασίας εάν οι προοπτικές είναι αρνητικές και, τέλος, η αξιολόγηση της διαδικασίας. Η Ελλάδα, παρόλο που είχε πρόσφατα πραγματοποιήσει συγχωνεύσεις Ιδρυμάτων, δεν έλαβε μέρος στην έρευνα της ΕΥΑ.

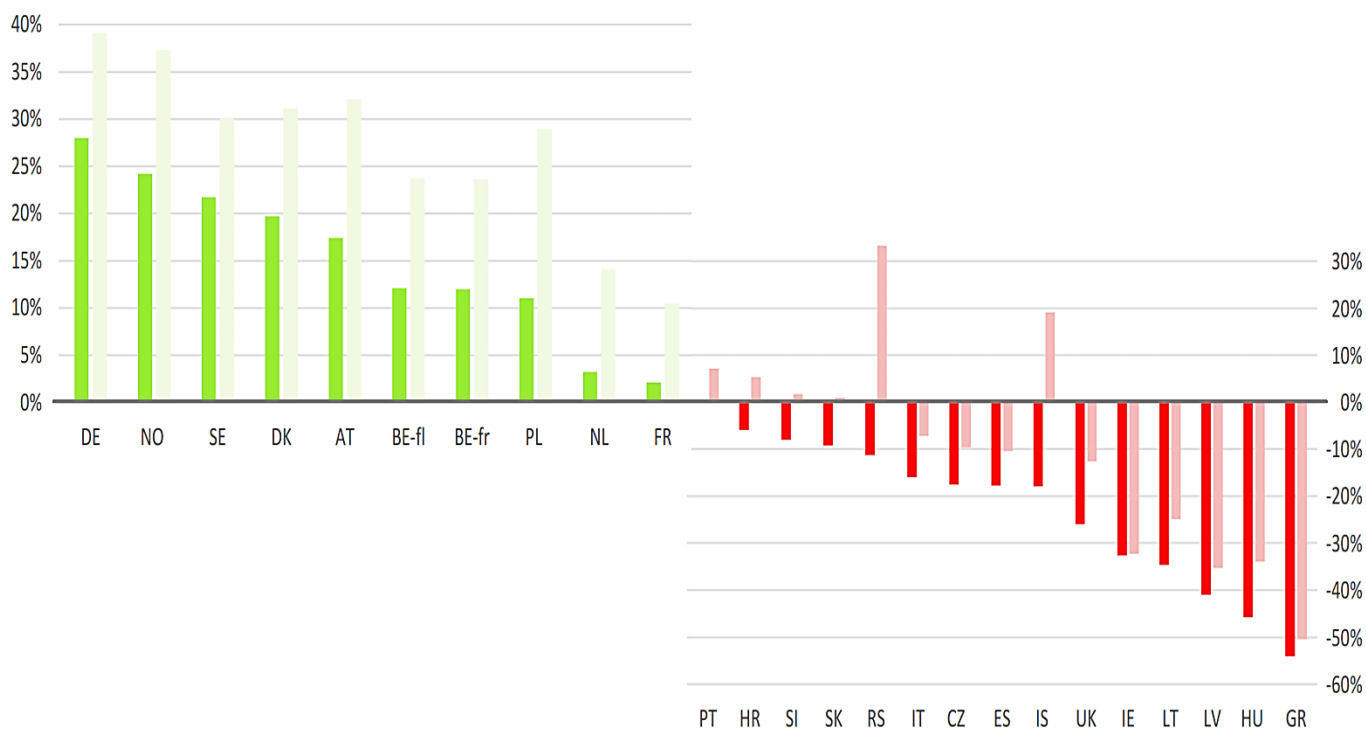
γ. Χρηματοδότηση της Αριστείας

Η χρηματοδότηση της Αριστείας αναφέρεται σε συστήματα δημόσιας χρηματοδότησης που έχουν ως κύριο στόχο την προώθηση της Αριστείας. Αφορά κυρίως σε πρωτοβουλίες μεγάλης κλίμακας, όπου η δημόσια χρηματοδότηση προς τα πανεπιστήμια έχει ανταγωνιστική βάση, καθώς επικεντρώνεται στην ανάπτυξη ευρύτερων στρατηγικών των Ιδρυμάτων. Αυτά αναφέρονται ως «συστήματα αριστείας» και στόχοι τους είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της έρευνας στο πλαίσιο του διεθνούς ανταγωνισμού, η αναδιάρθρωση του ακαδημαϊκού και ερευνητικού περιβάλλοντος, η ενίσχυση της διεθνούς προβολής του ερευνητικού συστήματος, η βελτίωση του συστήματος και των σχετικών ποιοτικών στόχων, καθώς και η διεθνοποίηση και η βελτίωση της θέσης των Ιδρυμάτων στις διεθνείς κατατάξεις. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα συστήματος Αριστείας είναι τα «Πανεπιστήμια Εθνικής Αριστείας» στην Ουγγαρία, όπου συμμετέχουν έξι (6) Ιδρύματα, με τετραετή περίοδο υλοποίησης (2013 έως 2016), και συνολικό κόστος 20 εκατ. ευρώ. Στόχος του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η ενίσχυση της ελκυστικότητάς τους και της ερευνητικής αριστείας σε διεθνές επίπεδο.

δ. Παρατηρητήριο Δημόσιας Χρηματοδότησης³⁶

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκέντρωσε το Παρατηρητήριο Δημόσιας Χρηματοδότησης από 25 ευρωπαϊκά συστήματα ανώτατης εκπαίδευσης, κατά το 2015, διαπιστώνεται αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης σε δέκα (10) συστήματα για την περίοδο 2008-2014, ενώ σε δεκαπέντε (15) συστήματα έχει σημειωθεί μείωση της δημόσιας χρηματοδότησης για την ίδια περίοδο.

Στο Σχήμα 22 παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στοιχεία (της EUA) των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία, για την περίοδο 2008-2014, παρουσιάζουν άνοδο στη χρηματοδότησή τους και κατ' αντιστοιχία τα συστήματα που παρουσιάζουν μείωση. Το έντονο χρώμα απεικονίζει την πραγματική μεταβολή, η οποία είναι αποπληθωρισμένη σε σχέση με την ονομαστική μεταβολή ενώ το αχνό χρώμα απεικονίζει την ονομαστική μεταβολή. Από τα δέκα συστήματα εντός των οποίων παρατηρείται αύξηση της χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η μεγαλύτερη αύξηση σημειώνεται στη Γερμανία, με ποσοστό 28%, και ακολουθούν η Νορβηγία και η Σουηδία, με ποσοστά 24,2% και 21,8%, αντίστοιχα.

Σχήμα 22. Συστήματα με ανοδικά και πτωτικά επίπεδα δημόσιας χρηματοδότησης (2008-2014), (προσαρμογή δεδομένων της EUA³⁷).

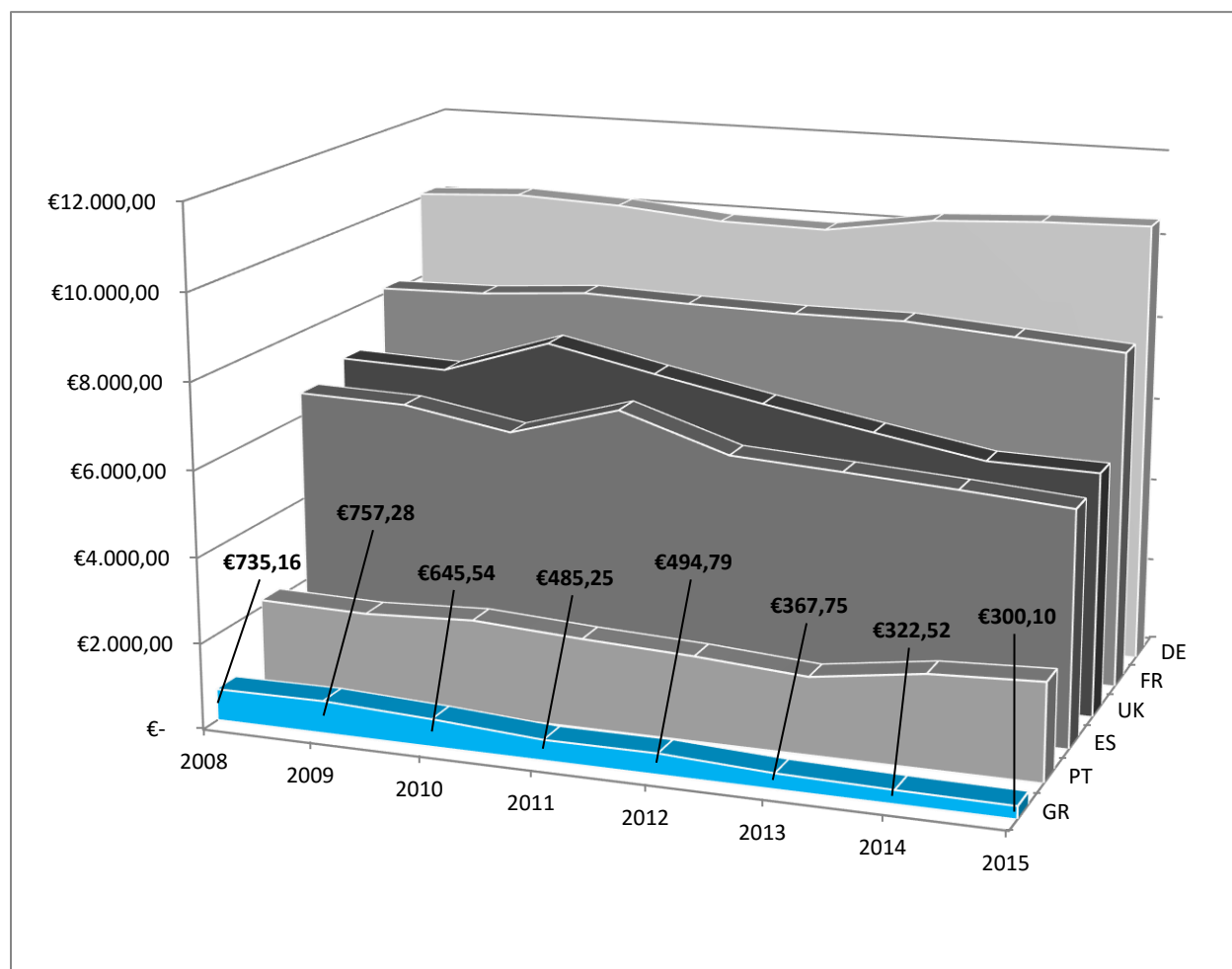
³⁶ Public Funding Observatory:

<http://www.eua.be/activities-services/projects/eua-online-tools/public-funding-observatory-tool.aspx>

³⁷ <http://www.eua.be/Libraries/governance-autonomy-funding/november-2015.pdf?sfvrsn=0>

Η μεγαλύτερη μείωση δημόσιας χρηματοδότησης παρατηρείται στην Ελλάδα, όπου ο προϋπολογισμός για την ανώτατη εκπαίδευση έχει συρρικνωθεί σε ποσοστό άνω του 50% από το 2008 (εξαιρουμένων των εξόδων προσωπικού που εντάσσονται στο ευρύτερο πρόγραμμα μείωσης δαπανών στον δημόσιο τομέα). Ακολουθούν η Ουγγαρία και η Λετονία με ποσοστά 45% και 40%, αντίστοιχα (Σχήμα 22).

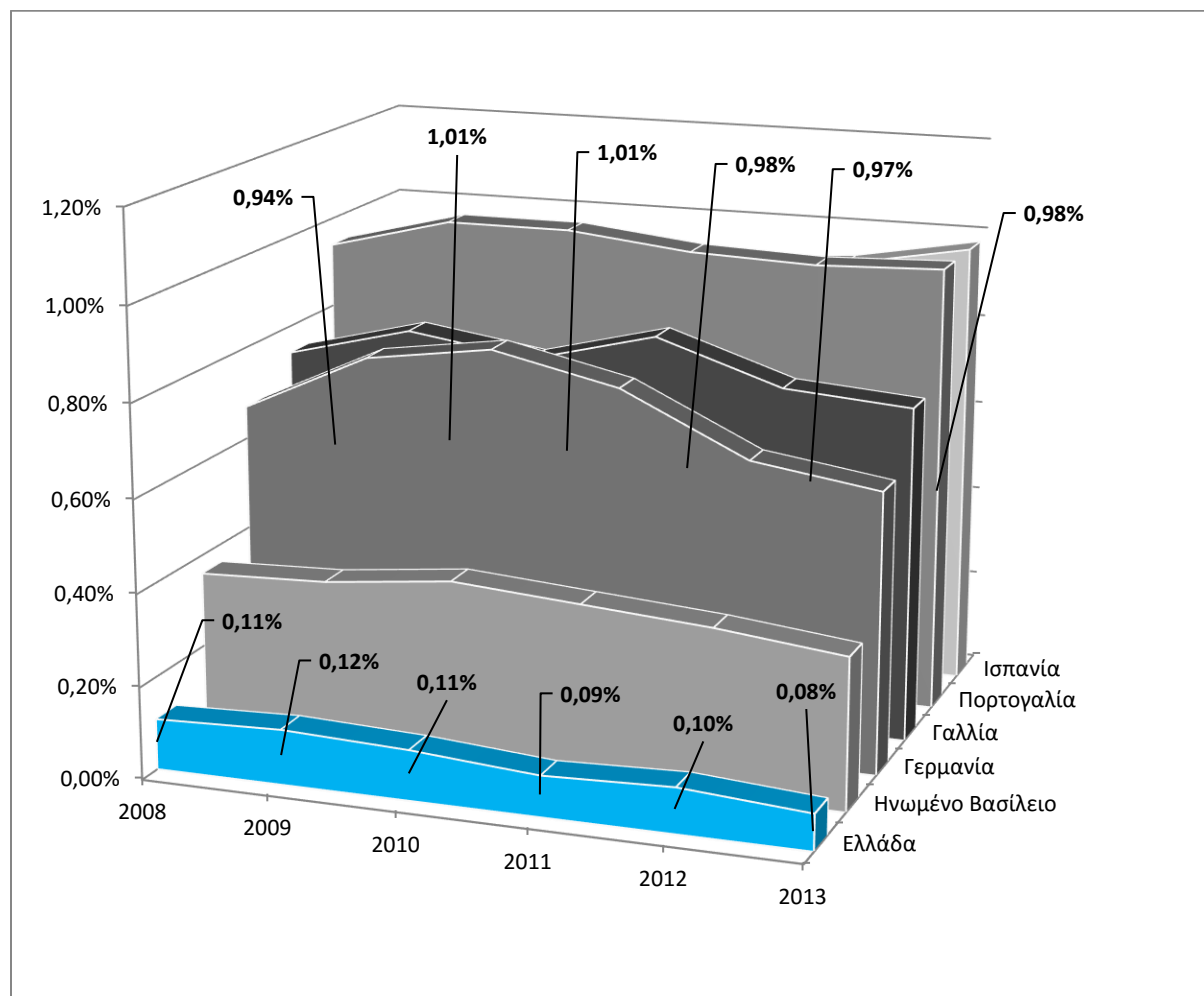
Η χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εκφρασμένη σε νομισματική μονάδα ανά φοιτητή παρουσιάζει αρκετές διακυμάνσεις για διάφορες χώρες, κάτι το οποίο έχει επηρεαστεί, όπως προαναφέρθηκε, από τις διαφορετικές στρατηγικές που έχουν επιλεγεί. Για παράδειγμα, η Ελλάδα, καθώς η μισθοδοσία του προσωπικού των ΑΕΙ είναι δημόσια δαπάνη, ακολουθεί άλλο σύστημα καταγραφής από τα υπόλοιπα έξοδα των Ιδρυμάτων, με αποτέλεσμα τα έξοδα προσωπικού να μην περιλαμβάνονται στα δεδομένα χρηματοδότησης της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης (Σχήμα 23).

Σχήμα 23. Δημόσια χρηματοδότηση σε ευρώ ανά φοιτητή (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της EUA³⁸).

³⁸ <http://www.eua.be/activities-services/projects/eua-online-tools/public-funding-observatory-tool.aspx>

Από τα πρωτογενή δεδομένα³⁹ είναι δυνατό να υπολογισθεί η χρηματοδότηση ανά φοιτητή, καθώς υπολογίζονται και τα ποσά των ετήσιων χρηματοδοτήσεων, αλλά και τα αντίστοιχα μεγέθη του φοιτητικού πληθυσμού. Η Ελλάδα παρουσιάζει τη μικρότερη χρηματοδότηση ανά φοιτητή σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες για όλα τα έτη, ενώ διαχρονικά η χρηματοδότηση αυτή καταγράφει πτωτική τάση⁴⁰. Η ίδια τάση παρατηρείται και όταν υπολογίζεται η χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως ποσοστό του ΑΕΠ (Σχήμα 24).

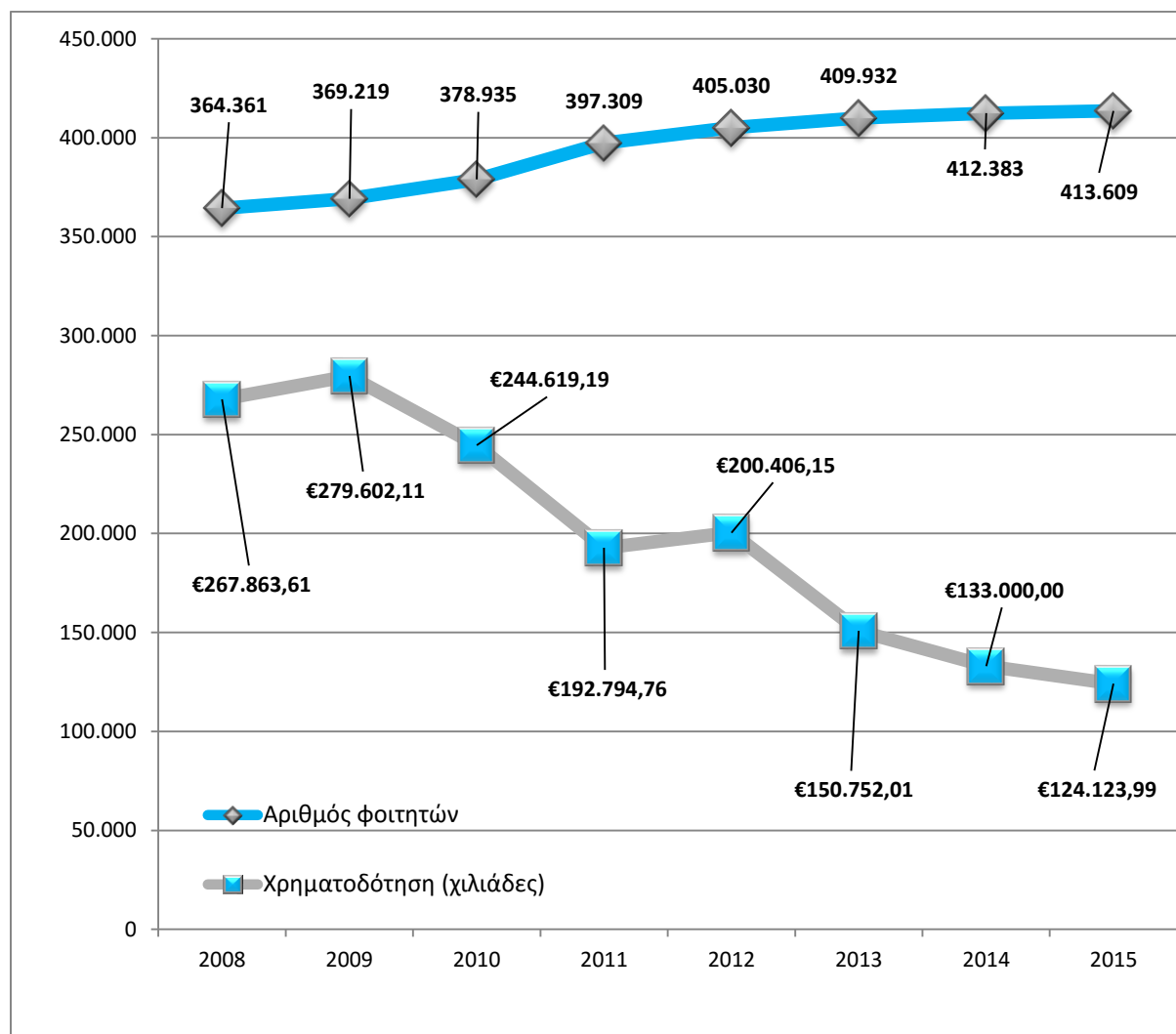
Σχήμα 24. Χρηματοδότηση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως ποσοστό του ΑΕΠ (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της EUA⁴¹).

³⁹ Για την Ελλάδα εξαιρουμένων των εξόδων προσωπικού, που αποτελούν μέρος του ευρύτερου προγράμματος σχετικά με τη μείωση του κόστους του δημόσιου τομέα.

⁴⁰ Σε έτη όπου δεν υφίστανται πρωτογενή δεδομένα υπάρχει ασυνέχεια, αυτά έχουν υπολογιστεί με γραμμική παρεμβολή όταν υπάρχουν δεδομένα για τα προγενέστερα και μεταγενέστερα έτη και με γραμμική προεκβολή όταν υπάρχουν συναπτά έτη είτε πριν, είτε μετά του έτους για το οποίο δεν υφίστανται δεδομένα.

⁴¹ <http://www.eua.be/activities-services/projects/eua-online-tools/public-funding-observatory-tool.aspx>

Ο δείκτης «€ ανά φοιτητή», εφόσον προέρχεται από τη διαίρεση του συνολικού ποσού χρηματοδότησης με τον αριθμό του φοιτητικού πληθυσμού, διαχρονικά επηρεάζεται από τις μεταβολές και των δύο μεγεθών. Συνεπώς, αποτελεί έναν ορθότερο τρόπο σύγκρισης της δημόσιας χρηματοδότησης και ασφαλέστερης εξαγωγής πληροφοριών. Για παράδειγμα, αύξηση του δείκτη μπορεί να προέλθει από αύξηση του αριθμητή με σταθερό παρονομαστή, ή αντίστροφα. Στην περίπτωση της Ελλάδας ισχύουν και τα δύο, καθώς υπάρχει ταυτόχρονη αύξηση του φοιτητικού σώματος και μείωση της χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης⁴² (Σχήμα 25).

Σχήμα 25. Μεταβολή του φοιτητικού πληθυσμού και της δημόσιας χρηματοδότησης στην Ελλάδα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα της EUA⁴³).

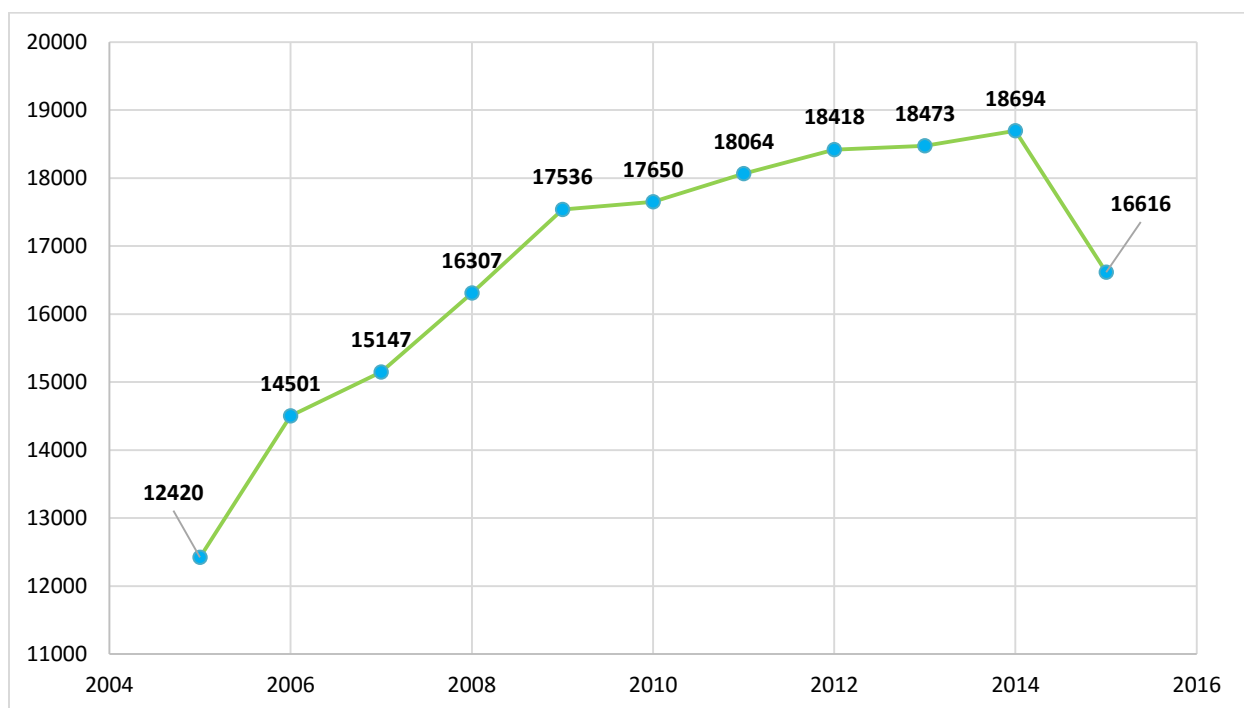
⁴² Για την Ελλάδα έχουν εξαιρεθεί οι δαπάνες προσωπικού από τα πρωτογενή δεδομένα της έρευνας.

⁴³ <http://www.eua.be/activities-services/projects/eua-online-tools/public-funding-observatory-tool.aspx>

6. Η ερευνητική δραστηριότητα

Η ελληνική ερευνητική δραστηριότητα σημείωσε σημαντική αύξηση κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Η ερευνητική δραστηριότητα των περισσότερων ελληνικών Ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανταγωνίζεται επάξια αυτήν των άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Οι συνολικές ερευνητικές εργασίες αυξάνονται διαχρονικά μέχρι και το 2014, ενώ το 2015 παρατηρείται μείωση πάνω από 10% (Σχήμα 26). Ενδεχομένως να οφείλεται και στην αριθμητική μείωση των Ελλήνων ερευνητών που έλαβε χώρα τα τελευταία χρόνια εξ αιτίας των δημοσιονομικών περιορισμών για προσλήψεις προσωπικού καθώς και την αύξηση της «διαρροής» του επιστημονικού δυναμικού από την Ελλάδα προς το εξωτερικό. Σημειώνεται ότι σχεδόν το 85% της ερευνητικής δραστηριότητας προέρχεται από τα ΑΕΙ⁴⁴ της χώρας.

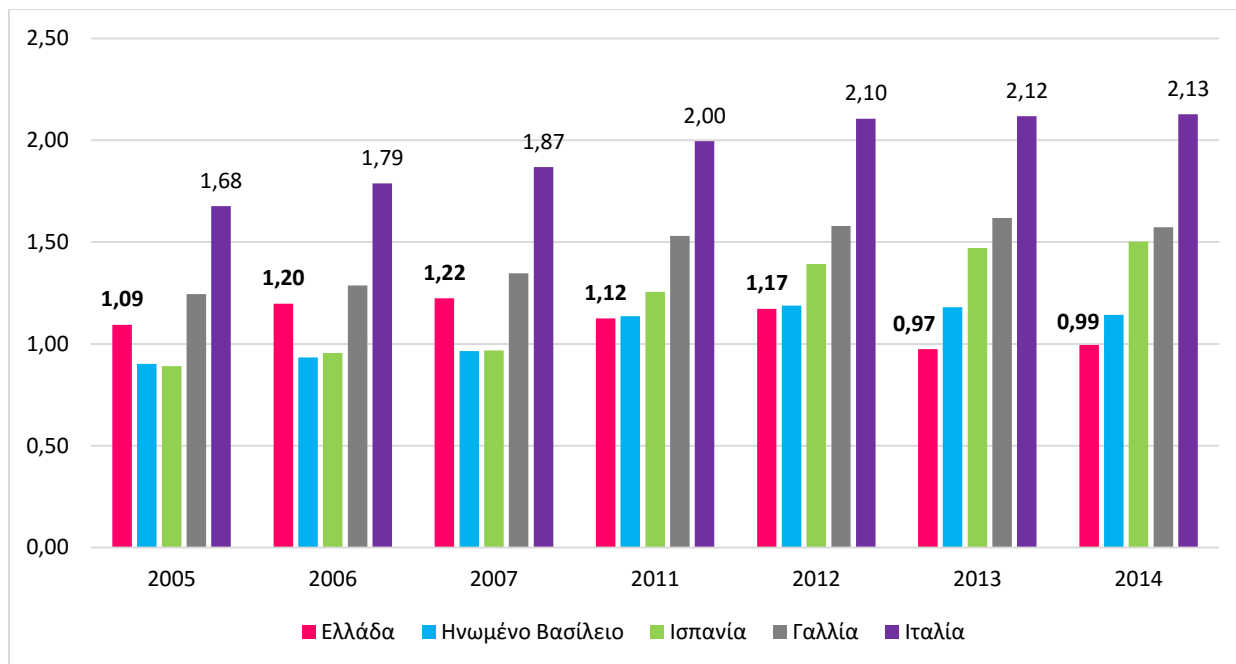

Σχήμα 26. Ελληνικές δημοσιεύσεις (Με βάση αριθμητικά δεδομένα του SJR⁴⁵).

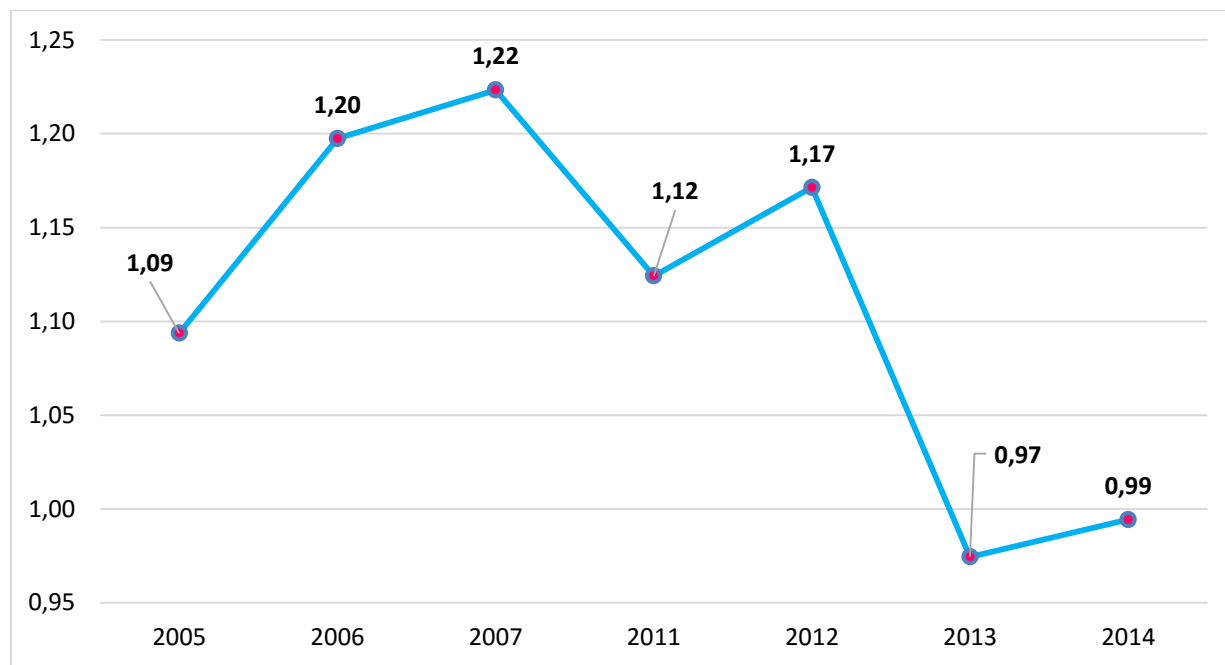
Συγκριμένα, ο δείκτης «εργασίες ανά ερευνητή», δηλαδή ο λόγος του αριθμού των ερευνητικών εργασιών με τον αριθμό των ερευνητών ανά χώρα, δείχνει ότι η Ιταλία έχει μεγαλύτερο αριθμό εργασιών ανά ερευνητή, με δεύτερη τη Γαλλία (Σχήμα 27).

⁴⁴ Sachini E., Malliou N., Houssos N. & Karaiskos D. (2013), Greek Scientific Publications 1996-2010: A Bibliometric Analysis of Greek Publications in International Scientific Journals - Scopus, National Documentation Centre of Greece.

⁴⁵ <http://www.scimagojr.com/countryrank.php?region=Western%20Europe&year=2014>

Σχήμα 27. Δείκτης «εργασίες ανά ερευνητή» (Με βάση αριθμητικά δεδομένα των SJR κ' EUROSTAT).

Σχήμα 28. Δείκτης «εργασίες ανά ερευνητή» για την Ελλάδα (Με βάση αριθμητικά δεδομένα των SJR κ' EUROSTAT).

Στο Σχήμα 52, απεικονίζεται η σταδιακή μείωση του δείκτη «εργασίες ανά ερευνητή» κατά την τελευταία πενταετία, γεγονός το οποίο μπορεί να αποδοθεί στην επίδραση της οικονομικής κρίσης επί της ερευνητικής δραστηριότητας, εξαιτίας της μείωσης του ερευνητικού δυναμικού.

7. Σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα⁴⁶

Όπως προκύπτει από την έρευνα της EUA (2015)⁴⁷, τα Ιδρύματα και το προσωπικό τους εστιάζουν στη διδασκαλία πιο πολύ από ότι στο παρελθόν, καθώς το 59% των ερωτηθέντων δηλώνει μια αυξανόμενη αναγνώριση της σπουδαιότητας της διδασκαλίας, που εντοπίζεται κυρίως στην Ολλανδία (89%), το Ηνωμένο Βασίλειο (87%), τη Δανία (86%), την Τουρκία (76%), το Βέλγιο (75%), τη Φινλανδία (75%), την Ουγγαρία (71%), την Πολωνία (71%), την Ουκρανία (71%) και την Ελβετία (67%).

Η σύνδεση έρευνας και διδασκαλίας, φαίνεται ότι, καταρχήν, αφορά στη διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών ώστε να περιλαμβάνουν τη νέα γνώση που προκύπτει από την έρευνα (56%). Αν και γίνεται αποδεκτό από το 54% των Ιδρυμάτων ότι η έρευνα διαδραματίζει πιο σημαντικό ρόλο από τη διδασκαλία στην επαγγελματική σταδιοδρομία των νέων επιστημόνων, μόνο μια μικρή μειοψηφία (11%) θεωρεί ότι οι φοιτητές προτιμούν να σπουδάζουν δίπλα σε κορυφαίους ερευνητές-καθηγητές, ανεξάρτητα από την απόδοσή τους στη διδασκαλία

⁴⁶ EUA (2015). Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities by Andrée Surssock

Στο http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/EUA_Trends_2015_web.pdf?sfvrsn=18

⁴⁷ http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/EUA_Trends_2015_web.pdf?sfvrsn=18

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΔΙΠ

I. Η Γνώμη της ΑΔΙΠ για τη συγκρότηση Εθνικής Στρατηγικής στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Εισαγωγή

Η ΑΔΙΠ θεωρεί ότι κορυφαία υποχρέωση της πολιτείας είναι η συγκρότηση της εθνικής στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση και, αντίστοιχα, πολύ σημαντική αρμοδιότητα της Αρχής είναι η υποστήριξη της πολιτείας και των ΑΕΙ στη διαμόρφωση και υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, το πρόγραμμα εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση:

α) καταρτίζεται ανά τετραετία από τον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, ύστερα από δημόσια διαβούλευση και γνώμη της ΑΔΙΠ,

β) περιλαμβάνει, ιδίως, μεσοπρόθεσμους στόχους, κατευθύνσεις, σχέδια επενδύσεων, προγράμματα ή επί μέρους δράσεις της εθνικής πολιτικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση,

γ) δύναται να εξειδικεύεται σε ετήσια βάση και αναφέρεται σε όλες τις δράσεις εφαρμογής της εθνικής πολιτικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση.

Η ΑΔΙΠ, στο πλαίσιο της παραπάνω αρμοδιότητας καθώς και της υποχρέωσης για την εκπλήρωση των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων που τέθηκαν από το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014—2020, συνέταξε πρόταση με τη γνώμη της Αρχής για την εθνική στρατηγική στην Ανώτατη Εκπαίδευση την οποία υπέβαλε στον Υπουργό Παιδείας.

Η ΑΔΙΠ, στην πρότασή της για την Εθνική Στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση, έλαβε υπόψη τον εθνικό στρατηγικό σχεδιασμό που έγινε στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 από το Υπουργείο Παιδείας καθώς και την ανάλυση των δεδομένων που αποκτήθηκε από το έργο της και προσάρμοσε τις προτάσεις της σε περαιτέρω συγκεκριμένες συστάσεις και αντίστοιχες δράσεις.

1. Το όραμα για την Ανώτατη Εκπαίδευση

Η πρόταση της ΑΔΙΠ έχει ως αφετηρία τη διατύπωση του οράματος για την Ανώτατη Εκπαίδευση, από το οποίο μπορεί να διαπνέεται η εθνική στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση κατά την επόμενη πενταετία:

Να αξιοποιηθούν τα ελληνικά ΑΕΙ ως βασικοί συντελεστές της ανόρθωσης της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, για την αντιμετώπιση της κρίσης και την εφαρμογή ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης της χώρας. Η Ανώτατη Εκπαίδευση, στις επόμενες δεκαετίες, θα πρέπει να διαδραματίσει έναν κεντρικό ρόλο για τη μετατροπή της εθνικής οικονομίας σε μια παραγωγική οικονομία, βασισμένη στη γνώση και την καινοτομία, για βιώσιμες επιχειρήσεις και ελκυστικά ΑΕΙ που θα παράγουν επιστήμονες με δημιουργικό τρόπο σκέψης, ευρεία μόρφωση και γνώσεις αιχμής σε μια χώρα με υψηλή ποιότητα κοινωνικής ζωής και πολιτισμού, χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς.

Κατά τη διατυπωμένη άποψη της ΑΔΙΠ, οι απαιτήσεις, οι οποίες είναι δυνατό να αποτελέσουν - ακόμα και σήμερα- μια καλή βάση, επί της οποίας μπορεί να συγκροτηθεί μια εθνική στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση, έχοντας ως οδηγό το όραμα για την επόμενη πενταετία, έχουν ως εξής:

- *Εξυπηρέτηση εθνικών αναπτυξιακών στόχων.*
- *Ανταπόκριση στην κοινωνική απαίτηση για βέλτιστη εκπαίδευση ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων.*
- *Καλλιέργεια επιστημονικών και τεχνολογικών πεδίων ή πεδίων διεπιστημονικού χαρακτήρα, που κρίνονται απαραίτητα για την οικονομικό-κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.*
- *Δημιουργία δυναμικών επιστημονικών μονάδων με διεθνές κύρος.*
- *Ενίσχυση συνεργασιών μεταξύ διδακτικού προσωπικού διαφορετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων στην Ελλάδα και την Ευρώπη.*
- *Δημιουργία λειτουργικότερων οργανωτικών δομών των ΑΕΙ.*
- *Βέλτιστη αξιοποίηση υπηρετούντος ανθρώπινου δυναμικού και υπαρχουσών εκπαιδευτικών και ερευνητικών υποδομών.*
- *Επίτευξη καλύτερης σχέσης κόστους-οφέλους, μέσω αξιοποίησης και εξοικονόμησης πόρων.*
- *Βελτίωση ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών και υπηρεσιών πληροφόρησης.*
- *Βελτίωση ποιότητας διοικητικών υπηρεσιών.*

2. Το πλαίσιο αρχών και οι συστάσεις για την ανάπτυξη στρατηγικής

Στη στρατηγική ανάλυση, ξεχωρίζονται δύο ξεχωριστά, πλην όμως αλληλεξαρτώμενα επίπεδα: (α) τα στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος των Ιδρυμάτων και (β) τα στοιχεία του εσωτερικού περιβάλλοντος των Ιδρυμάτων. Κάθε ενότητα περιλαμβάνει τις αρχές του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, προσαρμοσμένες στις εθνικές ανάγκες, την αποστολή των Ιδρυμάτων και το όραμα για το εθνικό Σύστημα Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Η Πολιτεία οφείλει να συγκροτεί ένα υποστηρικτικό θεσμικό πλαίσιο και τα μέσα για την ανάπτυξη και αποτελεσματική λειτουργία των ΑΕΙ ως εξής:

- *Ύπαρξη εθνικών αναπτυξιακών στόχων και προτεραιοτήτων, που να προκύπτουν από τη συμβολή των κοινωνικών εταίρων.*
- *Ύπαρξη εθνικών πολιτισμικών και κοινωνικών στόχων και προτεραιοτήτων, με γνώμονα τις αρχές της ισότητας και της ίσης μεταχείρισης.*
- *Εθνική πολιτική Ανώτατης Εκπαίδευσης, συνδεδεμένη με την εθνική πολιτική έρευνας.*
- *Ύπαρξη ευνοϊκού και σταθερού εθνικού θεσμικού πλαισίου για την Ανώτατη Εκπαίδευση σύμφωνα με την ευρωπαϊκή στρατηγική Ανώτατης Εκπαίδευσης.*
- *Ύπαρξη απαραίτητης χρηματοδότησης και μεγιστοποίηση της σχέσης κόστους-οφέλους.*
- *Ύπαρξη σχέσης συνεργασίας πολιτείας και Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης με στόχο το μεγαλύτερο δυνατό βαθμό αυτοδιοίκησης και κοινωνικής λογοδοσίας τους.*
- *Ύπαρξη εθνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας (ΣΔΠ) για τη συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών των Ιδρυμάτων προς τη χώρα, τους φοιτητές και τους πολίτες γενικότερα, με την εφαρμογή πιστοποιημένων διαδικασιών στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον των Ιδρυμάτων.*

- Εθνικό σύστημα Ανώτατης Εκπαίδευσης, συντονισμένο και συνδεδεμένο με το διεθνή χώρο και τη διεθνή πραγματικότητα, με έμφαση στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ).
- Ύπαρξη εθνικών δυναμικών επιστημονικών μονάδων με διεθνές κύρος και αναγνώριση.
- Θεσμοθετημένη δραστηριότητα κινητικότητας προς και από την Ελλάδα.
- Ύπαρξη κοινών διακρατικών προγραμμάτων σπουδών και ανάπτυξη της πρόσβασης σε αλλοδαπούς φοιτητές και διδάσκοντες μέσω της οργάνωσης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σε ξένες γλώσσες.

Τα Ιδρύματα θα πρέπει να εστιάσουν και να εξελίξουν τον τρόπο άσκησης της διακυβέρνησής τους:

Σε επίπεδο στρατηγικής στοχοθεσίας, διακυβέρνησης και διοίκησης:

- Ύπαρξη συστήματος στρατηγικής στοχοθεσίας, προγραμματισμού, υλοποίησης και παρακολούθησης επίτευξης των στόχων. Διαδικασίες για τον τρόπο λήψης αποφάσεων, διαδικασία παρακολούθησης της υλοποίησης των δράσεων και διαδικασία αποτίμησης των αποτελεσμάτων.
- Ύπαρξη δομημένου εσωτερικού συστήματος λήψης αποφάσεων, εσωτερικής επικοινωνίας και δημόσιας λογοδοσίας στη διακυβέρνηση του Ιδρύματος (Όργανα Διοίκησης, Επιτροπές, ηλεκτρονικές υπηρεσίες πληροφόρησης ή ανταλλαγής απόψεων).
- Ύπαρξη δομημένου και λειτουργικού εσωτερικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟΔΙΠ) και διατυπωμένης πολιτικής ποιότητας.
- Ύπαρξη πολιτικής ανάπτυξης και διαχείρισης των πόρων του Ιδρύματος: εξασφάλιση οικονομικής βιωσιμότητας, εφαρμογή οικονομικών κλίμακος, αξιοποίηση εξωτερικών πηγών χρηματοδότησης.
- Ύπαρξη πολιτικής ανάπτυξης και διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, με αξιοποίηση της εξειδίκευσης και εμπειρογνομosύνης.

Σε επίπεδο ακαδημαϊκής συγκρότησης:

- Ύπαρξη λειτουργικών δομών των Ιδρυμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τους υφιστάμενους πόρους, υποδομές και προσωπικό, με προορισμό την κάλυψη ενδεχόμενων κενών σε επιστημονικά αντικείμενα.
- Ύπαρξη δι-ιδρυματικής συνεργασίας, με ταυτόχρονη διατήρηση ή και ανάπτυξη της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας κάθε Ιδρύματος.
- Ύπαρξη πολιτικής αξιοποίησης υπηρετούντος ανθρώπινου δυναμικού και υπαρχουσών εκπαιδευτικών και ερευνητικών υποδομών, με βάση δείκτες κατανομής ανθρώπινου δυναμικού και υποδομών στις ακαδημαϊκές μονάδες.

Σε επίπεδο ακαδημαϊκού έργου:

- Διαφοροποίηση της πρόσβασης των υποψηφίων στην Ανώτατη Εκπαίδευση (αναγνώριση της άτυπης μάθησης και πρόσβαση ανά επίπεδο εκπαίδευσης σε μια θεώρηση δια βίου μάθησης).
- Διαφοροποίηση του είδους και της μορφής προγραμμάτων σπουδών, συμπεριλαμβανομένων των εξ αποστάσεως προγραμμάτων σπουδών και άλλων μορφών φοίτησης.

- Ύπαρξη μηχανισμών στήριξης της διδασκαλίας και της μάθησης: δομές στήριξης της διδακτικής και επαγγελματικής ανάπτυξης του διδακτικού προσωπικού.
- Υποστήριξη φοιτητών για την αντιμετώπιση της εγκατάλειψης ή/και παράτασης των σπουδών τους.
- Ύπαρξη μηχανισμών στήριξης των αποφοίτων και σύνδεσης με την αγορά εργασίας και τις επιχειρήσεις(π.χ. ΔΑΣΤΑ, Γραφεία Μεταφοράς Τεχνολογίας, ΜΟΚΕ κ.λπ.).
- Ύπαρξη μηχανισμών διευκόλυνσης ευρύτερης πρόσβασης του ακαδημαϊκού προσωπικού στη χρηματοδοτούμενη έρευνα και δημιουργία συστήματος κινήτρων και ευνοϊκού περιβάλλοντος συμμετοχής.
- Ύπαρξη στρατηγικής ανάπτυξης ευνοϊκού περιβάλλοντος καινοτομίας.
- Ύπαρξη μηχανισμών σύνδεσης της έρευνας με τη διδασκαλία.
- Ύπαρξη μηχανισμών σύνδεσης των σπουδών με την αγορά εργασίας και την οικονομία με τον κατάλληλο σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών και τη συμμετοχή σε αυτών όλων των ενδιαφερομένων μερών (φοιτητών, επαγγελματικών οργανώσεων κλπ.)
- Πολιτική διεπιστημονικότητας στα προγράμματα σπουδών και στην έρευνα.
- Διεθνοποίηση των σπουδών και της έρευνας.

Σε επίπεδο υπηρεσιών και υποδομών:

- Σύγχρονες κεντρικές διοικητικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υποστήριξης του ακαδημαϊκού έργου: λειτουργία αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικής επικοινωνίας.
- Σύγχρονη οργάνωση των υπηρεσιών στήριξης της φοίτησης και των υπηρεσιών φοιτητικών παροχών (π.χ. φοιτητικές εστίες, εστιατόρια, παιδικοί σταθμοί, νηπιαγωγείο, υποτροφίες, βοηθήματα, υπηρεσίες πληροφόρησης κ.λπ.).
- Υπηρεσίες στήριξης ΑμεΑ και συμβουλευτικών Κέντρων.
- Υψηλό επίπεδο λειτουργίας των υπηρεσιών ηλεκτρονικού Πανεπιστημίου/ΤΕΙ, δικτύων φωνής και δεδομένων, λογισμικού και υποστήριξης χρηστών, καθώς και διασφάλιση της διαλειτουργικότητάς τους.
- Υψηλό επίπεδο λειτουργίας των ηλεκτρονικών και περιφερειακών βιβλιοθηκών.
- Πολιτική διαχείρισης και αναβάθμισης κεντρικών και περιφερειακών κτηριακών υποδομών και υποδομών επιστημονικού εξοπλισμού.

II. Οι δράσεις της ΑΔΙΠ για τη Διασφάλιση της Ποιότητας

Εισαγωγή

Η ΑΔΙΠ, έχοντας ολοκληρώσει το έργο της εξωτερικής αξιολόγησης των ακαδημαϊκών μονάδων κατά το προηγούμενο διάστημα, προγραμματίσει ως επόμενη πρωταρχική δράση την εξωτερική αξιολόγηση των 36 Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας (24 Πανεπιστημίων και 12 ΤΕΙ). Από τον Απρίλιο του 2014, η Αρχή απέστειλε στα Ιδρύματα πρόσκληση για την υποβολή Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης, σύμφωνα με το «Πρότυπο Σχέδιο Εσωτερικής Αξιολόγησης Ιδρύματος», προκειμένου να οργανώσει στη συνέχεια τη διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης.

1. Η διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης των Ιδρυμάτων

Κάθε Ίδρυμα Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι υπεύθυνο για τη διασφάλιση και συνεχή βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού και ερευνητικού του έργου, καθώς και για την αποτελεσματική λειτουργία και απόδοση των υπηρεσιών του. Τα Ιδρύματα διαμορφώνουν και εφαρμόζουν ένα εσωτερικό σύστημα αρχών, κριτηρίων και κανονισμών, η άρτια λειτουργία του οποίου πιστοποιείται περιοδικά από την ΑΔΙΠ. Για τον σκοπό αυτό, υπεύθυνη σε κάθε Ίδρυμα είναι η Μονάδα Διασφάλισης της Ποιότητας (ΜΟΔΙΠ).

Η ΜΟΔΙΠ είναι όργανο της κεντρικής διοίκησης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης και έχει την ευθύνη για την οργάνωση και εφαρμογή του εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας. Ειδικότερα, σύμφωνα με τον νόμο είναι αρμόδια για:

- την ανάπτυξη συγκεκριμένης πολιτικής, στρατηγικής και των απαραίτητων διαδικασιών για τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας του έργου και των υπηρεσιών του ιδρύματος, που αποτελεί το εσωτερικό σύστημα διασφάλισης της ποιότητας του ιδρύματος,
- την οργάνωση, λειτουργία και συνεχή βελτίωση του εσωτερικού συστήματος διασφάλισης της ποιότητας του ιδρύματος,
- το συντονισμό και την υποστήριξη των διαδικασιών αξιολόγησης των ακαδημαϊκών μονάδων και των λοιπών υπηρεσιών του ιδρύματος και
- την υποστήριξη των διαδικασιών εξωτερικής αξιολόγησης και πιστοποίησης των προγραμμάτων σπουδών και του εσωτερικού συστήματος διασφάλισης της ποιότητας του ιδρύματος, στο πλαίσιο των αρχών, κατευθύνσεων και οδηγιών της ΑΔΙΠ.

Για τους ως άνω σκοπούς, η ΜΟΔΙΠ συνεργάζεται με την ΑΔΙΠ, αναπτύσσει πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης των δεδομένων της αξιολόγησης και έχει την ευθύνη για τη συστηματική παρακολούθηση και δημοσιοποίηση στον ιστότοπο του ιδρύματος των σχετικών με την αξιολόγησή του διαδικασιών και των αποτελεσμάτων τους.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2014-15, τα Ιδρύματα συνέταξαν την Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησής τους σύμφωνα με το «Πρότυπο Σχήμα Εσωτερικής Αξιολόγησης Ιδρύματος» της ΑΔΙΠ.

Οι παραπάνω εκθέσεις ελέγχθηκαν από την ΑΔΙΠ για την πληρότητά τους και επανυποβλήθηκαν όσες έχρηζαν συμπληρώσεων ή διορθώσεων. Μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης υποβολής και ελέγχου των Εκθέσεων, η ΑΔΙΠ απέστειλε ενημερωτική επιστολή στις ΜΟΔΙΠ σχετικά με την προετοιμασία των Ιδρυμάτων για την εξωτερική αξιολόγησή τους.

Από τις Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης των 36 Ιδρυμάτων, παρατίθενται τα κύρια σημεία που αφορούν στην εφαρμογή του Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας (ΣΔΠ) καθώς και τη στρατηγική τους.

α. Τα Ιδρύματα αναγνωρίζουν ότι η λειτουργία του εσωτερικού τους Συστήματος για τη Διασφάλιση Ποιότητας (ΣΔΠ) είναι σημαντικό εργαλείο για

- την ανάδειξη της πραγματικής εικόνας των Ιδρυμάτων, ως συνόλου, και των ακαδημαϊκών τους μονάδων, και, συνακόλουθα, τη δυνατότητα βελτίωσης.
- τη δυνατότητα εντοπισμού των αδυναμιών και ισχυρών σημείων τους και, συνακόλουθα, τη διευκόλυνση σύνταξης στρατηγικής.
- την υποστήριξη της λειτουργίας κοινωνικής λογοδοσίας μέσω του ΣΔΠ.
- τη δημιουργία εσωτερικής κουλτούρας ποιότητας.

β. Τα Ιδρύματα ζητούν από την ΑΔΙΠ

- Μεγαλύτερη τυποποίηση και σταθερότητα στις μετρήσεις του ΣΔΠ και αποφυγή συχνών αλλαγών σε έντυπα και διαδικασίες.
- Υλοποίηση του Εθνικού Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας και ταχύτατη εγκατάστασή του.
- Επάρκεια χρόνου για την προετοιμασία τους στην εκπλήρωση των απαιτήσεων της αξιολόγησης.

γ. Τα Ιδρύματα προτάσσουν κατά σειρά ως στρατηγικές τους προτεραιότητες

1. Τη συνεχή βελτίωση της εκπαίδευσης, της έρευνας και την ενδυνάμωση του ρόλου τους στην οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη της χώρας.
2. Την ανάπτυξη εθνικών και διεθνών συνεργασιών, με στόχο την πλήρη διεθνοποίηση, τη διάχυση της γνώσης και των αποτελεσμάτων έρευνας.
3. Την αριστεία στην εκπαίδευση και την έρευνα.
4. Την ανάπτυξη της καινοτομίας και τη σύνδεσή τους με παραγωγικούς φορείς και επιχειρήσεις.
5. Την πλήρη ενσωμάτωση των ΤΠΕ στο ακαδημαϊκό και διοικητικό έργο.
6. Τη σύνδεση των αποφοίτων με την αγορά εργασίας.
7. Τη διεύρυνση του ρόλου τους στην περιφερειακή ανάπτυξη.
8. Την ανάληψη δραστηριοτήτων για την οικονομική τους βιωσιμότητα, με χρηματοδότηση από εξωτερικές πηγές.
9. Την αύξηση των άριστων φοιτητών σε όλους τους κύκλους σπουδών.
10. Τη βελτίωση της θέσης τους στις λίστες κατάταξης.

δ. Τα Ιδρύματα εντοπίζουν θετικά και αρνητικά σημεία στη λειτουργία και τη δράση τους

Όπως προκύπτει από την μελέτη των Εκθέσεων Αυτοαξιολόγησης των Ιδρυμάτων, τα περισσότερα Ιδρύματα (περίπου το 85%) κρίνουν τη φυσική παρουσία των διδασκόντων στους χώρους του Ιδρύματος ως απολύτως επαρκή για τη δημιουργία ακαδημαϊκού περιβάλλοντος. Ως αρνητικά στοιχεία που παρεμποδίζουν την ομαλή λειτουργία του ακαδημαϊκού έργου αναφέρονται ο μειωμένος αριθμός του διδακτικού προσωπικού και η μεγάλη επιβάρυνσή του με διοικητικά καθήκοντα καθώς και οι ανεπαρκείς και προβληματικές υποδομές.

Στις Εκθέσεις Αυτοαξιολόγησης αναφέρεται ότι δεν υπάρχει σαφής διαδικασία εμπλοκής των Διοικήσεων των Ιδρυμάτων ως προς την εφαρμογή των συστάσεων και την αντιμετώπιση των αρνητικών σημείων, που εντοπίστηκαν κατά την εξωτερική αξιολόγηση των επί μέρους ακαδημαϊκών μονάδων. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών επαφίεται στις Διοικήσεις των Τμημάτων και στις ΟΜΕΑ - σε συνεργασία ενίοτε με τις ΜΟΔΙΠ - ώστε να υποβάλλουν αντίστοιχες προτάσεις και υποδείξεις εισηγητικού χαρακτήρα. Σε αρκετές περιπτώσεις, οι Διοικήσεις των Ιδρυμάτων χρησιμοποιούν τις προτάσεις αυτές ως επιχειρήματα για την τεκμηρίωση αιτημάτων προς την Πολιτεία και την επίλυση θεμάτων που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους.

Από τα περισσότερα προγράμματα σπουδών των Ιδρυμάτων προκύπτει ότι χρησιμοποιούνται κοινά κριτήρια τεκμηρίωσης προς απόδειξη του ακαδημαϊκού επιπέδου σπουδών, ως εξής:

- Η εφαρμογή του συστήματος πιστωτικών μονάδων ECTS.
- Τα κατοχυρωμένα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων.
- Η συμβατότητα με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων του ΕΧΑΕ.
- Η αποδοχή των προγραμμάτων σπουδών και των αποφοίτων σε καταξιωμένα εκπαιδευτικά Ιδρύματα του εξωτερικού.
- Η παρουσίαση των προγραμμάτων και των οδηγών σπουδών στους ιστότοπους των Τμημάτων.
- Η δομή των Προγραμμάτων Σπουδών και η ευθυγράμμισή τους με τα διεθνή πρότυπα.
- Οι στόχοι των Προγραμμάτων Σπουδών και η εναρμόνισή τους με τις ανάγκες της κοινωνίας.
- Τα πορίσματα της εξωτερικής αξιολόγησης των ακαδημαϊκών μονάδων.

ε. Τα Ιδρύματα εντοπίζουν ως ευκαιρίες τα ακόλουθα

- Προσέλκυση διδακτικού προσωπικού με διεθνώς αναγνωρισμένο έργο, με στόχο την ενίσχυση υψηλού επιπέδου διεθνών συνεργασιών.
- Προσέλκυση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών υψηλού επιπέδου, λόγω της ποιότητας των Προγραμμάτων Σπουδών.
- Ενίσχυση εξωστρέφειας με την ανάπτυξη της διεθνούς διάστασης των Προγραμμάτων Σπουδών και την επιδίωξη συνεργασιών με Ιδρύματα του εξωτερικού.
- Ενίσχυση διεπιστημονικότητας με διατμηματικές συνεργασίες, που θα συμβάλουν στην ορθότερη αξιοποίηση των πόρων.
- Αναβάθμιση της διαδικασίας αξιολόγησης του διδακτικού έργου από τους φοιτητές.
- Εκμετάλλευση της γεωγραφικής θέσης των Ιδρυμάτων για την προσέλκυση διεθνών συνεργασιών και επιστημόνων διεθνούς εμβέλειας.

- Συνεργασία με τοπικούς κοινωνικούς, οικονομικούς και παραγωγικούς φορείς για την ενίσχυση της σύνδεσης των Προγραμμάτων Σπουδών με την αγορά εργασίας.
- Αναβάθμιση Προγραμμάτων Σπουδών και παραγωγή καταρτισμένων και ανταγωνιστικών αποφοίτων, μέσω της ενίσχυσης του γνωστικού πλουραλισμού και της ευρύτητας των Προγραμμάτων Σπουδών, καθώς και της παραγωγής ερευνητικού έργου υψηλών προδιαγραφών.
- Περαιτέρω αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών και της ηλεκτρονικής μάθησης στη διαδικασία της διδασκαλίας.
- Αύξηση της κινητικότητας διδακτικού προσωπικού και φοιτητών.

στ. Τα Ιδρύματα εντοπίζουν τους ακόλουθους κινδύνους

- Τη συνεχιζόμενη οικονομική κρίση και την ανεπαρκή και διαρκώς μειούμενη χρηματοδότηση από την Πολιτεία, που οδηγεί σε μειωμένο διδακτικό και διοικητικό προσωπικό, δυσχέρειες πρόσβασης σε διεθνείς βιβλιοθήκες, υποβάθμιση του επιπέδου σπουδών και της αξίας των πτυχίων, «γήρανση» του διδακτικού προσωπικού, αδυναμία συντήρησης κτηριακών υποδομών και υλικοτεχνικού εξοπλισμού, δυσκολίες κατά τη διεξαγωγή της πρακτικής άσκησης.
- Την υποβάθμιση του επιπέδου σπουδών, λόγω του μεγάλου αριθμού νεοεισερχόμενων φοιτητών και της έλλειψης δυνατότητας καθορισμού του αριθμού των εισακτέων από τα ίδια τα Ιδρύματα.
- Την υποβάθμιση της ποιότητας σπουδών, λόγω ελλιπούς κατάρτισης των νεοεισερχομένων φοιτητών από τη Μέση Εκπαίδευση.
- Τον μεγάλο διδακτικό και διοικητικό φόρτο του τακτικού διδακτικού προσωπικού κατά περίπτωση.
- Τη μη ύπαρξη σαφούς και σταθερής εθνικής στρατηγικής για την εκπαίδευση και την έρευνα.
- Τη μείωση ρυθμού αποφοίτησης και δημιουργία λιμναζόντων φοιτητών με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της ποιότητας των σπουδών.
- Την καθυστέρηση προκηρύξεων και διορισμού νέων μελών τακτικού διδακτικού προσωπικού και την έλλειψη θέσεων διοικητικού προσωπικού.

Στις Εκθέσεις μικρού αριθμού Ιδρυμάτων, κυρίως ΤΕΙ, αναφέρονται ως κίνδυνοι τα μη θεσμοθετημένα επαγγελματικά δικαιώματα καθώς και η περιορισμένη αξιοποίησή των αποφοίτων τους.

2. Η διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης των Ιδρυμάτων

Η ΑΔΙΠ ξεκίνησε την εξωτερική αξιολόγηση των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης τον Οκτώβριο 2015. Για την αποτελεσματικότερη οργάνωση και διεξαγωγή της διαδικασίας εξωτερικής αξιολόγησης, η ΑΔΙΠ, προέβη στις κατάλληλες ενέργειες, όπως: σύνταξη Οδηγού Εξωτερικής Αξιολόγησης, δημιουργία εντύπων και δημιουργία προτύπου προγράμματος. Στη συνέχεια συγκρότησε τις ΕΕΑ από το μητρώο των εμπειρογνομόνων.

Η διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης περιλαμβάνει τρία στάδια: α) προετοιμασία β) πραγματοποίηση και γ) αποτίμηση. Στον Οδηγό Εξωτερικής Αξιολόγησης γίνεται αναλυτική περιγραφή όλων των απαραίτητων ενεργειών για κάθε επιμέρους στάδιο, προσδιορίζεται ο υπεύθυνος υλοποίησης και ο τελικός αποδέκτης ανά ενέργεια, η χρονική διάρκεια και η προθεσμία

πραγματοποίησης κάθε ενέργειας καθώς και τα έντυπα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι εκθέσεις της εξωτερικής αξιολόγησης αναπτύχθηκαν με βάση το σχετικό πρότυπο σχήμα της ΑΔΙΠ, το οποίο περιλαμβάνει έξι ενότητες. Για κάθε μια από αυτές, οι ΕΕΑ κατέγραψαν τις παρατηρήσεις, τα σχόλια και τις συστάσεις τους. Στο τέλος κάθε ενότητας, οι επιτροπές κλήθηκαν να εκτιμήσουν τα συνολικά δεδομένα και να γνωμοδοτήσουν βάσει διατεταγμένης κλίμακας (ordinal scale), με τις ακόλουθες επιλογές: (1) Αποτέλεσμα άξιο μνείας, (2) Θετική αξιολόγηση, (3) Μερικώς θετική αξιολόγηση, (4) Αρνητική αξιολόγηση.

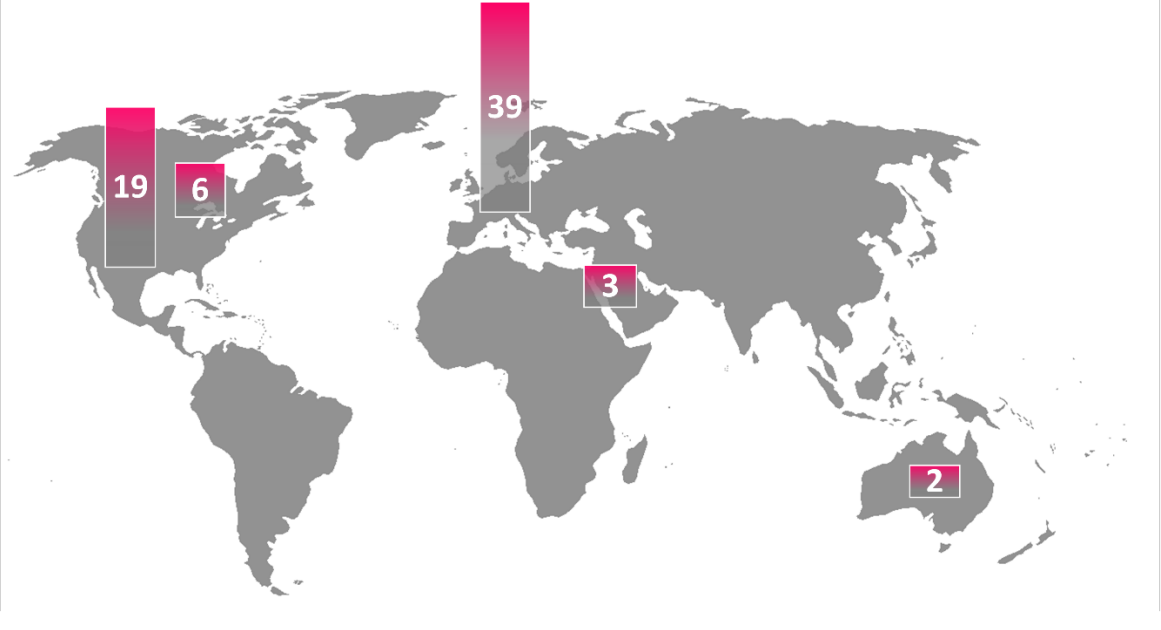
Το τελευταίο στάδιο της διαδικασίας περιλαμβάνει την αποστολή ερωτηματολογίων στις ΜΟΔΙΠ και στους εμπειρογνώμονες – μέλη των Επιτροπών εξωτερικής αξιολόγησης για την αποτίμηση του έργου της ΑΔΙΠ. Αμέσως μετά τη δημοσίευση της τελικής έκθεσης, κάθε Ίδρυμα οφείλει να αναλύσει τα ευρήματα και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, να λάβει σοβαρά υπόψη του τις συστάσεις που έγιναν από την Επιτροπή και να αναζητήσει τρόπους για τη βελτίωσή του. Έτσι, μέσα σε έναν χρόνο μετά το πέρας της εξωτερικής αξιολόγησης, η κάθε ΜΟΔΙΠ πρέπει να υποβάλει στην ΑΔΙΠ μία έκθεση προόδου.

Στόχος της έκθεσης προόδου είναι να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο το Ίδρυμα αντιμετώπισε τις συστάσεις που έγιναν από την Επιτροπή αξιολόγησης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το Ίδρυμα έχει υποχρέωση να εφαρμόσει όλες τις συστάσεις της Επιτροπής. Η ΜΟΔΙΠ πρέπει να ενημερώσει την ΑΔΙΠ κατά πόσο το Ίδρυμα επέλεξε να εφαρμόσει συγκεκριμένες συστάσεις ή όχι, με ποιο τρόπο και για ποιους λόγους. Η έκθεση αυτή θα περιλαμβάνει επίσης ένα σχέδιο δράσης, όπου θα περιγράφονται οι ενέργειες στις οποίες το Ίδρυμα προτίθεται να προβεί, σε συνέχεια των συστάσεων. Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει, επιπλέον, τους μηχανισμούς και τα μέσα που θα χρησιμοποιήσει το Ίδρυμα για την επίτευξη των στόχων βελτίωσης. Η αποτίμηση της διαδικασίας εξωτερικής αξιολόγησης θα βοηθήσει στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων τόσο για τα ΑΕΙ όσο και για το έργο της Αρχής.

Η εξωτερική αξιολόγηση του κάθε Ιδρύματος καθορίστηκε βάσει της ημερομηνίας κατάθεσης και αποδοχής της οριστικής έκθεσης αυτοαξιολόγησής του. Σύμφωνα με τη σειρά αυτή, η ΑΔΙΠ προγραμμάτισε την πραγματοποίηση της εξωτερικής αξιολόγησης των 36 Ιδρυμάτων στο διάστημα Οκτωβρίου 2015 – Ιουνίου 2016.

Κατά την περίοδο Οκτωβρίου – Δεκεμβρίου 2015 πραγματοποιήθηκαν οι αξιολογήσεις 14 Ιδρυμάτων (βλ. σχετικά στοιχεία στο Σχήμα 29).

Στοιχεία των Εξωτερικών Αξιολογήσεων		
Ιδρύματα που αξιολογήθηκαν	14	
Πλήθος εξωτερικών αξιολογητών	69	
Αξιολογητές ανά Ίδρυμα	4,93	
Ιδιότητα	Πλήθος αξιολογητών	Ποσοστό
Ερευνητής Α΄	1	1,4%
Αν. Καθηγητής	1	1,4%
Εκπρόσωπος επαγγελματικού φορέα	4	5,8%
Ομότιμος Καθηγητής	5	7,2%

Κατηγορητής	58	84,1%
Σύνολο	69	100,0%
Γεωγραφική περιοχή		
Ευρώπη	39	56,5%
ΗΠΑ	19	27,5%
Καναδάς	6	8,7%
Μ. Ανατολή	3	4,3%
Αυστραλία	2	2,9%
Σύνολο	69	100,0%
		
Επιστημονικό πεδίο		
Επιστήμες Οικονομίας & Διοίκησης	9	13,0%
Επιστήμες Υγείας	9	13,0%
Νομικές, Πολιτικές & Κοινωνικές Επιστήμες	9	13,0%
Θετικές Επιστήμες & Πληροφορική	10	14,5%
Ανθρωπιστικές Επιστήμες	13	18,8%
Επιστήμες Μηχανικών & Γεωτεχνικών	19	27,5%
Σύνολο	69	100,0%

Σχήμα 29. Στοιχεία εξωτερικών αξιολογήσεων.

Από τις εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης των 14 Ιδρυμάτων, που αξιολογήθηκαν το β' εξάμηνο του 2015, παρουσιάζονται στη συνέχεια τα κύρια σημεία αναφορικά: (α) με την οργάνωση και εφαρμογή των διαδικασιών εξωτερικής αξιολόγησης, (β) τις στρατηγικές ανάπτυξης των Ιδρυμάτων και (γ) την εφαρμογή του Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας.

α. Αξιολόγηση της εφαρμογής των διαδικασιών αξιολόγησης

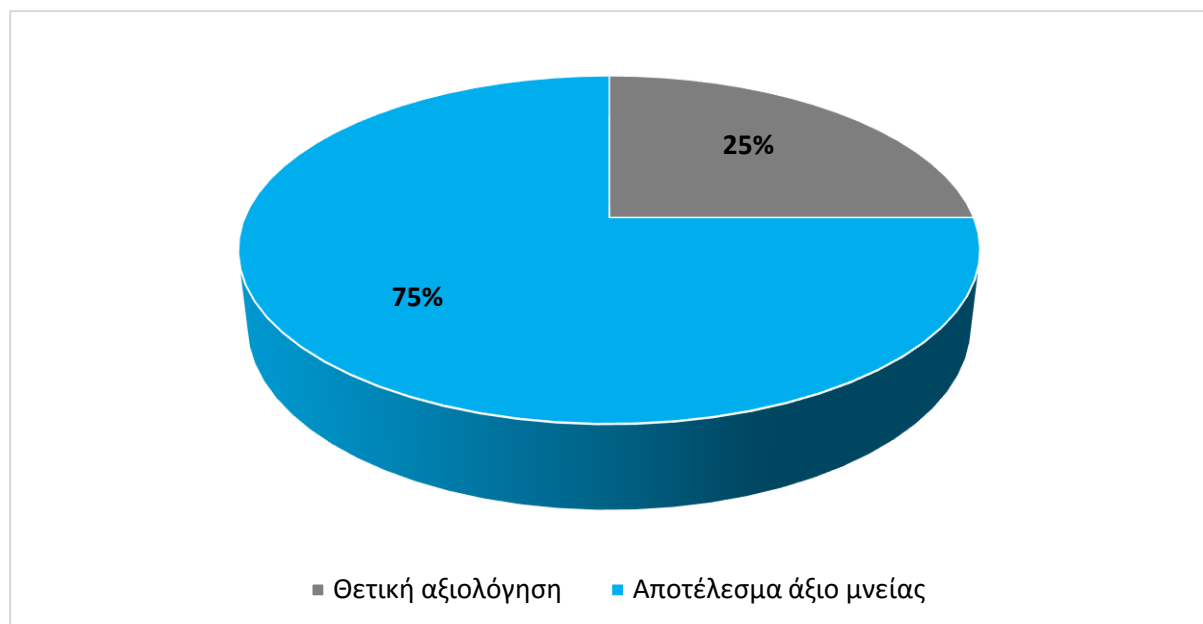
Η δεύτερη ενότητα των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης αναφέρεται στην εφαρμογή των διαδικασιών εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης που ακολουθήθηκαν από το Ίδρυμα.

Θετικά σημεία της εφαρμογής των διαδικασιών αξιολόγησης

Σχετικά με τη διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης, σε όλες τις εκθέσεις αναφέρεται ότι αυτή παρέχει την απαραίτητη τεκμηρίωση, ενώ στο 50% των εκθέσεων ότι το υλικό τους ήταν επικαιροποιημένο. Στο 57% των εκθέσεων αναφέρεται ότι υπάρχει αποτελεσματική διεργασία διαχείρισης ποιότητας. Ως προς την εξωτερική αξιολόγηση, δύο σημεία έχουν τύχει ειδικής αναφοράς σε όλες τις εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης και αυτά είναι το θετικό πνεύμα συνεργασίας του ιδρύματος με την ΕΕΑ και το γεγονός ότι το Ίδρυμα παρείχε σε ικανοποιητικό βαθμό την πρόσθετη τεκμηρίωση που ζητήθηκε από την επιτροπή. Τα δύο αυτά εξαγόμενα, αν και διαφορετικά στη φύση τους, καθώς το πρώτο υποδηλώνει μια συνεργατική κουλτούρα και το δεύτερο τεχνική επάρκεια και ετοιμότητα σχετικά με την εξωτερική αξιολόγηση, θα μπορούσαν να ενταχθούν σ' ένα γενικότερο εύρημα αποτελεσματικής ανταπόκρισης στη διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης από όλα τα Ιδρύματα.

Σε ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό (άνω του 70%) των εκθέσεων, θεωρήθηκε σκόπιμο να αναφερθεί ρητά από την ΕΕΑ ότι η διαδικασία της εξωτερικής αξιολόγησης διεξήχθη ομαλά, σε ποσοστό άνω του 60%, ότι το πρόγραμμα της αξιολόγησης τηρήθηκε, ενώ σε ποσοστό άνω του 90%, οι αξιολογητές αναφέρουν ότι το Ίδρυμα είχε οργανώσει αποτελεσματικά τη διεργασία της αξιολόγησης. Παράλληλα, σε ποσοστό άνω του 40% των εκθέσεων αναφέρεται ότι στο Ίδρυμα υπάρχει επαρκής κουλτούρα διασφάλισης ποιότητας. Η εμπειρία των προηγούμενων διαδικασιών εξωτερικών αξιολογήσεων των Τμημάτων φαίνεται ότι έχει βοηθήσει στην κατεύθυνση βελτίωσης του επιπέδου εξοικείωσης των Ιδρυμάτων με τις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας και τη σταδιακή αλλά σταθερή πορεία ανάπτυξης μιας ισχυρής κουλτούρας ποιότητας. Οι καταγραφές στις ιδρυματικές εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης τεκμηριώνουν αυτή την εξέλιξη με διάφορους τρόπους. Καταγράφεται κυρίως η ενίσχυση και διάχυση μιας κουλτούρας «αποδοτικής εγκαρτέρησης» της αξιολόγησης στα Ιδρύματα. Κεντρικό χαρακτηριστικό της είναι η αναγνώριση της αναγκαιότητας και η επιμονή στην αξίωση της ενδο-ιδρυματικής τεχνικής επάρκειας, ώστε να αξιοποιηθεί η διαδικασία της αξιολόγησης στο μέγιστο βαθμό για τα Ιδρύματα.

Τα αποτελέσματα των ΕΕΑ για τη διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης παρουσιάζονται στο Σχήμα 30.

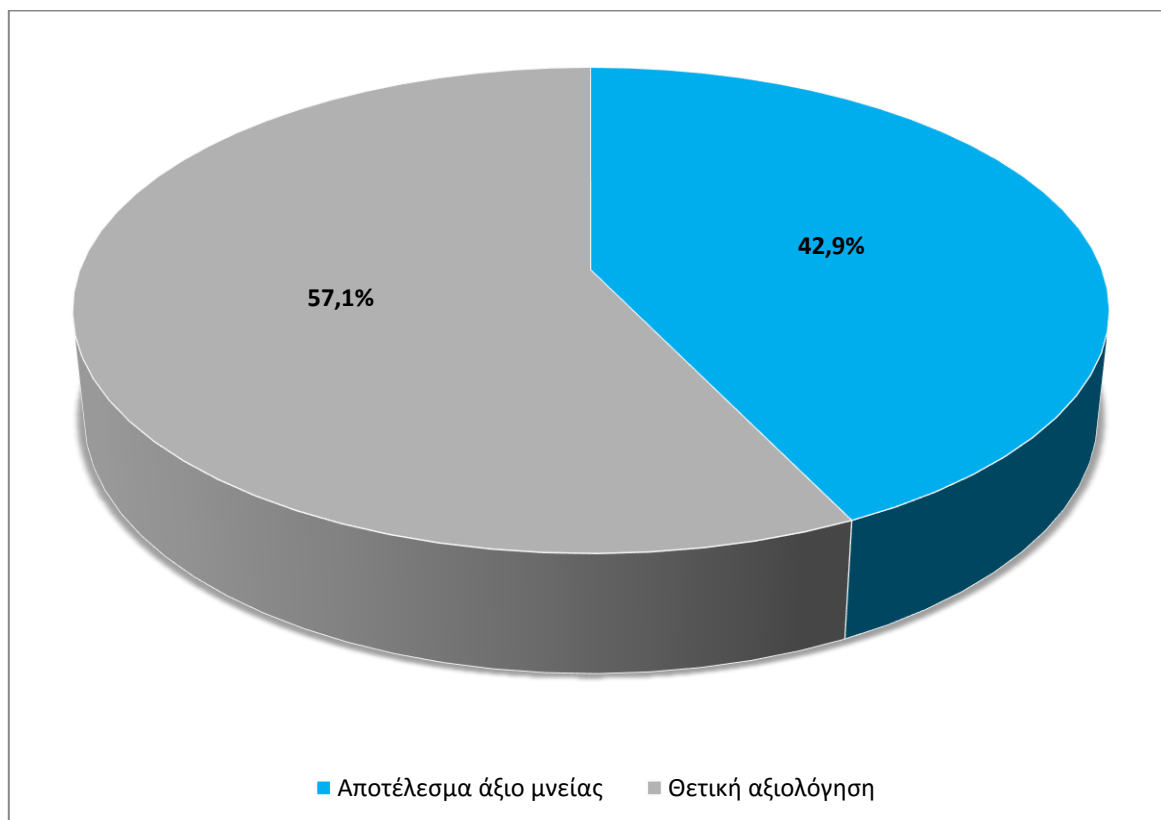
Σχήμα 30. Αποτελέσματα αξιολόγησης της διαδικασίας εξωτερικής αξιολόγησης.

Η ανάλυση δείχνει ότι οι Επιτροπές δίνουν σε ποσοστό 75% αποτέλεσμα άξιο μνείας, ενώ θετική αξιολόγηση σε ποσοστό 25%.

Αρνητικά σημεία της εφαρμογής των διαδικασιών αξιολόγησης

Στο ένα πέμπτο των περιπτώσεων (21%), αναφέρθηκαν προβλήματα στην επιτόπια επίσκεψη και στο ένα τρίτο των περιπτώσεων αντιδράσεις των φοιτητών, ενώ σε μικρότερο ποσοστό (λίγο άνω του 14%) αναφέρθηκαν αντιδράσεις στη διαδικασία της εξωτερικής αξιολόγησης και από μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας. Σε πάνω από το ένα τρίτο των εκθέσεων (36%) διακρίνεται κάποια ασυνέπεια στα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα που εμπεριέχονται στην έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης, ενώ στο ένα πέμπτο των εκθέσεων (21%) δηλώνεται η ανάγκη περαιτέρω ανάλυσης των δεδομένων. Οι εκθέσεις των ΕΕΑ, σε ποσοστό 14%, εντοπίζουν ασυνέπειες στα συστήματα καταγραφής, αποτύπωσης και παρουσίασης των δεδομένων μεταξύ των σχολών. Στο ένα πέμπτο των εκθέσεων (21%) αναφέρεται ότι η διαδικασία σύνταξης του στρατηγικού προγραμματισμού χρειάζεται βελτίωση. Στο ίδιο ποσοστό 21% παρατηρήθηκε και η μειωμένη συμμετοχή των φοιτητών στη διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης παρουσιάζονται στο Σχήμα 31.

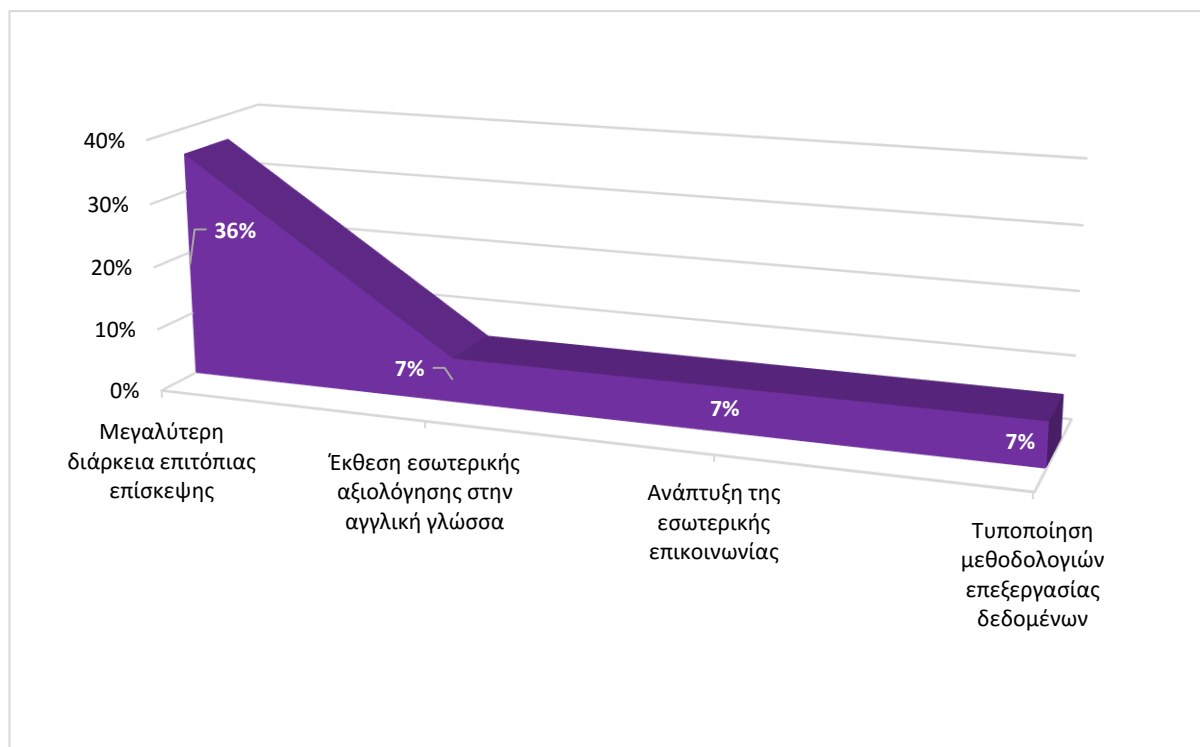

Σχήμα 31. Αποτελέσματα αξιολόγησης της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης.

Για την ενότητα της εσωτερικής αξιολόγησης, η θετική αξιολόγηση κατέχει ποσοστό 57,1%, ενώ το αποτέλεσμα άξιο μνείας ποσοστό 42,9%.

Συστάσεις των ΕΕΑ για τις διαδικασίες αξιολόγησης

Σε πάνω από το ένα τρίτο των περιπτώσεων (36%), οι εξωτερικοί αξιολογητές αναφέρουν ότι η επιτόπια επίσκεψη θα έπρεπε να διαρκεί περισσότερο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το ορισθέν χρονοδιάγραμμα δεν επαρκούσε για την αποκόμιση ολοκληρωμένης εικόνας του Ιδρύματος. Μερικές άλλες συστάσεις των εμπειρογνομόνων ως προς τη διαδικασία της εσωτερικής και της εξωτερικής αξιολόγησης αναφέρουν ότι η έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης θα πρέπει να διατυπώνεται και στην αγγλική γλώσσα, ότι υπάρχει ανάγκη περαιτέρω επικοινωνίας των αποτελεσμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης, αλλά και τυποποίησης των μεθοδολογιών επεξεργασίας δεδομένων (Σχήμα 32).

Σχήμα 32. Συστάσεις επί των διαδικασιών της αξιολόγησης.

β. Αξιολόγηση της διακυβέρνησης, ηγεσίας και στρατηγικής του Ιδρύματος

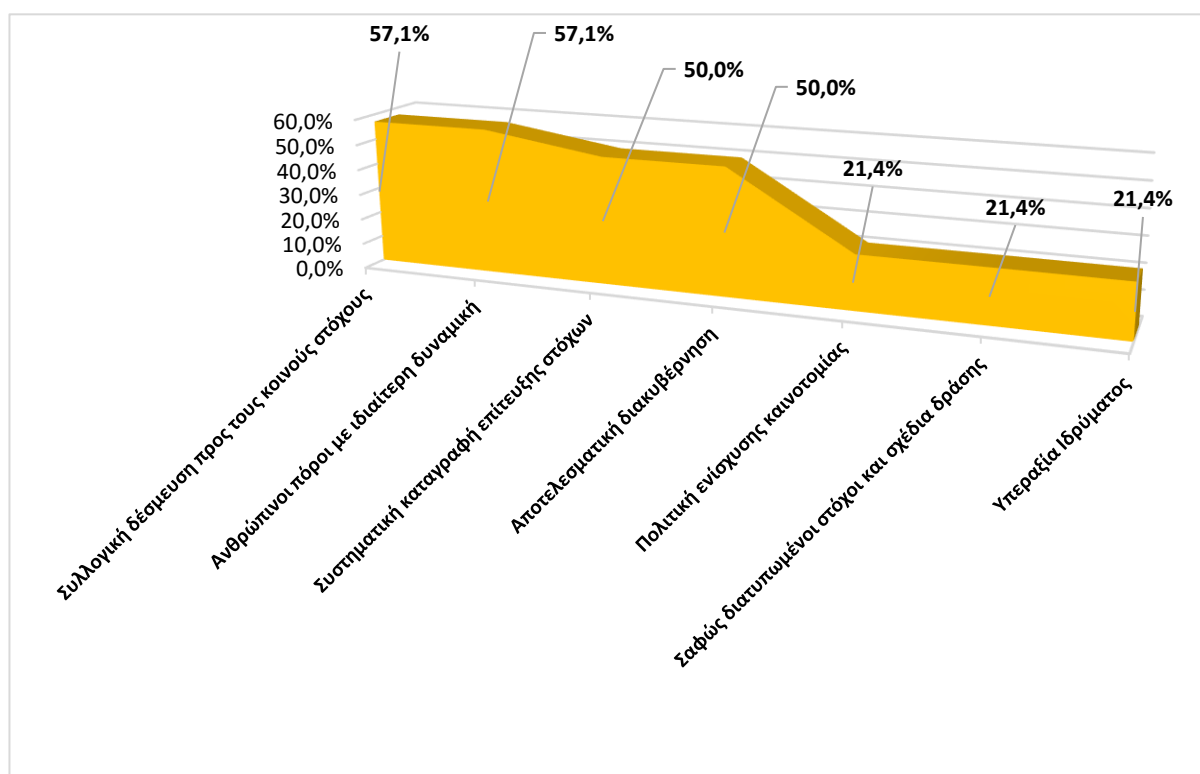
Η τρίτη ενότητα των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης αναφέρεται στο «Προφίλ του ιδρύματος στο πλαίσιο της αξιολόγησης» και αφορά στις στρατηγικές που ακολουθεί το υπό αξιολόγηση ίδρυμα. Πιο συγκεκριμένα, αποτελείται από τις υποενότητες:

- Θεσμική διακυβέρνηση, ηγεσία και στρατηγική
 - Όραμα, αποστολή και στόχοι του Ιδρύματος
 - Οργανωτική Αναπτυξιακή Στρατηγική
 - Στρατηγική Ακαδημαϊκής Ανάπτυξης
 - Στρατηγική Έρευνας
 - Στρατηγική Διαχείρισης Κονδυλίων
 - Στρατηγική Ανάπτυξης Παγίων
 - Περιβαλλοντική Στρατηγική
 - Κοινωνική Στρατηγική
 - Στρατηγική Διεθνοποίησης

- Στρατηγική Φοιτητικής Μέριμνας
 - Στρατηγική για τα προγράμματα σπουδών
 - Προφίλ του Ιδρύματος στο πλαίσιο της αξιολόγησης - συμπεράσματα και συστάσεις

Θετικά σημεία του στρατηγικού προγραμματισμού των Ιδρυμάτων

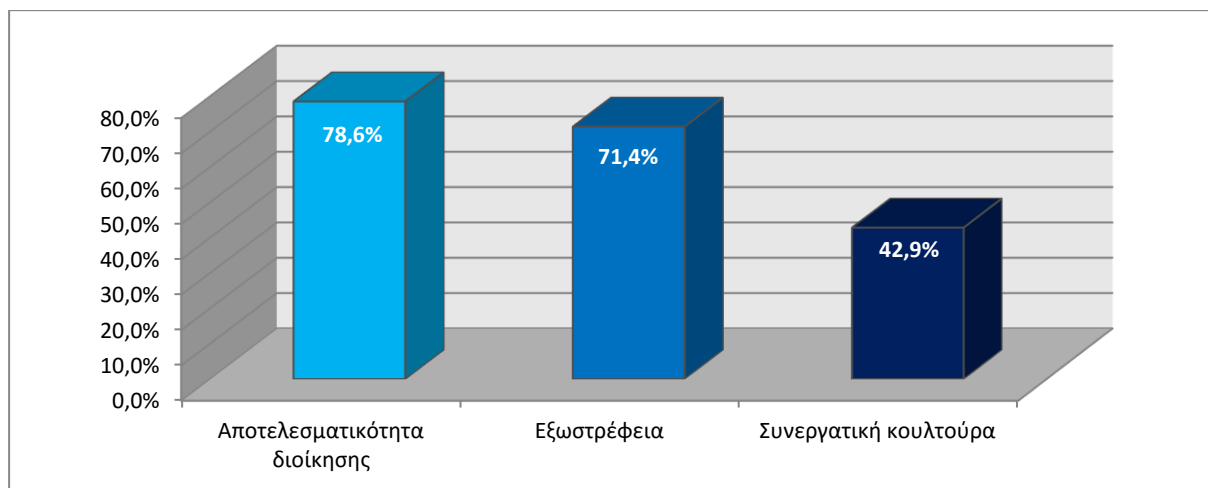
Σχετικά με το όραμα, την αποστολή και τους στόχους των υπό αξιολόγηση Ιδρυμάτων, σε ποσοστό 57,1% διαπιστώθηκαν (α) συλλογική δέσμευση προς τους κοινούς στόχους του ιδρύματος και (β) ύπαρξη ανθρώπινων πόρων με ιδιαίτερη δυναμική. Στο 50% των εκθέσεων παρατηρείται συστηματική καταγραφή επίτευξης στόχων και αποτελεσματική διακυβέρνηση, ενώ στο ένα πέμπτο περίπου, οι επιτροπές εξωτερικών εμπειρογνομόνων επισημαίνουν ως ιδιαίτερα θετική την πολιτική ενίσχυσης της καινοτομίας των Ιδρυμάτων, τους σαφώς διατυπωμένους στόχους (και τα σχέδια δράσης), καθώς και την υπεραξία⁴⁸ του ιδρύματος (Σχήμα 33).

Σχήμα 33. Όραμα, αποστολή και στόχοι του Ιδρύματος: θετικά σημεία.

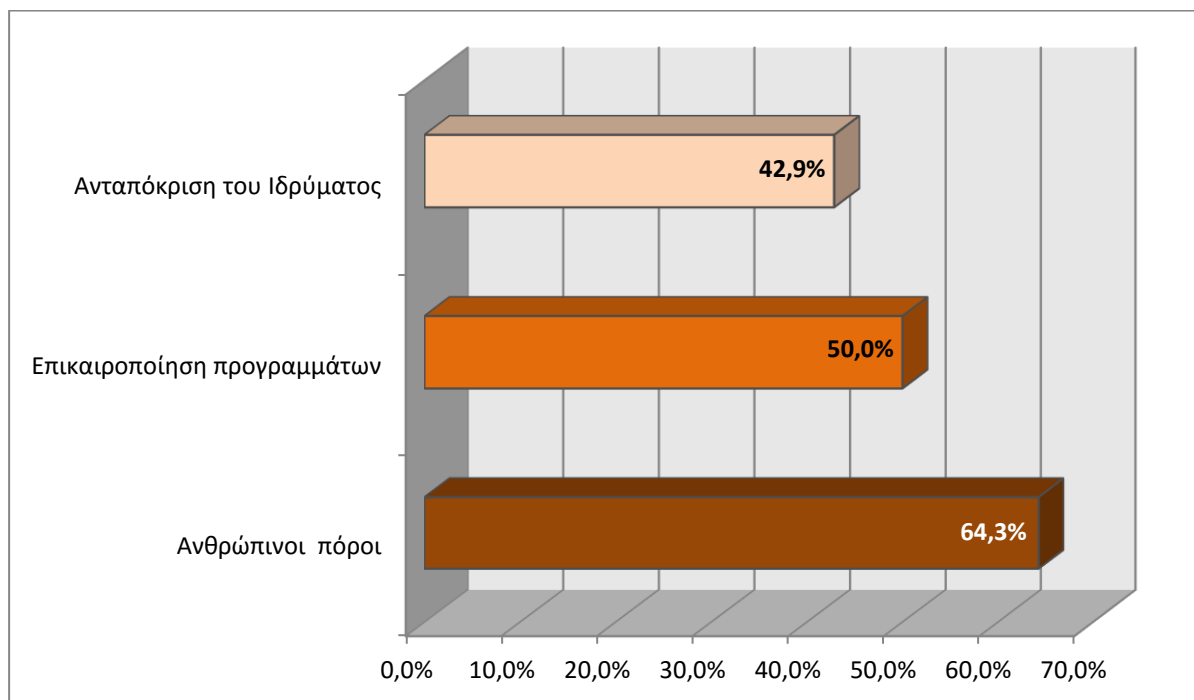
Ως προς την οργανωτική, αναπτυξιακή στρατηγική, σε μεγάλο ποσοστό (78,6%) κρίνονται θετικά η αποτελεσματικότητα της διοίκησης των Ιδρυμάτων και η εξωστρέφεια (71,4%), ενώ, σε λίγο μικρότερο ποσοστό, η συνεργατική κουλτούρα του ιδρύματος (42,9%), (Σχήμα 34).

⁴⁸ Στον παρόν, ως 'υπεραξία' νοούνται οι άυλες αξίες ενός Ιδρύματος, όπως, για παράδειγμα, η φήμη και το όνομα ('brand name', όπως αναφέρεται σε πολλές εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης).

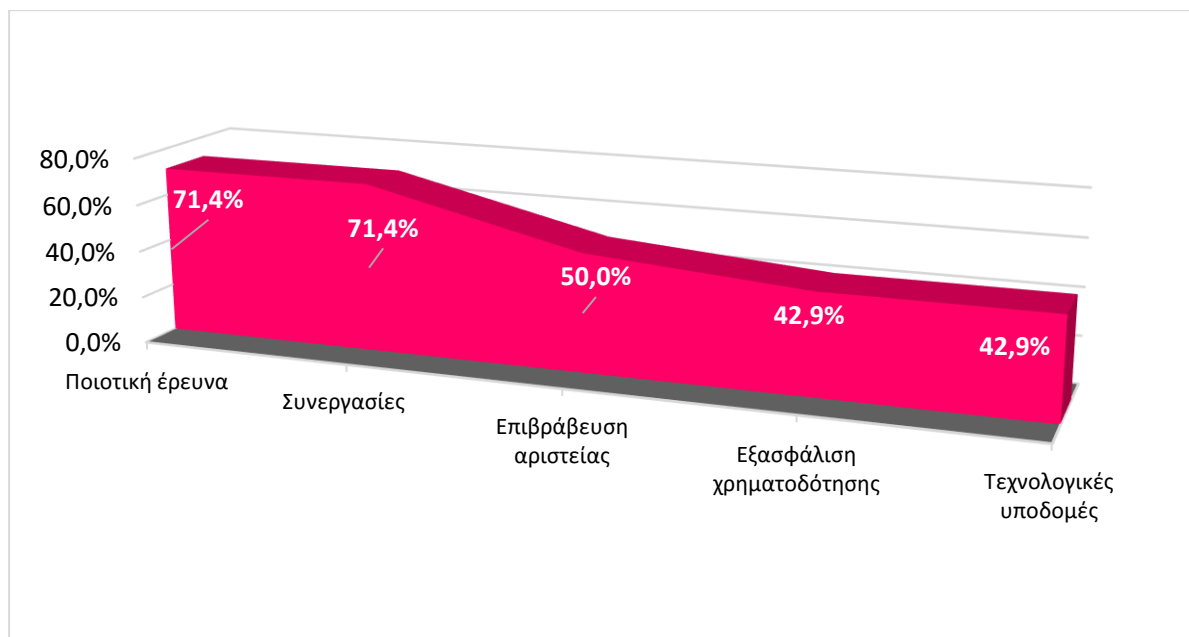
Σχήμα 34. Οργανωτική αναπτυξιακή στρατηγική: θετικά σημεία.

Σχετικά με τη στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης, αξιολογήθηκε ως θετικό σημείο και σε ποσοστό 64,3% οι δυναμικοί ανθρώπινοι πόροι των Ιδρυμάτων και εξίσου θετικά αξιολογήθηκε, σε ποσοστό 50%, η επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών. Κρίθηκε επίσης θετικά, σε ποσοστό 42,9%, η ανταπόκριση των Ιδρυμάτων στις εκάστοτε ανάγκες των Τμημάτων (Σχήμα 35).

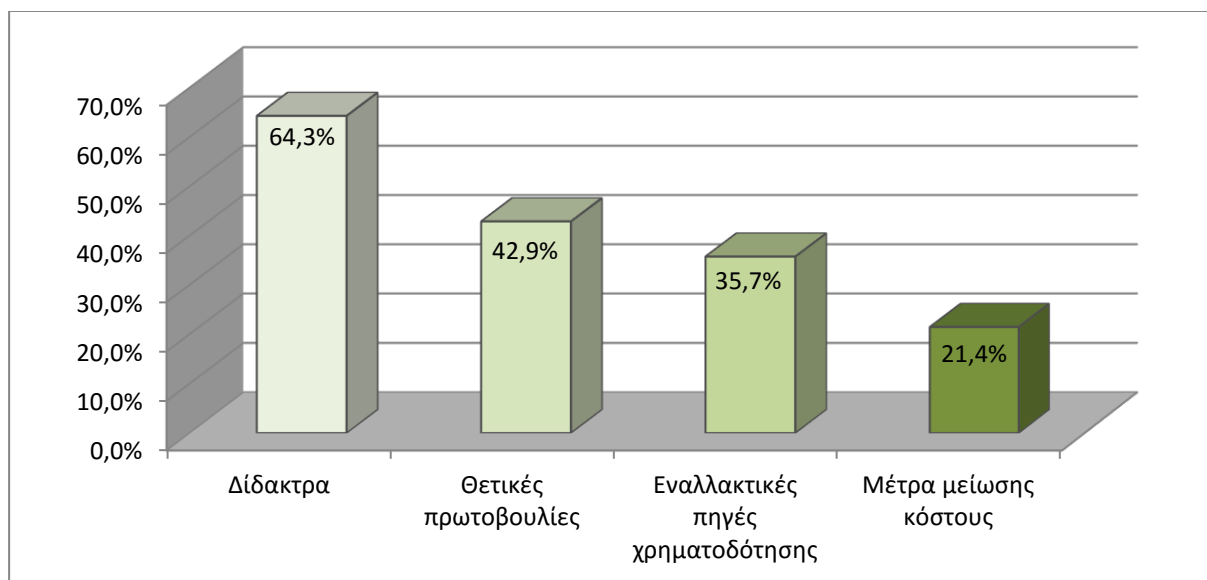
Σχήμα 35. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης: θετικά σημεία.

Για τη στρατηγική της έρευνας θεωρήθηκε ότι η ερευνητική δραστηριότητα, σε ποσοστό άνω του 70%, είναι ποιοτική, καθώς και οι συνεργασίες με άλλα ερευνητικά Ιδρύματα. Στις μισές περιπτώσεις έχει επαινεθεί η επιβράβευση της αριστείας, ενώ σε λίγο κάτω από τις μισές η εξασφάλιση εξωτερικής χρηματοδότησης και οι σύγχρονες τεχνολογικές υποδομές (με απαραίτητο εξοπλισμό, βάσεις δεδομένων και βιβλιοθήκη με πλούσια συλλογή, Σχήμα 36).

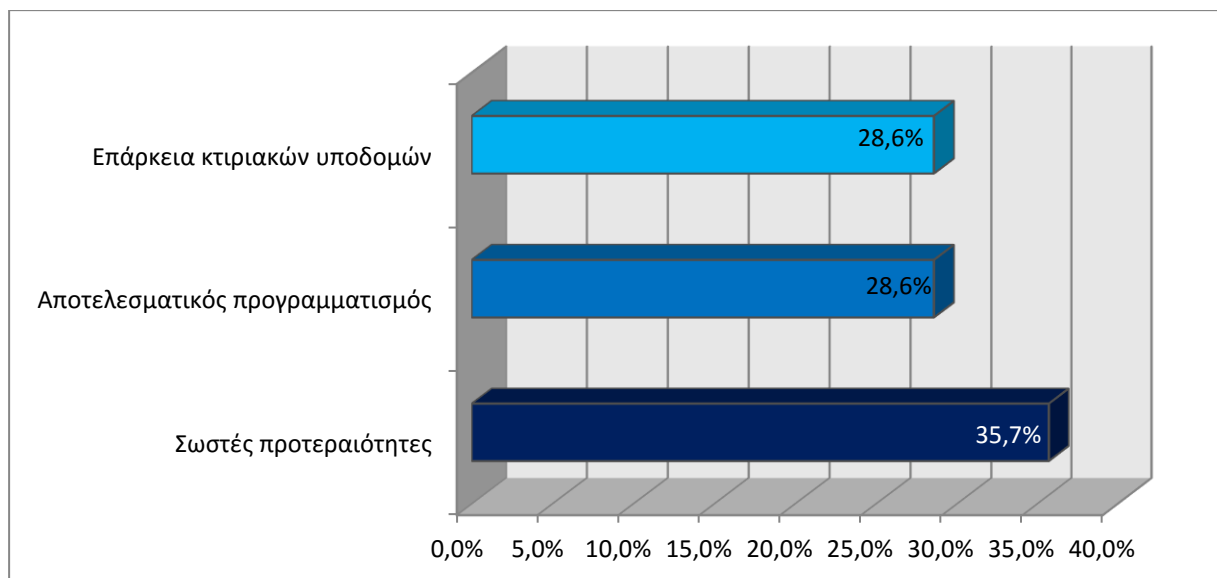
Σχήμα 36. Στρατηγική της έρευνας: θετικά σημεία.

Ως προς τη στρατηγική διαχείρισης κονδυλίων, θεωρείται ιδιαίτερα θετικό ότι τα δίδακτρα στα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών αποτελούν έναν εναλλακτικό τρόπο χρηματοδότησης ενός Ιδρύματος (σε ποσοστό 64,3%), ενώ στο 42,9% έχουν επισημανθεί οι θετικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται από τα Ιδρύματα σχετικά με τη στρατηγική χρηματοδότησης. Στην εν λόγω γενική κατηγορία θα μπορούσαν να ενταχθούν η εξεύρεση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης (35,7%), και τα μέτρα μείωσης του λειτουργικού κόστους του εκάστοτε Ιδρύματος (21,4%), (Σχήμα 37).

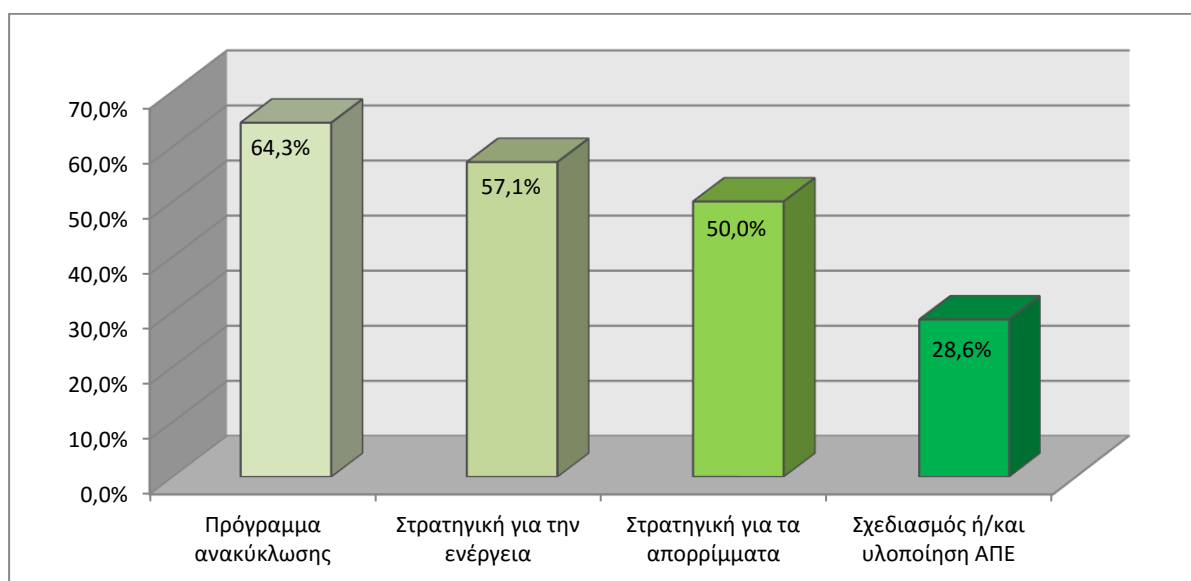
Σχήμα 37. Στρατηγική διαχείρισης κονδυλίων: θετικά σημεία.

Για τη στρατηγική ανάπτυξης υποδομών, στο 35,7% των περιπτώσεων θεωρήθηκε πως τα Ιδρύματα θέτουν σωστές προτεραιότητες, ενώ στο 28,6% ότι υπάρχει αποτελεσματικός προγραμματισμός και επάρκεια κτιριακών υποδομών (Σχήμα 38).

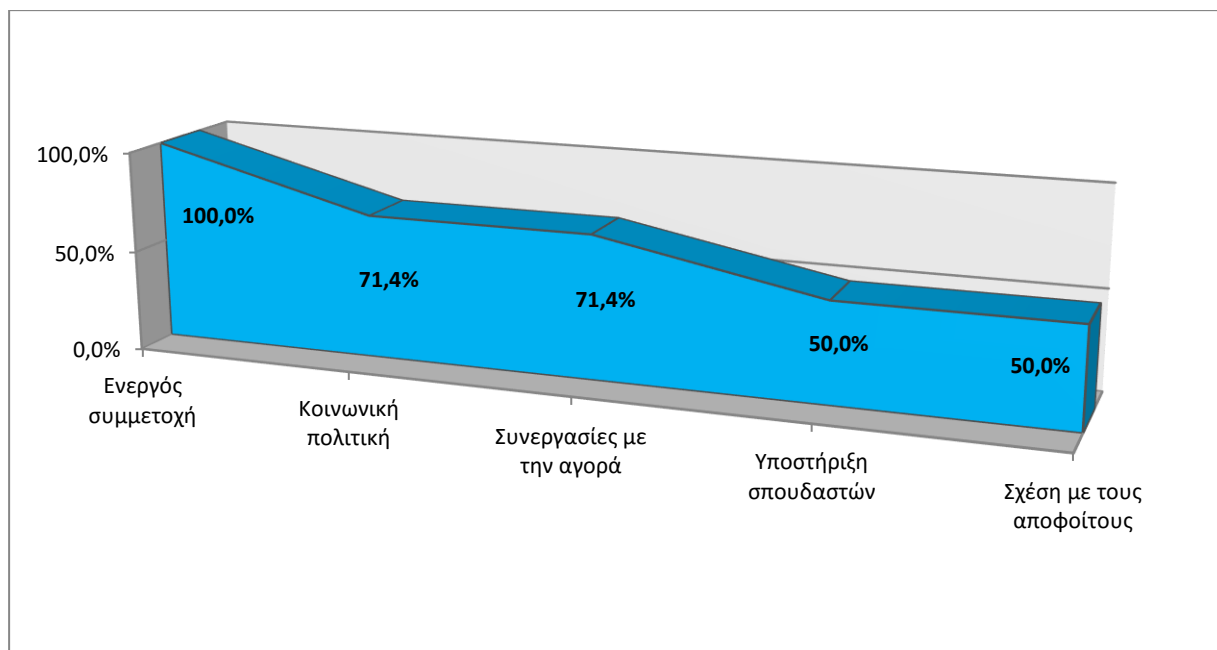
Σχήμα 38. Στρατηγική ανάπτυξης υποδομών: θετικά σημεία.

Σχετικά με την περιβαλλοντική στρατηγική, το θεσπισμένο πρόγραμμα ανακύκλωσης θεωρήθηκε αποτελεσματικό σε ποσοστό 64,3%, ενώ η στρατηγική για την ενέργεια κρίθηκε ως αποδοτική σε ποσοστό 57,1%. Στο 50% των περιπτώσεων κρίθηκε θετικά η ιδρυματική στρατηγική για τα απορρίμματα και στο 28,6% ο σχεδιασμός ή/και η αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Σχήμα 39).

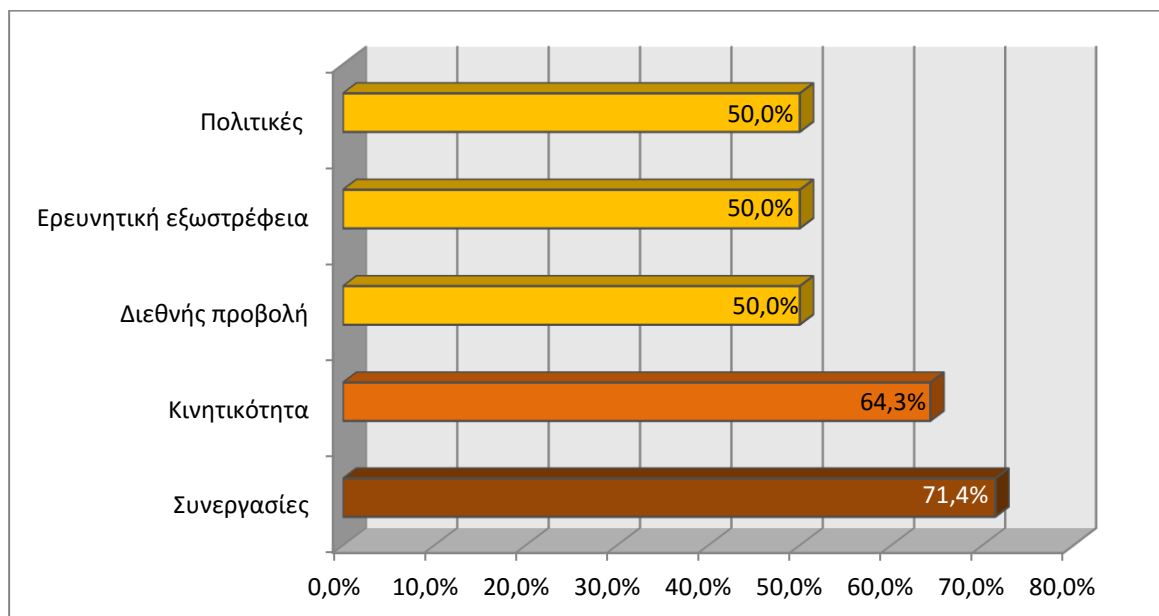
Σχήμα 39. Περιβαλλοντική στρατηγική: θετικά σημεία.

Ως προς την κοινωνική στρατηγική, στο σύνολο (100%) των Ιδρυμάτων αξιολογήθηκε θετικά η ενεργός συμμετοχή τους στην τοπική κοινωνία και σε ποσοστό 71,4% η εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής. Στο ίδιο ποσοστό έχουν εκτιμηθεί θετικά οι συνεργασίες με την αγορά εργασίας, ενώ σε ποσοστό 50% η έμπρακτη και ενεργός υποστήριξη φοιτητών, αλλά και η σχέση των Ιδρυμάτων με τους αποφοίτους (Σχήμα 40).

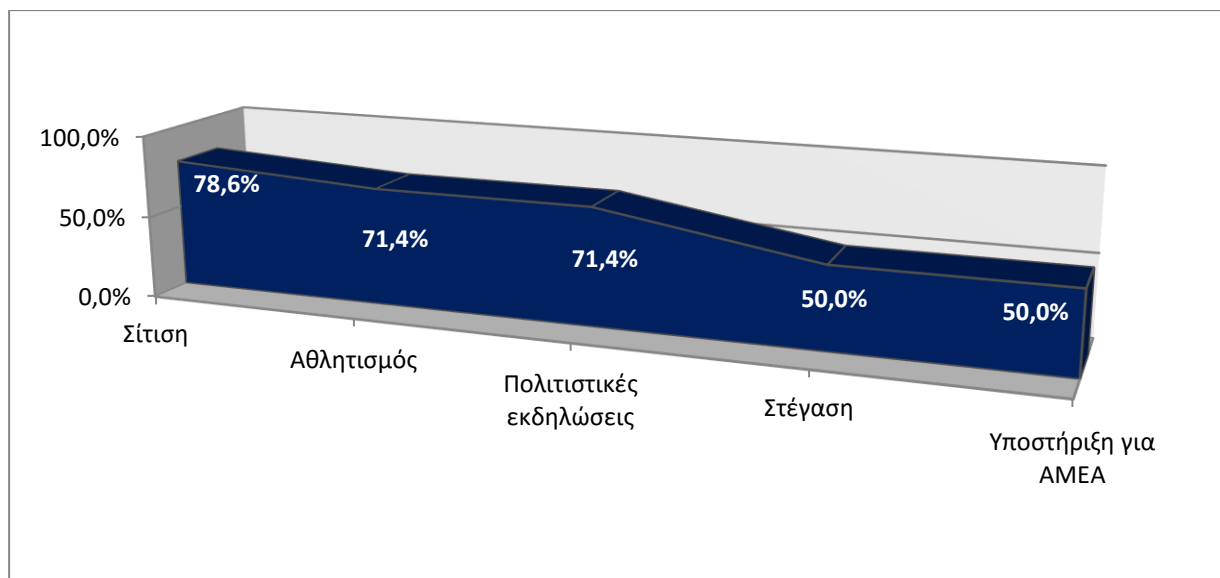
Σχήμα 40. Κοινωνική στρατηγική: θετικά σημεία.

Για τη στρατηγική διεθνοποίησης, σε ποσοστό 71,4% έχουν κριθεί θετικά οι υπάρχουσες διεθνείς ιδρυματικές συνεργασίες και η κινητικότητα (σε ποσοστό 64,3%). Στο 50% των εκθέσεων θεωρήθηκαν θετικές οι πολιτικές για την ανάπτυξη της διεθνοποίησης, την ερευνητική εξωστρέφεια, αλλά και τη διεθνή προβολή του ιδρύματος (Σχήμα 41).

Σχήμα 41. Στρατηγική διεθνοποίησης: θετικά σημεία.

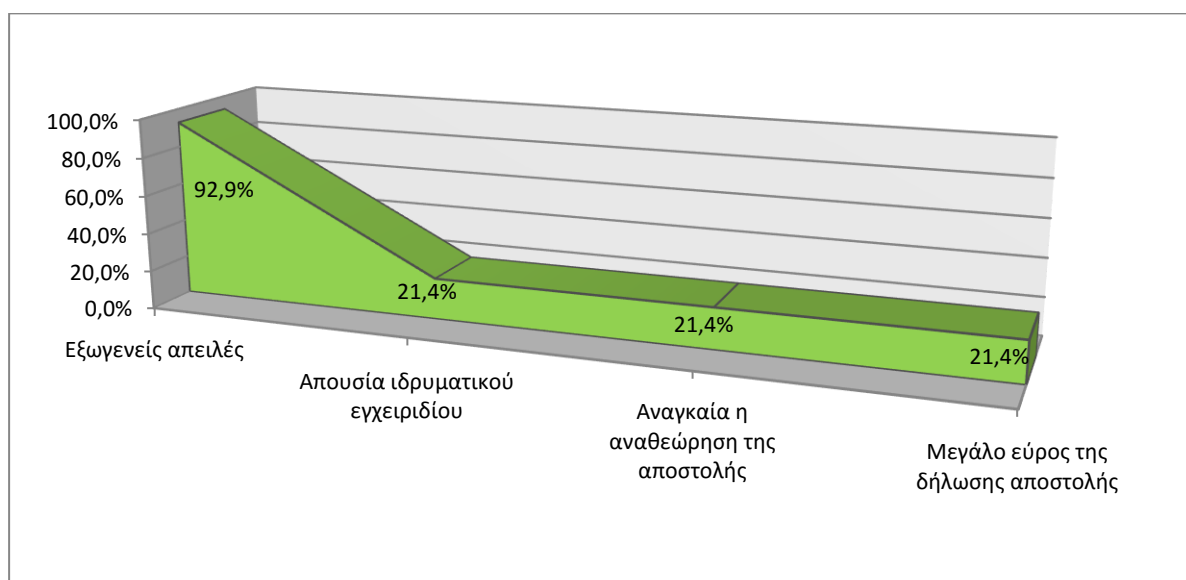
Σχετικά με τη στρατηγική φοιτητικής πρόνοιας, σε ποσοστό 78,6% η πολιτική της σίτισης των φοιτητών κρίθηκε θετική. Η πολιτική προώθησης του αθλητισμού και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις κρίθηκαν θετικά σε ποσοστό 71,4%. Η στέγαση και η υποστήριξη των ΑμεΑ κρίθηκαν θετικά στις μισές περιπτώσεις (Σχήμα 42).

Σχήμα 42. Στρατηγική φοιτητικής μέριμνας: θετικά σημεία.

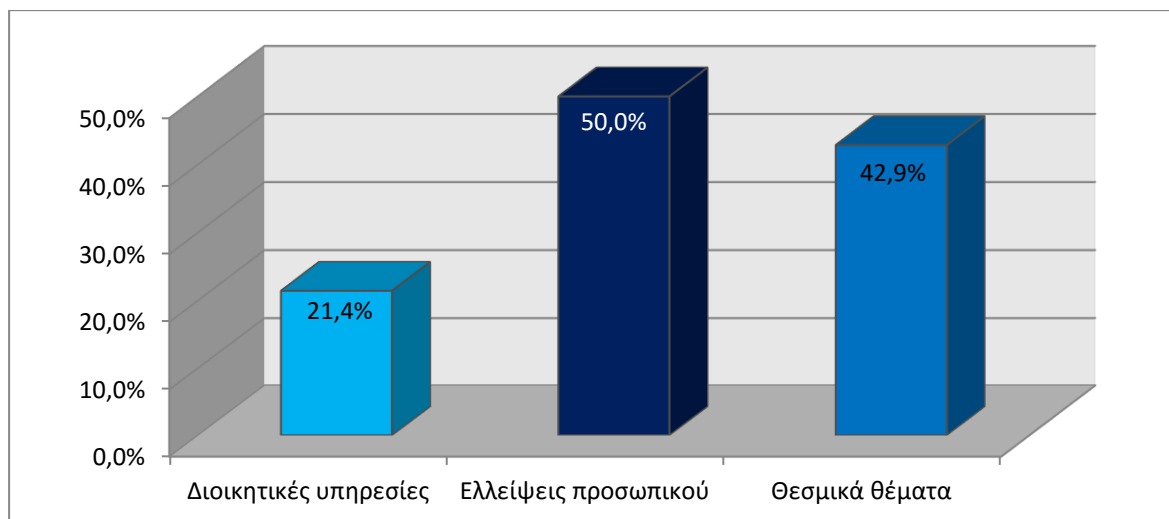
Αρνητικά σημεία του στρατηγικού προγραμματισμού των Ιδρυμάτων

Σχετικά με το όραμα, την αποστολή και τους στόχους των Ιδρυμάτων, σχεδόν σε όλες τις ιδρυματικές αξιολογήσεις καταγράφεται η ύπαρξη εξωγενών παραγόντων που απειλούν τη βιωσιμότητα των Ιδρυμάτων. Σε πάνω από το ένα πέμπτο των αξιολογήσεων διαπιστώνεται η απουσία ιδρυματικού εγχειριδίου ή/και οργανωμένου συστήματος επίτευξης στόχων. Στο ίδιο ποσοστό και σχετικά με τη δήλωση αποστολής, θεωρείται μεγάλο το εύρος της, ενώ, σε άλλες περιπτώσεις, κρίνεται αναγκαία η αναθεώρησή της (Σχήμα 43).

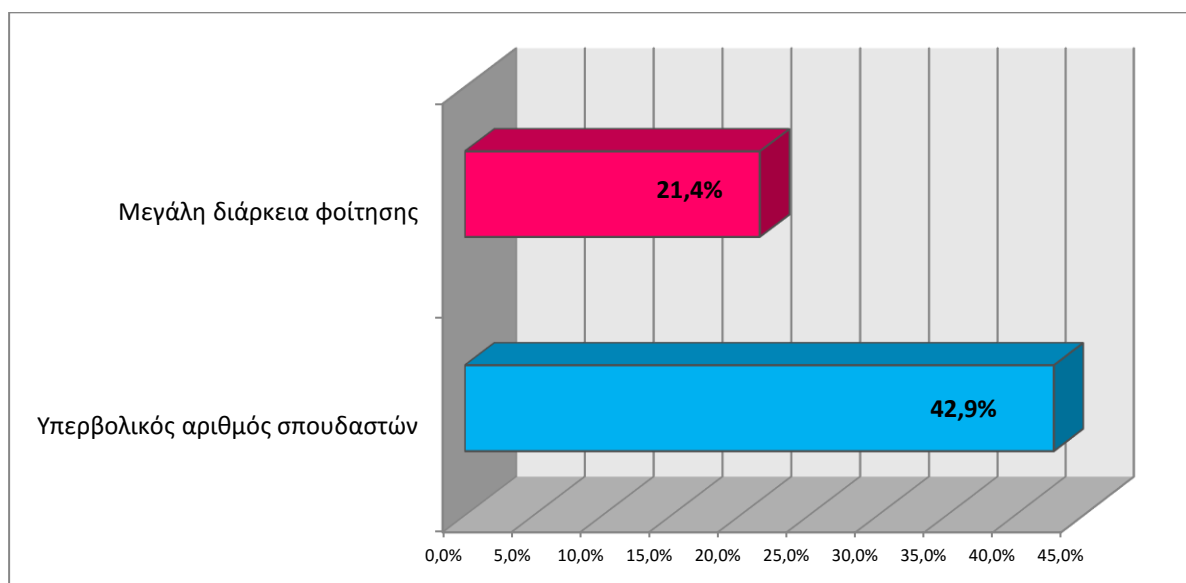
Σχήμα 43. Όραμα, αποστολή και στόχοι του Ιδρύματος: αρνητικά σημεία.

Για την οργανωτική αναπτυξιακή στρατηγική, στις μισές αξιολογήσεις διαπιστώθηκαν ελλείψεις προσωπικού, ενώ παρατηρήθηκαν θεσμικά εμπόδια σε λιγότερες από τις μισές. Περίπου στο ένα πέμπτο των περιπτώσεων καταγράφηκαν και προβλήματα με τις διοικητικές υπηρεσίες (Σχήμα 44).

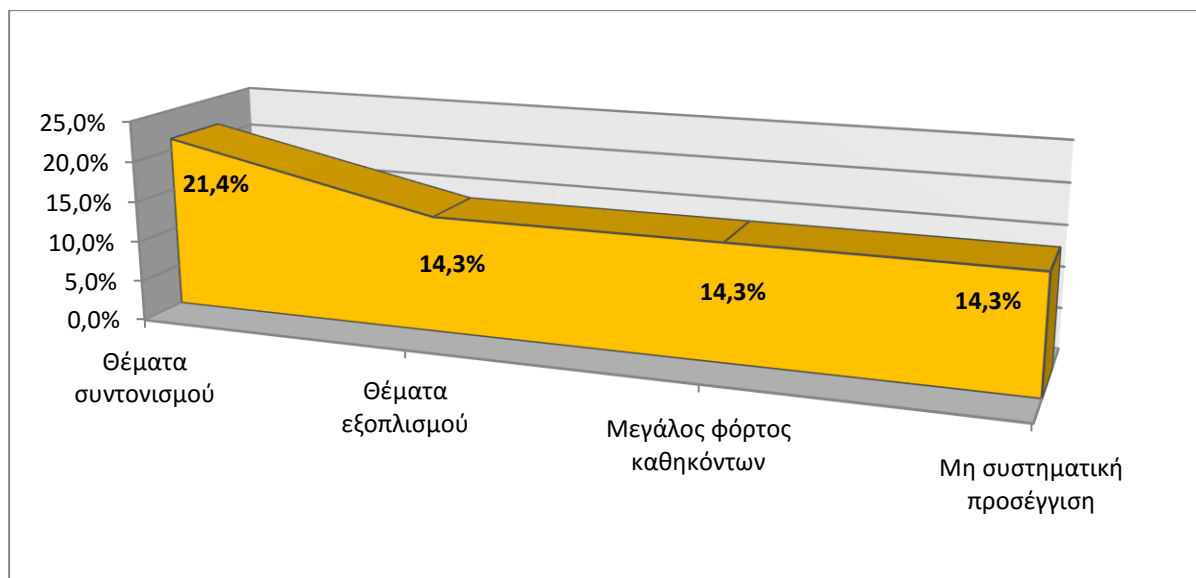
Σχήμα 44. Οργανωτική αναπτυξιακή στρατηγική: αρνητικά σημεία.

Ως προς τη στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης, θεωρήθηκε σοβαρό πρόβλημα ο υπερβολικός αριθμός φοιτητών σε ποσοστό 42,9% και η αυξημένη διάρκεια φοίτησης σε ποσοστό 21,4% (Σχήμα 45).

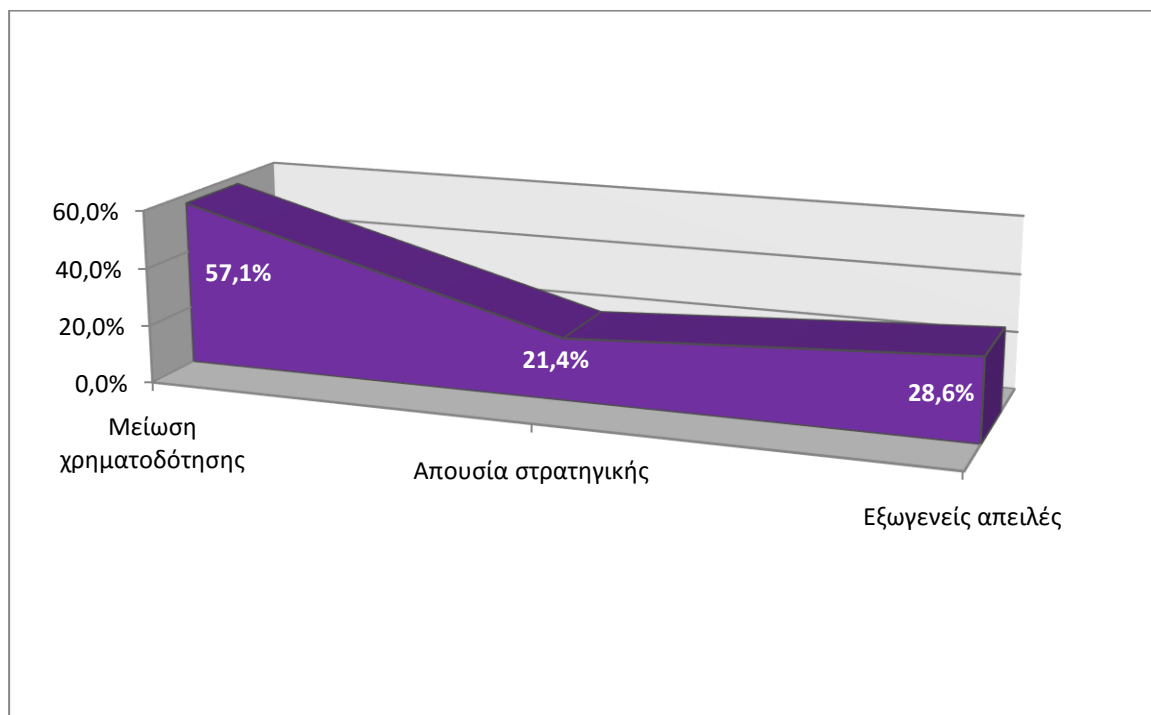
Σχήμα 45. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης: αρνητικά σημεία.

Σχετικά με την ερευνητική στρατηγική, σε ποσοστό 21,4% αναφέρθηκαν προβλήματα συντονισμού της ερευνητικής δραστηριότητας, καθώς και ελλείψεις εξοπλισμού σε ποσοστό 14,3%. Στο ίδιο ποσοστό αξιολογήθηκε και ο μεγάλος φόρτος διδακτικών ή/και διοικητικών καθηκόντων των μελών ΔΕΠ, γεγονός που έχει αρνητική επίπτωση στην έρευνα καθώς και η μη συστηματική προσέγγιση της στρατηγικής της ακαδημαϊκής έρευνας (Σχήμα 46).

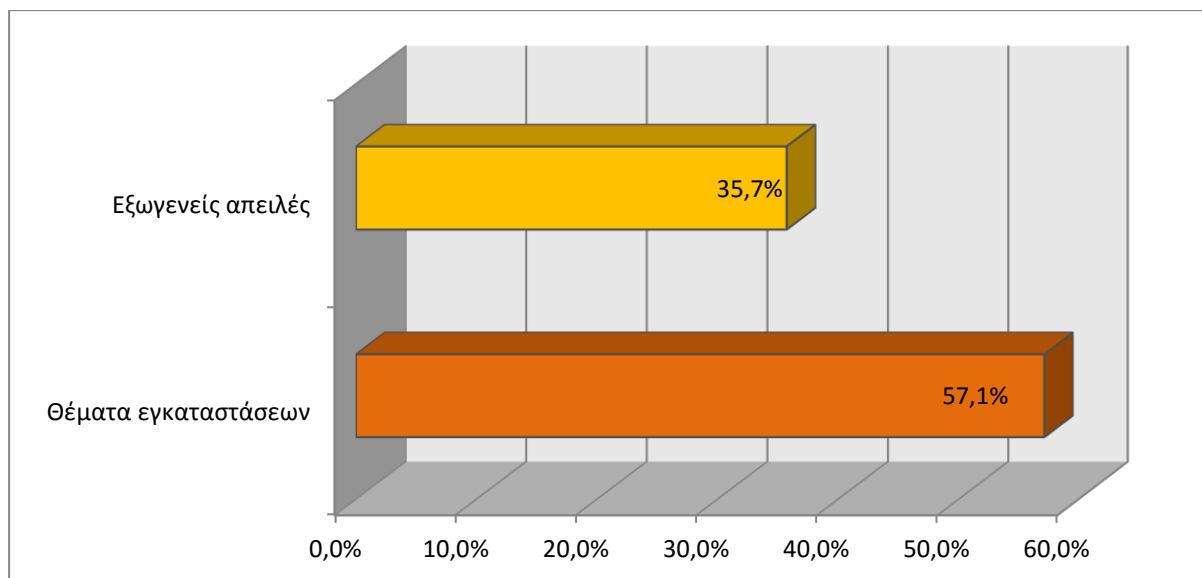
Σχήμα 46. Στρατηγική έρευνας: αρνητικά σημεία.

Για τη στρατηγική διαχείρισης κονδυλίων, στο 57,1% των περιπτώσεων έχει καταγραφεί η ιδιαίτερη μείωση της δημόσιας χρηματοδότησης, η απουσία λεπτομερούς ή/και μακροχρόνιας στρατηγικής σχετικά με τη χρηματοδότηση των Ιδρυμάτων στο 21,4% και οι εξωγενείς αρνητικοί παράγοντες στο 28,6% (Σχήμα 47).

Σχήμα 47. Στρατηγική διαχείρισης κονδυλίων: αρνητικά σημεία.

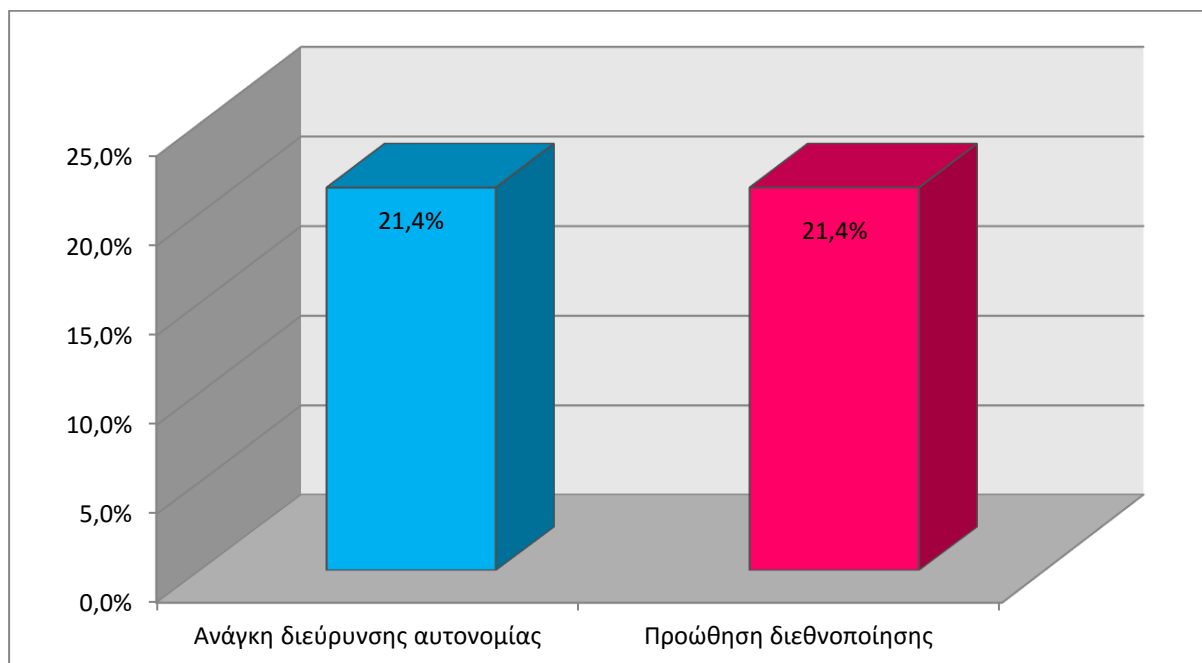
Σχετικά με τη στρατηγική ανάπτυξης των υποδομών των Ιδρυμάτων, στο 57,1% των αξιολογήσεων διαπιστώθηκαν σοβαρά προβλήματα των εγκαταστάσεων και εξωγενείς απειλές στο 35,7% (Σχήμα 48).

Σχήμα 48. Στρατηγική ανάπτυξης υποδομών: αρνητικά σημεία.

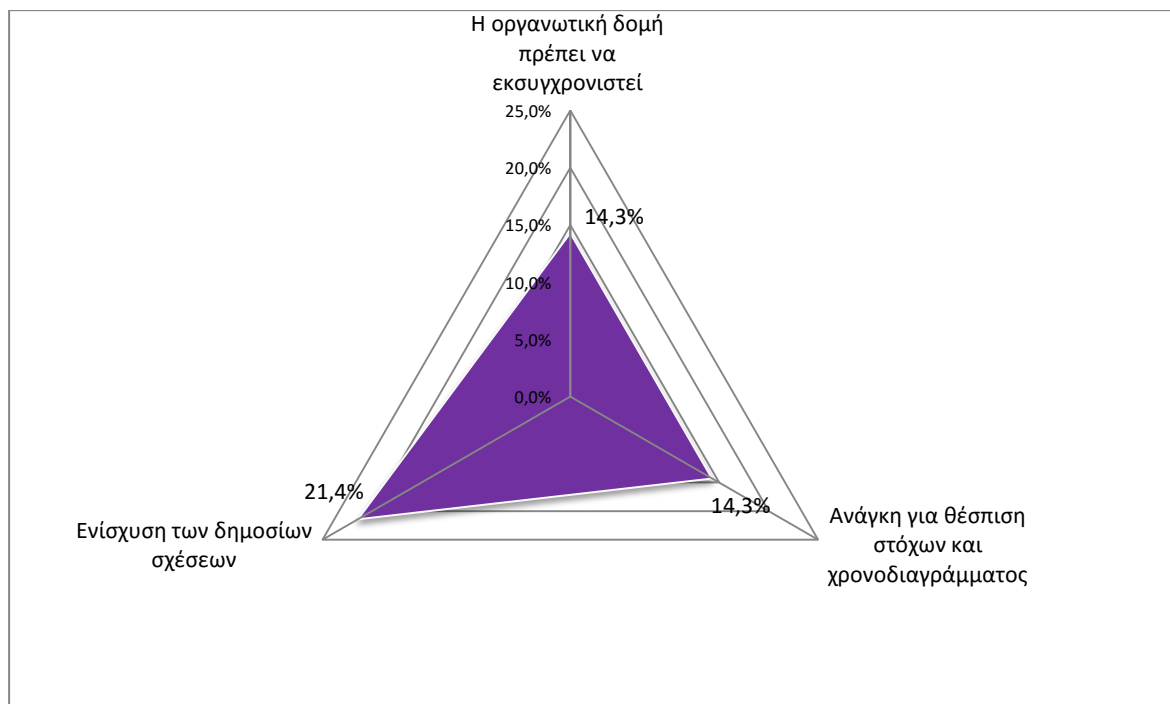
Συστάσεις στρατηγικού προγραμματισμού

Σχετικά με το όραμα, την αποστολή και τους στόχους των Ιδρυμάτων, στο ένα πέμπτο των αξιολογήσεων διαπιστώθηκε η ανάγκη διεύρυνσης της ιδρυματικής αυτονομίας, αλλά και η προώθηση της διεθνοποίησης (Σχήμα 49).

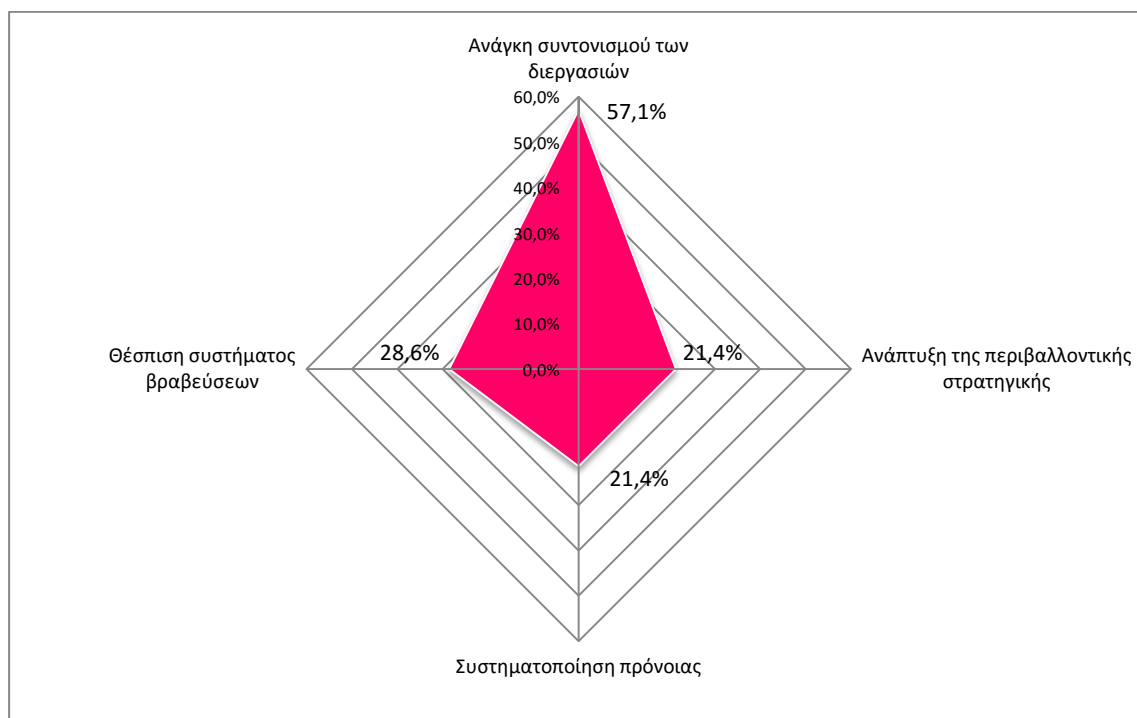
Σχήμα 49. Όραμα, αποστολή και στόχοι του Ιδρύματος, συστάσεις.

Ως προς την οργανωτική αναπτυξιακή στρατηγική, σε πάνω από 20% των περιπτώσεων προτείνεται η περαιτέρω ενίσχυση και διεύρυνση των διεργασιών επικοινωνίας και των δημοσίων/διεθνών σχέσεων. Επίσης, προτείνεται εκσυγχρονισμός της οργανωτικής δομής και η καθιέρωση λειτουργικών στόχων και χρονοδιαγράμματος (Σχήμα 50).

Σχήμα 50. Συστάσεις ως προς την οργανωτική αναπτυξιακή στρατηγική.

Αναφορικά με την περιβαλλοντική στρατηγική, σε ποσοστό 21,4% προτείνεται περαιτέρω ενίσχυση των υποστηρικτικών μηχανισμών. Για την κοινωνική στρατηγική, σε ποσοστό 57,1% αναφέρθηκε η ανάγκη συντονισμού των επιμέρους πολιτικών. Σχετικά με τη στρατηγική φοιτητικής πρόνοιας, προτείνεται η συστηματοποίηση των πολιτικών σε πάνω από το ένα πέμπτο των περιπτώσεων και η θέσπιση συστήματος βραβεύσεων σε ποσοστό 28,6% (Σχήμα 51).

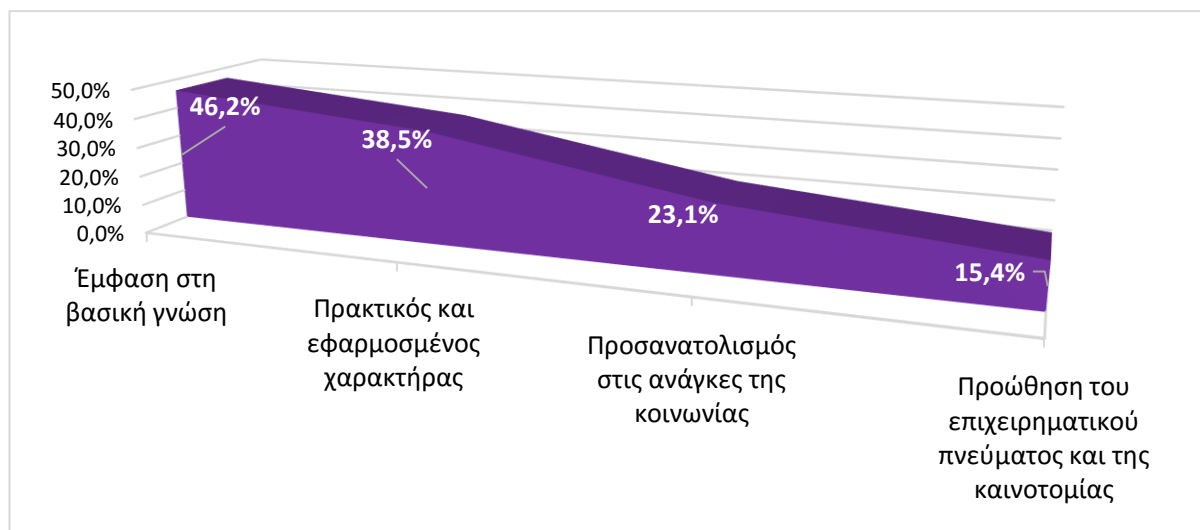
Σχήμα 51. Συστάσεις ως προς την περιβαλλοντική και κοινωνική στρατηγική, αλλά και τη στρατηγική φοιτητικής μέριμνας.

γ. Αξιολόγηση στρατηγικής για τα Προγράμματα Σπουδών

Οι εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης περιλαμβάνουν και ενότητα σχετική με τη στρατηγική του Ιδρύματος για τα Προγράμματα Σπουδών.

Θετικά Σημεία για τα Προγράμματα Προπτυχιακών Σπουδών

Ως προς το πλαίσιο και τις αρχές ανάπτυξης των Προγραμμάτων Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ)⁴⁹, οι αξιολογήσεις αναφέρουν ότι το περιεχόμενο των προγραμμάτων μπορεί να προσδιορίζεται με έμφαση είτε στη βασική γνώση και τη θεωρητική θεμελίωση (προγράμματα συντονισμένα με τις εξελίξεις και τα ερευνητικά δεδομένα στα επιστημονικά πεδία που θεραπεύουν, 46,2%), είτε στον πρακτικό και εφαρμοσμένο χαρακτήρα, προσανατολισμένο στις απαιτήσεις της αγοράς και στην επαγγελματική ανάπτυξη και την απασχόληση των αποφοίτων (38,5%), είτε στις ανάγκες της κοινωνίας και της τοπικής κοινότητας (περιφερειακή ανάπτυξη, 23,1%), είτε στο επιχειρηματικό πνεύμα (entrepreneurship) και την (τεχνολογική) καινοτομία (15,4%), ή και στον συνδυασμό των παραπάνω (Σχήμα 52).

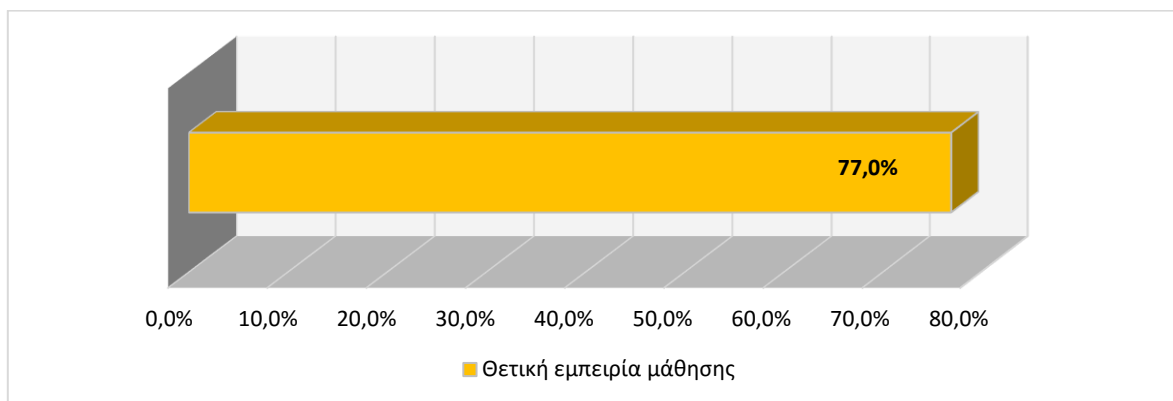
Σχήμα 52. Προσανατολισμός των Προγραμμάτων Προπτυχιακών Σπουδών.

Στο 77% των εκθέσεων καταγράφονται αναφορές που παραπέμπουν σε καθιερωμένες πρακτικές υποστήριξης και καθοδήγησης των φοιτητών σε θέματα σχετικά με την πορεία των σπουδών τους, οι οποίες, όπως περιγράφεται, βασίζονται στο καλό κλίμα, το υψηλό επίπεδο συνεργασίας, την εύκολη πρόσβαση στους διδάσκοντες και την καλή επικοινωνία μεταξύ φοιτητών και διδασκόντων. Το 61,5% των εκθέσεων αναφέρουν ότι τα αξιολογούμενα Ιδρύματα ανταποκρίνονται στα παράπονα των φοιτητών είτε μέσω των συμβούλων σπουδών και των οργάνων της διοίκησης είτε από τον Συνήγορο του φοιτητή (ανάλογα με τη φύση του προβλήματος). Η δεύτερη περίπτωση αφορά στο 30,8% των Ιδρυμάτων που, σύμφωνα με τις εκθέσεις, είχαν εφαρμόσει ή ήταν σε φάση εφαρμογής του θεσμού

⁴⁹ Τα στοιχεία στην παρούσα ενότητα αφορούν 13 από τις 14 αξιολογήσεις, διότι το Ελληνικό Διεθνές Πανεπιστήμιο δεν προσφέρει ΠΠΣ.

τη στιγμή της αξιολόγησης. Στις μισές περίπου εκθέσεις (46,2%) μνημονεύεται ο θεσμός και η συμβολή των συμβούλων σπουδών στην καθοδήγηση των φοιτητών.

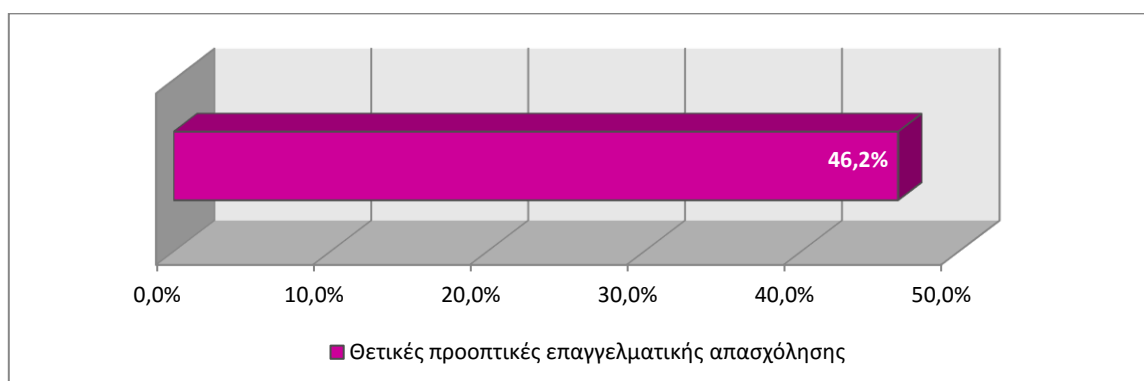
Μία άλλη σημαντική διάσταση του πλαισίου της υλοποίησης των ΠΠΣ, όπως αποτυπώνεται στις εκθέσεις, είναι οι μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης, δηλαδή οι ακαδημαϊκές παιδαγωγικές πρακτικές μετάδοσης και απόκτησης της γνώσης. Στο 77% των εκθέσεων καταγράφεται ότι τα Ιδρύματα προσφέρουν στους φοιτητές θετική εμπειρία μάθησης (Σχήμα 53). Στο ίδιο ποσοστό, αναγνωρίζεται η σημασία και ενθαρρύνεται η ευρύτερη χρήση ποικίλων και αλληλεπιδραστικών μεθόδων προσέγγισης της γνώσης (π.χ. μικτή μάθηση [blended learning]) καθώς και η ανάπτυξη διεπιστημονικών προσεγγίσεων της για την επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων των ΠΠΣ.

Σχήμα 53. Αποτίμηση εμπειρίας μάθησης από τη φοίτηση στα ΠΠΣ.

Ως προς την αξιολόγησή τους, στο 46,2% των εκθέσεων καταγράφεται ότι οι φοιτητές ενημερώνονται για τα κριτήρια της αξιολόγησης της επίδοσής τους.

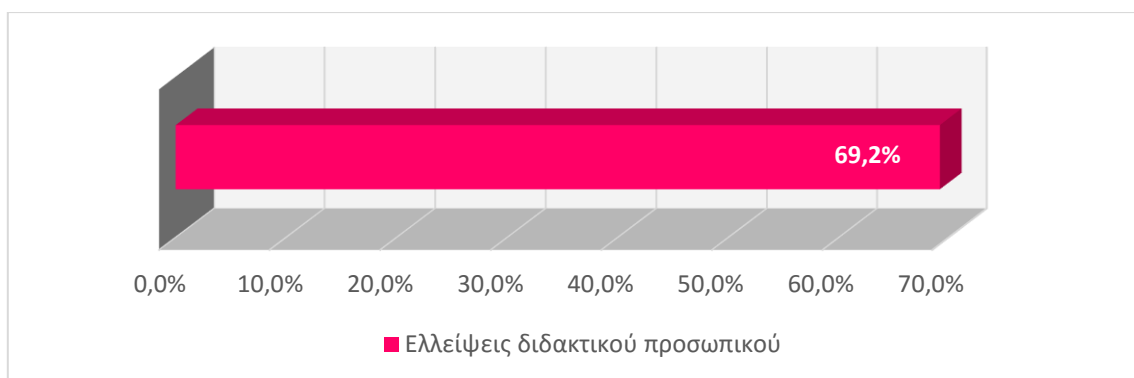
Τέλος, σε ένα σημαντικό ποσοστό εκθέσεων (46,2%) καταγράφονται θετικές προοπτικές επαγγελματικής απασχόλησης/ απασχολησιμότητας και υψηλής αναγνώρισης των προσόντων των αποφοίτων στην αγορά εργασίας (επιχειρήσεις, δημόσιο/ ιδιωτικό τομέα) στη χώρα, αλλά και σε ευρωπαϊκό/ διεθνές επίπεδο (Σχήμα 54). Επίσης, η συνέχιση των σπουδών σε μεταπτυχιακό επίπεδο καταγράφεται σε μέρος αυτών των εκθέσεων ως μια σημαντική προοπτική για τους αποφοίτους των ΠΠΣ.

Σχήμα 54. Μελλοντικές προοπτικές επαγγελματικής απασχόλησης.

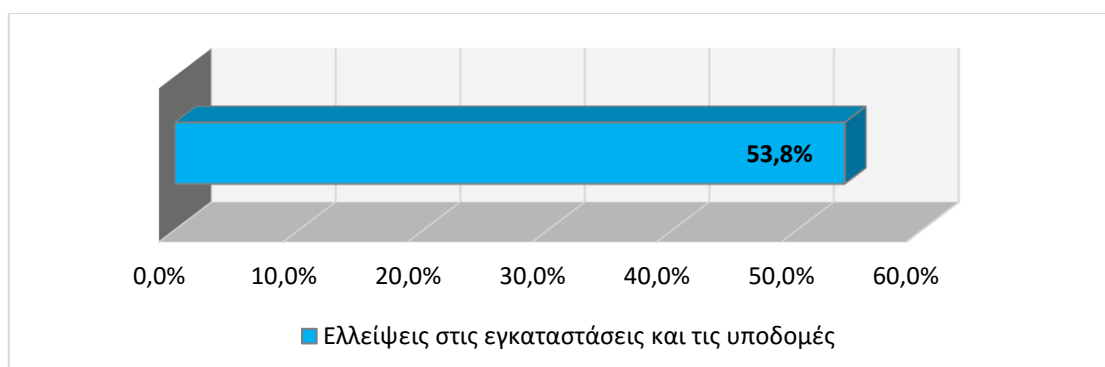
Αρνητικά σημεία για τα Προγράμματα Προπτυχιακών Σπουδών

Στο σύνολο των εκθέσεων τίθεται το ζήτημα των πόρων που υποστηρίζουν τα ΠΠΣ που αφορά τόσο στο ανθρώπινο δυναμικό όσο και στο επίπεδο των υποδομών και των εγκαταστάσεων των Ιδρυμάτων. Η ύπαρξη επαρκούς διδακτικού προσωπικού σε σχέση με τις ανάγκες και οι συνέπειες για την ποιότητα των ΠΠΣ τίθενται εμφατικά. Συγκεκριμένα, στο 69,2% των εκθέσεων γίνεται αναφορά στις ελλείψεις διδακτικού προσωπικού και στο ζήτημα της μεγάλης αναλογίας καθηγητών-φοιτητών (Σχήμα 55). Σε κάποιες περιπτώσεις η αναλογία αυτή περιγράφεται και ως συνθήκη παρακώλυσης της ανάπτυξης και της εύρυθμης υλοποίησης των ΠΠΣ. Στο 46,2% των εκθέσεων, το ζήτημα του υψηλού δείκτη στην αναλογία καθηγητών-φοιτητών συνδέεται με το μεγάλο και διαφορετικό κάθε χρόνο αριθμό νεοεισερχόμενων φοιτητών που τα Ιδρύματα υποχρεούνται να δέχονται ανεξάρτητα από τις δυνατότητές τους. Σε αυτό το πλαίσιο υπάρχουν εκθέσεις (23,1%) που εντοπίζουν ως πρόβλημα και συζητούν το γεγονός ότι η αναλογία καθηγητών-φοιτητών ποικίλλει από Τμήμα σε Τμήμα του Ιδρύματος. Σε εκθέσεις αξιολόγησης αντίστοιχου ποσοστού (23,1%) τονίζεται ο κίνδυνος της διεύρυνσης αυτής της αναλογίας τα επόμενα χρόνια, με δεδομένο τη συνταξιοδότηση σημαντικού μέρους του προσωπικού και τη δυσκολία αντικατάστασής του.

Σχήμα 55. Ελλείψεις διδακτικού προσωπικού.

Αναφορικά με τους υλικούς πόρους και τα μέσα υποστήριξης των ΠΠΣ, σε περισσότερες από τις μισές εκθέσεις (53,8%) καταγράφονται ελλείψεις στις εγκαταστάσεις και τις υποδομές, καθώς και ανάγκες επισκευών, επέκτασης ή/και εκσυγχρονισμού (Σχήμα 56). Ειδικότερα, όπως καταγράφεται στο 38,5% των εκθέσεων, οι περιορισμοί που θέτει η χρηματοδότηση δεν επιτρέπουν τη συντήρηση, την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό των εργαστηρίων των Ιδρυμάτων. Τέλος, στο 30,8% εντοπίζεται ως πρόβλημα ότι οι εγκαταστάσεις δεν είναι του ίδιου επιπέδου σε όλα τα Τμήματα των υπό αξιολόγηση Ιδρυμάτων.

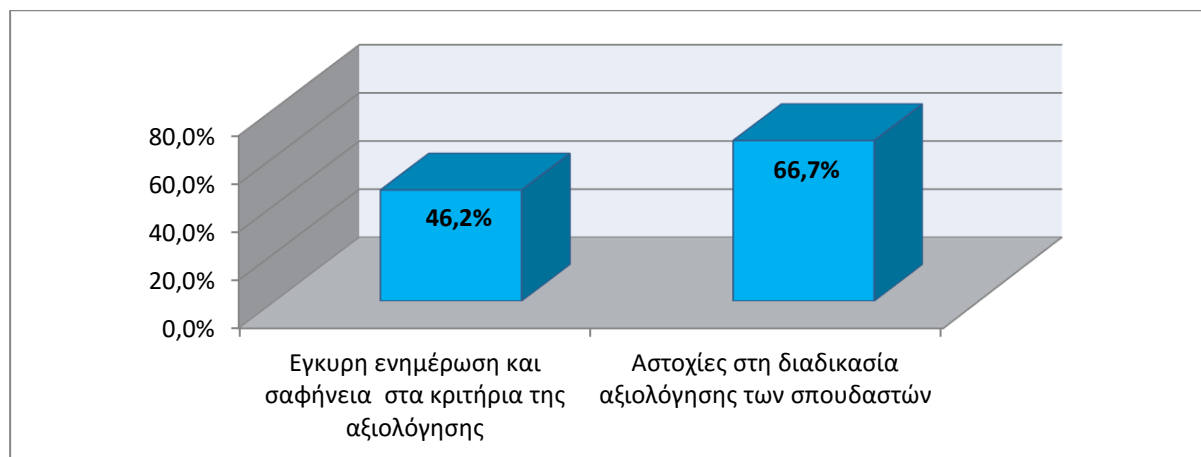

Σχήμα 56. Υποδομές και εγκαταστάσεις υποστήριξης των ΠΠΣ.

Σε σχέση με τη δομή και την οργάνωση των ΠΠΣ στα Ιδρύματα, το 30,8% των εκθέσεων κάνουν λόγο για κάλυψη μεγάλου εύρους επιστημονικών πεδίων/περιοχών γνώσης, εντοπίζοντας και περιπτώσεις κατακερματισμού ή επικαλύψεων στις κατευθύνσεις και στις εξειδικεύσεις των Ιδρυμάτων. Επιπρόσθετα, στο 38,5% των εκθέσεων καταγράφονται παρατηρήσεις σχετικές με μεγάλο αριθμό προσφερόμενων μαθημάτων στα ΠΠΣ. Επιπλέον αναφέρονται περιπτώσεις, χαμηλής ανταπόκρισης των φοιτητών σε ορισμένα από τα προσφερόμενα μαθήματα των ΠΠΣ.

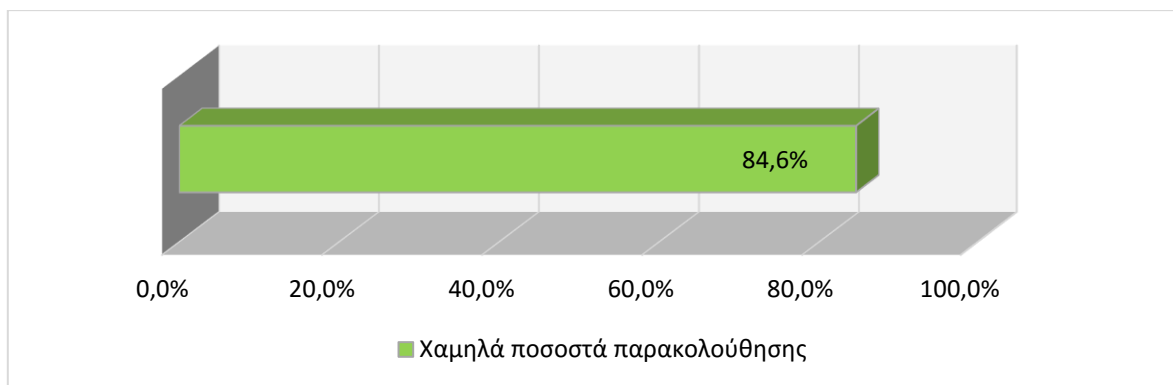
Τα ζητήματα της έλλειψης ενός πλαισίου προσδιορισμού προ-απαιτούμενων μαθημάτων στα ΠΠΣ των υπό αξιολόγηση Ιδρυμάτων και η περιορισμένη δυνατότητα ευέλικτων επιλογών μαθημάτων και διαδρομών μάθησης για τους φοιτητές έχουν απασχολήσει το 61,5% των εκθέσεων. Από αυτές το 38,5% δίνει έμφαση στη έλλειψη ενός πλαισίου προσδιορισμού προ-απαιτούμενων μαθημάτων, ενώ, στο ίδιο ποσοστό (38,5%), οι σχετικές αναφορές των εκθέσεων επικεντρώνονται στο πλήθος και το είδος των ευέλικτων επιλογών μαθημάτων και στην ανάγκη ανάπτυξης σχετικών συστημάτων υποστήριξης της μάθησης. Ένα ζήτημα που σχετίζεται άμεσα με τα παραπάνω και το οποίο τίθεται στο 30,8% των εκθέσεων αφορά στη συσχέτιση της έλλειψης προαπαιτούμενων με την αδυναμία των φοιτητών να παρακολουθήσουν αποτελεσματικά την αλληλουχία των μαθημάτων και, σε κάποιες περιπτώσεις, με την καθυστέρηση στην αποφοίτησή τους.

Στο 66,7% των εκθέσεων (Σχήμα 57) περιγράφονται διάφορα προβλήματα σχετικά με τις διαδικασίες αξιολόγησης των φοιτητών. Τα σημαντικότερα από αυτά μπορούν να συνοψιστούν στα εξής: (α) μεγάλη διάρκεια εξεταστικής περιόδου σε σχέση με τον συνολικό διδακτικό χρόνο, (β) μη συστηματική χρήση πολλαπλών μεθόδων αξιολόγησης, (γ) ανάγκη καθιέρωσης πρακτικών αξιολόγησης που να μπορούν να πιστοποιούν το επίπεδο ανάπτυξης των μαθησιακών αποτελεσμάτων των μαθημάτων/ΠΠΣ, (δ) ανάγκη κατανόησης των προβλημάτων μέσα από την αξιολόγηση των επιδόσεων του συνόλου των φοιτητών. Ως πρόβλημα καταγράφεται ότι δεν προβλέπεται ένα πλαίσιο διασφάλισης ποιότητας για τις διαδικασίες αξιολόγησης των φοιτητών (π.χ. ύπαρξη δεύτερου/εξωτερικού αξιολογητή) και ότι δεν γίνεται χρήση κωδικών (αντί ονομάτων) στα γραπτά.

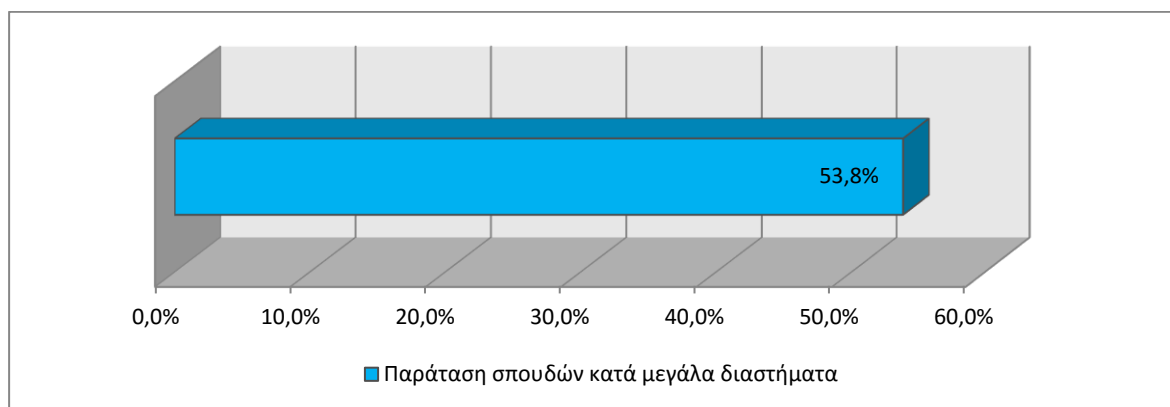
Σχήμα 57. Αξιολόγηση των επιδόσεων των φοιτητών.

Τέλος, στο 84,6% των εκθέσεων, εντοπίζεται ως πρόβλημα το χαμηλό ποσοστό παρακολούθησης των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων των ΠΠΣ, κυρίως των διαλέξεων και όσων άλλων δεν έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα (Σχήμα 58).

Σχήμα 58. Παρακολούθηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων των ΠΠΣ.

Στο 53,8% των εκθέσεων αναφέρεται ως αρνητικό σημείο το μεγάλο διάστημα παράτασης των σπουδών, σε σχέση με τα προβλεπόμενα από κάθε πρόγραμμα (Σχήμα 59).

Σχήμα 59. Χρόνος αποφοίτησης.

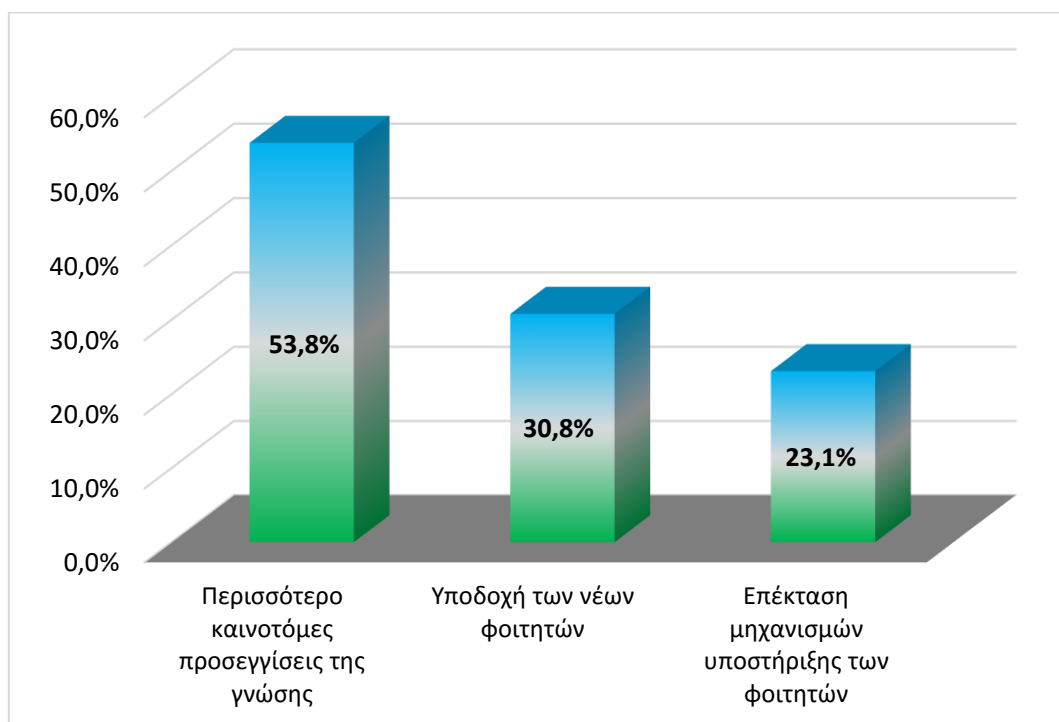
Συστάσεις για τα Προγράμματα Προπτυχιακών Σπουδών

Στην κατεύθυνση της βελτίωσης των ΠΠΣ χρειάζεται να ληφθεί υπόψη ότι στο 61,5% των αξιολογήσεων καταγράφεται η ανάγκη ύπαρξης πλαισίων προαπαιτούμενων μαθημάτων στα ΠΠΣ των Ιδρυμάτων, με παράλληλη διεύρυνση των δυνατοτήτων επιλογής μαθημάτων. Επίσης, καταγράφονται συστάσεις που ενθαρρύνουν την ενίσχυση της συνεργασίας των Ιδρυμάτων με ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς επιχειρηματικότητας, καινοτομίας και εξειδικευμένης επαγγελματικής δραστηριότητας για την ανατροφοδότηση και υποστήριξη των ΠΠΣ. Σε μέρος των εκθέσεων συναντάται η προτροπή για ενίσχυση των διεπιστημονικών προσεγγίσεων της γνώσης, με σκοπό την επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων των ΠΠΣ.

Για τη βελτίωση του επιπέδου ανάπτυξης και υλοποίησης των ΠΠΣ, συστήνονται διάφορες πρακτικές ενθάρρυνσης και υποστήριξης των φοιτητών, προκειμένου να παρακολουθούν συστηματικότερα τα μαθήματα και να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη των μαθησιακών τους αποτελεσμάτων, αναπτύσσοντας, για παράδειγμα, κριτική σκέψη και όχι απομνημονεύοντας κείμενα για να τα αναπαραγάγουν στις εξετάσεις.

Στο 53,8% των εκθέσεων υπάρχουν αναφορές σχετικές με τη σημαντικότητα ευρύτερης εφαρμογής εναλλακτικών και περισσότερο καινοτόμων διδακτικών/μαθησιακών προσεγγίσεων και στρατηγικών και το συνδυασμό τους με τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας π.χ. διαλέξεις. Σε ποσοστό 30,8%

αναγνωρίζεται η σημασία και συστήνεται η επέκταση δράσεων για την υποδοχή και την καθοδήγηση των νέων φοιτητών στο περιβάλλον του πανεπιστημίου, καθώς και την ενημέρωσή τους σχετικά με τις ακαδημαϊκές τους υποχρεώσεις και τις δυνατότητες που έχουν στη διάρκεια των σπουδών τους. Στο 23,1% των εκθέσεων αναγνωρίζεται η σημασία και συστήνεται η επέκταση μηχανισμών υποστήριξης των φοιτητών με χαμηλότερο επίπεδο γνώσεων σε βασικά αντικείμενα (π.χ. μαθηματικά) και με χαμηλότερες επιδόσεις. Σε σημαντικό βαθμό εκθέσεων ενθαρρύνεται η περαιτέρω αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και των δυνατοτήτων που παρέχονται για ασύγχρονη και εξ αποστάσεως υποστήριξη των διαδικασιών μάθησης των φοιτητών ενθαρρύνεται σε σημαντικό αριθμό εκθέσεων (Σχήμα 60).

Σχήμα 60. Προτάσεις για τη βελτίωση των ακαδημαϊκών και παιδαγωγικών πρακτικών και της μαθησιακής διαδικασίας.

Η ανάγκη υποστήριξης του προσωπικού στο διδακτικό του έργο, σε σχέση, ιδίως, με τις απαιτήσεις που θέτουν τα σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης των ΠΠΣ, αναγνωρίζεται σε μέρος των εκθέσεων. Για παράδειγμα, καταγράφεται η πρόταση για ανάπτυξη προγράμματος ενίσχυσης της διδασκαλίας και δημιουργία ενός γραφείου υποστήριξης (π.χ. Κέντρο Διδασκαλίας και Μάθησης) σε επίπεδο ιδρύματος με σκοπό την παροχή καθοδήγησης στο προσωπικό για την ανάπτυξη βελτιωμένων διδακτικών δεξιοτήτων.

δ. Αξιολόγηση του Εσωτερικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας

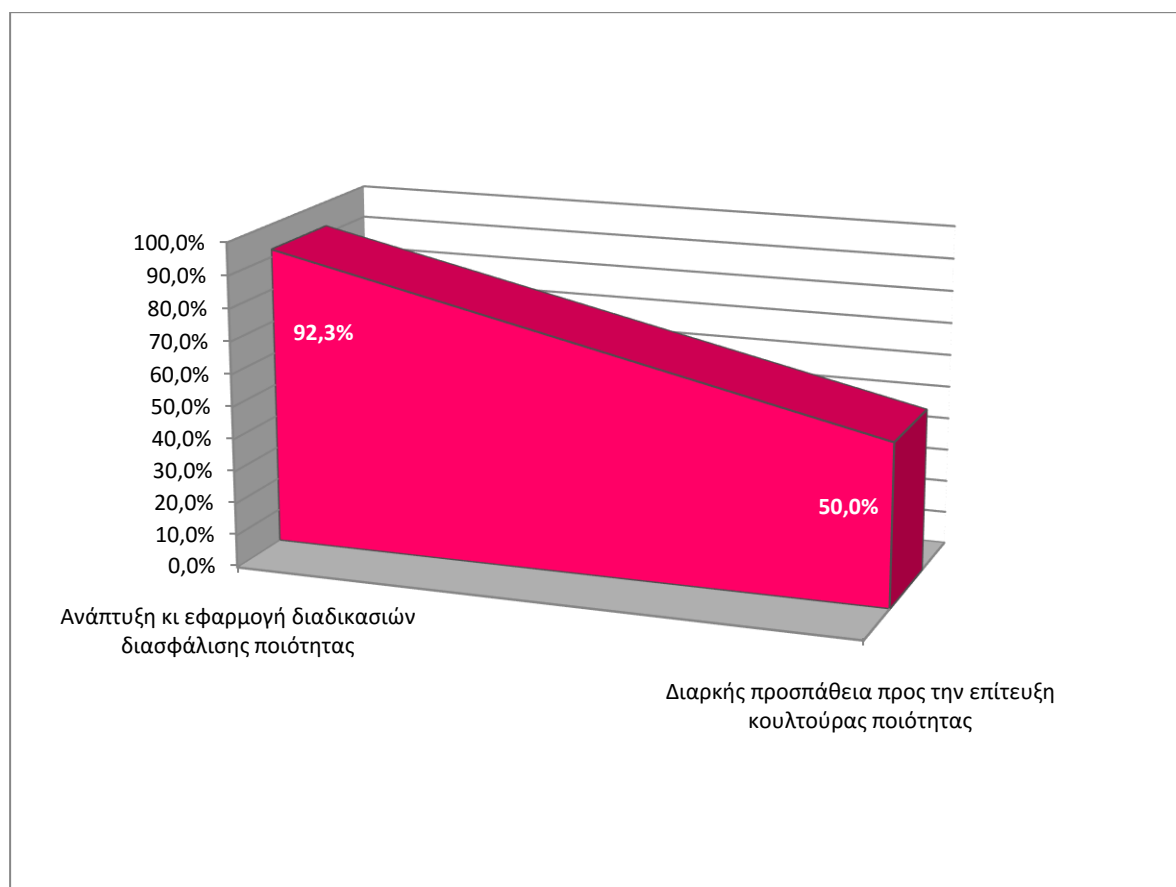
Η τέταρτη ενότητα των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης αναφέρεται στο εσωτερικό σύστημα διασφάλισης ποιότητας των Ιδρυμάτων και αποτελείται από τις εξής υποενότητες:

- Πολιτική και στρατηγική Διασφάλισης Ποιότητας
- Σχεδιασμός, έγκριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών και των πτυχίων

- Διδασκαλία και μάθηση - Αξιολόγηση από τους φοιτητές
- Εισαγωγή φοιτητών, πρόοδος και αναγνώριση σπουδών
- Διασφάλιση ποιότητας σχετικά με το διδακτικό προσωπικό
- Μαθησιακές υποδομές και υποστήριξη φοιτητών
- Πληροφοριακό σύστημα για καταγραφή και ανάλυση δεδομένων και δεικτών
- Διάχυση πληροφοριών στα ενδιαφερόμενα μέρη
- Συνεχής παρακολούθηση και περιοδική αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών
- Περιοδική εξωτερική αξιολόγηση
- Εσωτερικό Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας - Συμπεράσματα και Προτάσεις

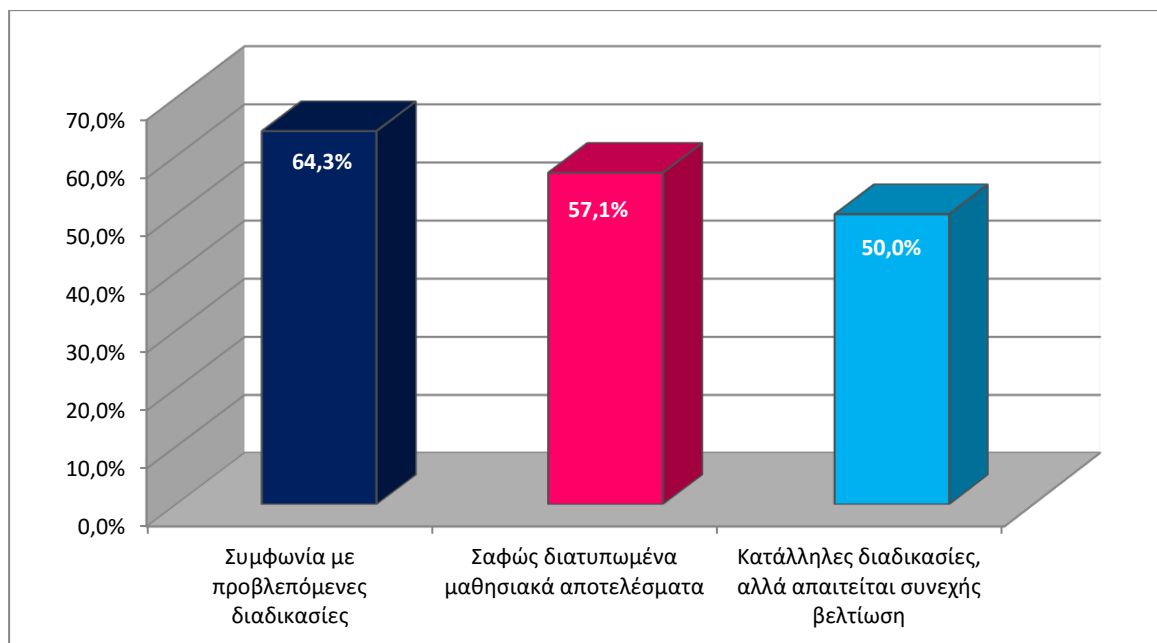
Θετικά σημεία για το Εσωτερικό Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας των Ιδρυμάτων.

Ως ιδιαίτερα θετικό καταγράφεται το γεγονός ότι, στη συντριπτική πλειοψηφία των Ιδρυμάτων, έχουν αναπτυχθεί και εφαρμόζονται διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας (92,3%), και ότι, στα μισά από αυτά, είναι διάχυτη μια διαρκής προσπάθεια επίτευξης κουλτούρας ποιότητας [(50%), (Σχήμα 61)].

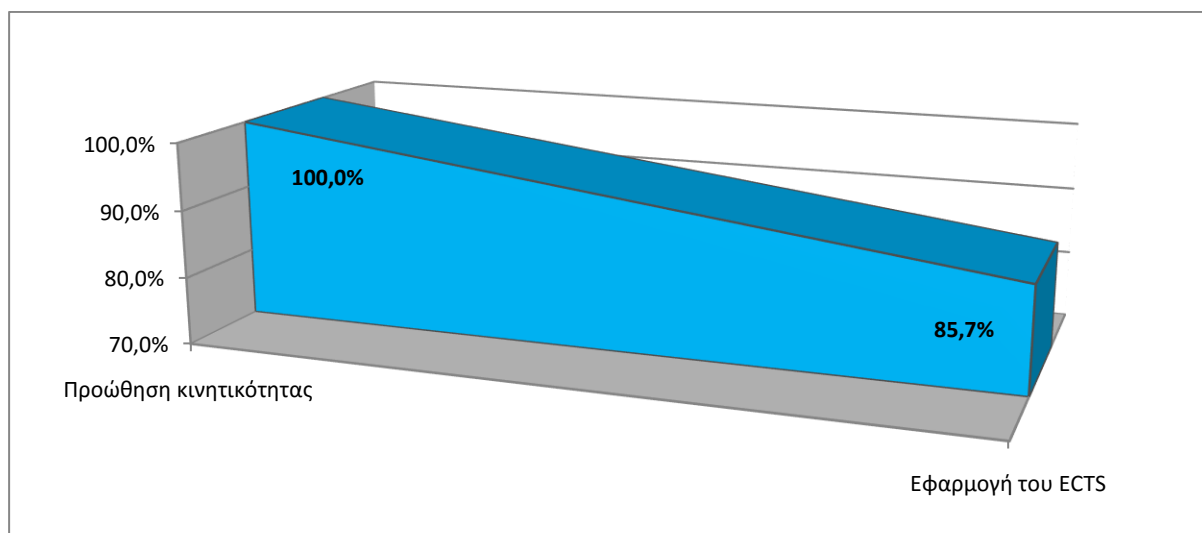
Σχήμα 61. Πολιτική και στρατηγική διασφάλισης ποιότητας.

Στα περισσότερα Ιδρύματα η παρακολούθηση, η περιοδική επαναξιολόγηση και η επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών γίνονται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες (64,3%) και τα μαθησιακά αποτελέσματα έχουν σαφώς διατυπωθεί και δημοσιευθεί (57,1%), ενώ, στα μισά Ιδρύματα, οι σχετικές διαδικασίες αφενός θεωρούνται κατάλληλες και αφετέρου διαπιστώνεται η ανάγκη για συνεχή βελτίωση (50%), (Σχήμα 62).

Σχήμα 62. Σχεδιασμός, έγκριση και αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών.

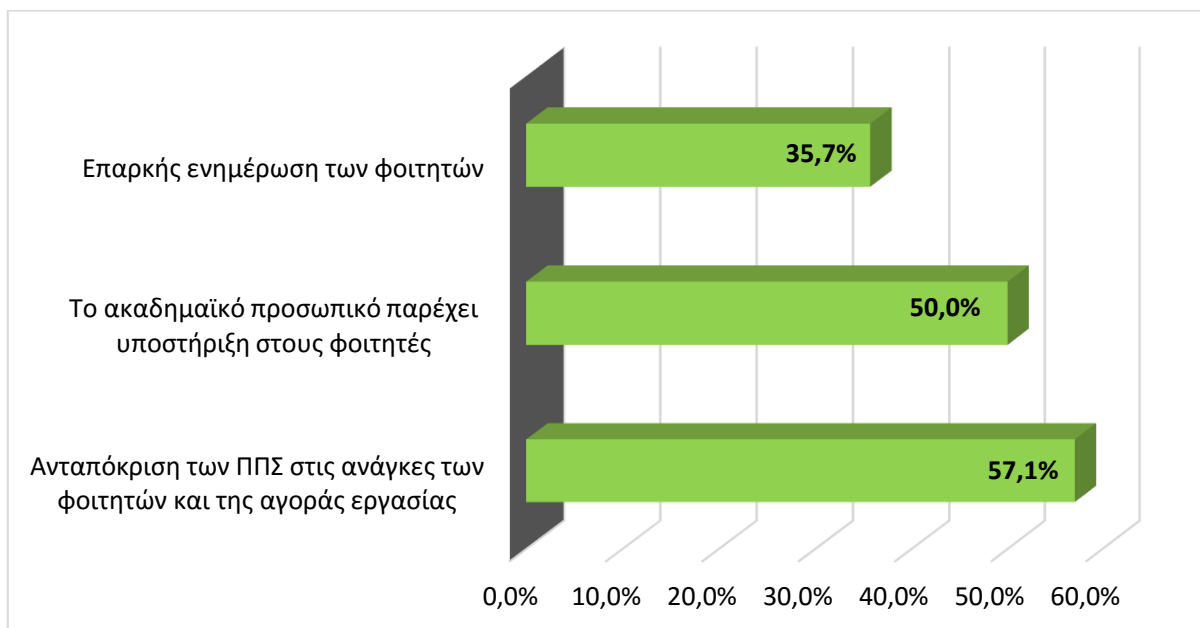
Σε όλα τα Ιδρύματα, η διεθνοποίηση επιτυγχάνεται, κυρίως, μέσα από την προώθηση της κινητικότητας των φοιτητών ή/και του προσωπικού στο πλαίσιο διεθνών εκπαιδευτικών προγραμμάτων [π.χ. ERASMUS (100%)], και, στη συντριπτική τους πλειονότητα, εφαρμόζεται το Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων ECTS [(85,7%), (Σχήμα 63)].

Σχήμα 63. Προώθηση κινητικότητας φοιτητών ή/και προσωπικού μέσω διεθνών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εφαρμογή του Συστήματος Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων (ECTS).

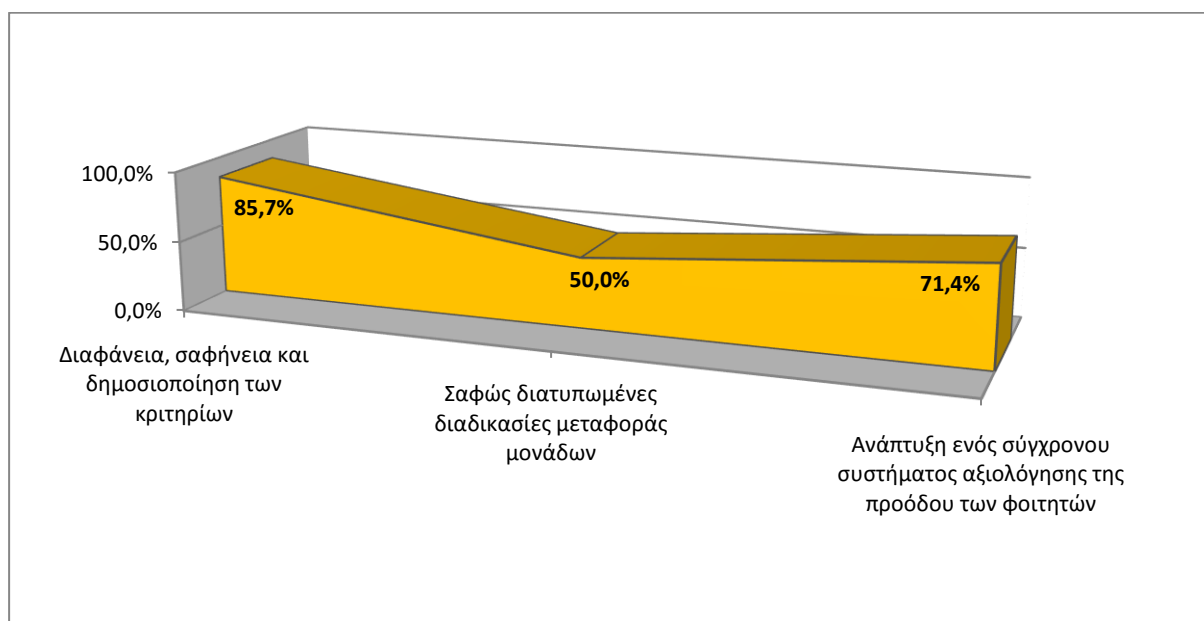
Σε πολλά Ιδρύματα η ενημέρωση των φοιτητών για τη στρατηγική αξιολόγησης, την εφαρμογή της και τα αποτελέσματά της κρίνεται επαρκής (57,1%) και, στα μισά από αυτά, διαπιστώνεται ότι το ακαδημαϊκό προσωπικό παρέχει επαρκή υποστήριξη στους φοιτητές (50%). Επίσης, σε ορισμένα Ιδρύματα προσφέρονται πολλαπλές μαθησιακές διαδρομές στο πλαίσιο των προγραμμάτων

σπουδών, τα οποία ανταποκρίνονται στις μαθησιακές ανάγκες των φοιτητών και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας [(35,7%), (Σχήμα 64)].

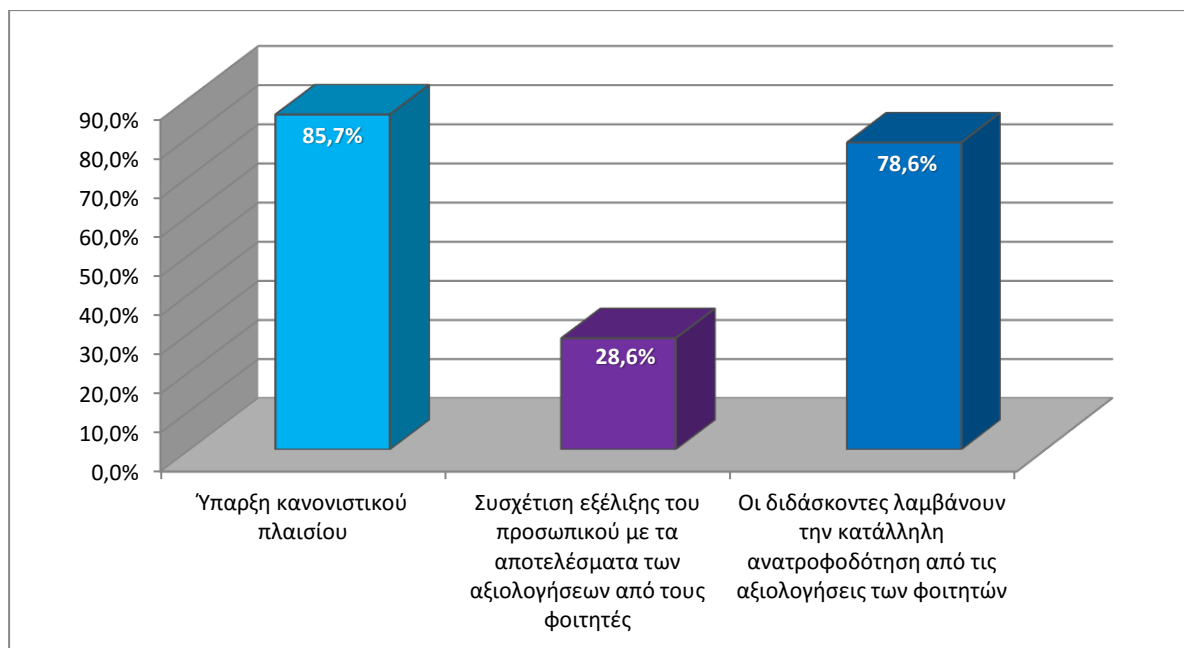
Σχήμα 64. Διδασκαλία και μάθηση, αξιολόγηση από τους φοιτητές.

Στη συντριπτική πλειονότητα των Ιδρυμάτων διαπιστώνεται σαφήνεια, διαφάνεια και δημοσιοποίηση των κριτηρίων για την εισαγωγή φοιτητών σε μεταπτυχιακές ή/και διδακτορικές σπουδές (85,7%). Η ανάπτυξη ενός σύγχρονου και υψηλής ποιότητας ηλεκτρονικού συστήματος για συλλογή, έλεγχο, επεξεργασία και αξιολόγηση της προόδου των φοιτητών διαπιστώνεται ότι υπάρχει στα περισσότερα Ιδρύματα (71,4%) και, στα μισά από αυτά, υπάρχουν σαφώς διατυπωμένες διαδικασίες μεταφοράς μονάδων από προηγούμενες σπουδές [(50%), (Σχήμα 65)].

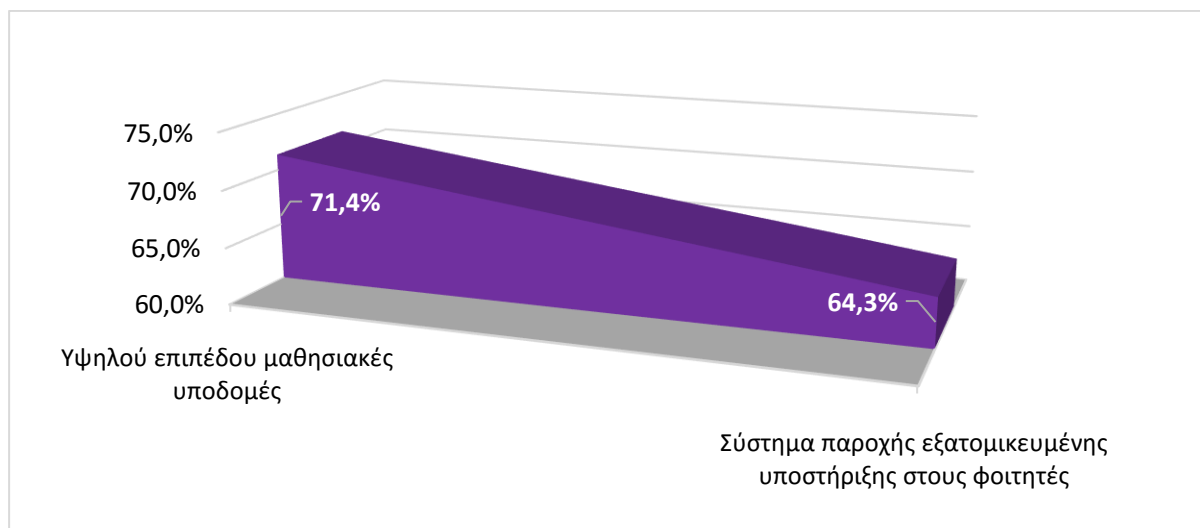
Σχήμα 65. Εισαγωγή φοιτητών, πρόοδος και αναγνώριση σπουδών.

Η ύπαρξη κανονιστικού πλαισίου για την εφαρμογή ενός ενιαίου κώδικα ακαδημαϊκής δεοντολογίας καταγράφεται σε υψηλό ποσοστό (85,7%) των Ιδρυμάτων. Επίσης, στα περισσότερα Ιδρύματα οι διδάσκοντες λαμβάνουν την κατάλληλη ανατροφοδότηση από τις αξιολογήσεις των φοιτητών (78,6%) και σε κάποια από αυτά η εξέλιξη του υπάρχοντος προσωπικού επηρεάζεται από τις επιδόσεις των διδασκόντων στα ερωτηματολόγια των φοιτητών (28,6%), (Σχήμα 66).

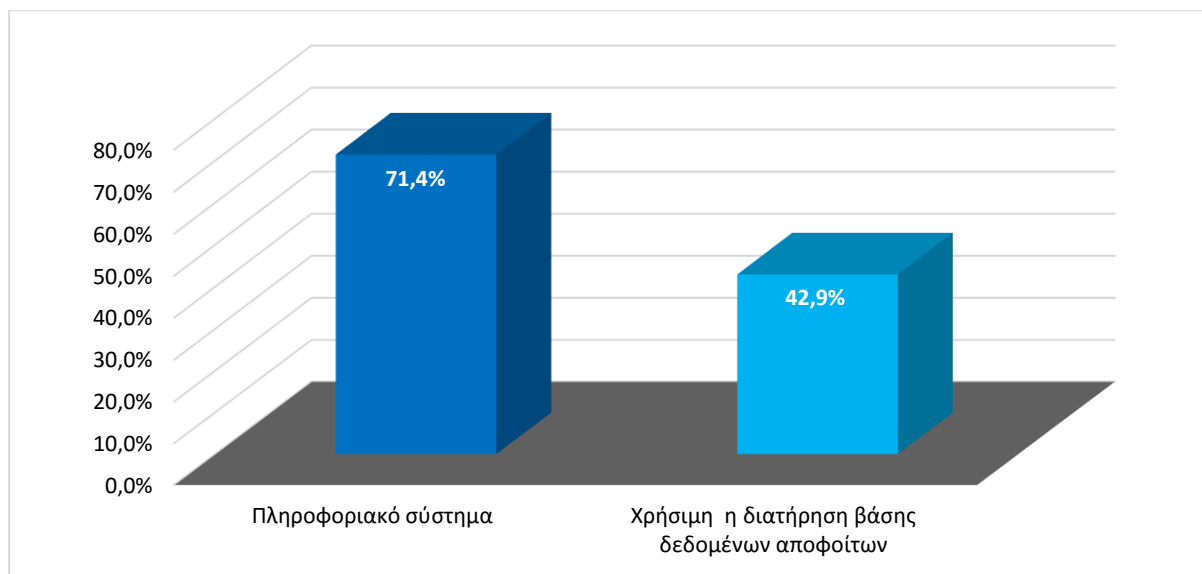
Σχήμα 66. Διασφάλιση ποιότητας σχετικά με το διδακτικό προσωπικό.

Αναφορικά με τις μαθησιακές υποδομές και την υποστήριξη των φοιτητών, στη μεγάλη πλειονότητα των Ιδρυμάτων (71,4%) έχουν αναπτυχθεί υψηλού επιπέδου μαθησιακές υποδομές (βιβλιοθήκη, εργαστήρια, πληροφοριακά συστήματα), καθώς επίσης και ένα σύστημα ή/και δομή για παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης στους φοιτητές [(64,3%), (Σχήμα 67)].

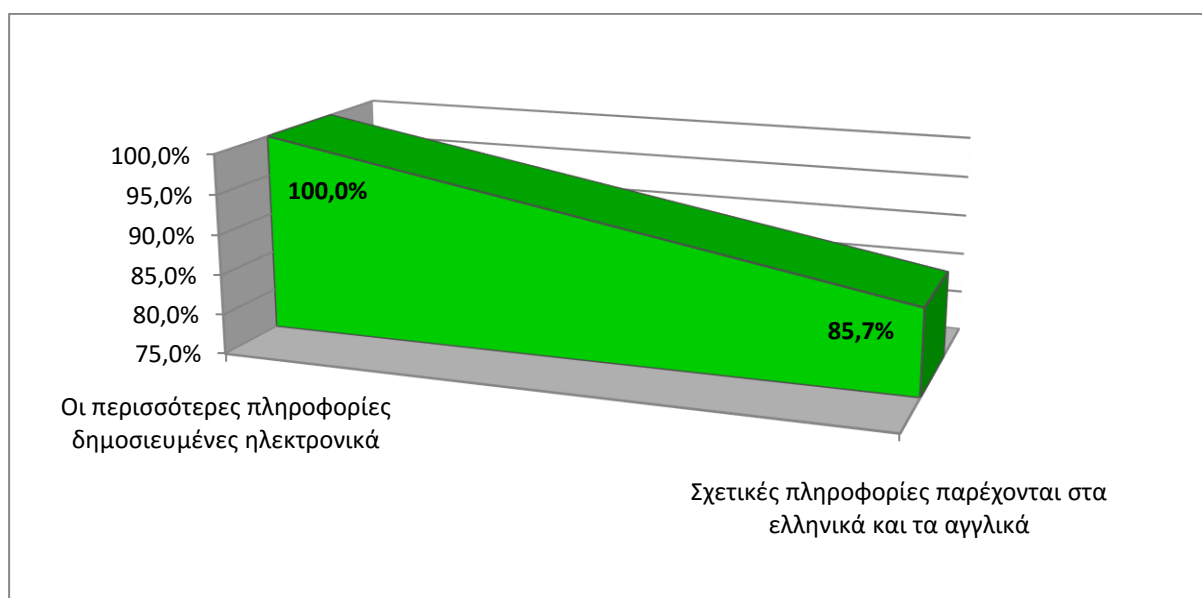
Σχήμα 67. Μαθησιακές υποδομές και υποστήριξη φοιτητών.

Στη μεγάλη πλειοψηφία των Ιδρυμάτων διαπιστώνεται η ύπαρξη πληροφοριακού συστήματος που διευκολύνει τη συλλογή και ανάλυση σημαντικών δεδομένων, επιτρέποντας την εξαγωγή στατιστικών δεικτών και δεικτών αξιολόγησης της ποιότητας σχετικά με την πρόοδο των φοιτητών και τις παρεχόμενες υπηρεσίες (71,4%). Σε αρκετές περιπτώσεις, ιδιαίτερα χρήσιμη κρίνεται η διατήρηση βάσης δεδομένων αποφοίτων [(42,9%), (Σχήμα 68)].

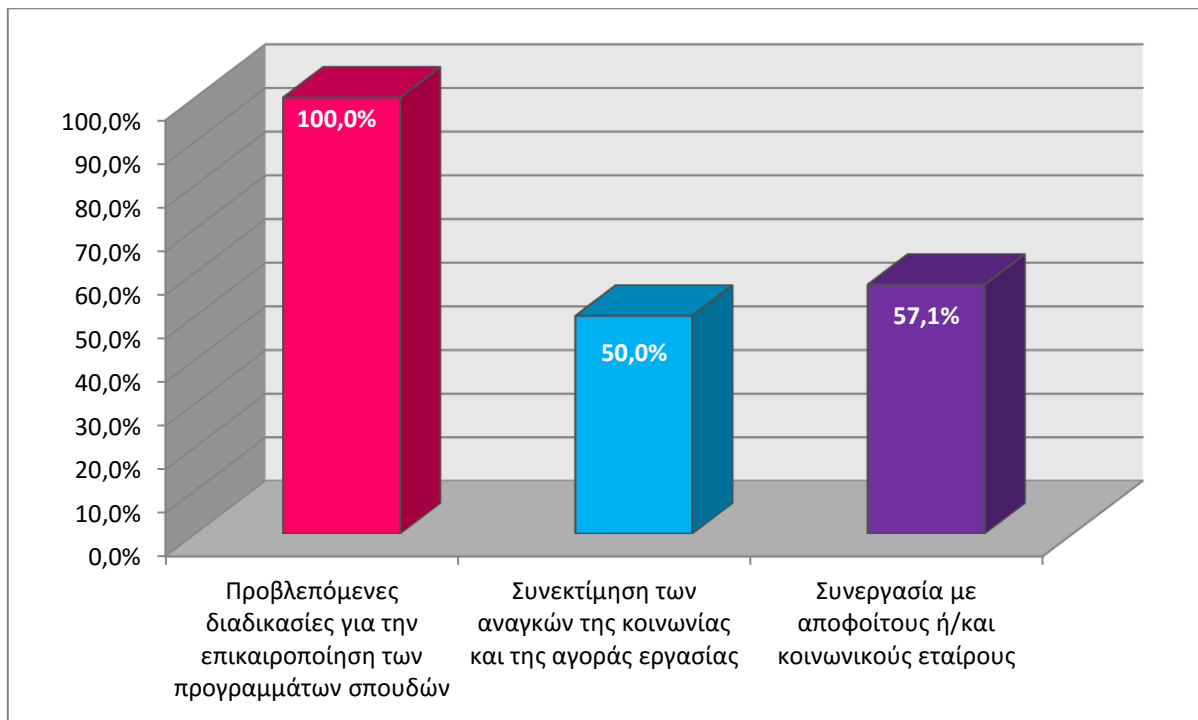
Σχήμα 68. Πληροφοριακό σύστημα καταγραφής και ανάλυσης δεδομένων και δεικτών.

Η διάχυση των πληροφοριών στα ενδιαφερόμενα μέρη φαίνεται να επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό μέσα από την ιστοσελίδα του Ιδρύματος ή/και κάθε Τμήματος (100%). Οι σχετικές πληροφορίες για τα προσφερόμενα προγράμματα σπουδών παρέχονται στα ελληνικά και τα αγγλικά [(85,7%), (Σχήμα 69)].

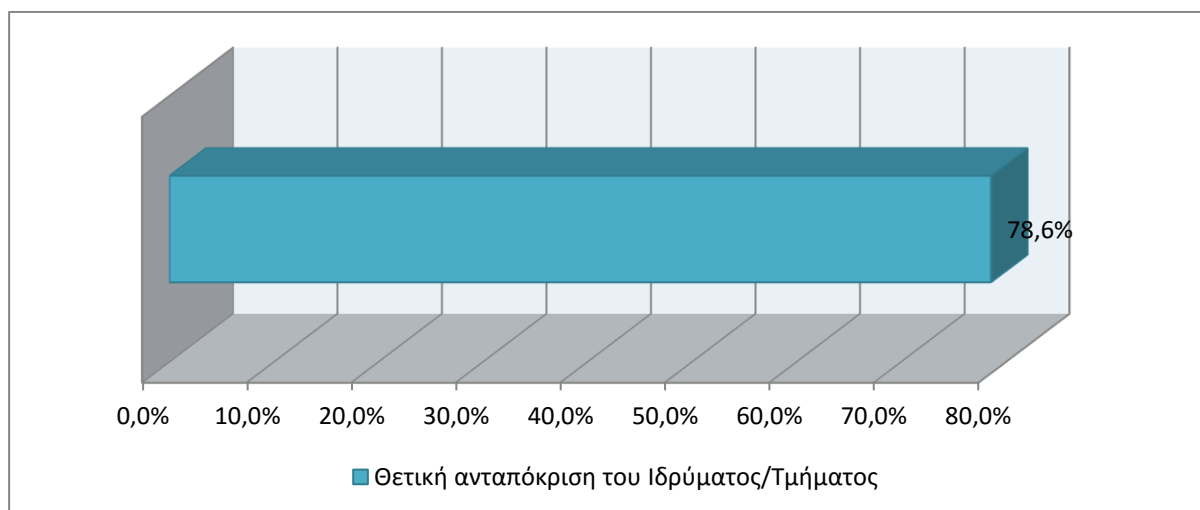
Σχήμα 69. Διάχυση πληροφοριών στα ενδιαφερόμενα μέρη.

Σχετικά με τη συνεχή παρακολούθηση και περιοδική αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών, προκύπτει ότι σε όλα τα Ιδρύματα υπάρχουν οι προβλεπόμενες διαδικασίες για την ανάπτυξη και επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών (100%). Για τον σκοπό αυτό, σε αρκετά Ιδρύματα (57,1%) αναπτύσσεται συνεργασία με τους αποφοίτους ή/και τους κοινωνικούς εταίρους (εργοδότες, τοπικές οργανώσεις, εταιρίες, συνεταιρισμούς), ενώ παράλληλα λαμβάνονται υπόψη οι ευκαιρίες απασχόλησης, οι ανάγκες της κοινωνίας και της αγοράς εργασίας [(50%), (Σχήμα 70)].

Σχήμα 70. Συνεχής παρακολούθηση και περιοδική αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών.

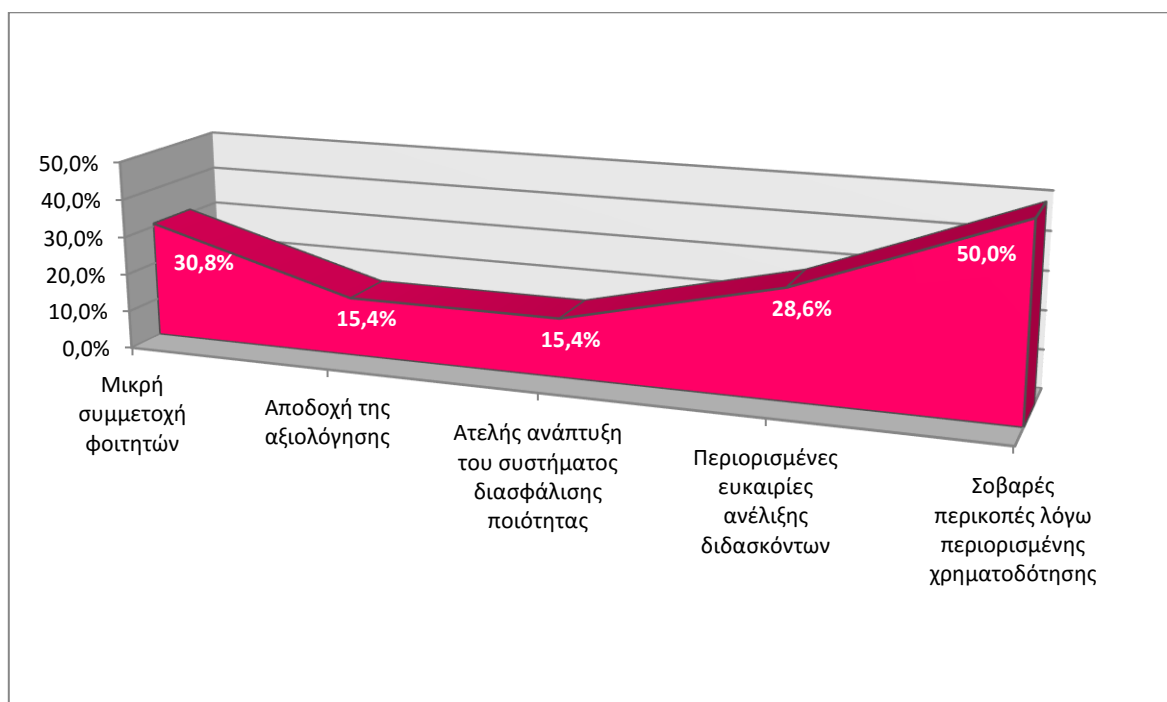
Αναφορικά με την περιοδική εξωτερική αξιολόγηση, στη μεγάλη πλειονότητα των Ιδρυμάτων διαπιστώνεται ότι το Ίδρυμα/Τμήματα ανταποκρίθηκαν θετικά στις προτάσεις των Επιτροπών Εξωτερικής Αξιολόγησης των Τμημάτων (78,6%), (Σχήμα 71).

Σχήμα 71. Περιοδική εξωτερική αξιολόγηση.

Αρνητικά σημεία για το Εσωτερικό Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας των Ιδρυμάτων

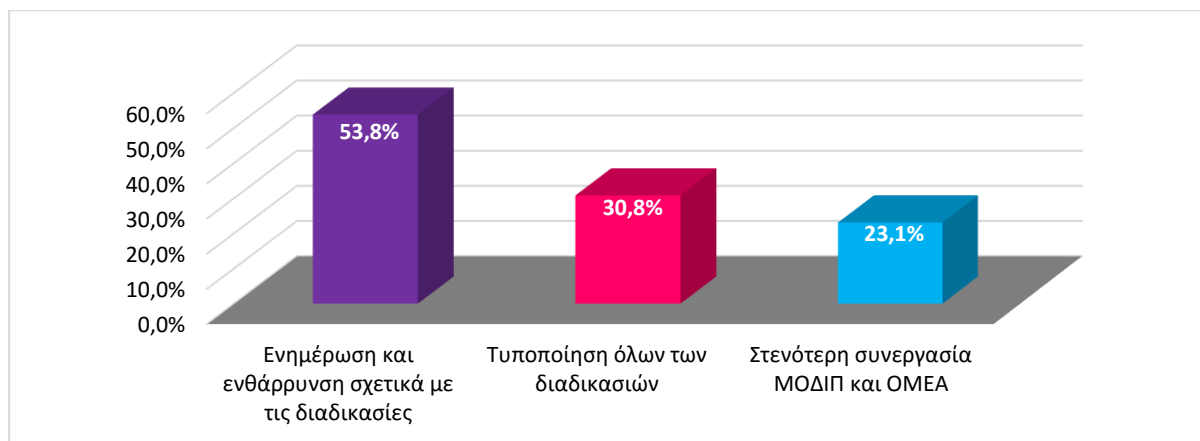
Σε ορισμένες περιπτώσεις, επισημαίνεται ότι το εσωτερικό σύστημα διασφάλισης ποιότητας δεν έχει πλήρως αναπτυχθεί και εφαρμοστεί, ενώ παρατηρείται και η ύπαρξη θυλάκων εντός του Ιδρύματος, όπου η κουλτούρα της αξιολόγησης δεν έχει γίνει πλήρως αποδεκτή (30,8%). Παράλληλα, η μικρή συμμετοχή των φοιτητών στις διαδικασίες αξιολόγησης καταγράφεται σε αρκετά Ιδρύματα (30,8%). Σε ορισμένα Ιδρύματα διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχει σαφής σύνδεση μεταξύ έρευνας και διδασκαλίας και ότι οι ευκαιρίες για επαγγελματική/ επιστημονική εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού είναι περιορισμένες (28,6%). Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι, τουλάχιστον στα μισά Ιδρύματα, εντοπίζονται σοβαρές περικοπές στις συνδρομές διεθνών ηλεκτρονικών περιοδικών ως αποτέλεσμα της περιορισμένης χρηματοδότησης[(50%), (Σχήμα 72)].

Σχήμα 72. Εσωτερικό σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας: αρνητικά σημεία.

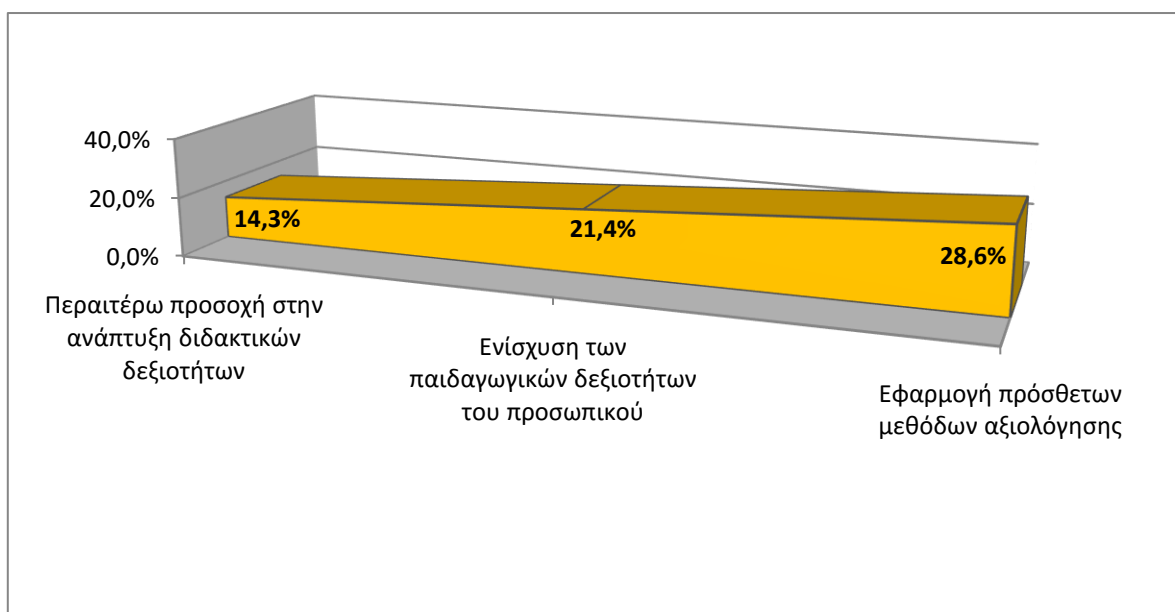
Συστάσεις για τη βελτίωση του Εσωτερικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας των Ιδρυμάτων

Προκειμένου να επιτευχθεί η περαιτέρω ανάπτυξη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας στα Ιδρύματα, οι εξωτερικοί αξιολογητές προτείνουν μία πιο συστηματική ενημέρωση και ενθάρρυνση των φοιτητών ή/και του προσωπικού για ενεργό συμμετοχή στις διαδικασίες αξιολόγησης, ώστε να ενισχυθεί η κουλτούρα διασφάλισης ποιότητας (53,8%), τυποποίηση όλων των διαδικασιών (30,8%), καθώς επίσης και διεύρυνση της συνεργασίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ ακαδημαϊκών μονάδων (ΟΜΕΑ) και ΜΟΔΙΠ (23,1%), (Σχήμα 73).

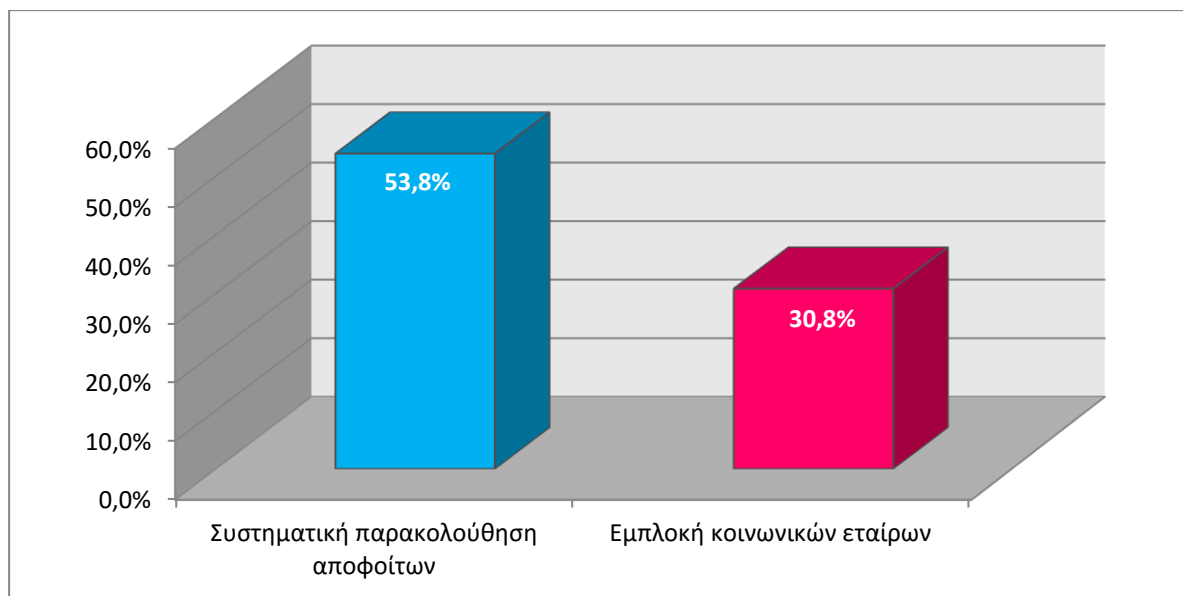
Σχήμα 73. Συστάσεις επί των διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας.

Σχετικά με τις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας του διδακτικού προσωπικού, κρίνεται αναγκαία η λήψη κατάλληλων μέτρων για την υποστήριξή του και την ενίσχυση των παιδαγωγικών τους δεξιοτήτων, ιδίως των νέων (35,7%), ενώ προτείνεται και η εφαρμογή πρόσθετων μεθόδων αξιολόγησης, όπως η ετήσια αυτοαξιολόγηση από κάθε μέλος ΔΕΠ, η αξιολόγηση της διδασκαλίας από ομότιμους κριτές και η καθιέρωση φακέλου του διδάσκοντα [(28,6%), (Σχήμα 74)].

Σχήμα 74. Συστάσεις ως προς τις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας του διδακτικού προσωπικού.

Ως προς το σχεδιασμό, την αξιολόγηση και επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών, προτείνεται να δοθεί ιδιαίτερη μέριμνα στη συστηματική παρακολούθηση της επαγγελματικής πορείας των αποφοίτων (53,8%), καθώς επίσης και στη συμμετοχή εξωτερικών ενδιαφερομένων ή/και κοινωνικών εταίρων (30,8%), (Σχήμα 75).

Σχήμα 75. Συστάσεις ως προς τον σχεδιασμό, την αξιολόγηση και την επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών.

Τέλος, προκειμένου τα Ιδρύματα να αντεπεξέλθουν στη νέα οικονομική πραγματικότητα, σε κάποιες περιπτώσεις (21,4%) προτείνεται η μείωση του αριθμού των βιβλιοθηκών των Τμημάτων με σκοπό την καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων κεντρικά.

3. Η συνολική αποτίμηση των Εξωτερικών Αξιολογήσεων

Μέσα στο δεύτερο εξάμηνο του 2015, η ΑΔΙΠ ολοκλήρωσε την εξωτερική αξιολόγηση δεκατεσσάρων (14) ΑΕΙ. Σύμφωνα με το πρότυπο σχήμα της έκθεσης εξωτερικής αξιολόγησης Ιδρύματος, προβλεπόταν μεταξύ άλλων η τεκμηριωμένη τοποθέτηση της Επιτροπής Εξωτερικής Αξιολόγησης σε είκοσι επτά πεδία-τομείς της λειτουργίας του. Κάθε πεδίο περιλάμβανε μια κλίμακα τεσσάρων επιπέδων αξιολόγησης, σύμφωνα με τα πρότυπα αξιολόγησης που ακολουθεί η ΕΝQA, ως εξής: «Αρνητική Αξιολόγηση, Μερικώς Θετική Αξιολόγηση, Θετική Αξιολόγηση, Άξιο θετικής μνείας». Υπογραμμίζεται ότι η εξωτερική αξιολόγηση δεν στοχεύει στην κατάταξη των Ιδρυμάτων, αλλά, μέσω αυτής επιδιώκεται η ενίσχυση της αυτογνωσίας των Ιδρυμάτων, η ανάδειξη των πλεονεκτημάτων και των καλών πρακτικών, ο εντοπισμός των μειονεκτημάτων και των αδυναμιών, η εφαρμογή των προτεινόμενων βελτιώσεων, η δημιουργία, καθιέρωση και διάδοση κουλτούρας ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση και η ενίσχυση της δημόσιας λογοδοσίας των Ιδρυμάτων. Η ανωτέρω κλίμακα αξιολόγησης αναλύεται ως ακολούθως:

- *Worthy of merit:* Το Ίδρυμα έχει υιοθετήσει καλές πρακτικές σε αυτό το πεδίο, οι οποίες μπορούν να εξεταστούν για προσαρμογή στα σχέδια και άλλων Ιδρυμάτων. Επιπρόσθετα, οι πρακτικές αυτές είναι διεθνώς διαδεδομένες και αποτελεσματικές.
- *Positive evaluation:* Τα θετικά σημεία του Ιδρύματος τόσο αριθμητικά όσο και με βάση το συντελεστή σπουδαιότητάς τους στο υπό εξέταση πεδίο είναι πολλά περισσότερα και αξιοσημείωτα από τα αρνητικά.

- *Partially positive evaluation*: Τα θετικά σημεία του Ιδρύματος τόσο αριθμητικά όσο και με βάση τον συντελεστή σπουδαιότητάς τους στο υπό εξέταση πεδίο είναι μόνο σε οριακό βαθμό περισσότερα και καλύτερα από τα αρνητικά.
- *Negative evaluation*: Τα αρνητικά σημεία του Ιδρύματος τόσο αριθμητικά όσο και με βάση το συντελεστή σπουδαιότητάς τους στο υπό εξέταση πεδίο είναι πολλά περισσότερα από τα θετικά.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρέχονται για κάθε ένα από τα παραπάνω πεδία των εκθέσεων τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα των αξιολογήσεων των δεκατεσσάρων Ιδρυμάτων. Εκτός από τις τέσσερις τιμές της κλίμακας, παρέχονται κάποια αδρά περιγραφικά στατιστικά στοιχεία (μέση τιμή, διάμεση τιμή, ελάχιστη τιμή, μέγιστη τιμή) τα οποία προκύπτουν από την απεικόνιση των αξιολογήσεων σε αριθμητικές τιμές με την εξής κωδικοποίηση: 1=Αρνητική Αξιολόγηση, 2=Μερικώς Θετική Αξιολόγηση, 3=Θετική Αξιολόγηση, 4=Άξιο θετικής μνείας. Καταγράφονται περιπτώσεις, όπου κάποιο πεδίο δεν συμπληρώθηκε από την επιτροπή εμπειρογνομόνων, επειδή δεν υπήρχε η σχετική δραστηριότητα του Ιδρύματος (π.χ. εάν το Ίδρυμα δεν έχει πρόγραμμα διδακτορικών σπουδών).

Πεδίο Αξιολόγησης	Συχνότητες πεδίων αξιολόγησης						Στατιστικά στοιχεία πεδίων αξιολόγησης (Κλίμακα 1..4: 4= Άξιο θετικής μνείας, 3= Θετική Αξιολόγηση, 2= Μερικώς Θετική Αξιολόγηση, 1= Αρνητική Αξιολόγηση)			
	Άξιο θετικής μνείας	Θετική Αξιολόγηση	Μερικώς Θετική Αξιολόγηση	Αρνητική Αξιολόγηση	Δεν Αξιολογήθηκε	Άλλο	Μέση Τιμή	Διάμεση Τιμή	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή
2.1 Η διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης	9	3	0	0	2	0	3,75	4,00	3	4
2.2. Η διαδικασία αυτοαξιολόγησης	5	8	0	0	1	0	3,38	3,00	3	4
3.1.1. Όραμα, αποστολή και στόχοι του Ιδρύματος	3	9	1	0	1	0	3,15	3,00	2	4
3.1.2. Στρατηγική οργανωτικής ανάπτυξης	5	6	2	0	1	0	3,23	3,00	2	4
3.1.3. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης	1	11	0	0	2	0	3,08	3,00	3	4
3.1.4. Στρατηγική έρευνας	3	7	3	0	1	0	3,00	3,00	2	4
3.1.5. Οικονομική οργάνωση και στρατηγική	0	12	1	0	1	0	2,92	3,00	2	3
3.1.6. Στρατηγική κτιριακών και χωροταξικών υποδομών	3	8	1	1	1	0	3,00	3,00	1	4

Πεδίο Αξιολόγησης	Συχνότητες πεδίων αξιολόγησης						Στατιστικά στοιχεία πεδίων αξιολόγησης (Κλίμακα 1..4: 4= Άξιο θετικής μνείας, 3= Θετική Αξιολόγηση, 2= Μερικώς Θετική Αξιολόγηση, 1= Αρνητική Αξιολόγηση)			
	Άξιο θετικής μνείας	Θετική Αξιολόγηση	Μερικώς Θετική Αξιολόγηση	Αρνητική Αξιολόγηση	Δεν Αξιολογήθηκε	Άλλο	Μέση Τιμή	Διάμεση Τιμή	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή
3.1.7. Περιβαλλοντική πολιτική	8	4	1	0	1	0	3,54	4,00	2	4
3.1.8. Κοινωνική στρατηγική	8	5	0	0	1	0	3,62	4,00	3	4
3.1.9. Στρατηγική διεθνοποίησης Ιδρύματος	7	3	3	0	1	0	3,31	4,00	2	4
3.1.10. Στρατηγική φοιτητικής μέριμνας	2	10	1	0	1	0	3,08	3,00	2	4
3.2.1. Προγράμματα προπτυχιακών σπουδών (πρώτος κύκλος)	2	9	1	0	1	1	3,08	3,00	2	4
3.2.2. Προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών (δεύτερος κύκλος)	5	8	0	0	1	0	3,38	3,00	3	4
3.2.3. Προγράμματα διδακτορικών σπουδών (τρίτος κύκλος)	2	7	1	0	2	2	3,10	3,00	2	4
4.1. Πολιτική και στρατηγική διασφάλισης	5	7	1	0	1	0	3,31	3,00	2	4

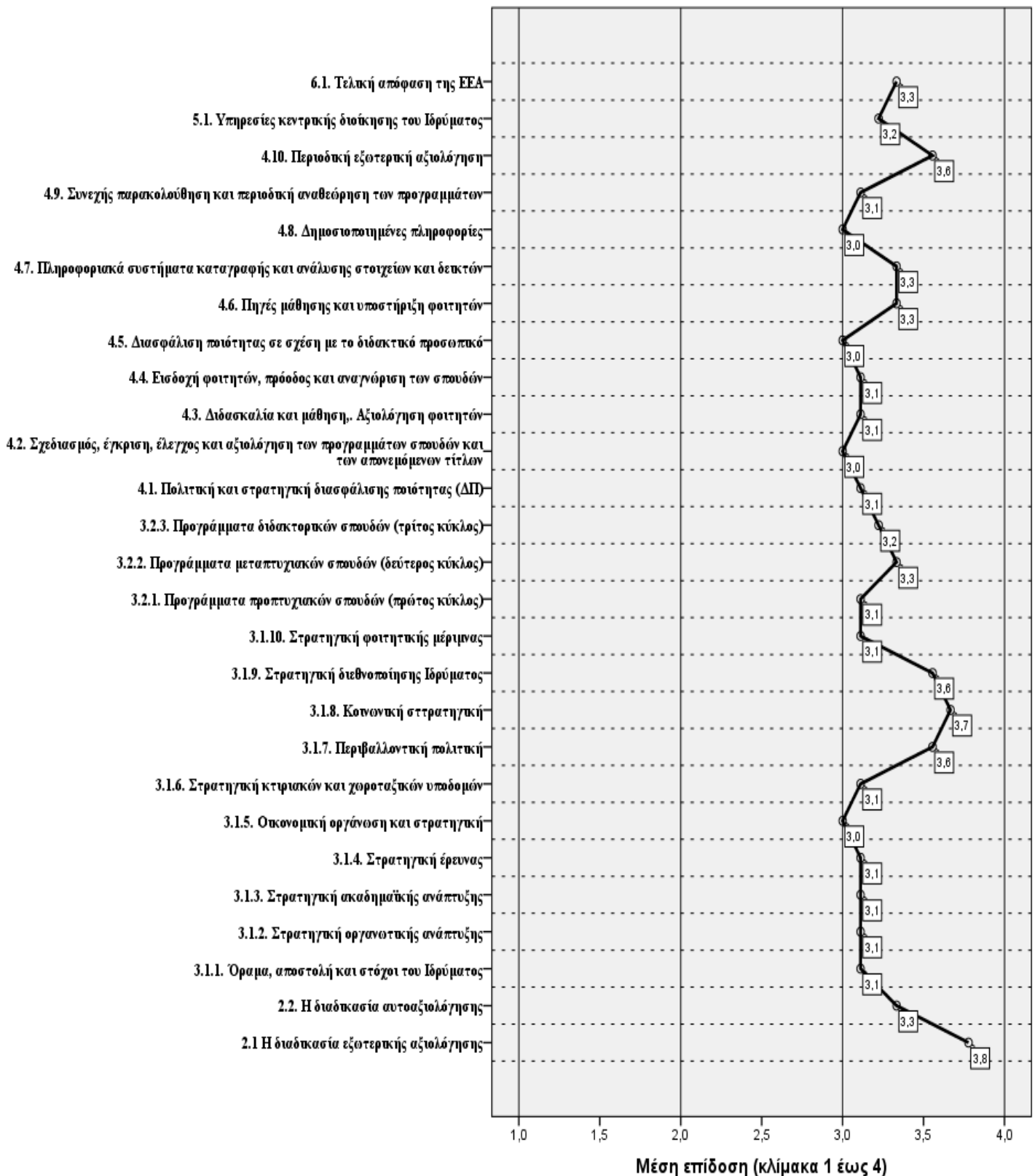
Πεδίο Αξιολόγησης	Συχνότητες πεδίων αξιολόγησης						Στατιστικά στοιχεία πεδίων αξιολόγησης (Κλίμακα 1..4: 4= Άξιο θετικής μνείας, 3= Θετική Αξιολόγηση, 2= Μερικώς Θετική Αξιολόγηση, 1= Αρνητική Αξιολόγηση)			
	Άξιο θετικής μνείας	Θετική Αξιολόγηση	Μερικώς Θετική Αξιολόγηση	Αρνητική Αξιολόγηση	Δεν Αξιολογήθηκε	Άλλο	Μέση Τιμή	Διάμεση Τιμή	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή
ποιότητας (Δ.Π.)										
4.2. Σχεδιασμός, έγκριση, έλεγχος και αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών και των απονεμόμενων τίτλων	4	7	2	0	1	0	3,15	3,00	2	4
4.3. Διδασκαλία και μάθηση – Αξιολόγηση φοιτητών	3	8	1	0	1	1	3,17	3,00	2	4
4.4. Εισαγωγή φοιτητών, πρόσδος και αναγνώριση των σπουδών	2	10	1	0	1	0	3,08	3,00	2	4
4.5. Διασφάλιση ποιότητας σε σχέση με το διδακτικό προσωπικό	2	9	2	0	1	0	3,00	3,00	2	4
4.6. Πηγές μάθησης και υποστήριξη φοιτητών	5	8	0	0	1	0	3,38	3,00	3	4
4.7. Πληροφοριακά συστήματα	5	6	2	0	1	0	3,23	3,00	2	4

Πεδίο Αξιολόγησης	Συχνότητες πεδίων αξιολόγησης						Στατιστικά στοιχεία πεδίων αξιολόγησης (Κλίμακα 1..4: 4= Άξιο θετικής μνείας, 3= Θετική Αξιολόγηση, 2= Μερικώς Θετική Αξιολόγηση, 1= Αρνητική Αξιολόγηση)			
	Άξιο θετικής μνείας	Θετική Αξιολόγηση	Μερικώς Θετική Αξιολόγηση	Αρνητική Αξιολόγηση	Δεν Αξιολογήθηκε	Άλλο	Μέση Τιμή	Διάμεση Τιμή	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή
καταγραφής και ανάλυσης στοιχείων και δεικτών										
4.8. Δημοσιοποιημένες πληροφορίες	3	6	4	0	1	0	2,92	3,00	2	4
4.9. Συνεχής παρακολούθηση και περιοδική αναθεώρηση των προγραμμάτων	3	9	1	0	1	0	3,15	3,00	2	4
4.10. Περιοδική εξωτερική αξιολόγηση	7	5	0	0	2	0	3,58	4,00	3	4
5.1. Υπηρεσίες κεντρικής διοίκησης του Ιδρύματος	4	7	2	0	1	0	3,15	3,00	2	4
6.1. Τελική απόφαση της ΕΕΑ	6	8	0	0	0	0	3,43	3,00	3	4

Η χρήση αξιολογικών κρίσεων τόσο στα επιμέρους πεδία κάθε έκθεσης όσο και συνολικά δεν ενδείκνυται να χρησιμοποιηθεί ως κατάταξη των Ιδρυμάτων επειδή ο κύριος στόχος της εξωτερικής αξιολόγησης είναι η συνεχής βελτίωση της ποιότητάς τους και η διαφάνεια.

Ωστόσο από τη στατιστική ανάλυση των επιμέρους κρίσεων ανά πεδίο αξιολόγησης για το σύνολο των ΑΕΙ, είναι εφικτό να προκύψουν χρήσιμα συμπεράσματα για την κατάστασή τους συνολικά και ανά πεδίο. Σημειώνεται, επίσης, ότι μέσω της άθροισης των επί μέρους κρίσεων τα τυχαία σφάλματα

υπερτίμησης/υποτίμησης αναμένεται να ελαχιστοποιηθούν. Στο Σχήμα 76 παρέχονται οι μέσες τιμές των 27 πεδίων που αξιολογήθηκαν για το σύνολο των 14 ΑΕΙ.

Σχήμα 76. Μέση επίδοση ΑΕΙ ανά κριτήριο αξιολόγησης.

Από την επισκόπηση της συνολικής (από την μέση τιμή ή από το άθροισμα) εικόνας του συνόλου των 14 ΑΕΙ για κάθε πεδίο, είναι δυνατό να προκύψουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα και να εντοπιστούν «δυνατά και αδύναμα σημεία» για το σύνολο των 14 ΑΕΙ. Για παράδειγμα, καλές επιδόσεις εμφανίζονται στα πεδία που αφορούν στην Κοινωνική Πολιτική, την Περιβαλλοντική Πολιτική, τη Στρατηγική Διεθνοποίησης Ιδρύματος και τις διαδικασίες εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης που ακολουθήθηκαν. Η χαμηλότερη επίδοση εμφανίζεται στα πεδία της δημοσιοποίησης πληροφοριών, της διασφάλισης ποιότητας σε σχέση με το διδακτικό προσωπικό, στο σχεδιασμό, την έγκριση και την αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών καθώς και στην οικονομική οργάνωση και στρατηγική. Για τα πεδία αυτά, ενδεχομένως να υπάρχουν μεγάλα περιθώρια άσκησης δράσεων περαιτέρω βελτίωσης για το σύνολο των ΑΕΙ.

III. Η προετοιμασία της πιστοποίησης

Εισαγωγή

Παράλληλα με την εξωτερική αξιολόγηση των ΑΕΙ, η ΑΔΙΠ ξεκίνησε την προετοιμασία του καθοριστικής σημασίας έργου της πιστοποίησης των προγραμμάτων σπουδών. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποίησε μελέτη για την υφιστάμενη κατάσταση των προγραμμάτων σπουδών στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

1. Μελέτη των οδηγών και των προγραμμάτων σπουδών των ΑΕΙ

Η ΑΔΙΠ μελέτησε τους δημοσιοποιημένους οδηγούς σπουδών και τα περιγράμματα μαθημάτων που περιλαμβάνονται στα προγράμματα προπτυχιακών σπουδών. Τα στοιχεία για το ποσοστό συμπλήρωσης των περιγραμμάτων μαθήματος των ΠΠΣ και την ανταπόκρισή τους στο πρότυπο της ΑΔΙΠ προέρχονται από την ανάλυση 28.096 περιγραμμάτων για το σύνολο των προσφερόμενων ΠΠΣ των 36 ΑΕΙ της χώρας. Η ανάλυση ανέδειξε σημαντικές διαφοροποιήσεις στο πλήθος των διαθέσιμων περιγραμμάτων των ΠΠΣ, ενώ εντοπίστηκαν και ΠΠΣ χωρίς πληροφορίες για τα προσφερόμενα μαθήματα.

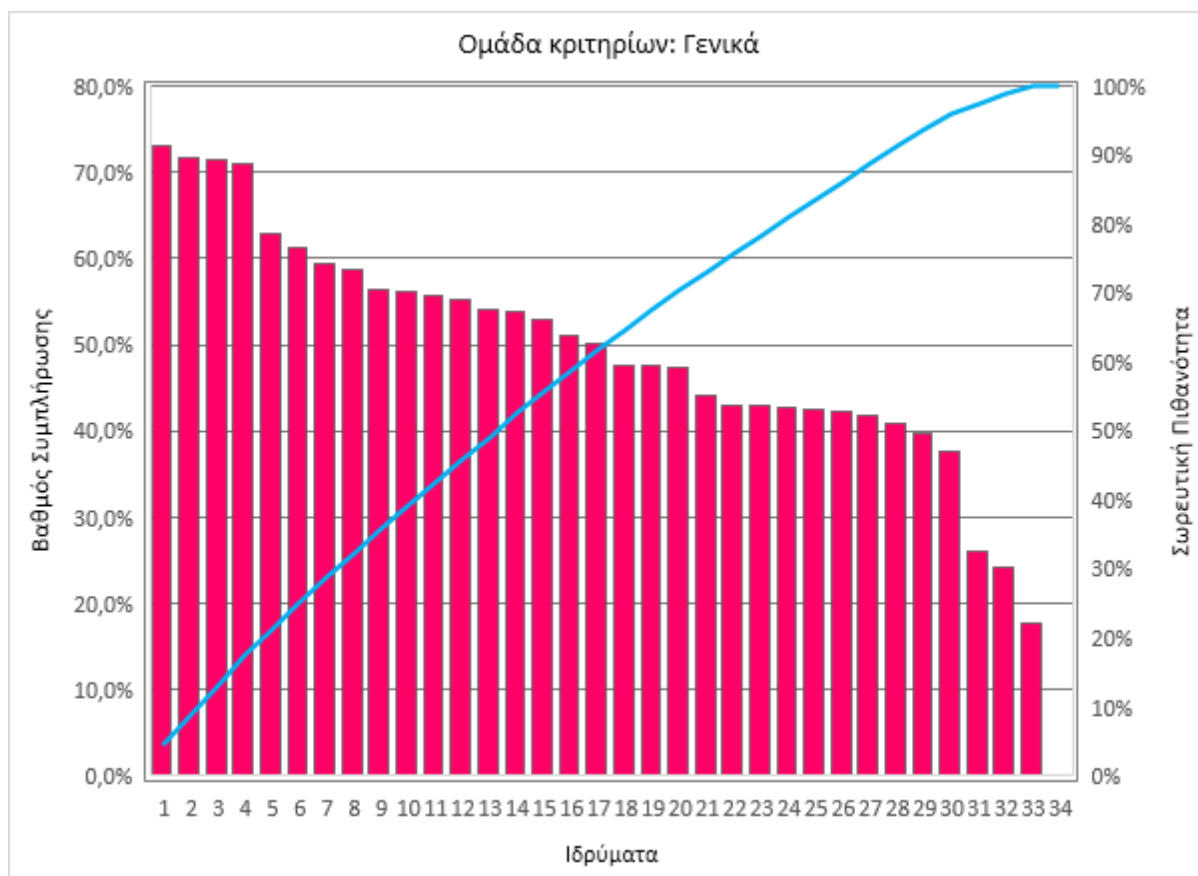
Ως προς το επίπεδο της συμπλήρωσης των περιγραμμάτων των μαθημάτων των Προπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών σε επίπεδο Ιδρυμάτων, τα δεδομένα δείχνουν πλήρως, μερικώς ή ελάχιστα συμπληρωμένα περιγράμματα μαθημάτων σύμφωνα με το πρότυπο της ΑΔΙΠ. Σε 24 Ιδρύματα καταγράφονται πλήρως συμπληρωμένα περιγράμματα, με διαφορετικά ποσοστά συμπλήρωσης ανά Ίδρυμα. Ενδεικτικά, το υψηλότερο και χαμηλότερο ποσοστό πλήρους συμπλήρωσης καταγράφεται σε δυο Ιδρύματα και είναι 72,8% και 1,2% αντίστοιχα. Τέλος, σε 10 Ιδρύματα η καταγραφή πλήρως συμπληρωμένων περιγραμμάτων είναι μηδενική.

Ανά επιστημονικό κλάδο (όπως προβλέπονται από τον ν.4009/2011) η εικόνα διαφοροποιείται. Εδώ, η μερική συμπλήρωση συγκεντρώνει τα υψηλότερα ποσοστά σε όλους τους επιστημονικούς κλάδους. Εξάιρεση αποτελεί ο κλάδος «Διοίκηση ή Οικονομία», που εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό (49%) πλήρους συμπλήρωσης του προτύπου της ΑΔΙΠ σε των περιγραμμάτων. Αντίθετα, ο τομέας «Τεχνολογικές Επιστήμες Μηχανικών» παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό της ελάχιστης συμπλήρωσης (31,1%).

Ακολουθεί η παρουσίαση των ευρημάτων της ανάλυσης για το βαθμό και τα σημεία σύγκλισης των υφιστάμενων περιγραμμάτων σε σχέση με τα επιμέρους κριτήρια που θέτει το πρότυπο περίγραμμα της ΑΔΙΠ⁵⁰ ανά Ίδρυμα και ανά επιστημονικό κλάδο.

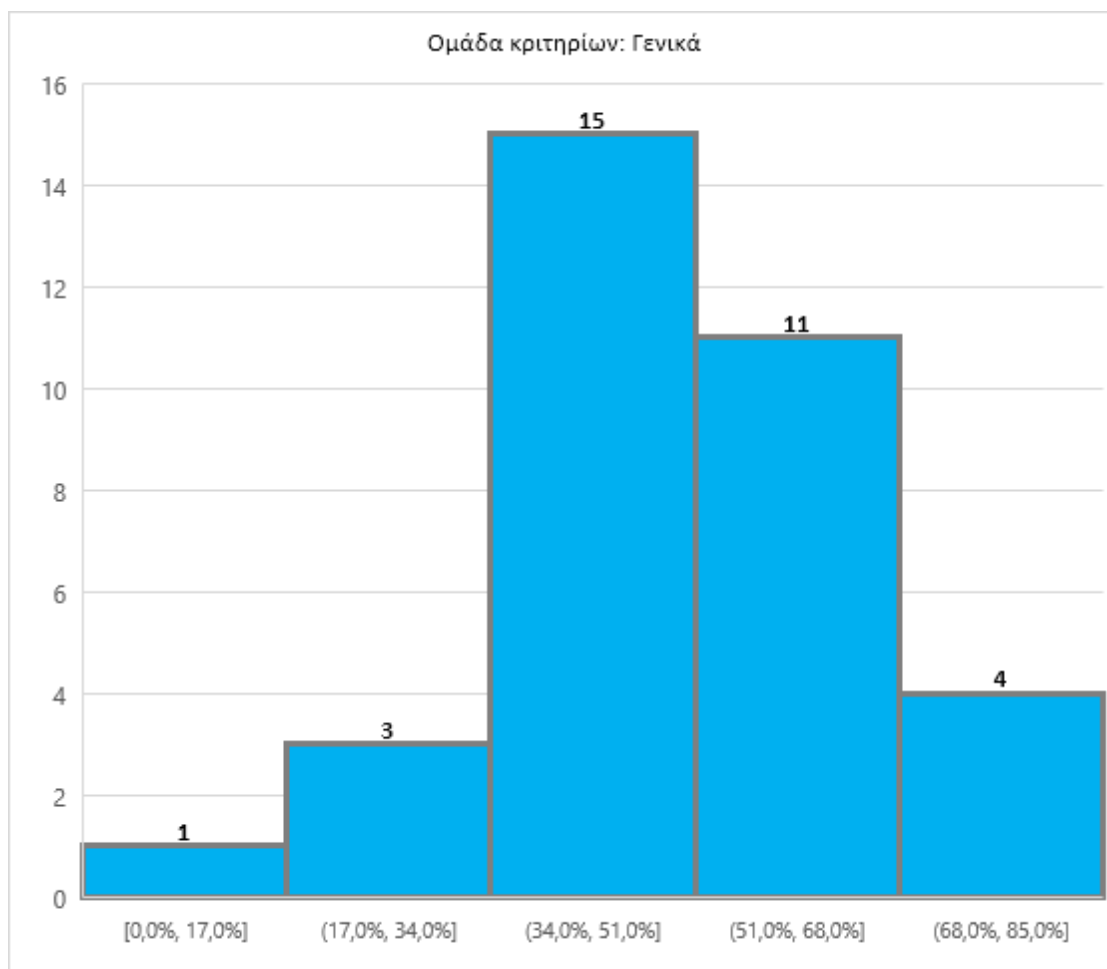
⁵⁰ Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε με βάση πέντε ομάδες κριτηρίων: Κ1. Γενικά (Πεδία Κ100-Κ112 του προτύπου), Κ2. Μαθησιακά Αποτελέσματα (Πεδία Κ201-Κ202 του προτύπου), Κ3. Περιεχόμενο Μαθήματος (Πεδίο Κ301 του προτύπου), Κ4. Διδακτικές και Μαθησιακές μέθοδοι – αξιολόγηση (Πεδία Κ401-Κ404 του προτύπου), Κ5. Συνιστώμενη βιβλιογραφία (Κ501).

Το Σχήμα 77 απεικονίζει σε διάγραμμα Pareto τον βαθμό συμπλήρωσης της γενικής ομάδας κριτηρίων ανά Ίδρυμα. Ο αριστερός άξονας του σχήματος απεικονίζει τα ποσοστά συμπλήρωσης περιγραμμάτων. Ο οριζόντιος απεικονίζει το πλήθος των Ίδρυμάτων (εκτός από τα ΔΙΠΑΕ και ΕΑΠ) που συμμετέχουν, ενώ ο δεξιός απεικονίζει το σωρευτικό ποσοστό των Ίδρυμάτων. Η αθροιστική γραμμή (μπλε) αναφέρεται στο σωρευτικό ποσοστό των Ίδρυμάτων που έχουν συμπληρώσει το αντίστοιχο ποσοστό περιγραμμάτων.

Σχήμα 77. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας γενικών κριτηρίων ανά ΑΕΙ.

Τα παραπάνω δεδομένα αποτυπώνονται και σε ιστόγραμμα στο Σχήμα 78. Το μεγαλύτερο ποσοστό των Ίδρυμάτων ανήκει στην περιοχή 34%-51% (15 Ίδρυματα). Υπάρχουν τέσσερα Ίδρυματα που έχουν ποσοστό συμπλήρωσης κριτηρίων άνω του 68%, ενώ τέσσερα με λιγότερο από 34%.

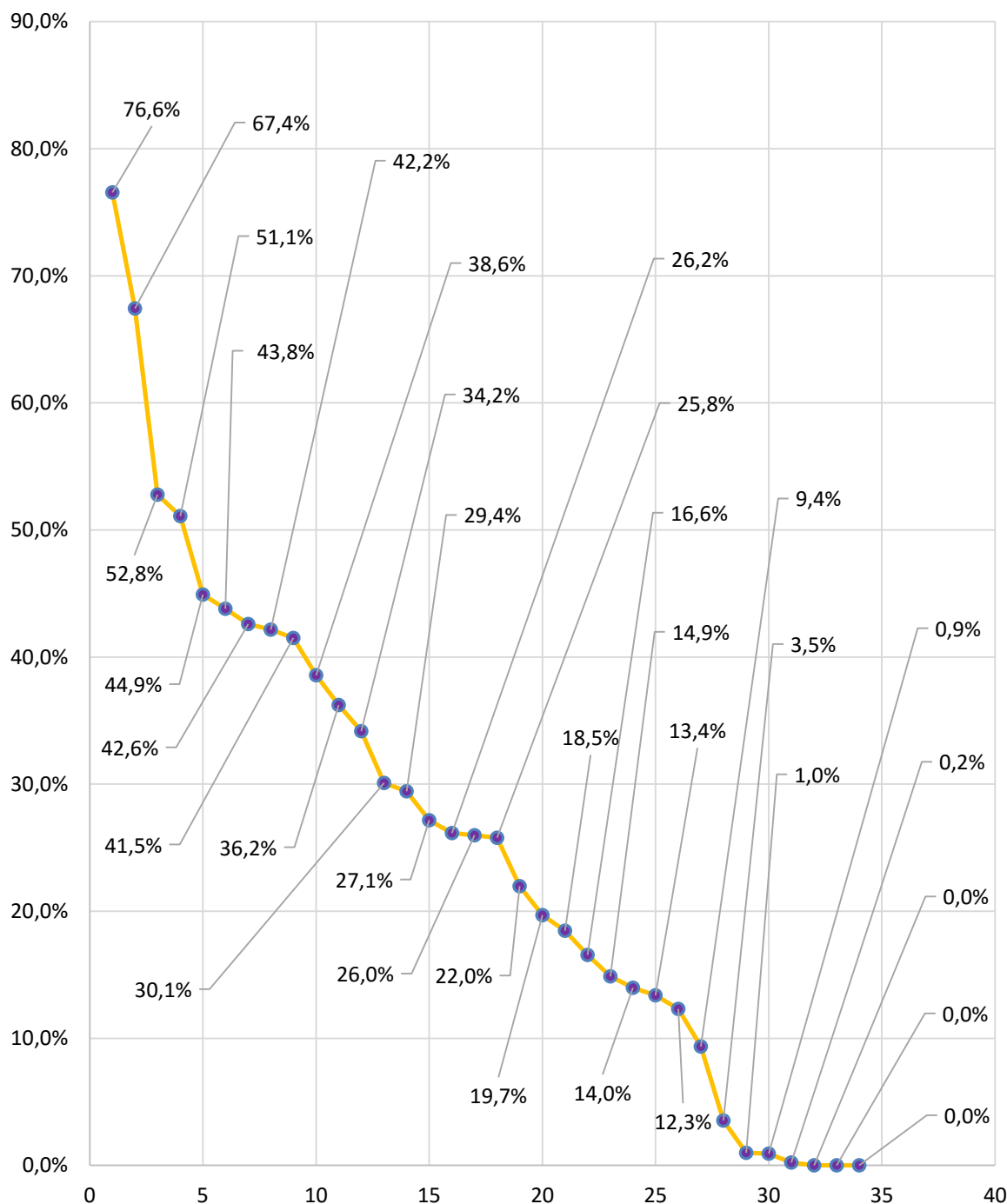

Σχήμα 78. Ιστόγραμμα βαθμού συμπλήρωσης της ομάδας γενικών κριτηρίων ανά ΑΕΙ.

Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν σημαντικές ελλείψεις στη συμπλήρωση των στοιχείων για τη γενική ομάδα κριτηρίων. Το υψηλότερο ποσοστό συμπλήρωσης που καταγράφεται σε ίδρυμα είναι 73,1%, ενώ και οι αποκλίσεις ανάμεσα στα ιδρύματα εμφανίζονται σημαντικές, με το χαμηλότερο ποσοστό συμπλήρωσης των εν λόγω κριτηρίων να είναι κάτω από 5%. Παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι τα πεδία που απαιτούν απλή συμπλήρωση (π.χ. ονοματεπώνυμο διδάσκοντα, Σχολή, επίπεδο σπουδών, τίτλο μαθήματος κ.λπ.) συγκεντρώνουν υψηλότερα ποσοστά συμπλήρωσης, ενώ πεδία όπως προαπαιτούμενα στο πρόγραμμα Erasmus συγκεντρώνουν τα χαμηλότερα ποσοστά.

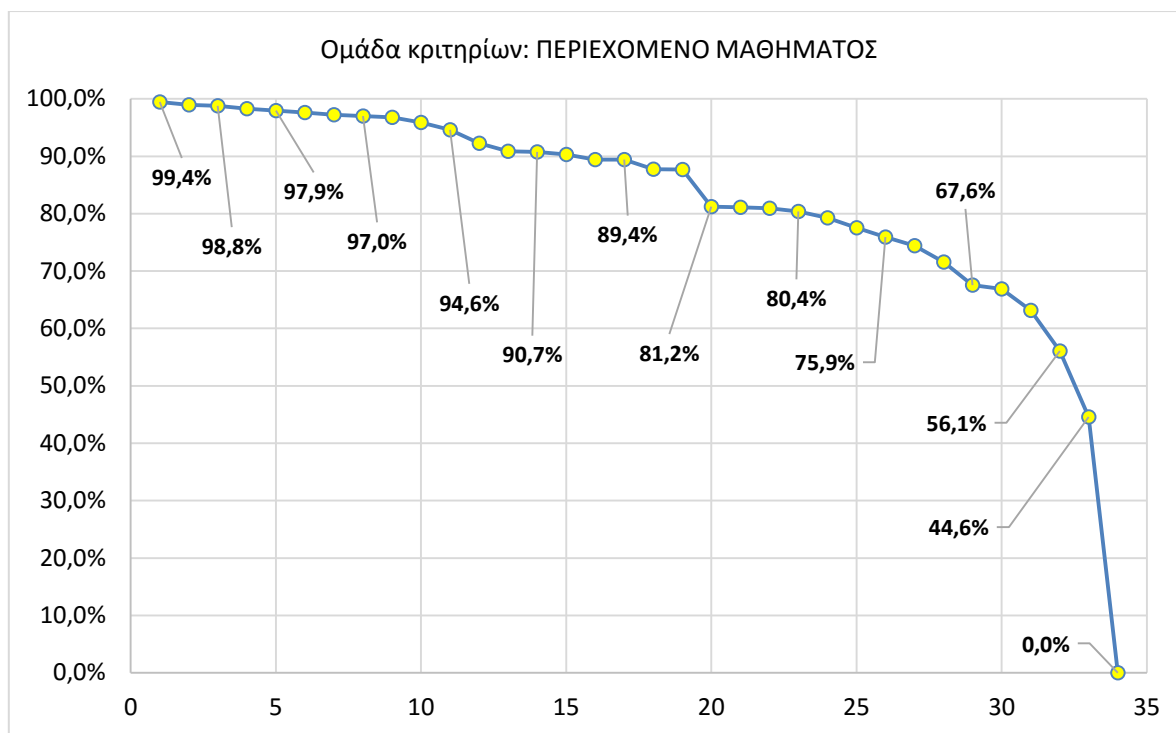
Τα ευρήματα της μελέτης στην κρίσιμη ομάδα κριτηρίων των μαθησιακών αποτελεσμάτων δείχνουν πολύ μεγάλη απόκλιση από το στόχο της πλήρους συμπλήρωσης των περιγραμμάτων στο σύνολο των ΠΠΣ. Το ποσοστό συμπλήρωσης στην πλειονότητα των ΠΠΣ είναι κάτω από το 40%, ενώ, σε σημαντικό αριθμό ιδρυμάτων, το ποσοστό είναι μικρότερο του 5%. Στο Σχήμα 79 αποτυπώνονται τα δεδομένα για το βαθμό συμπλήρωσης της ομάδας κριτηρίων των μαθησιακών αποτελεσμάτων ανά ίδρυμα.

Ομάδα κριτηρίων: ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

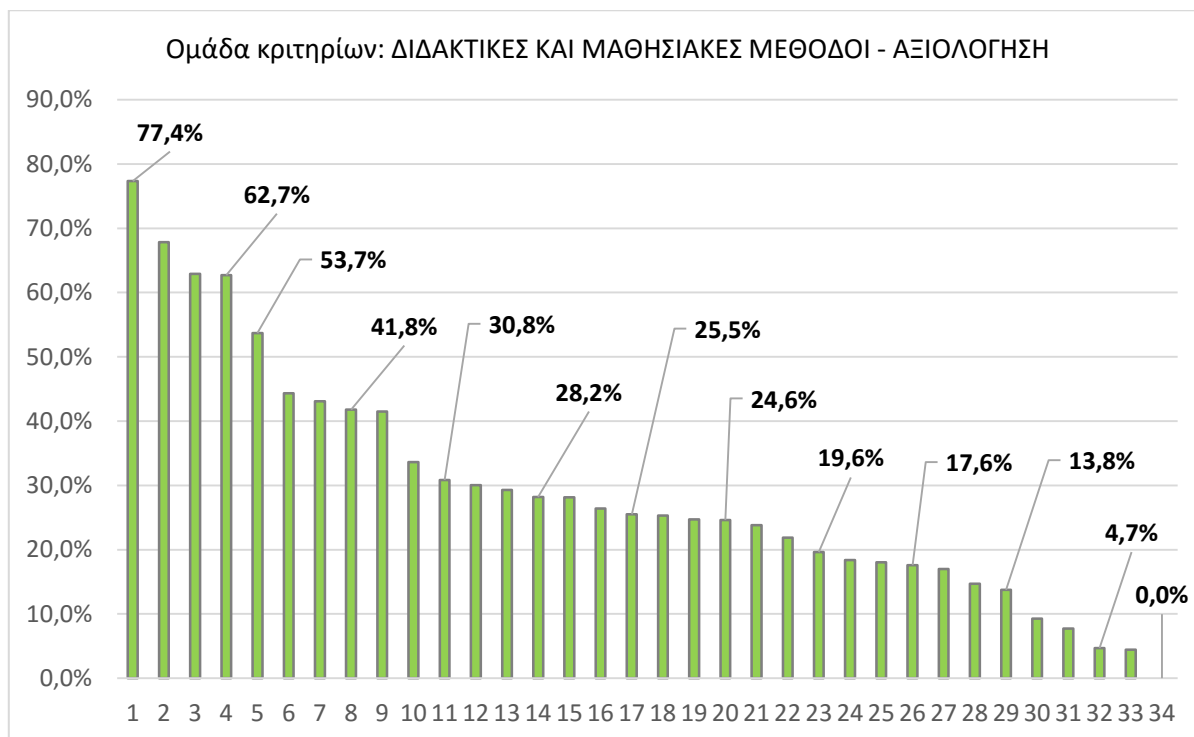
Σχήμα 79. Μαθησιακά αποτελέσματα ανά ΑΕΙ.

Το περιεχόμενο μαθήματος καταγράφεται ως το κριτήριο με τα υψηλότερα ποσοστά συμπλήρωσης σε όλα τα Ιδρύματα, σε σημαντικό αριθμό των οποίων ξεπερνά το 95%. Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, παρά την καλύτερη εικόνα σε σχέση με τα υπόλοιπα κριτήρια, και εδώ υπάρχουν ελλείψεις που απαιτούν την ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους των Ιδρυμάτων. Το Σχήμα 80 απεικονίζει το επίπεδο συμπλήρωσης της ομάδας κριτηρίων για το περιεχόμενο μαθήματος ανά Ίδρυμα.

Σχήμα 80. Περιεχόμενο Μαθήματος ανά AEI.

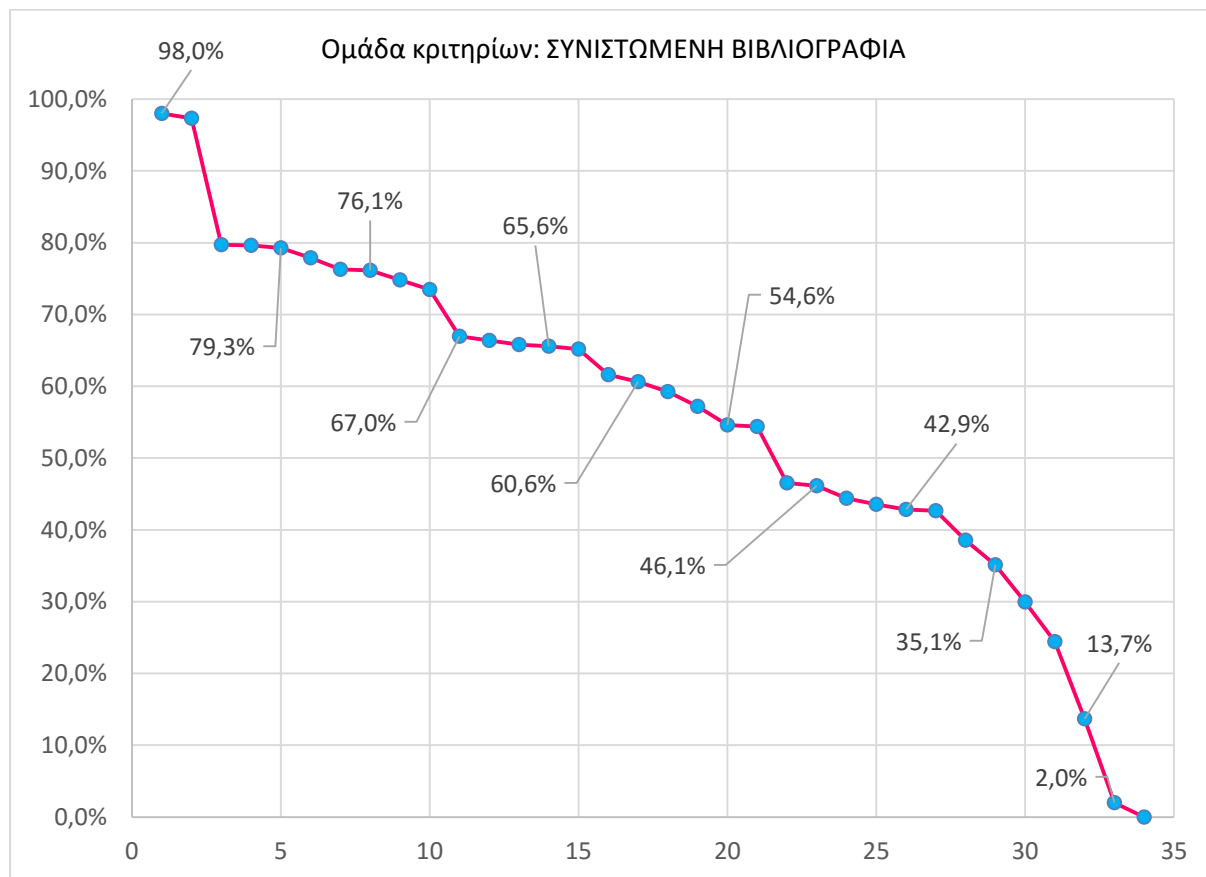
Στο Σχήμα 81 αποτυπώνονται τα δεδομένα για τον βαθμό συμπλήρωσης της ομάδας κριτηρίων που αφορούν στις διδακτικές και μαθησιακές μεθόδους – αξιολόγηση ανά Ίδρυμα.

Σχήμα 81. Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι ανά AEI.

Στην ομάδα κριτηρίων που αφορούν στις πρακτικές διδασκαλίας - μάθησης και αξιολόγησης, τα ευρήματα παρουσιάζουν πολύ μεγάλη απόκλιση από τον στόχο της πλήρους συμπλήρωσης στο

σύνολο των ΠΠΣ καθώς και σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα Ιδρύματα. Το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στο 77,4%, ενώ το ποσοστό συμπλήρωσης στην πλειονότητα των ΠΠΣ είναι κάτω από το 35%. Το Σχήμα 82 παρουσιάζει τα δεδομένα ως προς τον βαθμό συμπλήρωσης της ομάδας κριτηρίων της συνιστώμενης βιβλιογραφίας ανά Ίδρυμα.

Σχήμα 82. Συνιστώμενη βιβλιογραφία ανά ΑΕΙ.

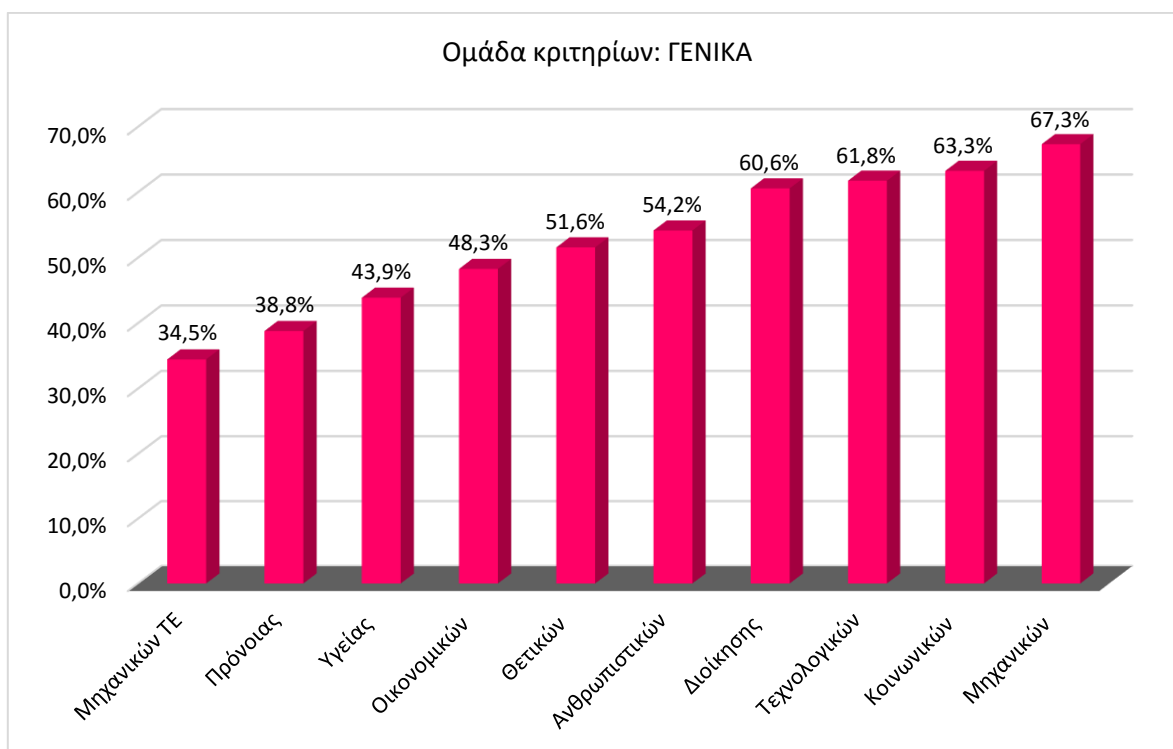
Και σε αυτό το πεδίο οι ελλείψεις που καταγράφονται από την ανάλυση είναι σημαντικές. Στο κριτήριο της παράθεσης συνιστώμενης βιβλιογραφίας, τα ευρήματα παραπέμπουν σε σημαντικές ελλείψεις, με μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των ΑΕΙ. Ειδικότερα, σε δύο μόνον Ιδρύματα τα ποσοστά της συμπλήρωσης στο εν λόγω κριτήριο ανέρχονται σχεδόν στο 100%, στα 19 Ιδρύματα πάνω από το 50%, ενώ στα υπόλοιπα το πρόβλημα είναι σαφώς εντονότερο.

Από τη συνολική εκτίμηση των παραπάνω δεδομένων, προκύπτει ότι οι ομάδες κριτηρίων με τις μεγαλύτερες αποκλίσεις στον βαθμό συμπλήρωσής τους σε σχέση με το πρότυπο της ΑΔΙΠ αφορούν στα μαθησιακά αποτελέσματα και στις διδακτικές και μαθησιακές μεθόδους – αξιολόγηση. Ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά αποκλίσεων η συνιστώμενη βιβλιογραφία και η γενική ομάδα κριτηρίων. Σε σημαντικό αριθμό Ιδρυμάτων, το περιεχόμενο μαθήματος έχει ποσοστό συμπλήρωσης άνω του 80%, ενώ σε αυτή την κατηγορία καταγράφονται και οι μικρότερες αποκλίσεις μεταξύ των Ιδρυμάτων.

Ακολουθεί η παρουσίαση των ευρημάτων για τον βαθμό και τα σημεία σύγκλισης των υφιστάμενων περιγραμμάτων σε σχέση με τα επιμέρους κριτήρια που θέτει το πρότυπο περιγράμματος της ΑΔΙΠ

ανά επιστημονικό κλάδο⁵¹. Στο Σχήμα 83 παρουσιάζονται τα δεδομένα για τον βαθμό συμπλήρωσης της γενικής ομάδας κριτηρίων ανά κλάδο. Χάριν οικονομίας στα σχήματα, αντί του ονόματος του επιστημονικού πεδίου, έχει χρησιμοποιηθεί μία λέξη από την πλήρη ονομασία. Η αντιστοίχιση αυτών είναι η εξής:

▪ Ανθρωπιστικών Επιστημών ή Καλών Τεχνών	→ Ανθρωπιστικών
▪ Διοίκησης ή Οικονομίας	→ Διοίκησης
▪ Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας	→ Πρόνοιας
▪ Επιστημών Υγείας ή Βιολογίας	→ Υγείας
▪ Θετικών Επιστημών ή Πληροφορικής	→ Θετικών
▪ Μηχανικών ή Γεωτεχνικών Επιστημών	→ Μηχανικών
▪ Νομικών, Πολιτικών ή Κοινωνικών Επιστημών	→ Κοινωνικών
▪ Οικονομικών Επιστημών ή Διοίκησης Επιχειρήσεων	→ Οικονομικών
▪ Τεχνολογικών Επιστημών Μηχανικών	→ Μηχανικών ΤΕ
▪ Τεχνολογικών ή Γεωτεχνικών Επιστημών ή Τροφίμων	→ Τεχνολογικών

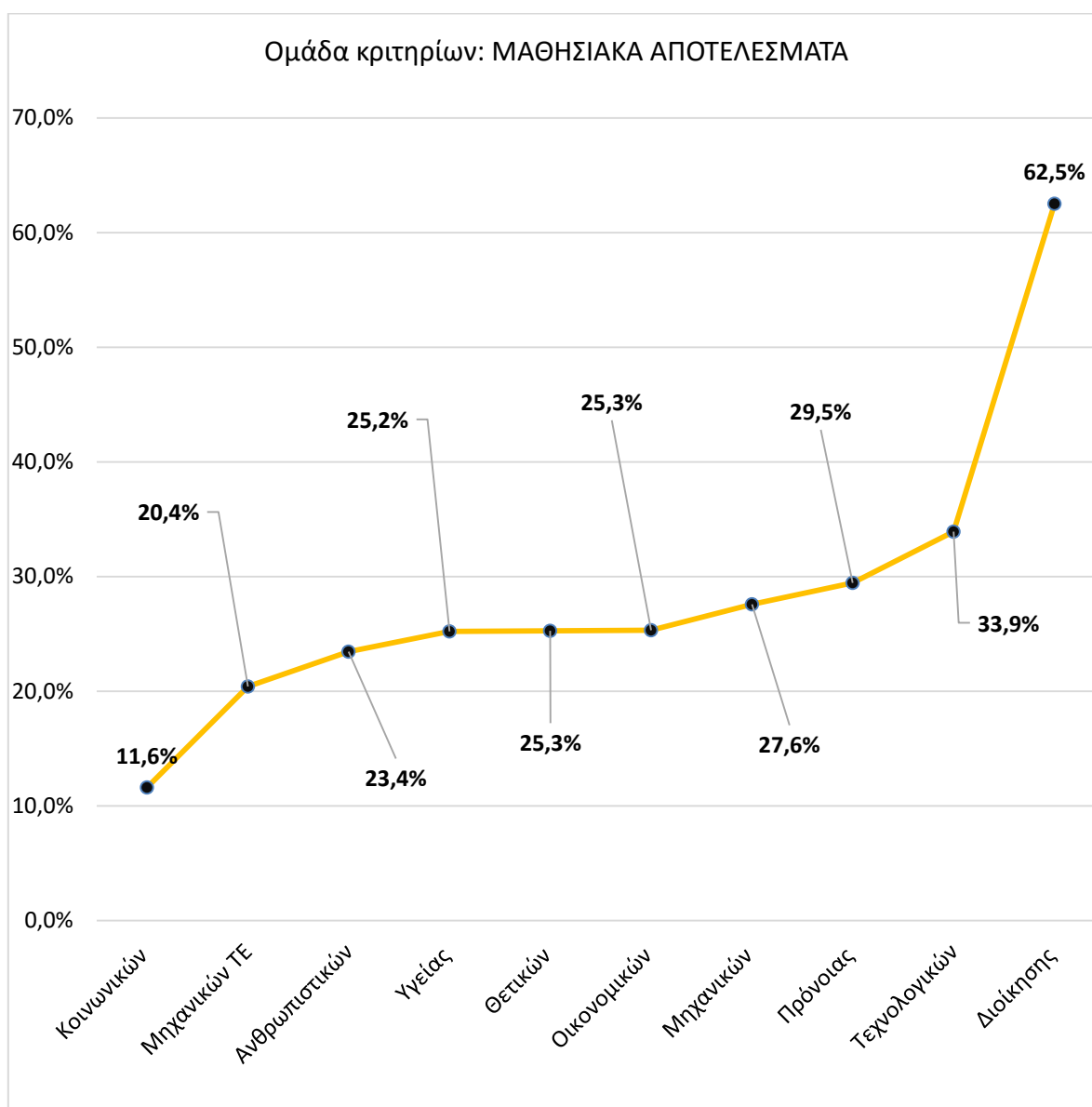

Σχήμα 83. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας «γενικά κριτήρια» ανά επιστημονικό κλάδο.

Το επίπεδο συμπλήρωσης στην ομάδα γενικών κριτηρίων στα ΠΠΣ όλων των επιστημονικών κλάδων είναι κάτω από 70%. Ενδεικτικά, οι μικρότερες ελλείψεις σε αυτά τα κριτήρια εντοπίστηκαν στα περιγράμματα μαθημάτων «Μηχανικών και Γεωτεχνικών επιστημών» και «Νομικών, Πολιτικών και

⁵¹ Η αντιστοίχιση των ΠΠΣ στους επιστημονικούς κλάδους έγινε με βάση τις αποφάσεις του Υπουργείου Παιδείας 139804/Β1- 18/9/2014, Αρ. ΦΕΚ 2492 και 140277/Ε5-12/9/2014, Αρ. ΦΕΚ 2435.

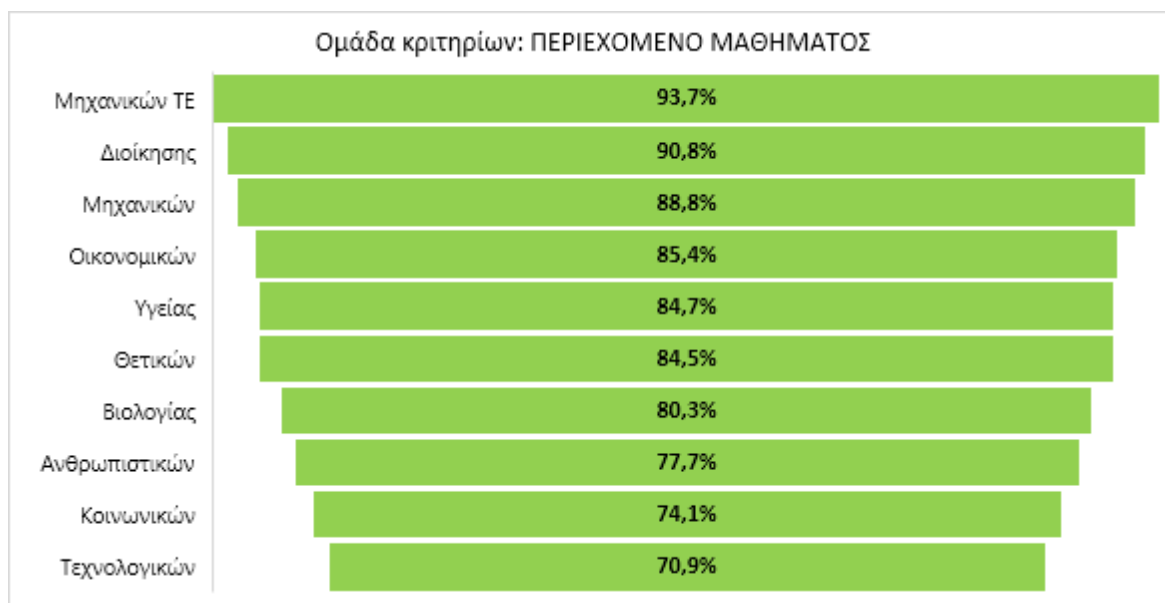
Κοινωνικών Επιστημών», ενώ οι μεγαλύτερες ελλείψεις στους κλάδους «Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας» και «Τεχνολογικών Επιστημών Μηχανικών». Στο Σχήμα 84 αποτυπώνονται τα δεδομένα για τον βαθμό συμπλήρωσης της ομάδας κριτηρίων των μαθησιακών αποτελεσμάτων ανά κλάδο.

Σχήμα 84. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας «μαθησιακά αποτελέσματα» ανά επιστημονικό κλάδο.

Το επίπεδο συμπλήρωσης στην ομάδα κριτηρίων των μαθησιακών αποτελεσμάτων στα ΠΠΣ όλων των επιστημονικών κλάδων είναι κάτω από το 35%, με εξαίρεση τον κλάδο της «Διοίκησης ή Οικονομίας», με ποσοστό πάνω από το 60%.

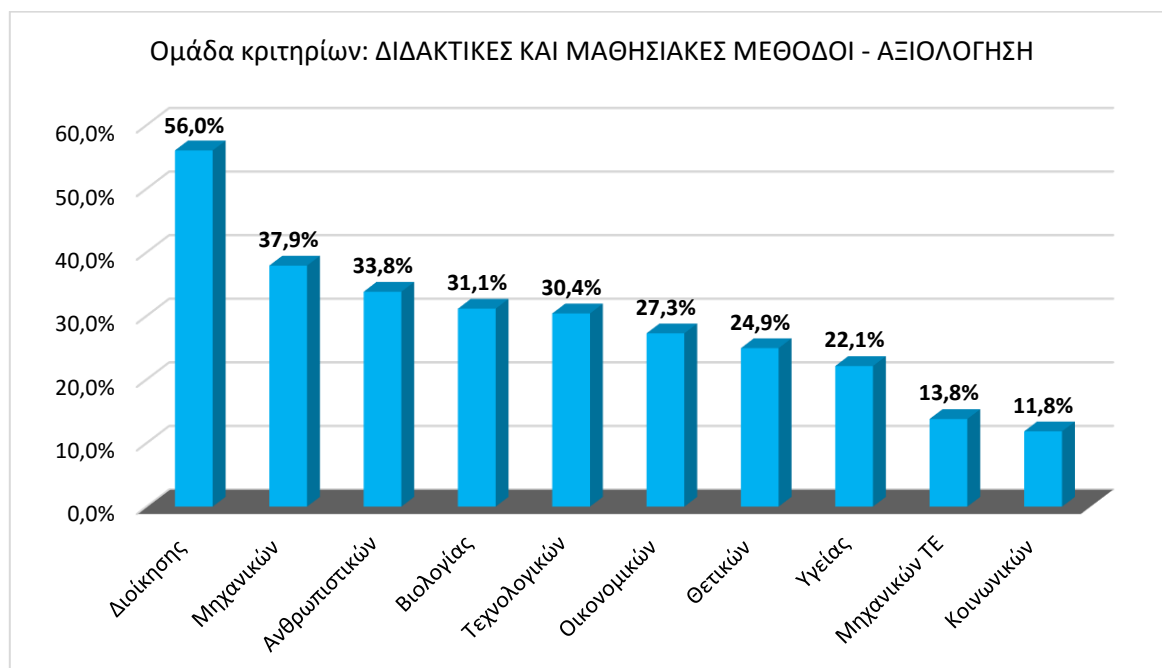
Το Σχήμα 85 απεικονίζει τον βαθμό συμπλήρωσης της ομάδας κριτηρίων για το περιεχόμενο μαθήματος ανά επιστημονικό κλάδο.

Σχήμα 85. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας «περιεχόμενο μαθήματος» ανά επιστημονικό κλάδο.

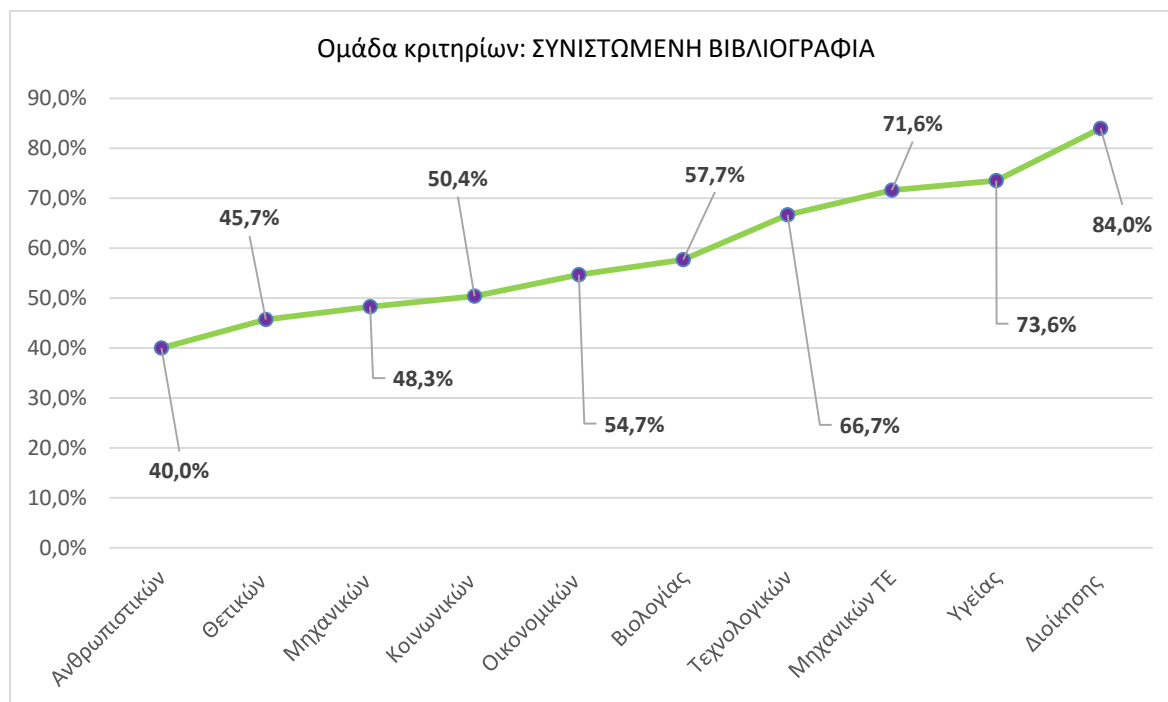
Τα ευρήματα για τον βαθμό συμπλήρωσης του περιεχομένου μαθήματος αποτυπώνουν μικρότερες πάντως αποκλίσεις ανάμεσα στους επιστημονικούς κλάδους σε σύγκριση με τα υπόλοιπα κριτήρια.

Στο Σχήμα 86 αποτυπώνονται τα δεδομένα ανά κλάδο για το βαθμό συμπλήρωσης της ομάδας κριτηρίων που αφορούν τις διδακτικές και μαθησιακές μεθόδους – αξιολόγηση. Στην ομάδα κριτηρίων των διδακτικών – μαθησιακών μεθόδων και της αξιολόγησης η απόκλιση από το στόχο της πλήρους συμπλήρωσης εμφανίζεται μεγάλη σε όλους τους κλάδους. Εξάιρεση αποτελούν τα ΠΠΣ του κλάδου της «Διοίκησης ή Οικονομίας», όπου τα ποσοστά των περιγραμμάτων που διαθέτουν τη σχετική πληροφορία είναι κοντά στο 55%.

Σχήμα 86. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας «διδασκτικές και μαθησιακές μέθοδοι-αξιολόγηση» ανά επιστημονικό κλάδο.

Το Σχήμα 87 παρουσιάζει τα δεδομένα σχετικά με το επίπεδο συμπλήρωσης της ομάδας κριτηρίων της συνιστώμενης βιβλιογραφίας ανά επιστημονικό κλάδο όπου τα στοιχεία δείχνουν ότι οι μεγαλύτερες αποκλίσεις (ποσοστά συμπλήρωσης μικρότερα του 60%) σημειώνονται στα ΠΠΣ των έξι από τους δέκα κλάδους της ανάλυσης.

Σχήμα 87. Βαθμός συμπλήρωσης της ομάδας «συνιστώμενη βιβλιογραφία» ανά επιστημονικό κλάδο.

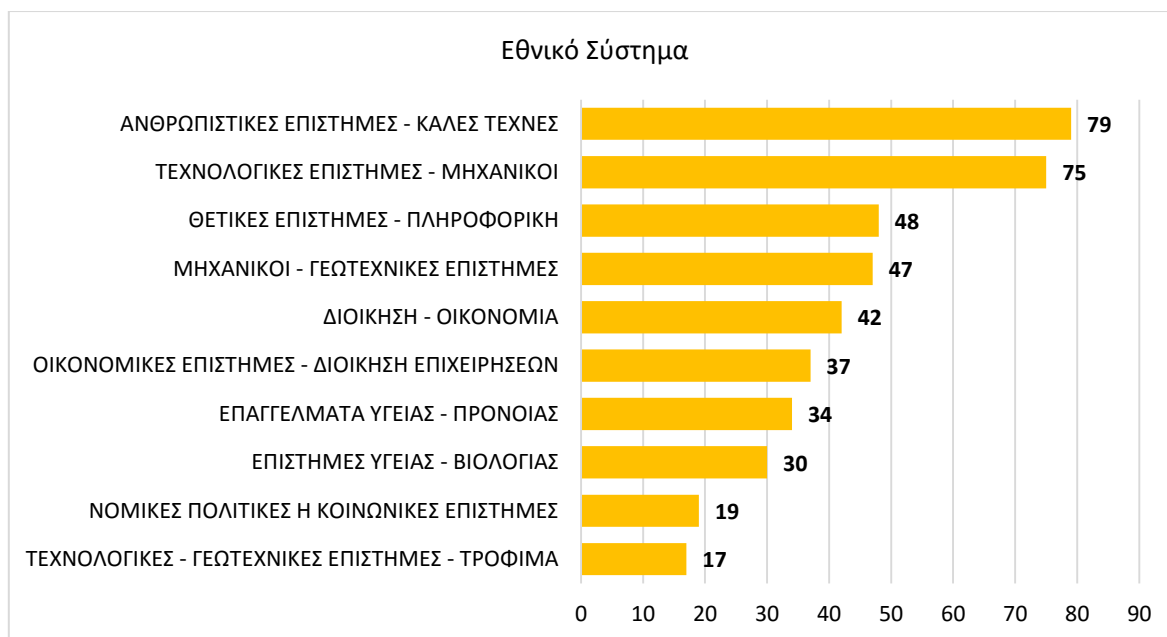
Ύστερα από συνολική εκτίμηση των δεδομένων προκύπτει ότι στις ομάδες: *μαθησιακά αποτελέσματα και διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι – αξιολόγηση* καταγράφονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις από το πρότυπο της ΑΔΙΠ για όλους του επιστημονικούς κλάδους.

2. Μελέτη για την Ευρωπαϊκή διάσταση των ΠΠΣ ανά επιστημονικό κλάδο⁵²

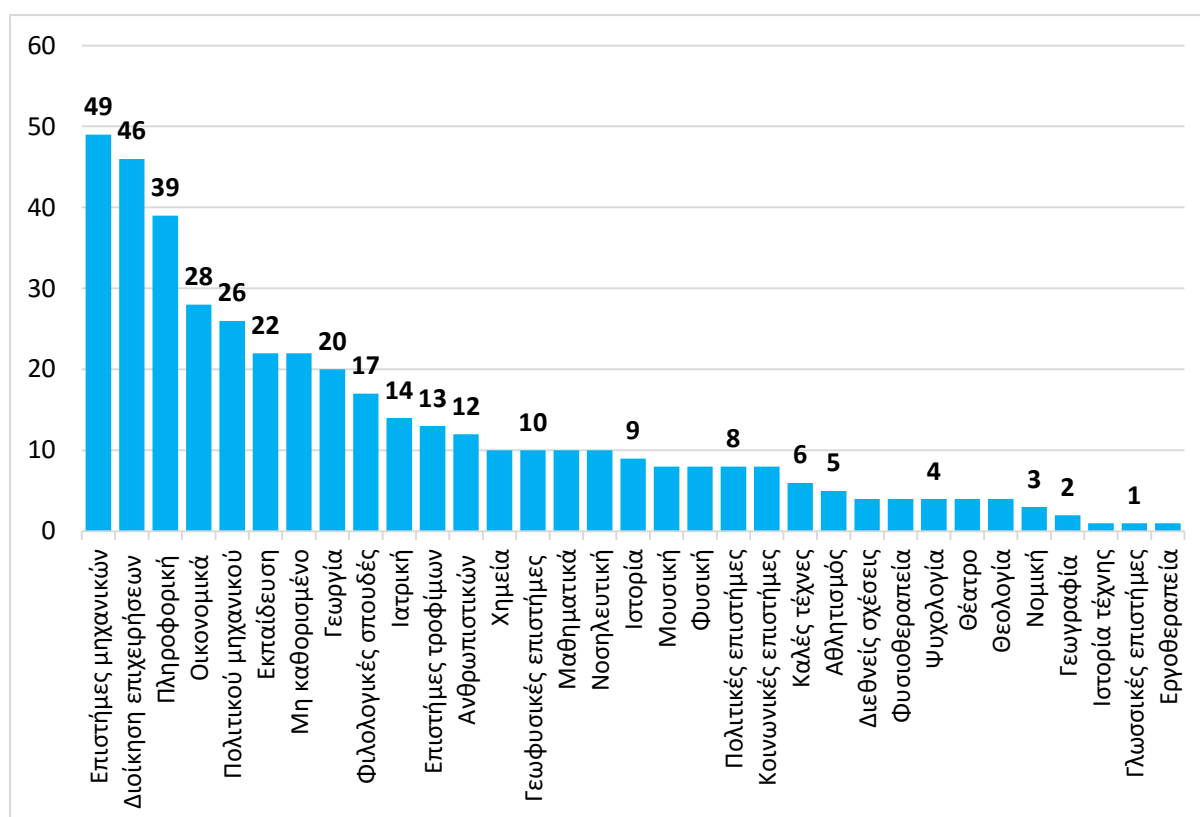
Ως προς την ευρωπαϊκή διάσταση των προγραμμάτων σπουδών ανά επιστημονικό κλάδο, η ΑΔΙΠ προχώρησε στην αντιστοίχιση των Προγραμμάτων Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ) του Εθνικού Συστήματος με το Ευρωπαϊκό Σύστημα, όπως αυτό αναπτύχθηκε από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Tuning Educational structures in Europe»⁵³. Συγκεκριμένα, 428 προγράμματα σπουδών από δέκα (10) επιστημονικούς κλάδους του εθνικού συστήματος αντιστοιχίσθηκαν με τριάντα τρία (33) επιμέρους επιστημονικά αντικείμενα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Tuning (Σχήματα 88 και 89).

⁵² Οι όροι «επιστημονικός κλάδος» και «επιστημονική περιοχή» εμφανίζονται στο κείμενο ως συνώνυμοι

⁵³ <http://www.unideusto.org/tuningeu/tuning-methodology.html>

Σχήμα 88. Πλήθος ΠΠΣ ανά επιστημονικό κλάδο στην Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση.

Σχήμα 89. Πλήθος εθνικών ΠΠΣ ανά επιστημονική περιοχή Tuning.

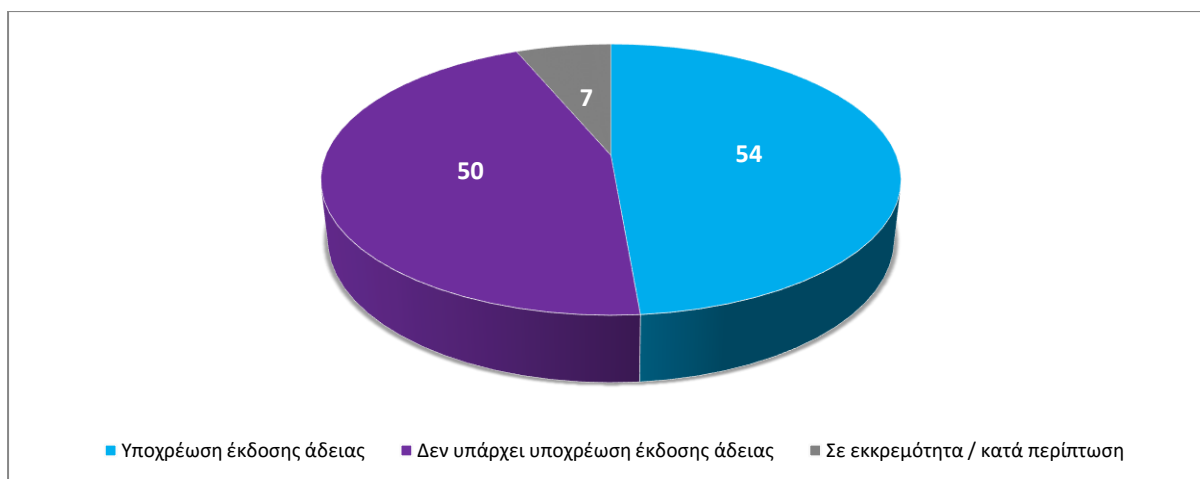
Ως προς τα προγράμματα σπουδών στην Ελλάδα, στην επιστημονική περιοχή «**Διοίκηση – Οικονομία**» με σαράντα δύο (42) ΠΠΣ αντιστοιχούν σε τρεις (3) κατηγορίες του Ευρωπαϊκού Συστήματος (Tuning) και τα περισσότερα από αυτά εντάσσονται στον τομέα της Διοίκησης.

Στην επιστημονική περιοχή «**Τεχνολογικές Επιστήμες – Μηχανικοί**», τα εβδομήντα πέντε (75) ΠΠΣ του Εθνικού Συστήματος αντιστοιχούν σε οχτώ (8) επιμέρους κατηγορίες του Ευρωπαϊκού Συστήματος (Tuning), με την πλειοψηφία τους να ανήκει στον κλάδο των Μηχανικών. Όσον αφορά στην επιστημονική περιοχή «**Οικονομικές Επιστήμες – Διοίκηση Επιχειρήσεων**», τα τριάντα επτά (37) ΠΠΣ του Εθνικού Συστήματος αντιστοιχούν σε τέσσερις (4) κατηγορίες του Ευρωπαϊκού Συστήματος (Tuning), με τη συντριπτική πλειοψηφία τους να επιμερίζεται σχεδόν εξίσου στους τομείς Οικονομία και Διοίκηση. Τα δεκαεπτά (17) ΠΣ της επιστημονικής περιοχής «**Τεχνολογικές – Γεωτεχνικές Επιστήμες – Τρόφιμα**» εντάσσονται σε δύο (2) κατηγορίες του Ευρωπαϊκού Συστήματος (Tuning), τη Γεωπονία και τις Επιστήμες Τροφίμων. Στην επιστημονική περιοχή «**Θετικές Επιστήμες – Πληροφορική**», η πλειοψηφία των ΠΣ ανήκουν στον κλάδο της Πληροφορικής. Στην επιστημονική περιοχή «**Ανθρωπιστικές Επιστήμες – Καλές Τέχνες**» τα εβδομήντα εννιά (79) ΠΣ του Εθνικού Συστήματος αντιστοιχούν σε δεκατρείς (13) επιμέρους κατηγορίες του Ευρωπαϊκού Συστήματος (Tuning), τα περισσότερα από τα οποία εντάσσονται στον τομέα της Εκπαίδευσης, των Φιλολογικών Σπουδών, των Ανθρωπιστικών Επιστημών και της Ιστορίας. Ως προς την επιστημονική περιοχή «**Μηχανικοί – Γεωτεχνικές Επιστήμες**», τα περισσότερα ΠΣ ανήκουν στις κατηγορίες των Πολιτικών Μηχανικών, των Μηχανικών και της Γεωπονίας. Τέλος, στις επιστημονικές περιοχές «**Επιστήμες Υγείας – Βιολογίας**» και «**Επαγγέλματα Υγείας – Πρόνοιας**» τα τριάντα (30) και τριάντα τέσσερα (34) ΠΣ του Εθνικού Συστήματος αντιστοιχούν σε επτά (7) και οχτώ (8) κατηγορίες του Ευρωπαϊκού Συστήματος (Tuning). Αξίζει να αναφερθεί ότι στις «Επιστήμες Υγείας – Βιολογίας» η πλειοψηφία των ΠΣ ανήκει στον κλάδο της Ιατρικής, ενώ στα «Επαγγέλματα Υγείας – Πρόνοιας» τα περισσότερα ΠΣ αντιστοιχούν σε συγκεκριμένο κλάδο του Ευρωπαϊκού Συστήματος (Tuning). Στην επιστημονική περιοχή «**Νομικές, Πολιτικές ή Κοινωνικές Επιστήμες**», η πλειοψηφία των εθνικών ΠΠΣ εντάσσεται σε επιστημονικές περιοχές του Tuning που περιλαμβάνουν Πολιτικές Επιστήμες, Κοινωνικές Επιστήμες, Νομική και Ανθρωπιστικές Σπουδές.

Συμπερασματικά, και παρά τις μεγάλες αποκλίσεις που διαπιστώνονται στις περισσότερες επιστημονικές περιοχές του Εθνικού Συστήματος συγκριτικά με τα επιστημονικά αντικείμενα του Ευρωπαϊκού Συστήματος (Tuning), κρίνεται ότι η διερεύνηση και καταγραφή των κοινών σημείων αναφοράς (σύγκλισης), ιδίως ως προς τον προσδιορισμό των μαθησιακών αποτελεσμάτων, μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση μίας πιο ξεκάθαρης εικόνας σχετικά με τις συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που αποκτώνται στο πλαίσιο των προσφερόμενων προγραμμάτων σπουδών.

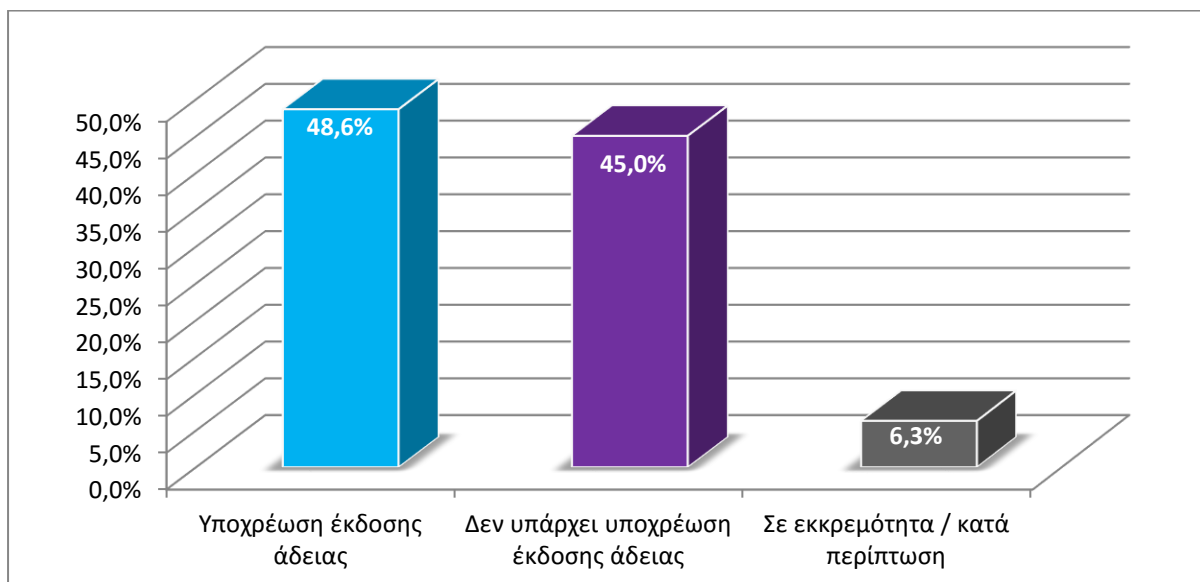
3. Μελέτη προγραμμάτων σπουδών που οδηγούν σε νομοθετικώς ρυθμιζόμενα επαγγέλματα

Σε σύνολο εκατόν έντεκα (111) διαφορετικών επαγγελμάτων (ΠΔ 38/2010), τα πενήντα τέσσερα απαιτούν την έκδοση άδειας ασκήσεως επαγγέλματος, τα πενήντα δεν την απαιτούν, ενώ υπάρχει ένα μικρό ποσοστό σε εκκρεμότητα (ή με εξάρτηση αναλόγως της περαιτέρω ειδίκευσης). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στο Σχήμα 90.

Σχήμα 90. Κατανομή επαγγελματιών ανάλογα με την υποχρέωση έκδοσης άδειας ασκήσεως επαγγέλματος.

Στο Σχήμα 91 παρουσιάζονται τα ίδια αποτελέσματα με ποσοστά.

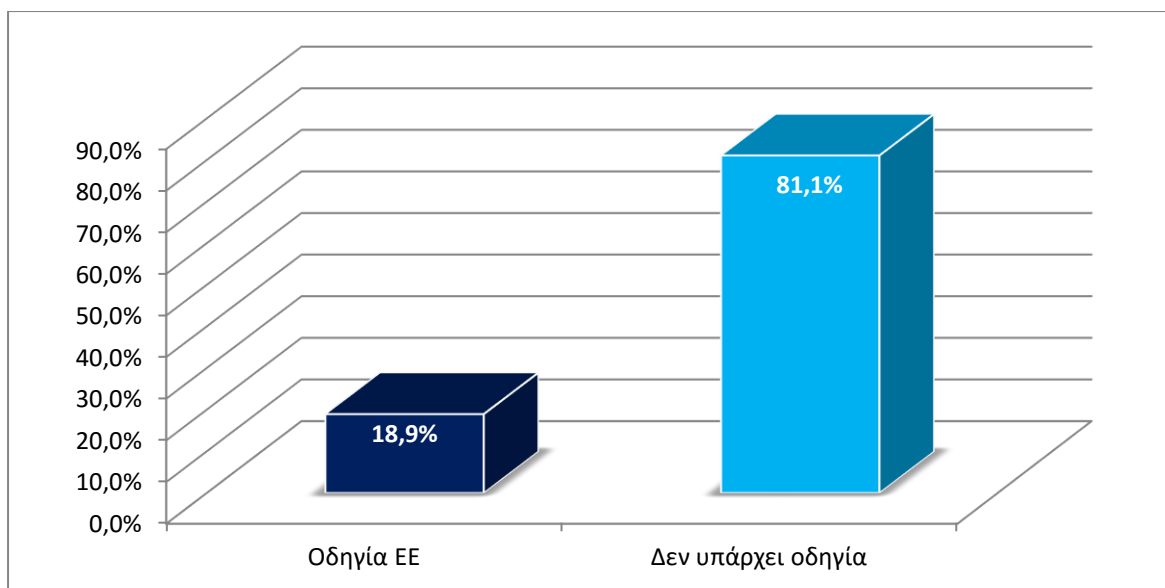

Σχήμα 91. Ποσοστά επαγγελματιών ανάλογα με την υποχρέωση έκδοσης άδειας ασκήσεως επαγγέλματος.

Σχετικά με την υποχρέωση ή μη της έκδοσης άδειας άσκησης επαγγέλματος, υπάρχει σχετική ισοκατανομή, με ποσοστά λίγο κάτω του 50% (κατά 3,6% είναι περισσότερα τα επαγγέλματα στα οποία απαιτείται η έκδοση άδειας άσκησης επαγγέλματος).

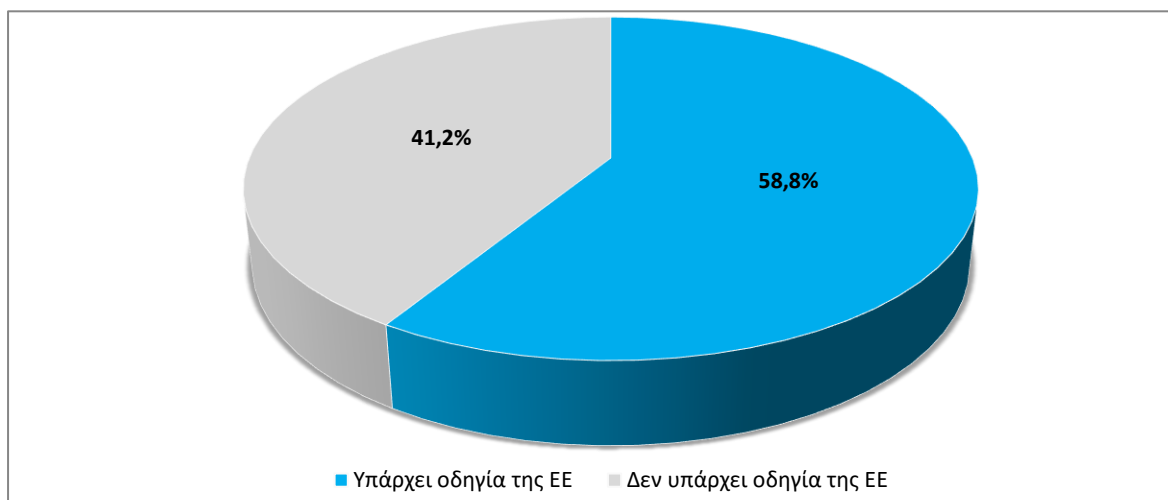
α. Κατανομή επαγγελματιών ανάλογα με την ύπαρξη οδηγίας της ΕΕ

Από τα 111 διαφορετικά επαγγέλματα της βάσης δεδομένων, για τα 21 υπάρχει συγκεκριμένη οδηγία της ΕΕ, ενώ για τα 90 δεν υπάρχει. Η εν λόγω κατανομή αποτυπώνεται στο Σχήμα 92.

Σχήμα 92. Ποσοστιαία κατανομή επαγγελματιών ανάλογα με την ύπαρξη οδηγίας της ΕΕ.

Το ποσοστό των επαγγελματιών για τα οποία είναι απαιτητή η άδεια άσκησης επαγγέλματος (58,8%) υπερτερεί κατά 17,6% έναντι αυτών όπου δεν υπάρχει οδηγία της ΕΕ (41,2%), όπως απεικονίζεται στο Σχήμα 93.

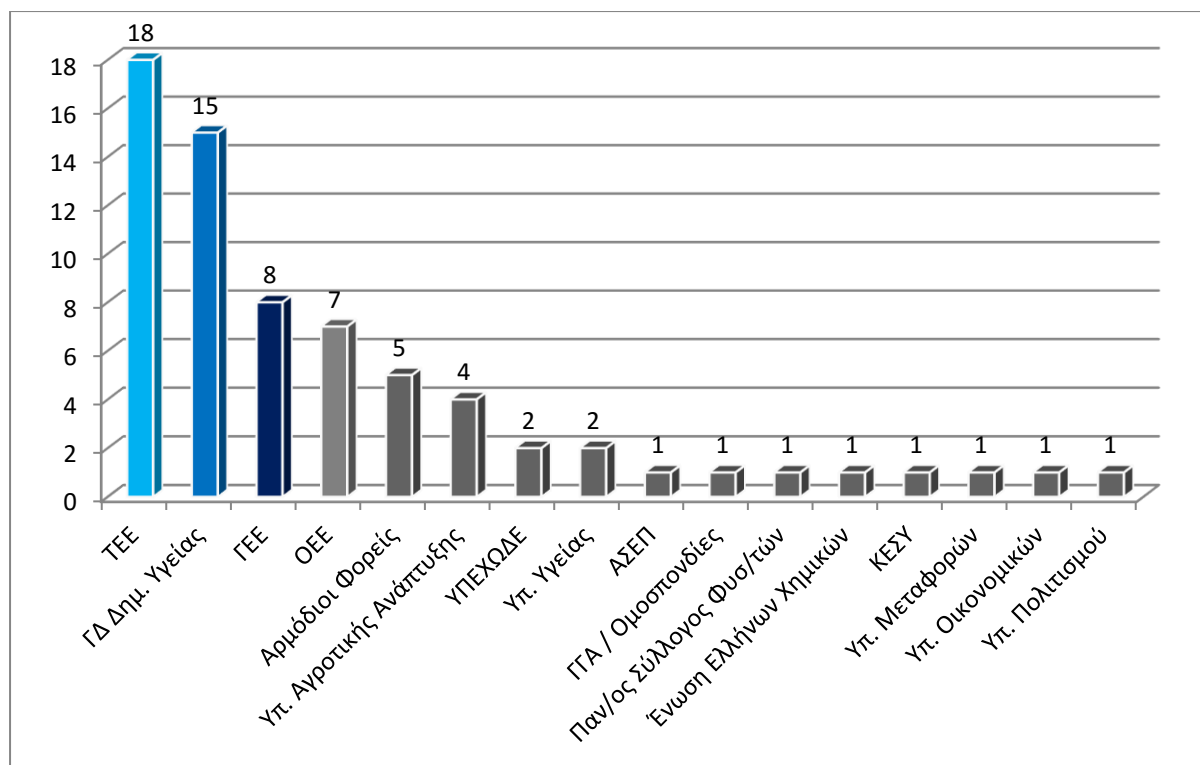
Σχήμα 93. Ύπαρξη ή όχι οδηγίας της ΕΕ, για τα επαγγέλματα που απαιτούν άδεια.

β. Κατανομή αδειών άσκησης επαγγέλματος ανά φορέα έκδοσης⁵⁴

Οι διακριτές άδειες άσκησης επαγγέλματος είναι 68 απεικονίζονται ανά φορέα έκδοσης στο Σχήμα 94.

⁵⁴ Σημειώνεται ότι:

Για μερικά επαγγέλματα ο φορέας είναι διπλός, όπως για παράδειγμα το επάγγελμα των φυσικοθεραπευτών, όπου για τη χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος απαιτείται εγγραφή στον Πανελλήνιο Σύλλογο Φυσικοθεραπευτών αλλά και αναγγελία έναρξης άσκησης επαγγέλματος στη ΔΝΣΗ Δημόσιας Υγείας της οικείας περιφερειακής ενότητας, καθώς και για

Σχήμα 94. Αριθμός αδειών άσκησης επαγγέλματος ανά φορέα έκδοσης.

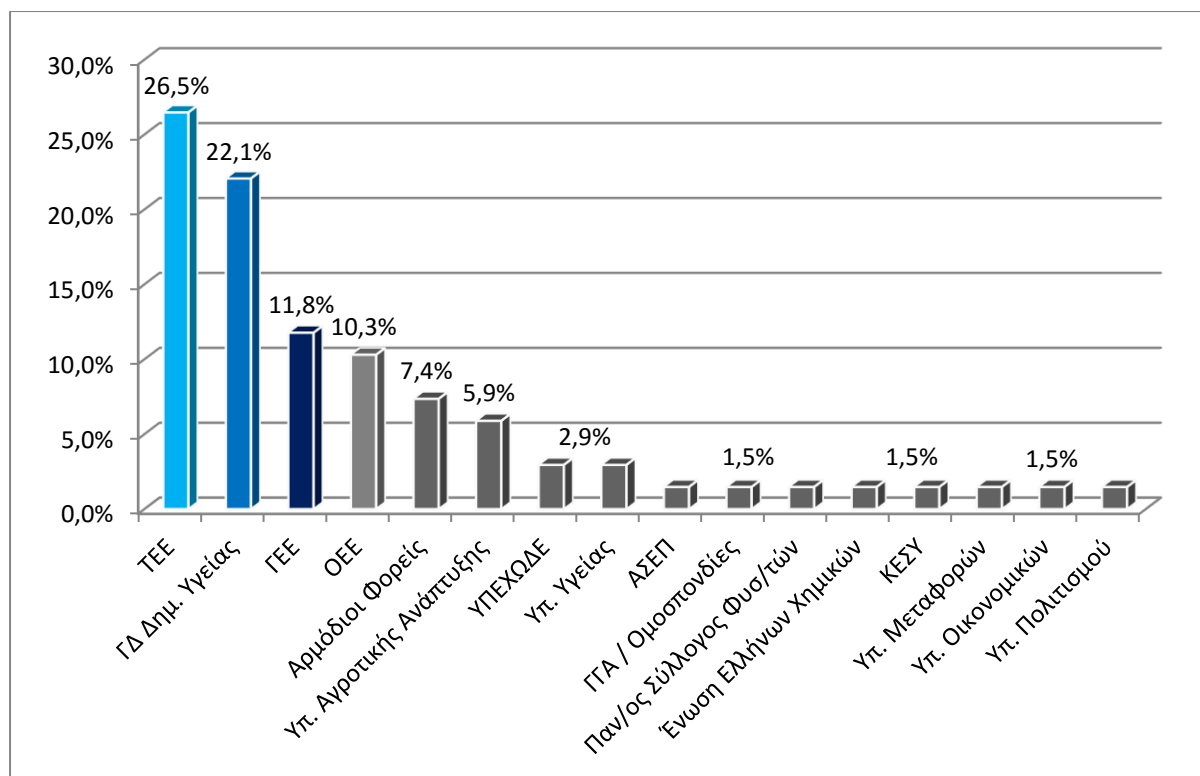
Το Τεχνικό Επιμελητήριο και οι Γενικές Διευθύνσεις Δημόσιας Υγείας κατέχουν τη μερίδα του λέοντος στην έκδοση αδειών άσκησης επαγγέλματος, το ποσοστό των οποίων αθροιστικά αγγίζει το 50%, όπως αποτυπώνεται στο Σχήμα 95. Βάσει της συγκεκριμένης συλλογής δεδομένων, το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΓΕΕ) εκδίδει οκτώ (11,8%) άδειες άσκησης επαγγέλματος, ενώ το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΟΕΕ) εκδίδει επτά (10,3%). Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εκδίδει τέσσερις (5,9%) και το Υπουργείο Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων δύο (2,9%), όσες και το Υπουργείο Υγείας. Από μία άδεια άσκησης επαγγέλματος (1,5%) εκδίδουν οι φορείς:

- Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού
- Γενική Γραμματεία Αθλητισμού / Ομοσπονδίες
- Πανελλήνιος Σύλλογος Φυσικοθεραπευτών
- Ένωση Ελλήνων Χημικών
- Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας
- Υπουργείο Μεταφορών
- Υπουργείο Οικονομικών
- Υπουργείο Πολιτισμού

των γεωτεχνικών, όπου αρμόδια για την έκδοση είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης κ' Τροφίμων και το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας.

Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) είναι αρμόδιο για την έκδοση της άδειας (μετά από εξετάσεις εκπαιδευτικής επάρκειας) του επαγγέλματος «Εκπαιδευτικός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στον κλάδο ΠΕ09 - κλάδος οικονομολόγων», βάσει των Ν. 3848/2010 - Ν. 1566/1985.

Όπου «Αρμόδιοι Φορείς» εννοούνται οι κατά περίπτωση Τοπικοί, Περιφερειακοί, Εθνικοί Αρμόδιοι Φορείς ή και Αρχές.

Σχήμα 95. Ποσοστό αδειών άσκησης επαγγέλματος ανά φορέα έκδοσης.

4. Μελέτη: «Πρακτικές ποιότητας και καινοτομίας για ανάδειξη κέντρων Αριστείας στην Ανώτατη Εκπαίδευση»

Η μελέτη με τίτλο «Πρακτικές ποιότητας και καινοτομίας για ανάδειξη κέντρων Αριστείας στην Ανώτατη Εκπαίδευση» είχε ως στόχο να αποσαφηνίσει τις βασικές έννοιες της αριστείας και να παρουσιάσει τις καλές πρακτικές που είναι να δυνατόν να συμβάλουν στην ανάδειξη κέντρων αριστείας στον τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης, λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή εμπειρία. Η αναγκαιότητα για τη συγγραφή της μελέτης προέκυψε από τον ν. 4009/2011, σύμφωνα με τον οποίο θεσμοθετείται στην Ανώτατη Εκπαίδευση η ανάδειξη Κέντρων Αριστείας για την επιβράβευση και υποστήριξη βέλτιστων πρακτικών ποιότητας και καινοτομίας στα ΑΕΙ. Στον ίδιο νόμο, εξάλλου, γίνεται αναφορά στην κατανομή πρόσθετης χρηματοδότησης στα Ιδρύματα με βάση τους δείκτες ποιότητας και επιτευγμάτων κάθε Ιδρύματος. Οι δείκτες ποιότητας και επιτευγμάτων είναι, ιδίως, οι ακόλουθοι:

- α) Η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- β) Η ερευνητική αριστεία.
- γ) Η διεθνοποίηση.

Προς την κατεύθυνση αυτή, η μελέτη προσεγγίζει την έννοια της αριστείας, ιδίως στον τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης, και αναλύει τους πιθανούς συσχετισμούς της αριστείας με τις μεθόδους διασφάλισης ποιότητας και πιστοποίησης, που χρησιμοποιούνται ήδη από τους αρμόδιους φορείς. Εν συνεχεία, παρουσιάζονται τέσσερις (4) διαστάσεις της αριστείας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, και, συγκεκριμένα, στη διδασκαλία, την έρευνα και την καινοτομία, τις επιδόσεις των φοιτητών και τη

διοίκηση. Ακολουθεί μια σύντομη περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών των κέντρων Αριστείας, καθώς και των προαπαιτούμενων για τη δημιουργία ή αναβάθμιση ενός κέντρου αριστείας. Μετά από μία συνοπτική αναφορά στους θεσμούς και τις πολιτικές για την αριστεία στην Ελλάδα και τον ευρωπαϊκό χώρο, η μελέτη ολοκληρώνεται με την καταγραφή βασικών συμπερασμάτων και προτάσεων για ανάδειξη κέντρων αριστείας στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Ο καθορισμός της έννοιας της αριστείας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν είναι μια απλή διαδικασία. Εκτός από το γεγονός ότι υφίστανται πολλοί πιθανοί ορισμοί, η επιλογή μιας καθολικής έννοιας είναι κάπως περίπλοκη, αφού η αριστεία συνδέεται ταυτόχρονα με το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον (π.χ. αξίες και αρχές) καθώς και με το πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο. Ως εκ τούτου, η αριστεία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εξαρτάται από τα άτομα που προσδιορίζουν την έννοια και τα κίνητρό τους.

Η αριστεία είναι δυνατόν να παρατηρείται σε επίπεδο Ιδρύματος, Σχολής, Τμήματος ή σε ατομικό επίπεδο από μέλη του προσωπικού και μπορεί να εφαρμόζεται στο πλαίσιο των πολλών διαφορετικών ρόλων και λειτουργιών των Ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αν και η αριστεία γίνεται συχνά κατανοητή είτε ως προσδοκία είτε ως στόχος, υπάρχει μια γενικότερη αντίληψη που αποδέχεται ότι η αριστεία θα πρέπει να εστιάζει στην κουλτούρα και τις αξίες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να ενισχύει τα κίνητρα για συνεχή βελτίωση. Επομένως, η αριστεία δεν μπορεί να αποτελεί, απλώς, την αντανάκλαση της φήμης των Ιδρυμάτων και των Ακαδημαϊκών Μονάδων ή της κατάταξης των Ιδρυμάτων σε σχετικές λίστες. Η φήμη κατακτιέται σε βάθος χρόνου και ενισχύεται μέσα από την ερευνητική εμπειρία, τη συσσωρευμένη γνώση, την κοινωνική αλληλεπίδραση και τη δημιουργία μιας δραστήριας και παραγωγικής ακαδημαϊκής κοινότητας.

Στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας, η έννοια της αριστείας έχει πολλές επιμέρους διαστάσεις και μπορεί να αποκτήσει διαφορετικό περιεχόμενο, ανάλογα με το πεδίο εφαρμογής. Όπως αναφέρεται σε σχετική έκθεση αναφοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2012), ο κύριος λόγος ενδιαφέροντος των κυβερνήσεων σχετικά με την ερευνητική αριστεία και «ένα πιο λειτουργικό εθνικό σύστημα έρευνας και καινοτομίας» είναι η ανάγκη μεγιστοποίησης της αποτελεσματικότητας κατά την κατανομή πόρων σε ερευνητικούς οργανισμούς μέσω διαφόρων προγραμμάτων.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε όλους σχεδόν τους τομείς και επιστημονικούς κλάδους, υπάρχουν δημόσια ή ιδιωτικά κέντρα, όπου η Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ) διενεργείται σε πολύ υψηλό - συχνά διεθνές - επίπεδο. Τέτοια «κέντρα Αριστείας» αναγνωρίζονται από τη δυνατότητά τους να προσελκύουν άριστους ερευνητές, ώστε να αποκτήσουν τη φήμη σημαντικής πηγής πληροφοριών για την πρόοδο της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας. Παραδείγματα από τις ΗΠΑ, όπως το Πανεπιστήμιο του Stanford (που ίδρυσε το Silicon Valley), το MIT (με τον τεχνολογικό «Route 128») ή το Πανεπιστήμιο του Princeton, αρκούν για να αποδείξουν τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα κέντρα Αριστείας. Ένα εξαιρετικό ευρωπαϊκό παράδειγμα είναι το CERN.

Κέντρα αριστείας δεν μπορούν να δημιουργηθούν εκ του μηδενός ή με νομοθετική ρύθμιση. Θα πρέπει να βασίζονται τόσο σε ένα στέρεο οικοσύστημα όσο και σε δυναμικές συνέργειες μεταξύ ενός πανεπιστημιακού/ερευνητικού κέντρου και της βιομηχανίας. Είναι γεγονός ότι δεν υπάρχει ένα τυπικό κέντρο αριστείας Ερευνητικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ). Ωστόσο, η ποιότητα ΕΤΑ μπορεί να μετρηθεί με διάφορα κριτήρια, όπως οι επιστημονικές δημοσιεύσεις ("βιβλιομετρία"), τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, οι θέσεις μεταδιδακτορικών σπουδών που προσφέρονται, ο αριθμός του

ερευνητικού προσωπικού και των επισκεπτών επιστημόνων, ο αριθμός των εμπορικών συμβάσεων, ο αριθμός των εταιρειών spin-off, οι συμμετοχές σε διευρωπαϊκά προγράμματα έρευνας κ.λπ.

Σε εθνικό επίπεδο, μέσω της καινοτομίας που προκύπτει από την αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, η επιστημονική έρευνα μπορεί να γίνει μοχλός για την παραγωγική ανασυγκρότηση και την ανάπτυξη της χώρας, ώστε να ξεπεραστεί η κοινωνική και οικονομική κρίση και να δημιουργηθούν νέες προοπτικές. Σαφώς χρειάζεται νέα σκέψη και νέες προσεγγίσεις που θα λαμβάνουν υπόψη τη διαμόρφωση του σημερινού διεθνούς τοπίου, βασικά χαρακτηριστικά του οποίου είναι η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η ταυτόχρονη παγκοσμιοποίηση της γνώσης.

Στο πλαίσιο αυτό, τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης μπορούν να αποτελέσουν πόλους έλξης νέων ερευνητών και καταξιωμένων επιστημόνων που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό, ώστε να απελευθερώσουν τις δυνατότητες που διαθέτουν για την επιδίωξη της επιστημονικής ποιότητας και της πραγματικής αριστείας. Καθίσταται, όμως, σαφές ότι η επιδίωξη αυτή δεν μπορεί να είναι στατική. Η επιδίωξη της αριστείας συνδέεται με την ανάδειξη των ισχυρών στοιχείων των ανθρώπων και των δομών και την άμβλυση των αδυναμιών τους.

5. Μελέτη: «Πλήρες Κόστος και Χρηματοδότηση των Ελληνικών ΑΕΙ»

Η μελέτη με τίτλο «Πλήρες Κόστος και Χρηματοδότηση των Ελληνικών ΑΕΙ» είχε ως σκοπό τη διατύπωση των αρχών χρηματοδότησης και κοστολόγησης της λειτουργίας των ΑΕΙ, με στόχο την αξιοποίηση των στοιχείων από την πολιτεία και τα Ιδρύματα. Περιλαμβάνει αφενός μεν την περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης σχετικά με τους τρόπους, τις μεθοδολογίες και τις ροές χρηματοδότησης των Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης σε διάφορες χώρες, αφετέρου δε αναλύει τα συστήματα υπολογισμού του κόστους που ακολουθούν πολλά Ιδρύματα παγκοσμίως. Ταυτόχρονα, έχουν εξαχθεί από τη χρηματοοικονομική και τη διοικητική λογιστική ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία το οποία μπορούν να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα ενός συστήματος διαχείρισης κόστους σε ένα ελληνικό ΑΕΙ.

Η μελέτη περιλαμβάνει αναλύσεις σχετικά με τη γενική εφαρμογή των αρχών της λογιστικής για τον προσδιορισμό του κόστους σε οργανισμούς, με έμφαση στην εφαρμογή των αρχών αυτών στην ανώτατη εκπαίδευση. Η συγκεκριμένη συσχέτιση είναι ύψιστης σημασίας, διότι αφορά άμεσα στην επιδίωξη της βιωσιμότητας των ΑΕΙ. Στη συνέχεια, τίγονται θέματα στρατηγικής διακυβέρνησης και θέσπισης πολιτικής, που άπτονται της αυτονομίας των Ιδρυμάτων και της λογοδοσίας τους σχετικά με την ορθολογική διαχείριση της χρηματοδότησης που λαμβάνουν. Ακολουθεί μια διεθνής επισκόπηση των συστημάτων κοστολόγησης των Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, καθώς και αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης για τη διαχείριση κόστους στον ελληνικό χώρο ανώτατης εκπαίδευσης. Εν συνεχεία αναλύονται οι πιθανοί άξονες εφαρμογής της λογιστικής κόστους στην ανώτατη εκπαίδευση, μέσω μεθόδων αποτίμησης οικονομικών στοιχείων των συστημάτων εσωτερικής διαχείρισης κόστους, με τον ορισμό διακριτών κέντρων κόστους στη λειτουργία ενός ΑΕΙ. Ενόψει της ρητής νομοθετικής πρόβλεψης (ν.4009/2011), γίνεται ανάλυση ενός προτύπου αξιολόγησης επιδόσεων για την ανώτατη εκπαίδευση και διαμορφώνεται ένα ενδεικτικό πρότυπο διαχείρισης κόστους και αξιολόγησης επιδόσεων. Ακολουθούν διάφορες μεθοδολογίες αποτίμησης στοιχείων κόστους μέσω δεικτών και πραγματοποιείται ανάλυση ως προς τις μεθόδους κατανομής πόρων μέσω προγραμματικών συμφωνιών ή/και σε περιπτώσεις «ανταγωνιστικής χρηματοδότησης».

Μέσω αυτής της προσέγγισης, προσφέρεται μία ολοκληρωμένη εικόνα των δυνατοτήτων διαχείρισης κόστους, αφενός για την εξωτερική χρηματοδότηση και αφετέρου για την αποτελεσματικότερη διαχείριση της τακτικής επιχορήγησης του Ιδρύματος. Το θέμα της χρηματοδότησης και της κοστολόγησης της λειτουργίας και δράσης των Ιδρυμάτων αναλύεται πολύπλευρα και πέραν από τη σκοπιά της θέσπισης πολιτικής ή της λογιστικής αποτίμησης.

Περαιτέρω, η μεθοδολογία κοστολόγησης συνδέεται με την εκπλήρωση της βασικής προϋπόθεσης εκ μέρους των Ιδρυμάτων για στρατηγική διοίκηση και προγραμματισμό. Πολλές χώρες παγκοσμίως έχουν αντιληφθεί αυτήν την αναγκαιότητα και έχουν εντάξει στα ανώτατα εκπαιδευτικά τους Ιδρύματα αποτελεσματικά συστήματα πλήρους υπολογισμού του κόστους όλων των δραστηριοτήτων τους, χάριν του στρατηγικού προγραμματισμού. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου έχουν εισαχθεί συστήματα πλήρους κοστολόγησης σε όλα ανεξαιρέτως τα ανώτατα εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Γενικότερα, η κατάσταση στην Ευρώπη είναι αρκετά διαφοροποιημένη και παρουσιάζει διακυμάνσεις από χώρα σε χώρα αναφορικά με τον τρόπο αλλά και την έκταση της εφαρμογής συστημάτων κοστολόγησης για τα ανώτατα εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ένα Ίδρυμα θα είναι σε θέση να καταρτίζει εξειδικευμένο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης, ισολογισμό και κατάσταση ταμειακών ροών. Ιδιαίτερη δυνατότητα παρέχεται στην αξιοποίηση χρηματοοικονομικών δεικτών ρευστότητας, αποδοτικότητας και παραγωγικότητας, τα αποτελέσματα των οποίων θα αποτυπώσουν σημαντικά στοιχεία της παρούσας αλλά και της μελλοντικής κατάστασης ενός Ιδρύματος. Η επιλογή των κατάλληλων δεικτών και η ερμηνεία τους θα πρέπει να γίνει με ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου τα αποτελέσματα να δομούνται πάνω σε ορθολογική βάση. Τα οφέλη που μπορεί να προκύψουν για ένα ΑΕΙ από την εισαγωγή και την εφαρμογή συστημάτων υπολογισμού του κόστους είναι πολύπλευρα και πολυδιάστατα. Σε αυτά περιλαμβάνονται και τομείς της επικοινωνίας και των δημοσίων σχέσεων, μέσω των οποίων τα Ιδρύματα θα μπορούν με αδιάσειστα στοιχεία να προβάλλουν την αποδοτικότητα του έργου τους.

Η εν λόγω μελέτη προσφέρει ιδιαίτερη ανάλυση για όλα τα προαναφερθέντα ζητήματα, ώστε το κάθε ενδιαφερόμενο μέρος να είναι σε θέση να ενημερωθεί διεξοδικά για όλες τις ως άνω πολύπλευρες συνιστώσες και κατευθύνσεις, αλλά ταυτόχρονα να έχει και τη δυνατότητα να επιλέξει την κατάλληλη εφαρμογή

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΔΙΠ

Εισαγωγή

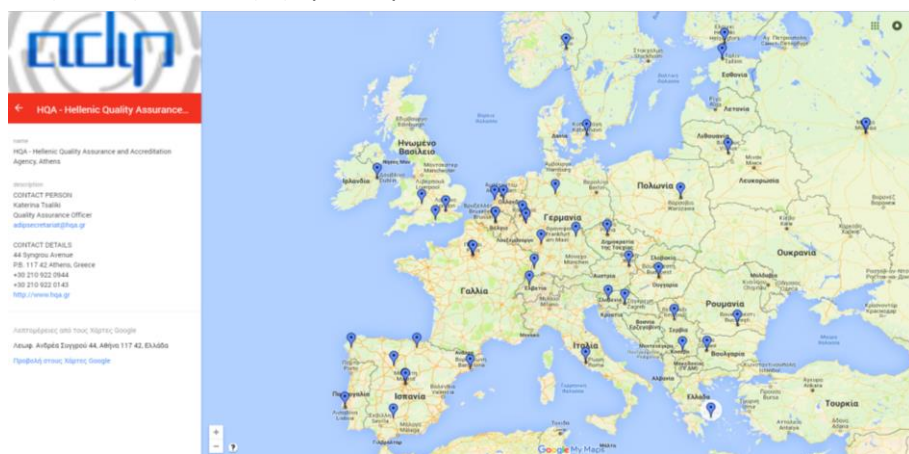
Οι αρμοδιότητες της ΑΔΙΠ διαρθρώνονται σε δύο μεγάλους άξονες: (α) τις σχετικές με τη διασφάλιση της ποιότητας και (β) τις σχετικές με την υποστήριξη της εθνικής στρατηγικής στην ανώτατη εκπαίδευση.

Ειδικότερα, η ΑΔΙΠ κατά το 2015 προώθησε πέντε από τους κεντρικούς της στόχους που απορρέουν από την αποστολή και αρμοδιότητες της:

1. Συνέταξε κείμενο – γνωμοδότηση για τη στρατηγική στην ανώτατη εκπαίδευση προς τον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.
2. Πραγματοποίησε την εσωτερική και μέρος της εξωτερικής αξιολόγησης των ΑΕΙ.
3. Αξιολογήθηκε και πιστοποιήθηκε ως πλήρες μέλος της ΕΝQA.
4. Προετοίμασε την πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών και των εσωτερικών συστημάτων διασφάλισης ποιότητας των Ιδρυμάτων μέσω της σύνταξης κατάλληλων μελετών.
5. Ανέπτυξε και εγκατέστησε το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Εθνικό Σύστημα για τη διασφάλιση ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση.

1. Αξιολόγηση και πιστοποίηση της ΑΔΙΠ

Σημαντικό επίτευγμα της ΑΔΙΠ (Σχήμα 96), κατά τη διάρκεια του έτους 2015, αποτέλεσε η ανακήρυξη της Αρχής σε πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (European Association for Quality Assurance in Higher Education- **ENQA**), καθώς από το 2007 και έως το 2014 η ΑΔΙΠ ήταν συνεργαζόμενο μέλος (affiliate member) της. Ο φορέας πιστοποίησης των εθνικών Αρχών διασφάλισης ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η ENQA. Η αξιολόγηση και πιστοποίηση της ΑΔΙΠ προϋπέθετε ικανοποιητικό βαθμό ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τεχνικής (state of the art) και την κατάλληλη προετοιμασία.

Σχήμα 96. Τα μέλη της ENQA (Πηγή: ENQA⁵⁵).

⁵⁵ <http://www.enqa.eu/index.php/enqa-agencies/members/full-members/>

Η ΕΝQA ως το ευρωπαϊκό συντονιστικό όργανο πιστοποίησης έχει ως βασική αποστολή τον καθορισμό κριτηρίων, οδηγιών και προτύπων για τη Διασφάλιση της Ποιότητας (European Standards and Guidelines - ESG) στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ). Συνεργάζεται με Ευρωπαϊκούς Φορείς του τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕUA, EURASHE, EQAR, ESU κλπ.), καθώς και με δίκτυα Διασφάλισης Ποιότητας (INQAAHE, APQN). Μέλη της είναι Εθνικοί Οργανισμοί Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, που δραστηριοποιούνται στον ΕΧΑΕ, όπως είναι η ΑΔΙΠ.

Τον Σεπτέμβριο 2014, η ΑΔΙΠ αιτήθηκε την πιστοποίησή της από την ΕΝQA, έχοντας ολοκληρώσει την έκθεση αυτοαξιολόγησής της. Η έκθεση συντάχθηκε από μέλη του Συμβουλίου σε συνεργασία με μέλη του διοικητικού προσωπικού της Αρχής και αποτελείται από δύο βασικά μέρη. Στο πρώτο μέρος περιγράφεται η γενική κατάσταση της Ανώτατης Εκπαίδευσης στη χώρα μας, το έργο της ΑΔΙΠ και οι διαδικασίες που η Αρχή εφαρμόζει για τη διασφάλιση της ποιότητας στα ΑΕΙ της χώρας. Στο δεύτερο μέρος γίνεται αναλυτική παρουσίαση της υιοθέτησης των αρχών και των κατευθυντήριων οδηγιών των Ευρωπαϊκών Προτύπων και Κατευθύνσεων (ESG). Στη συνέχεια, η έκθεση αυτοαξιολόγησης της ΑΔΙΠ εγκρίθηκε από το Συμβούλιο της ΕΝQA, το οποίο καθόρισε τη σύνθεση της Εξωτερικής Επιτροπής Εμπειρογνομόνων και τις τελικές ημερομηνίες διεξαγωγής της εξωτερικής αξιολόγησης της Αρχής.

Η Εξωτερική Επιτροπή Εμπειρογνομόνων της ΕΝQA επισκέφθηκε την ΑΔΙΠ στις 12 και 13 Ιανουαρίου 2015, στα γραφεία της, στην Αθήνα, και συναντήθηκε με μέλη της Αρχής καθώς και με εκπροσώπους της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή συναντήθηκε με την Πρόεδρο, τους Αντιπροέδρους, μέλη του Συμβουλίου και του διοικητικού προσωπικού της ΑΔΙΠ, με εκπροσώπους της πολιτικής ηγεσίας στον τομέα της παιδείας, Πρυτάνεις και Προέδρους των ΑΕΙ, Προέδρους και στελέχη των ΜΟΔΙΠ, εκπροσώπους των ΠΟΣΔΕΠ και ΟΣΕΠ, της Συνόδου των Πρυτάνεων και της Συνόδου των Προέδρων ΤΕΙ, εμπειρογνώμονες επιτροπών εξωτερικής αξιολόγησης της ΑΔΙΠ, καθώς και με εκπροσώπους φοιτητών και επαγγελματιών φορέων. Μετά την κατάθεση της εμπειρίας όλων των συμμετασχόντων στην εξωτερική αξιολόγηση της Αρχής και γόνιμο διάλογο, αποτυπώθηκε η συνολική εικόνα της Αρχής και η συμβολή της στη διασφάλιση της ποιότητας των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας.

Με βάση τα δεδομένα που συλλέχθηκαν και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την εξωτερική αξιολόγηση, η Επιτροπή της ΕΝQA συνέταξε την Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης της ΑΔΙΠ. Στην έκθεση περιγράφονται η διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης που ακολουθήθηκε για την πιστοποίηση της ΑΔΙΠ, οι κύριες λειτουργίες και η θέση της Αρχής στο χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας, ενώ, στο μεγαλύτερο μέρος της έκθεσης παρουσιάζεται αναλυτικά ο βαθμός συμμόρφωσης της Αρχής σε καθένα από τα κριτήρια της ΕΝQA (ESG) και επισημαίνονται τόσο οι καλές πρακτικές όσο και τα σημεία που χρήζουν βελτίωσης για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της Αρχής. Στο τέλος της έκθεσης, η Επιτροπή συνοψίζει κάποιες γενικές παρατηρήσεις και συστάσεις για τη μελλοντική ανάπτυξη της ΑΔΙΠ και προτείνει στο Συμβούλιο της ΕΝQA την ένταξή της ως πλήρες μέλος της Ένωσης. Στις 16 Ιουνίου 2015, το Συμβούλιο της ΕΝQA ενέκρινε την πρόταση της Επιτροπής και αποφάσισε ομόφωνα την ένταξη της ΑΔΙΠ ως νέο μέλος της ΕΝQA. Η επιτυχία αυτή ισχυροποιεί τη θέση της ΑΔΙΠ τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο και προσφέρει πολλαπλά οφέλη τόσο στην Αρχή όσο και στα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας μας.

Τα μέλη της ΕΝQA συμμετέχουν κυρίως στην πολιτική λήψης αποφάσεων καθώς και σε συνεργασίες με άλλους φορείς διασφάλισης ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Βασικός στόχος της ΕΝQA είναι η διατήρηση, η βελτίωση αλλά και η περαιτέρω ανάπτυξη της διασφάλισης ποιότητας. Με το έργο της, (εκδηλώσεις, συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια, δημοσιεύσεις), καθώς και την ιστοσελίδα της, η Ένωση μεταδίδει στους ενδιαφερόμενους φορείς της Ανώτατης Εκπαίδευσης εμπειρίες, καλές πρακτικές και νέες εξελίξεις στον τομέα της διασφάλισης της ποιότητας. Επιπλέον, η ΕΝQA υποστηρίζει τα μέλη της, παρέχοντάς τους ολοκληρωμένες υπηρεσίες και ευκαιρίες δικτύωσης. Προωθεί την αναβάθμιση της ποιότητας και την ανάπτυξη μιας κουλτούρας ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση και εργάζεται για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης.

Ως πλήρες μέλος, η ΑΔΙΠ αποκτά ενεργό ρόλο στα όργανα και τις αποφάσεις της ΕΝQA και καλείται να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις που παρουσιάζονται στον ΕΧΑΕ, συμμετέχοντας σε ένα γόνιμο και συνεχή διάλογο σχετικά με τις τρέχουσες προκλήσεις και εξελίξεις, που διαδραματίζονται στον τομέα της διασφάλισης της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

2. Χρηματοδότηση της ΑΔΙΠ

Η χρηματοδότηση της Αρχής για την υποστήριξη της λειτουργίας και των δραστηριοτήτων της επιτυγχάνεται μέσω του τακτικού προϋπολογισμού, οι πιστώσεις του οποίου εγγράφονται υπό ίδιο φορέα στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και τη χρηματοδότηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση" του ΕΣΠΑ 2007-13 (2015), η λεπτομερής ανάλυση των οποίων ακολουθεί.

α. Τακτικός προϋπολογισμός

Στον Πίνακα 2 και στο Σχήμα 97 απεικονίζεται η εξέλιξη των εγκεκριμένων τακτικών προϋπολογισμών 2010- 2015. Οι επιμέρους κωδικοί κατηγοριοποιούνται σε δύο γενικές ενότητες:

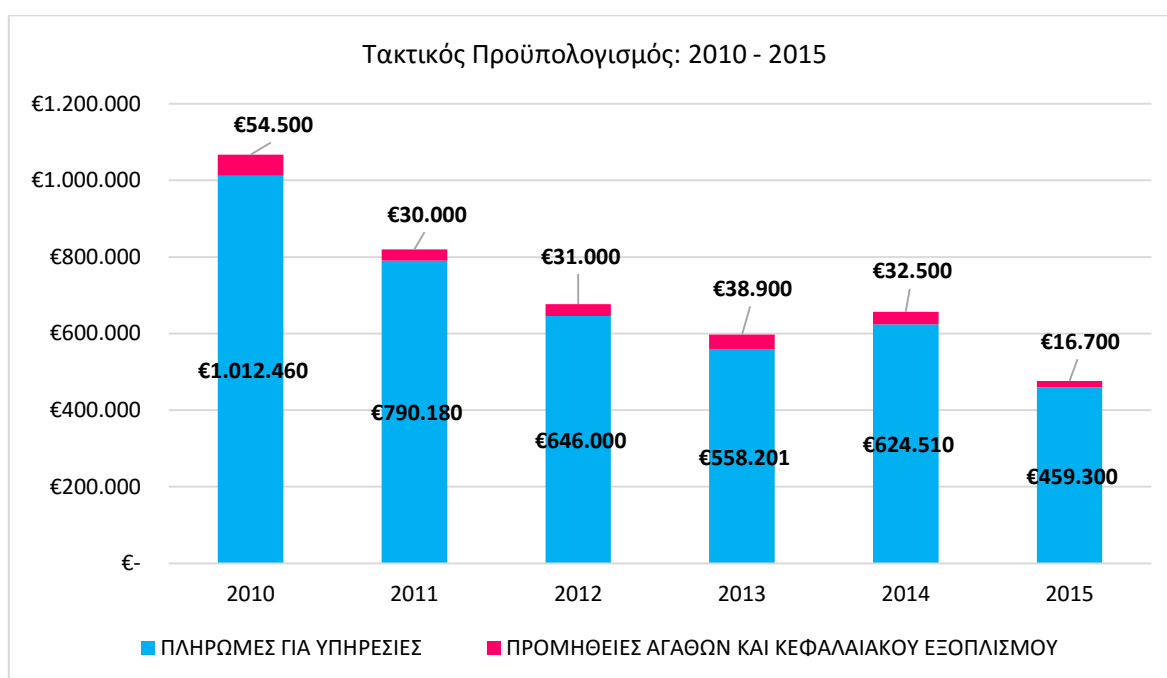
1) 0000 – Πληρωμές για Υπηρεσίες με υποκατηγορίες

1. Αμοιβές πολιτικών υπαλλήλων (Τακτικοί & ΙΔΑΧ), όπου περιλαμβάνεται: βασικός μισθός, επιδόματα και ασφαλιστικές εισφορές.
2. Αμοιβές υπαλλήλων με σχέση ιδιωτικού δικαίου (Ι.Δ.) ορισμένου χρόνου και ειδικών κατηγοριών.
3. Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές ειδικότερα αποζημίωση μελών συλλογικών οργάνων.
4. Πληρωμές για μετακινήσεις.
5. Πληρωμές για λοιπές υπηρεσίες (πχ. μισθώματα κτιρίων, λειτουργικές δαπάνες κλπ.

2) 1000 – Προμήθειες Αγαθών και Κεφαλαιακού Εξοπλισμού, όπου περιλαμβάνονται όλων των ειδών προμήθειες εξοπλισμού, συντήρησης, καυσίμων και υλικοτεχνικής υποδομής.

Πίνακας 2. Τακτικός Προϋπολογισμός.

Κωδικός Αριθμός	Όνομασία Δαπάνης	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός					
0000	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	1.012.460,0 €	790.180,0 €	646.000,0 €	558.201,0 €	624.510,0 €	459.300,0 €
0200	Αμοιβές πολιτικών υπαλλήλων	64.808,0 €	156.000,0 €	23.900,0 €	98.101,0 €	245.010,0 €	241.000,0 €
0300	Αμοιβές υπαλλήλων ΙΔ ορισμένου χρόνου και ειδικών κατηγοριών	798.000,0 €	563.000,0 €	574.100,0 €	440.000,0 €	242.000,0 €	119.000,0 €
0500	Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές	3.420,0 €	10.000,0 €	0,0 €		90.000,0 €	46.000,0 €
0700	Πληρωμές για μετακινήσεις	21.600,0 €	13.000,0 €	20.000,0 €	16.000,0 €	38.700,0 €	43.200,0 €
0800	Πληρωμές για λοιπές υπηρεσίες	124.632,0 €	48.180,0 €	28.000,0 €	4.100,0 €	8.800,0 €	10.100,0 €
1000	ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	54.500,0 €	30.000,0 €	31.000,0 €	38.900,0 €	32.500,0 €	16.700,0 €
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.066.960,0 €	820.180,0 €	677.000,0 €	597.101,0 €	657.010,0 €	476.000,0 €

Σχήμα 97. Απεικόνιση των εγκεκριμένων προϋπολογισμών της ΑΔΙΠ από το 2010 έως το 2015.

Στον Πίνακα 3 και στο Σχήμα 98 απεικονίζεται η εξέλιξη των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο 2010 – 2014.

Οι αμοιβές των πολιτικών υπαλλήλων (κωδικός 0200) εμφανίζουν σημαντική διακύμανση, η οποία οφείλεται στη διαρκή αλλαγή της νομοθεσίας, σύμφωνα με την οποία από το 2014 η μισθοδοσία του διοικητικού προσωπικού της ΑΔΙΠ βαρύνει αποκλειστικά τον τακτικό της προϋπολογισμό και όχι τον προϋπολογισμό των φορέων προέλευσης των υπαλλήλων.

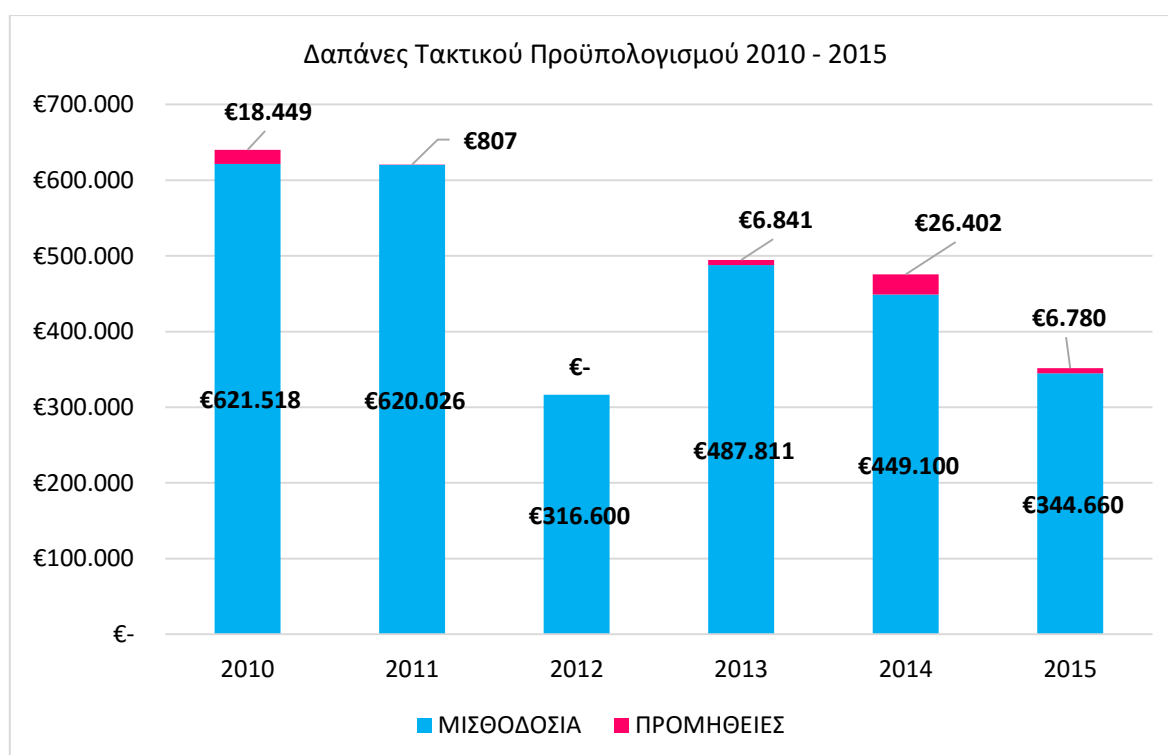
Επίσης, οι αμοιβές προσωπικού ειδικών κατηγοριών (κωδικός 0300) έχουν μειωθεί σημαντικά το 2014 διότι, σύμφωνα με τον ν.4009/2011, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, τα μέλη του Συμβουλίου, πλην του Προέδρου της ΑΔΙΠ, από 1/7/2014 δεν μισθοδοτούνται από την ΑΔΙΠ αλλά από τα οικεία Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Από τον Πίνακα 3 και το Σχήμα 98 προκύπτει ότι κατά μέσο όρο οι δαπάνες μισθοδοσίας είναι περίπου το 98% του προϋπολογισμού έναντι 2% των προμηθειών αγαθών και εξοπλισμού. Είναι προφανές ότι, μέσω του τακτικού προϋπολογισμού και, ιδιαίτερα, του μειωμένου προϋπολογισμού του 2015, η κάλυψη λειτουργικού κόστους και η αναπτυξιακή προοπτική της ΑΔΙΠ καθίστανται

μάλλον ανέφικτες και μπορούν να επιτευχθούν αποκλειστικά μέσω του επιχειρησιακού προγράμματος ΕΣΠΑ 2014 - 2020.

Πίνακας 3. Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού.

Κωδικός Αριθμός	Ονομασία Δαπάνης	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		Δαπάνες					
0000	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	621.517,95 €	620.026,00 €	316.600,00 €	487.811,00 €	449.100,00 €	344.660,00 €
0200	Αμοιβές πολιτικών υπαλλήλων	77.114,59 €	111.685,00 €	5.100,00 €	68.685,00 €	221.370,00 €	290.940,00 €
0300	Αμοιβές ειδικών κατηγοριών	534.860,00 €	503.340,00 €	311.000,00 €	417.705,00 €	226.236,00 €	44.520,00 €
0500	Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές	- €	- €	- €	- €	- €	- €
0700	Πληρωμές για μετακινήσεις	7.172,72 €	2.720,00 €	70,00 €	- €	- €	1.800,00 €
0800	Πληρωμές για λοιπές υπηρεσίες	2.370,64 €	2.281,00 €	430,00 €	1.421,00 €	1.494,00 €	7.400,00 €
1000	ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	18.449,47 €	807,00 €	- €	6.841,00 €	26.402,00 €	6.780,00 €
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	639.967,42 €	620.833,00 €	316.600,00 €	494.652,00 €	475.502,00 €	351.440,00 €

Σχήμα 98. Απεικόνιση των δαπανών της ΑΔΙΠ από το 2010 έως 2014.

β. ΕΣΠΑ 2007 - 2013 (2015)

Οι δραστηριότητες Διασφάλισης Ποιότητας που πραγματοποίησε η ΑΔΙΠ χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΣΠΑ. Ειδικότερα, κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 (2015), χρηματοδοτήθηκαν οι ακόλουθες δραστηριότητες:

- Οργάνωση των αξιολογήσεων ακαδημαϊκών μονάδων και Ιδρυμάτων
 - Κατάρτιση μητρώου, επιλογή των Επιτροπών Αξιολόγησης, επικοινωνία με τους εμπειρογνώμονες, προγραμματισμός επισκέψεων, έλεγχος και αποδοχή εσωτερικών εκθέσεων αξιολόγησης, παραλαβή, διαχείριση και αποτίμηση των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης.
- Υποστήριξη των Ιδρυμάτων

- Έντυπα, οδηγίες, κανόνες, επικοινωνία, συντονισμός, οργάνωση επισκέψεων αξιολογητών, παρακολούθηση, αποτίμηση, επιτόπιες επισκέψεις, ενημέρωση των ΜΟΔΙΠ.
- Δημιουργία Εθνικής Πληροφοριακής Υποδομής για τη διασφάλιση ποιότητας
 - Ηλεκτρονικός εξοπλισμός (εγκαταστάσεις στην ΑΔΙΠ και στο Υπουργείο).
 - Ειδικό λογισμικό (εθνικό ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα) που διασυνδέει ΑΔΙΠ και Ιδρύματα.
- Προετοιμασία πιστοποίησης
 - Δράσεις για την εξειδίκευση κριτηρίων ανά θεματική περιοχή.
 - Δημιουργία υποδειγμάτων για την αξιολόγηση των Ιδρυμάτων και των εσωτερικών συστημάτων διασφάλισης ποιότητας.
 - Εκπόνηση ειδικών μελετών.

Υλοποίηση

Το έργο που έχει επιτελέσει η ΑΔΙΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 μπορεί να αποτυπωθεί ως ακολούθως:

- Περάτωσε την κατάρτιση του Μητρώου εξωτερικών εμπειρογνομόνων της ΑΔΙΠ, το οποίο περιέλαβε περίπου 5.000 Επιστήμονες (Καθηγητές, Ερευνητές κ.λπ.) του Εξωτερικού και το οποίο πρόσφερε προς ενσωμάτωση στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του Υπουργείου Παιδείας «ΑΠΕΛΛΑ».
- Περάτωσε την υλοποίηση των διαδικασιών εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης 397 τμημάτων των ελληνικών ΑΕΙ και συντόνισε το έργο περίπου 1600 εξωτερικών εμπειρογνομόνων καθηγητών ΑΕΙ του εξωτερικού (αναζήτηση εμπειρογνομόνων ανά γνωστικό πεδίο στις ιστοσελίδες των Πανεπιστημίων Εξωτερικού, εγγραφή στο Μητρώο Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων της ΑΔΙΠ, συγκρότηση πενταμελών επιτροπών εξωτερικής αξιολόγησης, έλεγχος ενδεχόμενης ύπαρξης σύγκρουσης συμφερόντων (conflict of interest), οργάνωση αεροπορικών εισιτηρίων εξωτερικού – εσωτερικού, οργάνωση διαμονής σε ξενοδοχεία, έλεγχος Έκθεσης Εξωτερικής Αξιολόγησης, έλεγχος παραστατικών και πληρωμή εξόδων μετακίνησης και ημερήσιας αποζημίωσης των αξιολογητών).
- Υποστήριξε τις διαδικασίες εκλογής και προαγωγής μελών ΔΕΠ και ΕΠ των ΑΕΙ, ανταποκρινόμενη στα αιτήματα τμημάτων ΑΕΙ για την επιλογή εκλεκτόρων σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 19 του Ν. 4009/2011, όπου τα εξωτερικά μέλη των εκλεκτορικών επιλέγονται από το Μητρώο Ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων της ΑΔΙΠ.
- Συγκέντρωσε και ανέλυσε ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία για τον καθορισμό δεικτών ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, καθώς και για τη σύνταξη μελετών βάσει τόσο των Εκθέσεων Εσωτερικής Αξιολόγησης των Τμημάτων, και των Εκθέσεων των Ιδρυμάτων που συντάσσονται από τις ΜΟΔΙΠ των ΑΕΙ, αλλά και από τις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης.
- Μελέτησε και συνέταξε τα Κριτήρια Αναδιάρθρωσης του Χάρτη της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Επίσης, η ΑΔΙΠ σύμφωνα με τον νόμο μελέτησε και συνέταξε:

- Την Ανάλυση Γενικών Κριτηρίων Πιστοποίησης Προγραμμάτων Σπουδών.
- Σχέδιο Πρότασης Ακαδημαϊκής Πιστοποίησης Προγράμματος Σπουδών.

- Σχέδιο Περιγράμματος Μαθήματος.
- Σχέδιο για την Αξιολόγηση Ιδρύματος και την Πιστοποίηση του Εσωτερικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας.

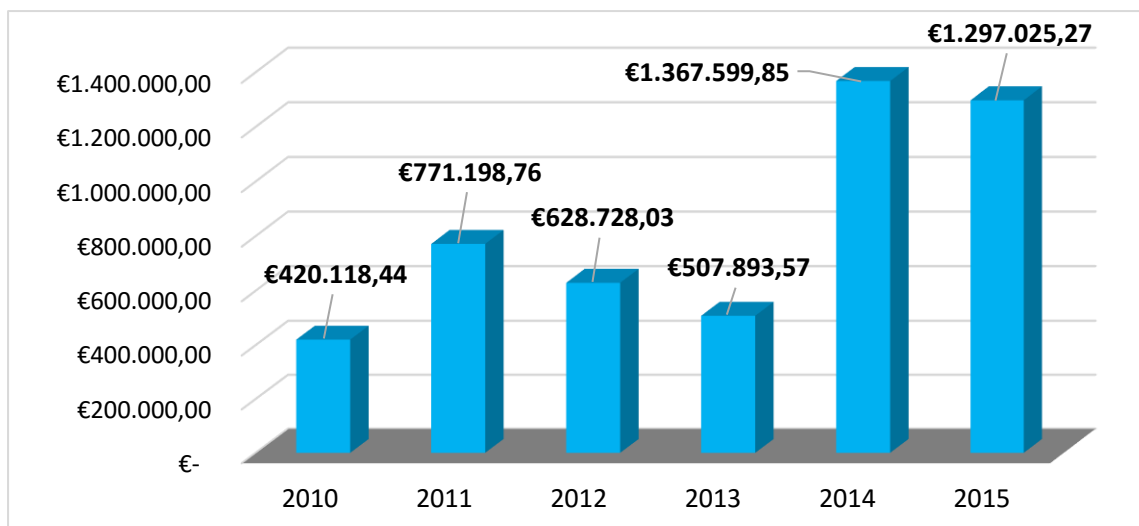
Τέλος, πραγματοποίησε δράσεις για την προετοιμασία της πιστοποίησης: (i) των προγραμμάτων σπουδών των Τμημάτων και (ii) των εσωτερικών συστημάτων διασφάλισης ποιότητας των Ιδρυμάτων (ΜΟΔΙΠ).

Συμπερασματικά

- Εγκαταστάθηκαν και λειτουργούν τα εσωτερικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας στα ΑΕΙ (ΜΟΔΙΠ).
- Αξιολογήθηκαν 397 ακαδημαϊκές μονάδες.
- Αυτοαξιολογήθηκαν 36 Ιδρύματα.
- Αξιολογήθηκαν εξωτερικά 14 Ιδρύματα.
- Η πολιτική ποιότητας έγινε μέρος της ακαδημαϊκής δραστηριότητας σε επίπεδο χώρας, με αποτέλεσμα τις πρώτες βελτιώσεις στις επιδόσεις των Ιδρυμάτων.
- Καθορίστηκαν κριτήρια έναρξης της διαδικασίας της πιστοποίησης.

Πίνακας 4. Προϋπολογισμός και δαπάνες του έργου ΕΣΠΑ της ΑΔΙΠ από το 2010 έως το 2015.

Υποέργο	Προϋπολογισμός	Δαπάνες 2010	Δαπάνες 2011	Δαπάνες 2012	Δαπάνες 2013	Δαπάνες 2014	Δαπάνες 2015	Σύνολο Απορρόφησης
1. Εφαρμογή του συστήματος εξωτερικής αξιολόγησης στα ιδρύματα	3.229.479,11 €	235.122,24 €	531.850,99 €	449.374,70 €	376.650,80 €	1.121.429,98 €	369.363,95 €	3.083.792,66 €
2. ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΛΟΙΠΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ (Ρήτρα ευελιξίας)	280.000,00 €	- €	- €	- €	- €	- €	269.109,25 €	269.109,25 €
3. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ (Ρήτρα ευελιξίας)	580.000,00 €	- €	- €	- €	- €	- €	263.635,85 €	263.635,85 €
4. ΔΙΑΔΟΣΗ, ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΦΟΜΟΙΩΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	37.860,00 €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €
6. ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ, ΠΡΩΘΩΣΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΔΙΠ (αυτεπιστασία)	791.048,65 €	71.252,02 €	114.974,47 €	77.958,22 €	64.822,77 €	157.609,87 €	286.834,93 €	773.452,28 €
7. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	70.000,00 €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €
8. ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ ΓΡΑΦΕΙΩΝ της ΑΔΙΠ	605.192,59 €	113.744,18 €	124.373,30 €	101.395,11 €	66.420,00 €	88.560,00 €	108.081,29 €	602.573,88 €
11. ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ ΑΔΙΠ	165.000,00 €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €
ΣΥΝΟΛΟ "ΠΡΑΞΗΣ"	5.758.580,35 €	420.118,44 €	771.198,76 €	628.728,03 €	507.893,57 €	1.367.599,85 €	1.297.025,27 €	4.992.563,92 €

Σχήμα 99. Δαπάνες του έργου ΕΣΠΑ της ΑΔΙΠ από το 2010 έως το 2015.

γ. ΕΣΠΑ 2014 - 2020

Η ΑΔΙΠ έχει ζητήσει τη χρηματοδότησή της από το νέο επιχειρησιακό πρόγραμμα Δια βίου μάθησης και ανθρώπινων πόρων για την άσκηση των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων της που αφορούν στις εξής δράσεις:

- Ολοκλήρωση διαδικασιών για τις Εξωτερικές αξιολογήσεις Ιδρυμάτων.
- Πιστοποιήσεις Προγραμμάτων Σπουδών.
- Πιστοποιήσεις Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας των Ιδρυμάτων.
- Μελέτες για τον Εθνικό χώρο διασφάλισης ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση.
- Υποστήριξη των Ιδρυμάτων στην εδραίωση της διασφάλισης ποιότητας.

3. Διοικητική Οργάνωση

α. Το Συμβούλιο της Αρχής

Κατ' εφαρμογή του άρθρου 67 του Ν.4009/2011, το ανώτατο διοικητικό όργανο της Αρχής είναι από 6/6/2014 το Συμβούλιο, που συγκροτείται από 15 Μέλη, τα οποία ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων μετά από διαδικασία επιλογής η οποία περιγράφεται στο νόμο και απολαμβάνουν προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Το Συμβούλιο αποτελείται από τα ακόλουθα μέλη:

- τον Πρόεδρο,
- έξι (6) εν ενεργεία Καθηγητές πρώτης βαθμίδας των Πανεπιστημίων με αντίστοιχη εξειδίκευση στους επιστημονικούς κλάδους: των Ανθρωπιστικών Επιστημών ή Καλών Τεχνών, των Νομικών, Πολιτικών ή Κοινωνικών Επιστημών, των Επιστημών Υγείας ή Βιολογίας, των Οικονομικών Επιστημών ή Διοίκησης Επιχειρήσεων, των Μηχανικών ή Γεωτεχνικών Επιστημών, των Θετικών Επιστημών ή της Πληροφορικής,
- τέσσερις (4) εν ενεργεία Καθηγητές πρώτης βαθμίδας των ΤΕΙ με αντίστοιχη εξειδίκευση στους κλάδους: της Διοίκησης ή Οικονομίας, των Επαγγελματιών Υγείας ή Πρόνοιας, των

Τεχνολογικών Επιστημών Μηχανικών, των Τεχνολογικών ή Γεωτεχνικών Επιστημών ή Τροφίμων,

- έναν (1) εκπρόσωπο των προπτυχιακών φοιτητών που έχει συμμετάσχει σε συλλογικό όργανο διασφάλισης της ποιότητας του ιδρύματός του, ο οποίος προτείνεται από την Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδας (ΕΦΕΕ),
- έναν (1) εκπρόσωπο των προπτυχιακών φοιτητών που έχει συμμετάσχει σε συλλογικό όργανο διασφάλισης της ποιότητας του ιδρύματός του, ο οποίος προτείνεται από την Εθνική Σπουδαστική Ένωση Ελλάδας (ΕΣΕΕ),
- έναν (1) εν ενεργεία Ερευνητή πρώτης βαθμίδας μη ακαδημαϊκών Ερευνητικών Ιδρυμάτων που εποπτεύονται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας,
- έναν (1) κοινό εκπρόσωπο του Τεχνικού, του Γεωτεχνικού και του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, που προτείνεται από κοινού από τα επιμελητήρια αυτά.

Με την Υ.Α. 1553/2-6-2014 (ΦΕΚ 324, τ. Υ.Ο.Δ.Δ., 6-6-2014) συγκροτήθηκε το πρώτο Συμβούλιο της ΑΔΙΠ ως ακολούθως:

1. **Ευάγγελος Κουφουδάκης**, Ομότιμος Καθηγητής, ως Πρόεδρος, ο οποίος μετά την υποβολή παραίτησής του αντικαταστάθηκε από την **Νικολέττα Παϊσίδου**, Καθηγήτρια του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
2. **Ιωάννης Γεροθανάσης**, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ως μέλος για τον επιστημονικό κλάδο των Θετικών Επιστημών ή της Πληροφορικής, Αντιπρόεδρος της ΑΔΙΠ για θέματα χρηματοδότησης.
3. **Πρόδρομος Γιαννάς**, Καθηγητής ΤΕΙ Πειραιά, ως μέλος για τον επιστημονικό κλάδο της Διοίκησης ή Οικονομίας.
4. **Ιωάννης Καπόλος**, Καθηγητής ΤΕΙ Πελοποννήσου, ως μέλος για τον επιστημονικό κλάδο των Τεχνολογικών ή Γεωτεχνικών Επιστημών ή Τροφίμων.
5. **Εμμανουήλ Κούκιος**, Καθηγητής Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, ως μέλος για τον επιστημονικό κλάδο των Μηχανικών ή Γεωτεχνικών Επιστημών.
6. **Μαρία Λαζαρίδου**, Καθηγήτρια Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ως μέλος για τον επιστημονικό κλάδο των Επιστημών Υγείας ή Βιολογίας, η οποία έχει συνταξιοδοτηθεί και έχει αντικατασταθεί από τον Καθηγητή της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ κ. **Γεώργιο Παπαθεοδωρίδη**.
7. **Κλεομένης Οικονόμου**, Καθηγητής ΤΕΙ Αθήνας, ως μέλος για τον επιστημονικό κλάδο των Επαγγελματιών Υγείας ή Πρόνοιας και τέως Αντιπρόεδρος της ΑΔΙΠ για θέματα πιστοποίησης, ο οποίος έχει συνταξιοδοτηθεί και έχει αντικατασταθεί από τον Καθηγητή του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης κ. **Παναγιώτη Τσακλή**.
8. **Γεώργιος Σταμέλος**, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών, ως μέλος για τον επιστημονικό κλάδο των Ανθρωπιστικών Επιστημών ή Καλών Τεχνών.

9. **Στυλιανός Σταματόπουλος**, Καθηγητής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, ως μέλος για τον επιστημονικό κλάδο των Νομικών, Πολιτικών ή Κοινωνικών Επιστημών.

10. **Βασίλειος Τσιάντος**, Καθηγητής ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ως μέλος για τον επιστημονικό κλάδο των Τεχνολογικών Επιστημών Μηχανικών, Αντιπρόεδρος της ΑΔΙΠ για θέματα πιστοποίησης.

11. **Ευθύμιος Τσιώνας**, Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, ως μέλος για τον επιστημονικό κλάδο των Οικονομικών Επιστημών ή Διοίκησης Επιχειρήσεων.

12. **Δημήτριος Νιάρχος**, Ερευνητής Α΄ Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος», ως μέλος, εκπρόσωπος των μη ακαδημαϊκών Ερευνητικών Ιδρυμάτων που εποπτεύονται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας.

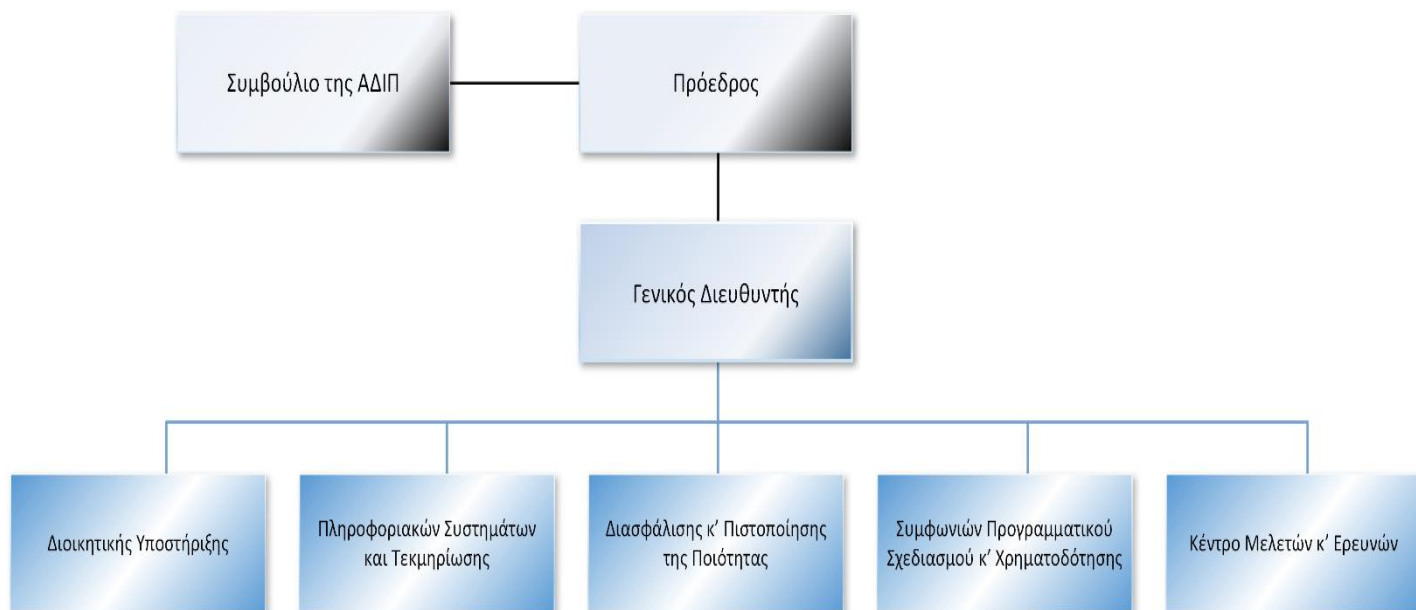
13. Κοινός εκπρόσωπος του Τεχνικού, Γεωτεχνικού και του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας. Αναμένεται ο ορισμός του.

Σημειώνεται ότι παρά τις αλληπάλληλες προσπάθειες τόσο της Αρχής όσο και του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, οι δύο θέσεις εκπροσώπων των προπτυχιακών φοιτητών και φοιτητών δεν πληρώθηκαν, καθώς δεν υπήρξε ανταπόκριση από τους αντίστοιχους φορείς, ΕΦΕΕ και ΕΣΕΕ.

β. Επιστημονική και Διοικητική Υπηρεσία της ΑΔΙΠ

Όπως και κατά το παρελθόν, η ΑΔΙΠ το 2014 -2015 εξακολούθησε να λειτουργεί με αποσπασμένους υπαλλήλους, προερχόμενους κυρίως από το Υπουργείο Παιδείας και από εποπτευόμενους από αυτό φορείς (Πανεπιστήμια – ΤΕΙ – Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση).

Η ΑΔΙΠ θεωρώντας το θέμα της στελέχωσης και της οργάνωσής της εξαιρετικά σημαντικό, προέβη στην πλήρωση της θέσης του Γενικού Διευθυντή καθώς και τη δημοσιοποίηση προσκλήσεων για απόσπαση νέων υπαλλήλων από τον δημόσιο τομέα, με σκοπό την οργανωτική της ανάπτυξη. Ωστόσο η πραγματοποίησή τους, παρόλο που γίνεται κατά παρέκκλιση των γενικών διατάξεων, απεδείχθη εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα, εξαιτίας των χρονοβόρων διαδικασιών και της γενικότερης έλλειψης προσωπικού στο δημόσιο. Η ΑΔΙΠ για την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων της αξιοποίησε εξωτερικούς συνεργάτες που απασχολήθηκαν μέσω του προγράμματος ΕΣΠΑ. Κατά την 31/12/2015 το ανθρώπινο δυναμικό της ΑΔΙΠ αριθμούσε μόλις 13 άτομα έναντι των νομοθετημένων 45 θέσεων εργασίας για τη στελέχωση των υπηρεσιών της. Η προβλεπόμενη από τον νόμο οργανωτική δομή απεικονίζεται στο Σχήμα 100.

Σχήμα 100. Οργανωτική Δομή της ΑΔΙΠ.

4. Επιστημονική - τεχνολογική ανάπτυξη και προοπτική της ΑΔΙΠ

Στο διάστημα που μεσολάβησε από τον Ιούλιο του 2014 έως και τη συγγραφή της παρούσας έκθεσης, η ΑΔΙΠ υλοποίησε ένα σημαντικό έργο, το οποίο αφορά στην επιστημονική-τεχνολογική της ανάπτυξη και προοπτική με την υλοποίηση δύο έργων μέσω διεθνών διαγωνισμών. Τα δύο έργα είναι συγχρηματοδοτούμενα από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους (ΕΚΤ) και αφορούν στην ανάπτυξη ενός Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Εθνικού Συστήματος Ποιότητας (ΟΠΕΣΠ) και την προμήθεια εξειδικευμένου ηλεκτρονικού εξοπλισμού. Η απόφαση για την υλοποίηση των έργων αυτών λήφθηκε μετά από διεξοδική συζήτηση στους κόλπους της ΑΔΙΠ, η οποία συνεκτίμησε τις ανάγκες των εμπλεκόμενων φορέων (ΑΔΙΠ, ΜΟΔΙΠ-ΑΕΙ), τα συμπεράσματα από την μέχρι τώρα εμπειρία της, τις διεθνείς τάσεις στη διασφάλιση ποιότητας στα ΑΕΙ (ESG, EUA, ENQA), τη Στρατηγική για την Ανώτατη εκπαίδευση για το 2014-20 αλλά και το γενικό σχεδιασμό της ΑΔΙΠ για το επόμενο μεσο/μακροπρόθεσμο διάστημα. Για τη συστηματοποίηση όλων των προαναφερόμενων παραγόντων, έγινε μεθοδική ανάλυση των αναγκών και προσδιορισμός των προδιαγραφών κάθε έργου. Τα δύο έργα αποτελούν μια λειτουργική ενότητα, με την έννοια ότι η προμήθεια ηλεκτρονικού εξοπλισμού είναι απαραίτητη για τη λειτουργία του ΟΠΕΣΠ.

Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Εθνικό Σύστημα Ποιότητας (ΟΠΕΣΠ)

Το ΟΠΕΣΠ είναι έργο σχεδιασμένο για να εμπλέκει επιχειρησιακά αρκετούς φορείς πέρα από την ΑΔΙΠ (Πανεπιστήμια, ΤΕΙ, ΥΠΠΕΘ, ΕΛΣΤΑΤ κ.λπ.). Ως εκ τούτου, και οι επιχειρησιακοί στόχοι του έργου αφορούν όλους τους φορείς αλλά κυρίως την ΑΔΙΠ και τα ΑΕΙ.

Αναλυτικότερα οι επιμέρους στόχοι των υποσυστημάτων του ΟΠΕΣΠ είναι:

- Η αναβάθμιση και η επανασχεδίαση του μητρώου εξωτερικών εμπειρογνομόνων της ΑΔΙΠ με παράλληλη μετάπτωση και αναδιάρθρωση των υπάρχοντων δεδομένων, καθώς

και η εξασφάλιση ενός σύγχρονου και φιλικού τρόπου διαχείρισης των δεδομένων τοπικά ή απομακρυσμένα.

- Η ηλεκτρονική διαχείριση των αξιολογήσεων των ΑΕΙ και των πιστοποιήσεων των προγραμμάτων σπουδών τους από ένα σύγχρονο και ασφαλές πληροφοριακό σύστημα.
- Η οργάνωση των δεδομένων και των μεταδεδομένων ποιότητας των ΑΕΙ με έμφαση στην εννοιολογική αποσαφήνιση, τη διαλειτουργικότητα με άλλα συστήματα και την ανάλυση και διάχυση των αποτελεσμάτων.
- Η δυνατότητα παραγωγής συγκεντρωτικών στοιχείων μέτρησης της εξέλιξης των παρακολουθούμενων δεικτών. Η δυνατότητα συνεχούς παρακολούθησης και ανάλυσης των δεικτών απόδοσης. Η δυνατότητα παραγωγής αναλύσεων, στατιστικών αναφορών και δεικτών για την εξαγωγή συμπερασμάτων μέσα από φιλικά εργαλεία επιχειρηματικής ευφυΐας και σε συνάρτηση με τις εκάστοτε ανάγκες και απαιτήσεις της ΑΔΙΠ.
- Η πληροφόρηση, ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και δημοσιότητα σε συγκεκριμένο αλλά και ευρύ κοινό, μέσω της διαδικτυακής πύλης της ΑΔΙΠ.

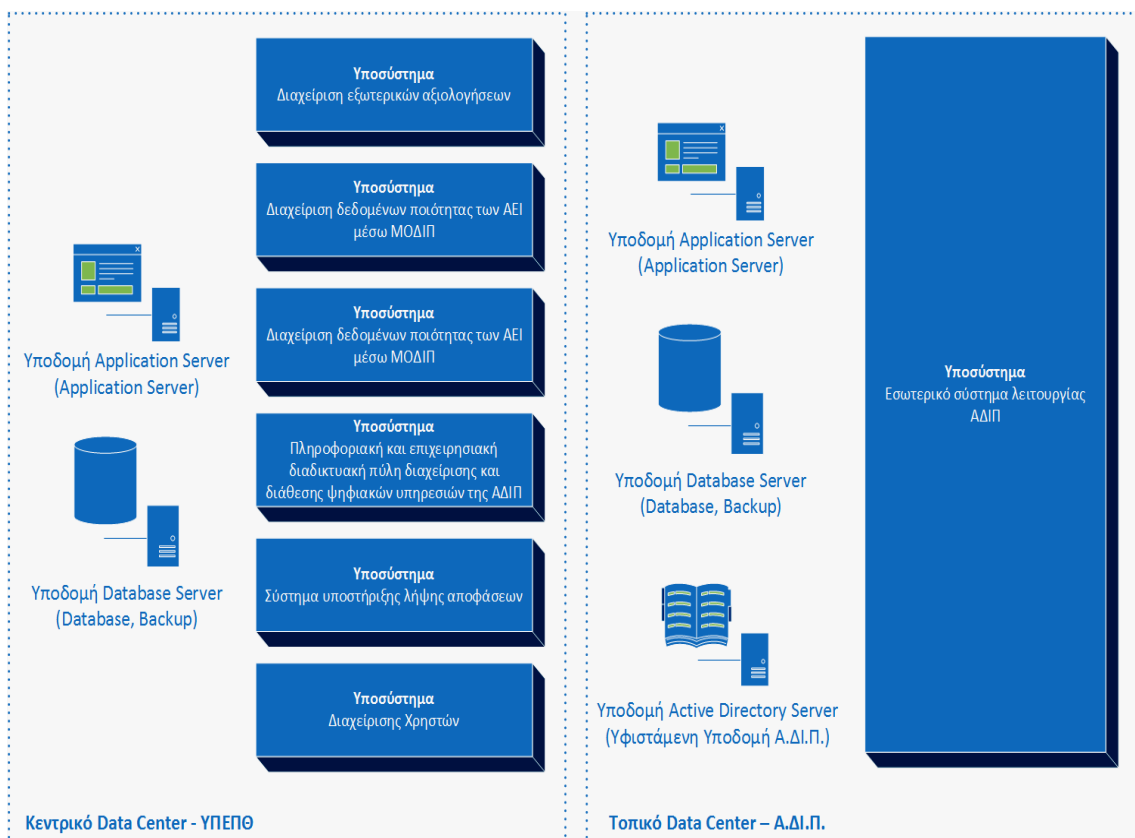
Τα ΑΕΙ της χώρας θα ωφεληθούν κυρίως μέσω της δυνατότητας του ΟΠΕΣΠ να δέχεται ηλεκτρονικά τα απαιτούμενα στοιχεία και δεδομένα ποιότητας για τις δράσεις διασφάλισης ποιότητας (αξιολόγηση-πιστοποίηση), ώστε να αποκτούν συνολική και συγκριτική εικόνα ως προς τα ποσοτικά αλλά και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της λειτουργίας και των δραστηριοτήτων τους.

Το ΟΠΕΣΠ αποτελείται από τα εξής πέντε (5) βασικά υποσυστήματα:

- Υποσύστημα 1: Διαχείριση εξωτερικών αξιολογήσεων και Μητρώο Εμπειρογνομητών
- Υποσύστημα 2: Διαχείριση δεδομένων ποιότητας των ΑΕΙ
- Υποσύστημα 3: Εσωτερικό σύστημα λειτουργίας ΑΔΙΠ
- Υποσύστημα 4: Σύστημα υποστήριξης λήψης αποφάσεων
- Υποσύστημα 5: Πληροφοριακή και επιχειρησιακή διαδικτυακή πύλη διαχείρισης και διάθεσης ψηφιακών υπηρεσιών της ΑΔΙΠ.

Σημειώνεται ότι η φυσική εγκατάσταση των υποσυστημάτων 1,2,4 και 5 έχει υλοποιηθεί στο κεντρικό DataCenter του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας, και Θρησκευμάτων, ενώ το υποσύστημα 3 έχει εγκατασταθεί στον τοπικό κόμβο των γραφείων της ΑΔΙΠ.

Στο Σχήμα 101 απεικονίζεται η λογική αρχιτεκτονική του ΟΠΕΣΠ:

Σχήμα 101. Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Εθνικό Σύστημα Ποιότητας

Στη συνέχεια, η ΑΔΙΠ προχώρησε στην αναδιοργάνωση των δεδομένων ποιότητας σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νέου πληροφοριακού συστήματος και πραγματοποίησε τη μετάπτωσή τους σε αυτό. Ταυτόχρονα με τον τεχνολογικό της εκσυγχρονισμό, η ΑΔΙΠ προχώρησε στον επανασχεδιασμό όλων των εσωτερικών διαδικασιών και λειτουργιών, ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των αρμοδιοτήτων και της αποστολής της.

Επίλογος

Τα ΑΕΙ της χώρας μας έδωσαν απτές αποδείξεις ότι έχουν παρατάξει τις δυνάμεις τους στη διαδρομή για τη συνεχή τους βελτίωση. Το γεγονός αυτό τροφοδοτεί τις προσδοκίες της ΑΔΙΠ ότι, παρ' όλες τις αντίξοες συνθήκες, τα ελληνικά ΑΕΙ θα επιτύχουν περισσότερα και καλύτερα αποτελέσματα ώστε να ανταγωνίζονται με επιτυχία στη διεθνή ακαδημαϊκή σκηνή. Στη διαδρομή αυτή, η ΑΔΙΠ θα υποστηρίζει τις προσπάθειές τους για το επόμενο σημαντικό στάδιο στον τομέα της Διασφάλισης της Ποιότητας, που είναι η πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών και των εσωτερικών τους συστημάτων διασφάλισης ποιότητας.